

HOLLANDS EER GERED

**De correspondentie van de douairière
Van Ittersum-van der Merwede,
haar zonen en haar schoondochters
tijdens de oorlog met België
1829 - 1834**

M.L. Hansen (ed.)

HOLLANDS EER GERED

**De correspondentie van de douairière Van Ittersum-van der Merwede,
haar zonen en haar schoondochters
tijdens de oorlog met België
1829 - 1834**

© Uitgegeven door STRENG, Epe 2016

Alle rechten voorbehouden. Niets aan deze uitgave mag op enige manier verveelvoudigd of openbaar gemaakt worden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Inleiding door Jan Willem van Ittersum bij de brieven van zijn moeder	9
Inleiding bij brieven van Jan Willem van Ittersum aan zijn vrouw Ockje Meder	11
Inleiding bij de brieven van Jan Willem van Ittersum aan zijn broer Arnold	12
De correspondentie	13
Verslagen van Ernst van Ittersum	160
De jaren 1830-1831, door Ernst van Ittersum	160
Een reisje naar de citadel van Antwerpen op 23 maart, door Ernst van Ittersum	161
De explosie in het laboratorium op 29 maart 1831, door Ernst van Ittersum	162
Een nachtelijke overdenking, 26 op 27 juli 1831, door Ernst van Ittersum	165
Het gevecht van 2 en 3 augustus 1831, door Ernst van Ittersum	166
De wacht op Kijk in de pot op 18 augustus 1831, door Ernst van Ittersum	168
De vloot op de Schelde, 27 en 28 augustus 1831, door Ernst van Ittersum	171
De mars van Tholen naar Noordbrabant op 8 november 1831, door Ernst van Ittersum	174
De sterkte van het Nederlandse leger	176
Twee tekeningen van de posities rondom Antwerpen	178
Lijst van alle (bekende) brieven	180
Index	184

Inleiding

Tussen het zuidelijke en het noordelijke deel van het koninkrijk der Nederlanden was tegen 1830 een tweedeling ontstaan; de zuiderlingen wensten onafhankelijk van het noorden te zijn. Koning Willem I wilde daar niets van weten en met hem vele landgenoten zoals ook de Oranje-gezinde familie Van Ittersum.

In het noorden groeide het nationalisme, de Koning riep zijn noordelijke onderdanen onder de wapenen waar massaal en enthousiast gevolg aan werd gegeven, de mannen stroomden van alle kanten toe. Ook uit studentenkringen kwamen vrijwilligers in grote getale op, de zonen van de douairière Van Ittersum vonden het hun plicht zich ook aan te melden en de jongens werden daadwerkelijk de oorlog ingestuurd. Het leidde tot de beroemde Tiendaagse veldtocht die op 2 augustus 1831 begon. Tien dagen later vierde het noorden haar overwinning die haar glans verloor toen de Fransen de Belgen te hulp kwamen. In 1833 werd een wapenstilstand gesloten maar de definitieve vrede volgde eerst in 1839.

Belangrijke gebeurtenissen waren – naast de gevechten – een ontploffing van een kruidmagazijn, het in de lucht springen van de boot van Van Speyk, de belegering van de citadel van Antwerpen, en het wel of niet verwerven van een ereteken. De frustratie van Ernst van Ittersum over het wangedrag van zijn leidinggevende tijdens een gevecht wordt door hem breed uitgemeten.

De douairière Johanna Sippina Boldewina Adriana barones van Ittersum geboren Van der Merwede (1778-1857), zag met een angstig hart haar zes zonen naar de strijd vertrekken. Dat waren¹:

Frederik Alexander Sippo Arnold (Arnold) (1800-1877). Gehuwd met Wilhelmina Frederika (Wilhelmina) Bentinck (1801-1876). Hun kinderen werden geboren op 13 februari 1830 (Adolph Marius Karel Wolphgang, hij overleed op 9 december 1830) en op 13 januari 1832 (Johanna Sippina Boldewina Adriana).

Arnold was jurist en van 1825 tot 1832 auditeur bij het Hoog Militair Gerechtshof. Hij werd kantonrechter te Elburg.

Jan Willem Cornelis (Jan Willem) (1803-1880). Gehuwd met Ockje Meder (1808-1883). Hun kinderen werden geboren op 3 maart 1830 (Lodewijk Arend Helias), op 25 februari 1831 (Johanna Sebina Boldewina Adriana), op 16 oktober 1832 (Octavia Bellina), op 12 oktober 1833 (Hendrikus Octavius). Hun twee laatste kinderen werden in 1834 en 1835 geboren.

Jan Willem was in 1831 kapitein van de mobiele Gelderse schutterij, onder kommando van luitenant-kolonel Lulofs. Hij was directeur van het postkantoor Arnhem en werd burgemeester van Groningen.

Ernst Hendrik (Ernst) (1804-1853). Hij huwde in 1836 met Ignatia Gerardina Jacoba Beelaerts van Blokland (1809-1874).

Ernst studeerde in 1830 af als juridisch doctor. Hij diende in de Utrechtse schutterij onder kommando van majoor Glenewinkel.

Rudolph Anne Julius (Rudolf) (1806-1859). Hij huwde in 1839 met Anna Johanna Elisabeth Collot d'Escury (1811-1861).

Rudolph diende in het 2^e bataljon Jagers, onder kommando van Jacob Nicolaas Everts. Hij werd (in 1835) notaris.

Antony Pieter Hendrik (Henry) (1808-1874). Hij huwde in 1836 met Johanna Henriëtte Mellina Mollerus (1808-1895).

Henry was in 1830 officier van de cavalerie, 2^e luitenant van de Afdeling Kurassiers. Hij werd burgemeester van Voorst.

Johannes Gerardus Julianus (Jan) (1810-1855). Hij bleef ongehuwd.

Jan sloot zich in 1830 aan bij de vrijwillige jagers van de Utrechtse hogeschool en stond onder kommando van kapitein Wilhelmi. Hij studeerde in 1836 af als jurisch doctor en werd substituut-griffier van het gerechtshof Utrecht.

1 Gevers, Jhr. A.J. en A.J. Mensema, *Van Ittersum. Genealogie van een Overijssels adellijk geslacht*, Zwolle 2009.

Vanuit het oorlogsgebied berichtten zij hun moeder uitgebreid over de kampementen, de gevechten, de kou of de hitte. Deze brieven zijn gepubliceerd in *Veil voor het vaderland*.² De brieven die de broers onderling schreven, en de brieven van hun moeder aan haar zonen, en de correspondentie tussen Jan Willem en zijn vrouw Ockje, zijn in deze publicatie opgenomen.

Ockje, op 3 maart 1830 bevallen van hun eerste kind en op 25 februari 1831 van het tweede, had vreselijk veel angst haar man te verliezen, ze werd depressief en onredelijk. Jan Willem op zijn beurt maakte zich grote zorgen over haar toestand maar vond ook dat hij zijn taak voor het vaderland te vervullen had. De oudste van het gezin, Arnold vond het moeilijk dat hij niet net zoals zijn broers ‘in het vuur’ zijn steentje kon bijdragen maar hij maakte zich nuttig met de zorg voor de gewonden. In deze periode verloor hij zijn zoontje, toen hun enige kind, na een langdurig ziekzijn. Het greep hem en zijn vrouw zeer aan.

De douairière Van Ittersum laveerde tussen alle moeilijkheden door. Ze ondersteunde Jan Willem en zij verdroeg de luimen van haar depressieve schoondochter, ze hielp Arnold de oorlogsgewonden van hulpmiddelen te voorzien, ze hielp met de verzorging van haar zieke kleinkind, ze stuurde kleding en voedsel naar haar her en der verspreide zonen. Ze spoorde het contact van de jongens onderling aan en gaf zelf het goede voorbeeld, ze schreef vele brieven.

Jan Willem heeft de door hem bewaarde brieven (die van zijn moeder en die tussen hem en zijn vrouw en die van hem aan Arnold) geordend en voorzien van een inleiding, de inleidingen gaan aan de correspondentie vooraf. Om de gebeurtenissen beter te kunnen volgen zijn de brieven in chronologische volgorde geplaatst. Na de correspondentie volgen enige verslagen van Ernst van Ittersum, geschreven op dubbelgevouwen deels genummerde bladen op folioformaat.

Twee tekeningen verduidelijken de posities rond Antwerpen.

Als afsluiting volgt een lijst met alle bekende brieven van de douairière Van Ittersum-van der Merwede en van haar zes zonen.

De brieven bevinden zich in het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle in het Familiearchief Van Ittersum, inventaris nummers 300, 449, 535, 941, 1062 en 1063.

Voor de transcriptie golden de volgende regels:

- De spelling, interpunctie etc. zijn zo veel mogelijk zonder wijzigingen overgenomen, ook het veelvuldige gebruik van komma's. Slechts daar waar het voor de leesbaarheid wenselijk was, zijn leestekens en hoofdletters aangepast.
- Bij twijfel is gekozen voor de moderne spelling.
- Duidelijke verschrijvingen zijn verbeterd.
- Duidelijke en hinderlijke verschrijvingen zijn verbeterd of in een voetnoot verklaard.
- Aanvullingen in de tekst door de editor staan tussen [rechte haken].
- De door de auteurs geschreven paginanummering staat tussen (ronde haken). De door de editor toegevoegde paginanummering staat tussen [vierkante haken].
- De onderstrepingen zijn gecursiveerd.
- Onleesbare teksten zijn vermeld als < -- > en slechtleesbare teksten staan eveneens tussen <punthaken>.
- De namen van personen zijn zoveel mogelijk in nationale en internationale biografieën opgespoord. Maar niet altijd bleek dat mogelijk, zodat daar toelichting ontbreekt.
- Voor de annotaties is gebruik gemaakt van algemene naslagwerken en reisgidsen die niet nader worden vermeld.
- Woorden die niet in het woordenboek van Van Dale staan zijn (bij de eerste keer) in een voetnoot verklaard.

2 Hansen, M.L. (ed.), *Veil voor het vaderland. Brieven van zes zonen aan hun moeder de douairière Van Ittersum-van der Merwede 1830 – 1834*, Overijsselse Handschriften 51, Epe 2012.

Inleiding door Jan Willem van Ittersum bij de brieven van zijn moeder

Wat zal ik als inleiding tot deze brieven van myne Moeder zeggen, het welk slechts eenigermate zoude uitdrukken, de gevoelens van innige hoogachting, liefde en dankbaarheid die ik voor Haar koester!

Ik gevoel het al te zeer, zulks is my onmogelyk.

Het zullen dan ook maar weinige woorden zyn.

Op 33 jarigen ouderdom verloor Zy Haren echtgenoot, mynen Vader, die zelf deze leeftyd nog niet volkomen bereikt had., Haar nalatende Zes Zoonen, waarvan de oudste naauwelyks twaalf jaren telde. Een hoogst gelukkig huwelyk werdt door dien dood ontbonden en Haar alleen bleef de Zorg voor de opvoeding van Hare kinderen en de administratie van den boedel, waarmede Zy zich tot dus verre nog nimmer bemoeid had.

Welk eene positie voor die jeugdige Weduwe! Haar onbepaald vertrouwen op de Goddelyke Voorzienigheid, gepaard met een zeer beschaafd, bedaard en helder verstand, steunden Haar op Haren moeijelyken weg.

Nog dikwerf aan myne jeugdige jaren denkende, bewonder ik de wysheid waarmede Zy onze opvoeding bestuurd heeft. Liefde, regtvaardigheid en standvastigheid waren de middelen waarvan Zy zich bediende, om onze wederliefde, vertrouwen en gehoorzaamheid te winnen. Haar geheele leven, Haar denken en handelen was gewyd aan de opvoeding en het geluk Harer kinderen, aan dezelve vorming voor de Eeuwigheid.

De goede God heeft Hare gebeden verhoord.

Wezenlyk verdriet heeft Zy van geen onzer ooit gehad. Vyf van Hare Zes Zoonen zyn thans volkomen na Haar genoegen gehuwd; allen hebben Haar hartelyk lief en zyn doordrongen van het gevoel van dankbaarheid hetwelk zy, naast God, het meest op deze wereld aan Haar verschuldigd zyn; immers wat goed in ons is, heeft Zy in onze jeugdige harten weten te planten. Thans op meer gevorderden leeftyd, oogst Zy, onder het genot eener goede gezondheid, de vruchten van Haar zorgvol leven.

[2] Nog geen van Hare Zes zoonen heeft Zy moeten missen, allen hebben, de een wat beter de ander wat minder, een fatzoenlyke stand in de Maatschappij. De geheele administratie van den boedel heeft Zy, met onze onderlinge goedkeuring, aan mynen oudsten Broeder opgedragen, terwyl Zy over de revenuen naar welgevallen beschikt.

Myn jongste Broeder³, nog ongehuwd by Haar inwonende zorgt voor Haar met de teederste liefde, zoodat Hare laatste levensjaren gelukkig mogen genoemd worden, vry van zorgen en in het bewustzyn, voor het geluk van Hare kinderen nog eene wezenlyke behoefde te zyn.

Ziedaar in eenige weinige trekken het beeld van de waardigste en edelste der Vrouwen! Met veel zeer veel zoude ik deze schets kunnen aanvullen, maar voor myn hart is deze herinnering niet noodig en Haar naam zal in ons Geslacht daarom niet minder worden geeerbiedigd.

De tyd van de Belgische revolutie was dàar.

Myn Broeder A.P.H.⁴ was Officier by de Kurassiers en dierhalve by het leger. Myn broeder R.A.J.⁵ was de eerste van ons allen die vrywillig de wapenen opvatte. Myne aantekeningen van beide spreken over hen meer breedvoerig.⁶

Welk eenen tyd voor myne Moeder! Hoe was het mogelyk dat Hare teedere Moederliefde kon toestemmen en zelfs goedkeuren, dat wy ons allen vrywillig aanboden, om het Vaderland te dienen met de wapenen in de hand?

a Utrecht 7 November 1830

Deze brief geeft daarop een voldoende antwoord. Het was Haar onbepaald vertrouwen op God, Hare innige overtuiging dat wy, zelf in het grootste levensgevaar, in de Hand der Voorzienigheid altyd veilig konden zyn.

3 Jan van Ittersum.

4 Henry van Ittersum.

5 Rudolf van Ittersum.

6 Jan Willem van Ittersum heeft veel informatie over de oorlog nagelaten (HCO FA Van Ittersum, inv. nrs. 1017 t/m 1101).

Zy was eene ware vaderlandlievende Vrouw, die kon gevoelen dat pligt ons voorschreef om niet te huis te blyven. Alhoewel met een weemoedig hart, keurde Zy goed dat wy uittrokken [3] om den geboortegrond, des gevorderd te helpen verdedigen. Hare hoop en verwachting, Hare sterkte in deze groote beproeving, hoopte Zy by God en door God te ontvangen – Haar vertrouwen was onwankelbaar. Ook hierin zyn Hare gebeden verhoord geworden. Zy heeft de kracht en hulp ondervonden, welke Zy zoo zeer noodig had, in de moeilijke dagen welke Haar wachtende waren. Zy heeft kunnen troosten in tyden dat Zy zelf zoo veel troost nodig had; en ten slotte heeft Zy het geluk gehad, alle Hare Zoonen zonder eenig letzel of verlies van gezondheid, met eere te zien terugkeeren.

b Utrecht 15 November 1830

Vereischt geene toelichting. Myne lieve Vrouw en kind⁷ waren destyds by my te Nymegen. By alle de zorgen die myne Moeder drukten, was ook die voor de gezondheid en het leven van het kind van mynen oudsten Broeder.⁸ Zie myne aantekeningen Hem aangaande in N° 51.⁹

c Utrecht 4 December 1830

Men ziet welke angstige dagen myne Moeder toen reeds ondervond, maar ook hoe onbepaald Haar vertrouwen was op de Goddelyke hulp, die allèen Haar steunen kon. De bevalling van myne lieve Vrouw begon te naderen. Myne Moeder zoude tegen dien tyd overkomen om Haar te assisteren.

d Utrecht 4 Augustus 1831

Behoef ik iets te zeggen tot opheldering van dezen brief? Welk eene teedere liefde voor my en de mynen, welk een vertrouwen op de Goddelyke Voorzienigheid!

e & f Augustus 1831 en 10 Augustus 1831

Zyn waarschyndelyk de beide eerste brieven, nadat het bekend was geworden, dat ik op den 6^{den} Augustus werkelyk in het vuur was geweest. Ik behoef daar niets bytevoegen, daar zy het zegel zetten op hetgeen ik reeds gezegd heb.

g 14 Augustus 1831

Hetgeen betrekking heeft op het door my bygewoonde gevecht, myne ontmoeting met den Prins van Oranje & & is beschreven in N° 33.⁹

[4] Men ziet dat het myne goede Moeder niet ontbrak aan ware Vaderlandsliefde.

h Utrecht 5 September 1831

Hoe edel is in dezen brief niet Haar gelukwensch by gelegenheid dat ik het Ridder-kruis had ontvangen! Zy verblyd zich over deze onderscheiding, over deze menschelyke en wereldsche eer, maar verbindt dezelve dadelyk aan een hooger doel en hoopt dat ik my ook die hoogere Hemelsche eer waardig zal gedragen.

Zoo wist myne Moeder van alles party te trekken. Zoo liet Zy nimmer eene gelegenheid voorbygaan om ons optewekken en ons te wyzen op onze hoogste belangen, die het geluk van ons eeuwig leven eens moesten uitmaken.

Over het laatste gedeelte hetwelk den inhoud van dezen brief uitmaakt, is in N° 33 gesproken⁹ en behoeft geene herhaling. De gezondheid van myne lieve Vrouw begon my ernstig aantemansen, dat ik myn ontslag moest nemen. Men ziet in gem[elde] N° op welke wyze dit door my is begrepen en daaraan is voldaan.

i 24 October 1831

Myn ontslag had ik reeds lang gevraagd, maar nog niet ontvangen. De zaken waren van dien aard, dat men eene hervatting der vyandelykheden niet geheel onmogelyk achtte. Het was my in dezen stand van zaken onmogelyk om op hetzelfde nogmaals aantedringen en zulks te minder, nu ik gedecoreerd was geworden. Ik meende aan mynen pligt voldaan te hebben, door myn ontslag te vragen; de uitslag meende ik aan God te moeten overlaten.

Onder het gevoel van diepen eerbied jegens myne waardige Moeder, herlees ik dezen brief, en hoop zulks nog dikwerf te doen. Welk een schat van liefde jegens my, van vertrouwen op God, van Vaderlandsliefde bevat hy niet! Welk een voorbeeld voor myn nageslacht, welk eene eer voor hetzelfde dat zoodanige

7 Zijn vrouw Ockje Meder en zijn zoon Louis.

8 Adolf, zoon van Arnold van Ittersum.

9 Zie voetnoot 6.

uitmuntende Vrouw aan Zes [5] leden van dien naam het leven geschonken heeft!¹⁰

k 21 November 183[0]

Ik bevond my in Groningen alwaar ik geplaatst was als Controleur van het Postkantoor. Maar kalm en rustig kon ik myn verblyf aldaar op dien tyd nog niet noemen. De vrees voor uitbarsting van nieuwe vyandelykheden was groot en dit bragt my in den onaangenaamsten toestand. Om my nogmaals Vrywillig aantebieden, om nogmaals Vrouw en kinderen te verlaten, daartoe had ik geene Vryheid – ik gevoelde dit al te zeer. Om myne vorige kamaraden opnieuw in gevaar te weeten, zonder hetzelve met hen te deelen, was my een pynigend gevoel. Werdt er niet weer gevochten, dan behoefde ik myn ontslag niet te betreuren, daar het kantonnementsleven of wel het verblyf in een kamp niets nuttigs opleverde, daartegen vreeslyk verveelend was. Dat ik dierhalve tot het einde deze verveelende toestand niet deelde, was my niets onaangenaam by de overtuiging, dat ik het myne had gedaan en nu voor Vrouw en kinderen moest leven en zorgen. Maar het mogelyke van eenen vyandelyken aanval, waaraan ik geen deel zoude nemen was my onverdragelyk.

Gelukkig zyn de omstandigheden zoodanig geworden, dat ik niets te betreuren had.

Groningen

J.W.C. van Ittersum

Aantekeningen:

3 losse bladen, folio-formaat, kant 1 t/m 5 beschreven, kant 6 blanco.

Inleiding bij brieven van Jan Willem van Ittersum aan zijn vrouw Ockje Meder

N° 48

Brieven van my aan myne echtgenoot Ockje Meder.

a – t

Aan de bewaring van deze myne brieven hecht ik eigenlyk geene de minste waarde, daar dezelve hoege-naamd geene byzonderheden bevatten. De zulken welke gedurende den Tiendaagschen Veldtocht geschreven zyn, maken daarop welligt eene geringe uitzondering. Meermalen heb ik op het punt gestaan alle de anderen te verscheuren en zoude daartoe stellig zyn overgegaan, byaldien wy geene kinderen hadden. De meeste brieven nogthans blyken dragende van de liefderyke zorg myner Echtgenoot voor my en van de gevoelens die ons onderling verbinden, heb ik zulks nog nagelaten, daar voor onze kinderen dezelve uit dien hoofde wel eenige waarde kunnen hebben. Overigens laat ik het geheel aan hen over, om dezelve later nog te verscheuren, als zy begrypen mogten, dat zulks goed en gepast mogt zyn.

Van *a* en *b* Zon en Breugel 3 Juny 1831 en Juny 1831 valt niets te zeggen.

c Liempde 1 Augustus 1831. Nadat deze brief geschreven was, kwam s'avonds de Order om den volgenden morgen het Kantonnement te verlaten ten einde ons by Eindhoven met ons Bataillon te vereenigen. (Zie het P.S.)

Zulks geschiedde en wy kwamen dien avond gezamentlyk te Valkenswaard aan.

Zodra het denkbeeld by het Leger levendiger werd, dat wy in Belgien zouden kunnen trekken en alsdan met den vyand ontmoetingen konden hebben, maakte ik eenige adressen voor brieven gereed en deed een ouwel¹¹ in ieder derzelve, ten einde ieder ogenblik gereed te zyn eenig berigt van my te kunnen afzenden, zodra er zich slechts eene gelegenheid mogt voordoen. *d – h* zyn op zulke adressen geschreven. *d* is verzonden van het eerste bivouac by de Sommelsche barrière.

e, f, g, van 4, 6 en 7 Augustus zyn geschreven of op het een of ander bivouac, of in ogenblikken van korte rust, als zich eene toevallige gelegenheid ter verzending opdeed.

¹⁰ Arnold, Jan Willem, Ernst, Rudolf, Henry en Jan van Ittersum.

¹¹ ouwel: een middel om brieven dicht te maken, in plaats van een zegel.

h Van bivouac voor Hasselt tot 8 Augustus behelst eene korte beschrijving van myn wedervaren in het gevecht.

[2] *i* denkelyk van 8 Augustus, waarin alleen de woorden: “ik ben volmaakt wel” schreef ik staande op de Chaussée voor Hasselt, toen eene estafette met dépêches van den Generaal voor Z.K.H. den Prins van Oranje aan kwam ryden en dit briefje wel wilde medenemen.

k 11 Augustus – is de eerste brief uit Hasselt.

l en *m* 11 en 13 Augustus bevatten de mededeeling van mynen togt naar Maastricht.

n Mierlo 18 Augustus Marsch van <Helmont> naar Mierlo.

o Deurne 21 Augustus, behelst niets byzonders

p (denkelyk te Deurne) September, behelst onder anderen het berigt der Inspectie voor Z.M. den Koning op de Woenselsche heide, myne ontmoeting aldaar van mynen oudsten Broeder, onze afspraak om gezamentlyk een paar dagen naar Tilburg te gaan enz enz.

q 4 September, bevat de mededeeling myner benoeming tot Ridder der Militaire Willems Orde & &

r Deurne 7 September. Algemeen geloofde men dat de uitreiking der decoraties op eene plegtige manier in tegenwoordigheid van Z.M. den Koning zoude plaats hebben. Het plan daartoe heeft werkelyk bestaan, maar hetzelfde is niet ten uitvoer gebragt.

s en *t* Helmond 13 en 16 September, bevatten niets byzonders.

Geen der brieven door my afgezonden, is verlooren geraakt, hetgeen aan de goede inrigting van de Veldpost te danken was. Het grootste gedeelte evenwel heb ik verscheurd en alleen deze welker inhoud dadelyk betrekking hebben op die gewichtige tyden, zyn vooreerst eene plaats in deze verzameling gegund. –

Groningen

J.W.C. van Ittersum

Aantekeningen:

Enkel, folio-formaat, kant 1 en 2 beschreven.

Inleiding bij de brieven van Jan Willem van Ittersum aan zijn broer Arnold

Van myne correspondentie met mynen oudsten Broeder ook sommige brieven bewaard zynde, wil ik er eenigen in deze verzameling opnemen, hoezeer ik van derzelver inhoud, in het algemeen, niets anders kan zeggen, dan van myne andere brieven, namelyk dat dezelve in myne oogen weinig waarde hebben, terwyl daarenboven ook nog in aanmerking genomen moet worden, hetgeen reeds meermalen is gezegd, namelyk dat ik nimmer gedacht heb, dat de brieven door my ontvangen of verzonden, immer bestemd zouden worden, om duurzaam bewaard te blyven. Was dit het geval wel geweest, dan had men stellig meer op den vorm gelet, dan was er niet zoo dikwerf, in brieven die werkelyk interessante daadzaken bevatteden, geschreven over meer particuliere zaken en belangen, voor dit doel min geschikt, waarvan het gevolg is geweest, dat ik veele brieven heb moeten verscheuren, die in sommige opzigten meer deze waarde zouden gehad hebben, dan eenigen van die welke thans bewaard worden.

De militaire stand was my natuurlyk geheel onbekend en daar ik nu gaarne zo wel met de manschappen, als met den dienst, in alle zyne byzonderheden bekend wilde zyn, heb ik my in de eerste maanden veel moeite moeten getroosten, hetwelk wel eens wat zeer lastig werdt, maar waarvan ik later in ruime mate, de vruchten heb geplukt. De geest, van de Nymegenaren, namelyk van het Catholyke gedeelte was, voornamelyk in den beginne, niet zoodanig als men zulks wel wenschte. Langzamerhand heeft zich dezelve verbeterd.

Hetgeen er aan het eind van dezen brief gezegd word, ten aanzien van Z.M. den Koning, heeft geene waarde, zoo als de volgende tyden en gebeurtenissen van zelf hebben bewezen. Denkelyk was dit een praatje door dezen of geenen zonder enig wezenlyken grond, verspreid.

Nymegen

De correspondentie

Brief van Henry van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 8 september 1830

Burgerhout 8 Sept[ember]
by Antwerpen. 1830

Amice

Zedert gisteren zyn wy hier gecantonneerd, totdat alles zal gearrangeerd zyn, uw brief heb ik insgelyks gisteren ontvangen; wy hebben geen vyand gezien, alhoewel wy vlak by Tervueren en één uur van Brussel geweest zyn, men denkt algemeen dat [het] niet tot daadzaken zal komen. Bourcourd¹² houdt zich niet best, hy is ziek, niet zyn gestel maar zyn geest, melancholiek, droomerig, luij, alle moed verdwenen, in een woord, een papieren soldaatje, men ziet hem nergends, heden zal ik hem bang maken, met het hospitaal, alhoewel ik altyd goed voor hem zorgen zal, moet [hij] toch ondervinden dat hy kurassier [is], en als zoodanig zyn pligt moet doen als een ander, ik zal hem als het nodig is geld geven.

Adieu. complimenten aan je vrouw, bedank voor den brief, gisteren ben ik te Antwerpen geweest maar ik heb Volkier niet kunnen vinden.

A[nthony] P[ieter] H[endrik] v[an] Ittersum

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 beschreven, kant 2 en 3 blanco, kant 4 adres: Monsieur / Monsieur le Baron F.A.S.A. v.Ittersum / chateau de Nyenhuis¹³ près / de / Zwolle

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 7 november 1830

Utrecht 7 November 1830

Beste Jan Willem

Gy zult wel verwondert zyn, dat Gy nog niets van my gehoord hebt, maar ik kan U zeggen dat ik het zoo vreesselyk volhandig heb, met veele dingen, het kind van Wilh[elmina]¹⁴ neemt nog veel tyd weg. dat worm is naar, ik vrees dat zy het niet behouden zullen, dat heeft het vreesselyk op de borst. gister is er een spaansche vlieg op de borst gelegd, en heden daer ook een bloedzuiger op geapliceert. dit heeft hem eenige lucht gegeven, maer de hoest buien zyn toch hevig, en waren deze morgen zoo dat ik het er byna niet by kon uit houden, het is in een paer dagen ook zeer vervallen, Arn[old] is er allernaarst over, en hy is toch zoo vreesselyk zwaar moedig over de tydsomstandigheden, moet de Goede God ons in beide uitkomst geven. Gy zyt dan nu soldaat, niet aangenaam zou my dat woord in de oren klinken, was het niet dat ik dagt dat Gy in den weg van plicht <toch> waardt en dat wy daar op Gods zegen wachten [2] mogen; morgen vertrekt E[rnst] en donderdag Jan, moeïelyke week alsoo die ik ben ingetreden. God hoop ik, zal my sterken, en daar van ben ik ook zeker, zoo ik my maar aan Hem vasthoude, Uwe positie is voor my tot nog toe, de minst bezwarende of ontrustend; zoo lang althans als Gy U te Nymegen bevindt, zyt Gy nog ver van het toneel des oorlogs verwydert, Bergen op Zoom. – Breda, is wat nader by. dan aan welken plaats Gyl[ieden] ook verkeerd, in duizende opzichten hebt gy toch overal Gods bewaring en beveiliging nodig, het is ook alleen in vertrouwen op die vaderlyken leiding van Gods Voorzienigheid, dat myn hart eenige gerustheid kan <voelen>, by het denkbeeld dat 5 myner zoo innig geliefde, zoo dierbare kinderen aan de gevaren van den

12 De naam Bourcourd is doorgestreept.

13 Het buitenhuis Nijenhuis in Overijssel van de familie Bentinck, de schoonouders van Arnold van Ittersum.

14 Adolf, zoon van Arnold van Ittersum en van Wilhelmina Bentinck, was op 13 februari 1830 geboren.

oorlog kunnen worden blootgesteld, zoo als twee van hun reeds werkelyk waren, Gister heb ik, heele goede en aangename tydinge gehad van beiden, Henri zegt, het geen hy wenscht dat bezit hy, eene goede gezondheid, goed eeten en drinken, en geld in overvloed [3] daer het er goed koop is, zoo dat hy reeds in Haarlem rek[ening] heeft afgedaan. – Rud[olf] is zeer te vrede om dat hy *dek* heeft, en sinds 3 nachten voor het eerst in 3 weken zyn kleederen kon uittrekken, maer zyne gezondheid heeft niets geleden, en hy is by uitstek te vrede, 2 maal wonderbaar bewaardt, te Thurnhout en Antw[erpen]. wat zal toch nog eens het eind van deze bezwaren zyn, zonderling dat men ook in Antw[erpen] weder even zoo goed tyd geeft, om zich wel te versterken als te Brussel doch wy zyn te onkundig om te oordeele, mogt het God behagen, weldra de vrede ons te hergeven, en er geen menschenbloed meer vergoten worde. – Heringa heeft deze morgen een byzondere leerrede gehouden voor de studente die uittrekken, zy ware alle in costuum, en kwamen en Corps in de kerk, het was eene aandoenelyke plegtigheid, de kerk was stoppend vol; - heerlyke lessen heeft hy hun mede gegeven, mogen zy ze onthouden en beleven, en zyn wensch vervult worden, dat wy eerlang eene even plegtige dank stond mogte kunnen houde [4] voor hunne gelukkige terugkomst. –

Gy en ik, lieve kind, < -- zeer in de voorregten>, ik kan niet zeggen dat my dat bevald. ik had het niet gewenscht nog verwacht. Ik hoop Gy Uwe beste O[ckje] by U zult kunnen hebben, dan is het ook alles niets, ik heb eergister eene lieve, te vreden brief van haar gehad, en haar gister een hoedje voor Louïs¹⁵ gezonden, doch de tyd tot schryven ontbrak my, ik begon U daar straks al te zeggen, dat ik zoo veel te doen had, en sprak over Adolfje, maer daar komt by dat, ons kraamvrouwe Fonds¹⁶ ook begonnen is; en my nog al veel te doen geeft, en ik nu ook benoemt ben, in eene temporairen Commissie, met Mev[rouw] Coene, Rauld, Julling, Open N[oord], Sannes, Martens, om te zorgen voor hemden linnen broeken en zokken voor de arme schutters die onverzorgd uitgetrokken zyn, <en> slegt voorzien heen gaan. Gister is hier de Zwolsche - Kamper, en heden de Dev[enter] schuttery gepasseert. alle met den beste geest bezielt, hartelyk hoop ik, dat onze koning, zoo [5] veel vaderlands liefde en grote zelfopoffering zal weeten te waardeeren, en Noord-Ned[erl]and naar verdiensten behandle.

Hebt Gy ook kennis in Nymegen?

Is het waar dat de schutters geroepen hebben leve onze Kapitein? ik kan zeer goed geloven, dat het U veel satisfactie gaf, dat alles in goede order afliep, wie is Uw Collonel. – hier zullen ze niet roepe, leven de Col[lonel] dit zit bedroefd schuins.

<Nu> Beste jongen, het ga U wel, schryf my <zoo> veel Gy kunt. een paar woorden < -- > zyn genoegzaam. H[enri] en R[udolf] <maken> het best. ontvang van ons allen de hartelykste groete, en gelooft my steeds te zyn

Uw hartelyk liefh[ebbende]

zondag

Moeder

avond

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven; enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Monsieur / Monsieur le Baron Van / Ittersum Empl: des Postes et / Capt: de la garde Nationale / d'Arnhem, 1 Comp: / à / Nymegen
De brief is licht beschadigd.

15 Louis, zoon van Jan Willem van Ittersum en Ockje Meder, was op 3 maart 1830 geboren.

16 Barones Van Ittersum was lid van het bestuur van de Utrechtse afdeling van de Maatschappij van Moederlijke Liefdadigheid (HCO FA Van Ittersum, inv. nr. 242).

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, circa 7 november 1830

Vrydag avond half negen.

Ik kan dezen avond niet na bed gaan, lieve beste Ittersum, zonder my nog eerst eenige oogenblikken met U bezig te houden, en myn bekommerd hart voor U, die ik zoo boven alles lief heb! uit te storten. In de eerste plaats wil ik U niet ontveinzen dat ik zeer verwonderd ben, nog geen eene brief van U te hebben ontvangen, want gy zult my toch zelf moeten bekennen, dat de drie keeren, in haast geschreven regels, dien naam niet verdienen, dan kan ik my ook niet begrypen, dat gy my niets over myn langen uitvoerigen brief zegd, daar ik my zoo verheugde, toen ik ze schreef met het denkbeeld: dat ze U regt welkom zoude zyn, maar weet gy nu, myn beste schat waar ik nog het meest van alles over tob? dat de oorzaak van dit alles daarin te vinden is, dat gy spoedig Nimwegen verlaten moet, om verder te trekken en deze vrees steund op het geen hier algemeen verteld wordt, dat de Arnheemsche Schutterij naar de Graaf trekken zal. Och! myn lieve Ittersum, ik lyde zoo verschikkelijk! onder dit akelige denkbeeld [2] en in de weinige woorden, welke ik zins Uw vertrek dat reeds vier dagen is, ontvangen heb, kan ik waarlyk weinig troost en opbeuring vinden, daarby komt; dat ik zins een paar dagen, ysselyk krampachtig ben, zóó! zelf[s], dat Van den Berg my reeds een tweede drankje gegeven heeft, en gy kunt wel begrypen, dat ik met Bartje alleen, < -- >¹⁷

en gevoel my nu ook zeer vermoeid, daar wy er nog het ongeluk by hadden, dat ons lief Louitje, zeer lastig is geweest! Ik schryf U dit alles niet, myn beste Ittersum, om te klagen, maar alleen om toch spoedig eenig zeker bericht, aangaande myne overkomst van U te ontvangen, want zóó, zoude ik het niet lang vol kunnen houden, met één woord¹⁸ God! weet wat my boven het hoofd hangd, menige bittere traan, heb ik reeds over de voor my zoo onzekere, en donkere toekomst, op myn eenzaam bed vergoten, want Ockje heeft nu de eerste nacht, niet [3] weder by my geslapen, ik leg dikwyls, geheel tegen myne gewoonte aan, uren wakker, gepynligt door het akelige denkbeeld, van U, zonder wien my dit leven tot eene *hel* zoude zyn, spoedig, voor altyd, te moeten missen; dan geen woord meer over myne treurige voorgevoelens, anders zoude ik myn geest zoo opwinden, dat ik weder geen oog toe konde doen. Woensdag middag heeft Jufv[rouw] des Tombes, en hare zuster, by my the gedronken, zy hebben hunne comp[limenten] verzocht, s'morgens heb ik eene vesite van Mev[rouw] Rapperd gehad, die uit deelneeming was komen zien, hoe of ik het had; gister morgen is Müller by my geweest, van weerskanten hebben wy over niets gesproken¹⁹, en hy was heel vriendelyk. gister avond zyn wy by Donker in de kerk geweest die heel mooi gepreekt heeft. Van moeder heb ik een kort, maar lief briefje gehad, vergezeld van eene hele mooie tour²⁰, dezen morgen heb ik haar met haar boterpot geandwoord. Mev[rouw] Kempen: heeft dezen morgen belet by my gekregen, om dat ik op zolder bezig was. Dezen middag heeft Ursule by my The gedronken, zy had ook gehoord dat Gyl[ieden] naar de Graaf zoudt vertrekken. Voor van avond zal ik het nu hier by laten, in de hoop, van morgen wat meer van U te verneemen, goede nacht beste!

Zaterdag morgen. De post is aangekomen, en weder geen brief voor my, gy zyt nu byna vyf dagen weg, en nog geen enkel hartelyk woord heb ik van U ontvangen, dat ik hier zeer gevoelig aan ben is niet te verwonderen, ook begryp ik niet waarom ik die paar koele regels altyd door gelegenheid krygen moet, en niet met de post, Ockje haar vertrek is stellig op Dingsdag bepaald, zy heeft het nog een dag vervroegt om dat wy in het stellige denkbeeld waren dat ik Woensdag vertrekken zoude, en wy vonden het beide beter dat zy een dag voor my ging. als zy het een maal naar huis geschreven heeft kan het niet meer veranderd worden. Ik heb de gehelen nacht byna geen oog toegedaan en heb ook weder veel kramp en hoofdpyn. Louis is heel wel en slaapt op dit oogenblik. Tante Elsje is maandag jarig. ik had zoo gaarne [dat] gy haar met een paar woorden feliciteerdet, adieu vele comp[limenten] van Ockje

altyd de Uwe O[ckje] Van Ittersum.

P: S: Hiernevens twee couranten. Hans heeft my gezyd dat hy er nu drie voor U betaald heeft.

17 Hier zijn drie regels onleesbaar doorgekrast.

18 De woorden 'met één woord' zijn doorgekrast.

19 Waarschijnlijk wordt bedoeld: wij hebben niet gesproken over de oorlog.

20 tour. Mogelijk wordt bedoeld tourné (Frans): gestremde melk.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 14 november 1830

Beste Jan

Uw klein briefje uit Gorkum, deed my heel veel plezier, daar ik er Uwen goede reis tot zoo ver, en Uwe tevredenheid uit zag, maar jaloursch was ik, toen ik hoorde, welke aardige en omstandige brieven andere geschreven hadden. Zyt Gy ook naar Loevestein geweest: - met verwondering hoorde ik van middag door Prof[essor] Goudoever, dat Gyl[ieden] geen stoomboot gekregen hebt maar gemarcheert zyt, dat is nu wel op zich zelve niets, maar de grote vrees was waar gy Uw nachtverblyf zoudt gehouden hebben, zonder ransels, dit hoorde wy ook, waardt Gy gemarcheert. Gy kunt denken hoe wy wenschen en snakken naar tyding van Uwe overkomst, ik hoop dat Gy my, van Uw vertrek uit Utr[echt] af, eens een omstandig dagverhaal zult geven, hoe Gy het gehad hebt, en hoe Uw tyd nu verdeelt is, op wat wyze Uw verblyf en huisvesting is ingerigt, of Gy E[rnst] nog al eens zien kunt? & &. ik zend hede een gans aan E[rnst] die kan hy, al is het in een logement wel gebraden krygen, en dan moet hy er U op vragen. – is het zoo, dat Pabst het zoo slecht gehad heeft, in zyn billet, zoo dat hy in U logement gegaan is, en dat er twee arrest [2] gehad hebben? dat zou ik een naar begin vinden. Nu zal ik U dan ook wat voor ons zeggen, het oogenblik, dat ik Ul[ieden] daar voorby zag gaan, was voor ons allen aller aandoenelykst, wy waren er alle diep van getroffen, Nicht en de meisjes gingen met my naar achtere, ik persuadeerde ze, om met ons koffy te drinken, het weêr werd zoo ongunstig, dat ons voor Ul[ieden] ook zoo naar maakte, alles stemde tot zwaarmoedigheid, ik proponeerde nicht om haar eeten te laten komen, en dan maar by malkandere te blyve, zy deed dit, en wy waren met een weêmoedig genoeg te zamen, 's morgens kreeg ik bezoek van Pr[edikant] Heringa, en D^e. Vincke, 's nam[iddags] juf[frouw] Merens, Pr[ofessor] Fremerg, de andere dag T: Merens; en veele menschen komen my dagelyksch bezoeken, die deelneeming is verzachtend voor myn bedroefd hart, maar het vergoed my het gemis myner dierbare kinderen niet, elke dag gevoel ik dat op nieuw, en ik vrees wel, hoe langer hoe zwaarder, droevig zie ik myne tafel in de rondte, de ledige plaatsen zeggen my maar al te goed wat er gebeurt is, denk evenwel niet, myn beste dat ik murmureer, of my door te veel peinze ziek maak. neen, dank zy Gods Goedheid, ik ben heel gezond, en wel, onderworpen aan de wil [3] van mynen Hemelschen Vader, uit vaste overtuiging, dat Hy best weet, wat voor ons allen nuttig is, maer dat nuttige staat wel eens in tweestryd met onze wenschen en geliefkoosde plannen met onze hoop voor de toekomst; en juist daarom is ons het vertrouwen op God zoo onontbeerlyk.

Adolfje is wat beter, zyn hoest heeft wel iets van grins²¹ hoest, hoe zeer het dat niet geheel is, <maar> zyne gezondheid is veel beter, en zyne krachten komen veel by, baker Woerik waakt om den anderen nacht, en is daagsch ook eenige uren hier, dat doet ons veel goed, zy is zoo handig met kinderen, en wy hebben ook een min, doch zuigen wil hy niet, doch nu drinkt hy het zog uit de flesjes, en dat gaat goed, en schynt hem veel goed te doen, de hoest is anders nog hevig – naar. Mev[rouw] Grondt heeft twee brieven van Louÿs gehad, in dezelfde vrolyken en tevreden toon geschreven. – nu Beste jan, zal ik het hier by laten, ik wilde ook nog aan E[rnst] schryven. Vaarwel, houdt God voor oogen, en doe Uwen pligt, hierdoor zult Gy zeer verblyde

Uwe U zoo hartelyk liefh[ebbende]:

en <om> Uw waar geluk bezorgde

Moeder

21 grins^e hoest. grinsen; grimmig zijn. Mogelijk wordt een grimmige, ernstige hoest bedoeld.

Bourcourd is heden morgen vertrokken, hy was aller naarest de dag van Uw vertrek, meermalen borst hy in tranen uit, dat afscheid aan de Lek moet wel zielroerend geweest zyn, en U allen veel gekost hebben. wat is het ongelukkig dat de Heer Asch v[an] Wyck, zoo [4] zyn Arm heeft gebroken, maar het gaat redelyk Utr[echt] 14 Nov[ember]

Hoe vindt Gy de inval van Pr[edikant] Heringa, om die preekjes in dit formaat te laten drukken; er is naar ziel & ligchaam wel voor U gezorgt

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven; op kant 4 adres: Monsieur J: V: *Ittersum*

De brief is beschadigd.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 15 november 1830

Maandagavond

Utrecht 15 November 1830

Beste JanWillem!

Uw briefje deed my dezen morgen groot genoeg, maar ik ontken niet, dat ik tegenwoordig over U al mede grote ongerustheid heb, Venlo is dan nu zegt men over, en als men op kaart ziet hoe gemakkelyk de weg van daar naar Nymegen is, en hoe weinig troupes, die zyden van ons land dekken, dan wordt Nym[egen] wel een punt van groot bezwaar. gaarne wenschte ik te weten, wat men in die stad zelve denkt, vreest of hoopt, ook van de pruisen, waarom staan die zoo op het uiterste puntje, zoo zy niets zullen doen, Gister avond, en dezen morgen, had ik het bang, deze vrees voor U, daerby kwam de tyding dat de stoomboot voor de studenten te Gorkum niet was gekomen, en zy drie dagen al dadelyk marcheeren moesten, terwyl de verkeerde geest die er heerscht in de plaatsen waer zy door moesten trekken, veel vrees voor hunne veiligheid gaf, en of dit alles niet genoeg ware, zoo hoorde ik nog daarenboven, dat de vrywillige jagers naar Groot Zundert waren opgemarcheert, en ook de Curassiers derwaards vertrokken waren [2] en het daar wel tot een treffen koomen zoude, myn hart was zeer beangst, maer dezen morgende zond de Col[lonel] Roemer, my eene tyding, door hem uit het hoofdkwartier van den Gen[eraal] v[an] Geen ontvangen, waarin staat, dat de <muitelingen> werkelyk den oproer vaan op die plaats hadden uitgestoken, doch hoorende dat het op Noord Brab[ants] territoir was, zy schriftelyk hunne excuses hadden ingelevert. de vlag ingehaalt en heen getrokken waren, dat men onze troupes ook had late aanrukken, doch dat dezelve weder teruggekomen ware, dit heeft my weder eenige gerustheid gegeven, over Rud[olf] ben ik evenwel niet volkomen gerust. morgen wordt het 8 dagen dat ik de laatste brief gehad heb en dat is nog nooit gebeurt, V[an] Dam heeft geschreven, dus dunkt my, had hy het ook kunnen doen, zoo hy gezond was.

Heden 8 dagen is E[rnst] vertrokken, en donderdag Jan. aandoenelyken dagen, al die plegtigheden met de studenten, waren ziel roerend, O! mogten zy, mogt Gy allen gespaart worden, en God ons spoedig de vrede weder schenken, en elk tot het zyne kunnen te rug keere.

Ik verblyde my O[ckje] en Louïs by U zyn, wat ver[3]lang ik om dat lieve kind te zien.

Adolfje is aanmerkelyk beter, en ik heb grote hoop dat wy het behouden zullen, zuigen aan een min wil hy niet, maer de min melkt zich zelve. dat gaat goed, dat gebruikt hy uit zyne flesjes en dan eet hy arruroot²² met Hartshoorn²³. het hoeste is nog heel erg, maar de tande <zullen> er ook wel onder zitte, het is zoo byzonder geduldig en <inberustent> dat lieve kind.

22 arruroot. arrowroot (Engels):.pijlwortel. Meel uit de wortelstok van de pijlwortel, ook wel van andere planten, was een versterkingsmiddel voor kinderen en zieken.

23 Poeder van de plant hertshoorn was een middel tegen flauwtes en onmachten.

Burg[emeester] Asch v[an] Wyk, heeft de arm gebroken, hy wilde naar den Haag vertrekken, en de paarde zyn op hol gegaan, en hy is er uit gesprongen, op het oogenblik, dat hy zoo dreigde in het water te vallen. wildt Gy ook eens eene Utr[echtse] kourant waar de plegtigheid van het vertrek der studente in staat? of hebt gy het gelezen?

Nu beste heb ik geene tyd meer, ik ben ook slaperig, dat ben ik de geheele dag, dat is effect van de zenuwen, myn hoofd <en> gezondheid houden zich anders door Gods goedheid byzonder wel.

Pr[edikant] Heringa heeft zyne 2 laatste leerredenen byzonder voor de studente gedaan, in klein formaat late drukken, en deze exemplaartjes zyn hun uitgedeelt in zyne tegenwoordigheid door den Capt[ein] Wilhelmië, op het oogenblik van het vertrek –

adieu. zoen O[ckje] en het lieve kind voor my

onveranderlyk ben ik

Uwe hartelyk liefh[ebbende]

Moeder

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur / Monsieur le Baron V: / Ittersum Empl: des Postes / à Arn[h]: - maintenant Capt: de la Garde Nationale / 1 Comp: en Garnison / à / Nymegen

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 20 november 1830

Utrecht 20 Nov[ember] 1830

Beste Jan! Heden morgen heb ik een koffertje aan Smit afgezonden zooals Gy my gevraagd hebt. en daarin tabak voor U en ook voor Jan Mollerus, 1 slaapmuts en naaizakje, en desert-appel. voor E[rnst] preekjes van Pr[edikant] Heringa en de wenken van den Senaat ook voor E[rnst] doch pak voorzigtig uit, er zit ook breekende waar in, die wel niet onaangenaam zyn zal.

Heb gy al Bergsche anchovis gegeten dit tusschen 2 haakjes.

Handschoene ben ik heden niet in gereusseert, de knopen voor U en E[rnst] zyn er ook in, my dunkt dat 2 l[i]b[ra] tabak voor eerst genoeg is, eene Zwolsche Kourant, is er ook in, het koffertje is van Rud[olf], neem het goed in acht, ik had geen ander, 2 hemden en een p[aar] kouwse heb ik er nog in gedaan, Uw derde onderbr[oek] zal ik zenden zoo dra die droog is. de verzending is gemakkelyk, het gaat met het schip of diligence op Rotterd[am] en dan met de stoom boot naar Berge op Zoom, is er dus iets dat Gy gaarne had, meld het my, en ik zal het U zenden. – Uw brief deed my een onbeschryfelyk groot genoegen, ik verblydde my zoo hartelyk dat Gyl[ieden] wel waardt overgekomen, maar nu, nu ik weet, in welk een groot gevaar Gy geweest zyt, nu dank ik er God noch vuuriger voor, hadt Gyl[ieden] het wel begrepen, dat het gevaar U zoo van naby dreigde. heden heb ik dat alles gehoordt, schryft er my nu eens van wat Gy er van weet. – en meld my omstandig in welk huis Gy logeert, en met wie? Suerman heeft dat alles, ook zyne werkzaamheden, zeer gedetailleerd geschreven, de goede J[an]W[illem] kwam en zeide [2] ik heb een delicioze brief, en hy las er ons veel uit voor, zegt my ook hoe Gy Uwen dag verdeelt hebt? of gy al op schildwacht gestaan hebt?, of gy dat dikwils moet doen? of gy 's avonds wel eens een boterham by E[rnst] kundt eeten? of gyl[ieden] goed eete hebt? en zoo wat van alles, ik heb gehoord dat de Capitein U ook tyd tot oeffening en lectuur zou geve, maar Gy hebt geen een boek. moet ik er U ook zenden. Nu alles voorby is, beste jonge, zegt my nu eens, hoe Uw gevoel was, toen Gy ons huis voor by gaande, my het laatst een hand gaaft? my was het geen gemakkelyk oogenblik. hoe maakt het Jan Mollerus? houdt hy zich nu ook zoo op zich zelve, of zoekt hy U en andere meer? – Ik las met veel genoegen de beschryving van Uwen marsch, doch met verwondering, en ik zou byna zeggen met verontwaardiging. de slegte zorg voor Uwen togt, daer Gy geene stoom boot kondt krygen, dat hoordt ook onder de onbegrypelykhede zoo als er zoo veele zyn. – My dunkt Gy moet dodelyk vermoeid geweest zyn, 2 dagen zulke marschen, Gy zyt er toch [niet] aan gewoon, en dan geen goede ligging

en dus ook geen nachtrust, ik hoop myn beste jongen, dat Gy de bewaring van Uwe gezondheid, weder dit alles en de beveiliging van Uw leve, dat bedreigd werd nooit zult vergeten, maar er God geduurig voor danke, ik vleie my, dat Gy op de wacht 's nachts, de preekjes van Pr[edikant] Heringa, nog wel eens zult leeze. hebt Gy zondaags godsdienstoeffeninge en daerby een goed Pred[ikant?] - Aangenaam moet het zyn, dat Gy met zoo veele kennissen zamen zyt. Mev[rouw] v[an] d[er] Oye [3] hoopt zoo, zeide my gister Mev[rouw] v[an] Nes, dat Ernst zich hiervan toch veel zou aantrekken, en hem <afrade> als hy iets tegen zyne gezondheid onnodig wilde doen.

met schrik zag ik heden in de Courant dat de Leidsche studente voor eerst te Oosterhout zullen blyven, en dat daar de geest daar zoo slegt is, ik verheug my gy in Berg[en op Zoom] zyt. als Gy het te koud krygt, schryft het my dan, zoo Gy by U geen deken kope kundt, dan zende ik er U een. Ernst schryft my dat gy geen nieuws hoordt, wildt Gyl[ieden] de Bredasche en Gorkumsche kourant, dan zal ik ze U zende. Ik vrees dat Bourcourd in arrest zit, hy was er zelve bang voor en zeide dadelyk te zullen schryven, maar zoo dat gebeurde schreef hy niet, en wy kry[en] geen brieve en voorlede zondag is hy vertrokken.

Hoe maakt het de goede Cornelis? ook met zyn ligging? Mev[rouw] Calkoen is hede weer by my geweest om over de schutters te spreken, maar de Heer Heuvel zeide my, dat er hede 600 hemden van het Gouvernement naar Bergen op Zoom gezonde zyn. nu zal ik U zegge, dat ik f 100 van de jonge te Barnveld ontvangen heb, door Stevens, hy wenschte dit geld aan my gegeven te hebben, het was voor hemde, maer vind ik beter iets anders, dan was het geheel aan my overgelate, verzocht nu de Heer Calkoen, om my door E[rnst] of U per om gaande te doen weete, waaraan hy verkiest dat ik dit bestede zal, dit moet alleen ten voordeele der Utr[echtse] schuttery diene dat spreekt van zelve. maar welke artikels zyn nu het meest noodzakelyk?

Gister avond is Mev[rouw] Roëll met haare dogter by my geweest. werd Famillaar, zoo als alle dames, Mev[rouw] Causes, Coene &c &c, wy hebben gister avond [4] 8 stukken linnen geknipt tot hand[doeken] vertel dat eens aan Ernst, dat ik nu op zoo 'n voet met Mev[rouw] en Jiti ben, raare dinge gebeuren er, 750 handdoeken heb ik gereed, nu ben ik aan nieuwe 1400 begonnen maar de menschen hier zyn zeer bereidvaardig tot <hulp>, dat Utrechtse volk is toch goed volk, dat zeg ik altyd en nu nog meer dan ooit, wat wordt er niet gedaan, elke dag staat myne keuken vol met verfrisschinge en verkwikkingen voor de zieke en gekwetste, de meiden van Mev[rouw] Ram [en] v[an] d[er] Oye bragte gister avond 24 citroenen 4 flesse bessenat en dito l[i]b[ra] zuiker, vind Gy dat lief? de onze geeve my heden 7 g[ulden] – tot aankoop van dergelyke dingen. Arn[old] is daar drie maal daagsch wel, hy deelt ligchaamelyk en ziele werken uit, hy zorgt zoo wel voor bybels en tractaatjes als voor lekt[uur] er tegen . dr. Olezande en Sebastiaans zegge, dat de zieken wel 14 dagen vroeger zullen herstellen, want dat zy altyd even blymoedig zyn. –

Adolfje wordt beter, dat geeft lugt. MynH[eer] Asch v[an] Wyk < schryft> – Antje Asscheberg is heel naar geweest, aan eene inflamatie in het bloed, zy is evenwel iets beter. Juf[frouw] As[scheberg] zal met een week of 6 hoopt men weer uit kunnen gaan.

ik weet niet of ik aan E[rnst] geschreven heb, dat Arn[old] het genoeg had, aan twee gekwetste te kunnen aanzeggen dat zy de roden *order* gekregen hadden. – Gy kundt begrypen hoe druk ik het met die 3 erlei bezorgingen heb. kraamvrouwen schutters- zieken, en dan ons kleine lievelingetje.

Groet de goede <Borreell> van ons allen ook hem misse wy dagelyksch.

Mev[rouw] v[an] Utenhoven was deze morgen by my en zeide dat haar knecht geschreve had, dat hy het zoo ellendig had, en dat hem alles afgestolen was, hy had goed linne en geld by zich gehad, maar de jongen kan niet schryve, en is dus < -- >. nu was Mev[rouw] bevreesd dat dit ons te <verre> ging, zy had dus gaarne, dat E[rnst] die jonge eens by zich liet komen, om te informeere of dat alles waar was, zyn naam is Frans Niekerk en hy staat by het derde blok van de 5de Comp[agnie] Hankours. – en laat E[rnst] my daar dan op antwoorden.

by Nicht is alles wel, ik had geen tyd deze brief zoo vroeg afte maken dat ze < -- > kon worden.

Nu beste Jan, ontvang met E[rnst] onzer aller <hartelyke> groeten; en van veele veele vrienden en kennissen. wat komen er my dagelyksch menschen bezoeken. eergister juf[frouw] v[an] d[er] Leeuw, een mensch dat ik

nooit spreek – Arn[old] is nu voor de 2de maal van de week met D^e Beeckman naar het hospitaal, die mensche tone grote behoefte <aan> Godsdienst welk een zege. mogt dat op ieders hart de gezegende gevolge van dezen oorlog zyn. hoe veel waare winst voor schaden zou dat zyn
 ziet gy E[rnst] nog al, Jan Mollerus moet ook eens m^{ee} proeven als ik het zend, als E[rnst] 's avonds een boterham op zyn kamer eet. en gy ook wel by hem kunt zyn zal ik eens wat zenden daar Gy eenige dagen plezier van kunt hebben, maar nu geen woord meer
 God bewaren U. Hy zy verder de leidsman Uwer <zaligheid>, syt Hem bevole, door, – vergeet niet
 Uwe U teder liefh[ebende] Moeder

uw beide sekretarisse zyn ons ontvallen. v[an] d[e] Heuvel gaat overmorgen naer Amesf[oort] by de mobiele, < -- > schuttery en Vernid is Auditeur militair te velde geworden.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven. Enkel, kant 1 en 2 beschreven, op kant 2 notitie en adres: misschien ziet Gy Com: < Pabst. ko>mende week wel by U komen er moet een transport *gebragt* worden en Hy heeft er grote <haast> mee. hy zou regt aardig zyn / Monsieur / Monsieur le Baron V: Ittersum / Chasseur volontair. 2 Bat: / à / Bergen op Zoom
 De brief is beschadigd.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 24 november 1830

Woensdag morgen
 Beste Jan!

Ik ben dezen morgen te half 6 opgestaan, om Wilh[elmina] aftelossen, die gewaakt heeft, en van die stille oogenblikjes wil ik gebruik maken, om te beginnen met Uwen brief te beantwoorden, die ik gister ontving en my onuitspreekelyk aangenaam was, zoo omstandig alles van Uwe levenswyze te verneemen, nu moet ik nog weten, om de hoeveel nachten of dagen, gy de wacht betreft opdat ik dit eens kan narekenen, ik heb aan Rud[olf] alweder het voorbeeld, hoe de goede God sterkt en helpt en de gezondheid bewaren kan, ook dan wanneer wy zouden zeggen, dat dezelve al te veel te lyden had, en zoo zal het U hoop ik ook gaan, die wachte, dat schilderen is my wel naar, vooral als ik daar zoo goed en warm in myn bed lig, en het Ul[ieden] even zoo lief en misschien nog liever heel goed wenschte als my zelve, maar de gedachte dat gy in den weg van uwen plicht zyt, en daar in op Gods goedkeuring hopen moogt, maakt my dan ook te vrede. Het doet my een overgroot plezier, dat Gy met E[rnst] in een huis woond, Karel van Heugst, heeft dat ook getroffen. ik zal het gaarne betalen, zoo lang Gy er vryheid toe hebt moet Gy daar maar blyven. – Ik kan my zoo verbeelde U met Jan M[ollerus] aan die erte soup uit een potje, en gy die zoo veel van erte soup houdt!!! – Hoe houdt zich Jan M[ollerus] is hy gezelliger? en zoekt hy U nog al? dat wenschte Nigt zoo. – ik had hier al gehoordt dat de studente maar eens daagsch eete kregen, en dus het niet best hadden, zeer verblydent was het my dus, dit anders van U te hooren. Hebt Gy beddek genoeg als het erger koud wordt. en mankeerd er aan Uw equipment voor de warmte ook nog iets [2] <als> Gy op schildwacht staat, ik verbeelde my U daar te zien schilderen, staat gy daar heel alleen, of zyn er meer in Uwen nabyheid?

Ik hoop hede of morgte een lekker stukje voor het souper afte zenden, dat zal Uw wel bevallen. meld my de overkomst dadelyk, ook van het koffer, als het er is; het adres van Coenen en het lystje der gevangenen, zult gy hede ontvange, zoo als ook de handschoenen.

Ik hoor niet volstrekt niet spreken over de Col[onel] Boemer, maar ons heeft het wel gefraspeert. Pr[ofessor] Goudoever kwam gister avond by my met een brief van den Gen[eraal] v[an] d[er] Capelle aan zynen Neef de Gouvern[eur] < -- > betrekelyk Ul[ieden] Hy kan niet < -- > in Uw lieder lot, en zegt P^{rins} Fr[ederik] was

zigbaar aangedaan toen hy die schoone Comp[agnie] zag, en ik weet schreef hy, dat dit een Corps is; waarop ik in nood bouwen kan; en over Uwl[ieder] gedrag en discipline, moed en goede geest wyd hy byzonder uit, my dunkt dat moet U aangenaam zyn. Zoo hooren wy door de staats courant, dat de vrywillige jagers Comp[agnie] het dorp Essche, binnendrong. De muiteling, van buiten omcingelt, en van binnen door de dappere jagers <bestormd> verloren een aantal dooden, terwyl de ovrige meest al gevange zyn genomen. de L[uitenan]t Col[onel] Everts is ligt gewond, en <de> Serg[eant] Majoor gesneuveld.

wat verlang ik nu naar een brief van Rud[olf] hy is dan nu ook werkelyk in groot gevaar geweest maar door Gods goedheid bewaart. Och was ik [3] maar dankbaar genoeg!

Hoe jammer dat Gy zulk een naar pred[ikant] daar hebt. – Maak te meer gebruik van de kleine preekjes, een bybeltje zal ik laten halen. Uw commissie aan Selle is volbragt, zy zyn zeer bedroefd. – Adolfje is weer veel verzwakt. ik vrees zyn voedsel meest in slym verteerd. heden is hy toch wat fleuriger, en weigert minder het voedsel. – Zoo als Gy over Uwen tegewoordigen toestand denkt, en Uwen gevoelens omtrent Uwe terug keering onder ons, verblyd my, dat is zoo als ik het wenschte; pryst my niet over myn gedrag in myne tegen woordige moeilyke beproevinge, maar help my maar God er voor [te] danken, en mogt de kracht en troost die Hy my schenkt, aan alle myne kinderen tonen, hoe goed het is op God te vertrouwen in nood en stryd, en hoe waardig zulk een God is, dat wy Hem ons geheele hart schenken, En zy er door worde opgewekt, om hun jeudig leven Hem toetewyde, O!

hoe zalig zou dit gevolg van onze tegenwoordige droefheid zyn. Maar ik kan geen woord meer hier byvoegen, 3, 4 dinge roepe my. ik omhels U beide in gedachte en ben onverandert, naar U te zamen Gods liefde te hebbe aanbevolen

24 Nov[ember]
1830

Uwe U teder liefh[ebbende]
Moeder

Er is gister weer eene grote bezending naar Berge op Z[oom] verzonde
[4] Henri is naar Maastricht; dat ontrust my ook zeer

[In een kinderhandschrift geschreven:] dag lieve Oom Jan ik spreek dagelyks van U –
[In het handschrift van Jans moeder:] dit schreef Adolfje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven, kant 4 adres: Franco / Rotterdam / Monsieur / Monsieur le Baron van / Ittersum, Chasseur Volontier / en Garnison / ten huize van / de juf v: Pouwels / in de Zuivelstraat / N° 140 / Bergen op Zoom

Brief van Rudolf van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 25 november 1830

Ginneken by Breda Vrijdag 25 Nov[ember] 1830

Amicissime Heden eindelyk kom ik een weinig tot rust en neme dus deze rust dadelyk te baat om Uwe my zeer aangename brieven te beantwoorden, gy moet myn verzuim inderdaad aan niets anders toe schryven als aan het altyd durende heen en weder trekken, om U te bewyzen dat dit niet par maniere de dire²⁴ maar inderdaad waar is behoef ik U slechts te zeggen dat dit kwartier nu het vierde dorp is sedert laatstleden Maandag toen ik aan Moeder schreef. Ik ken U genoeg om hier [niet] meer ter myner verschoning bytevoegen. – Met aandagt heb ik Uwe brief doorgelezen, in de meeste opzigten ben ik het met U eens, by de Jagers van <v[an] Dam> zoude ik gaarne staan, doch de omstandigheden zyn in de laatste tyden en vooral in de laatste dagen zoo veranderd dat ik geloof voor het eerst te kunnen blyven wat ik ben, daar welligt de

24 par maniere de dire (Frans): bij wijze van spreken.

historie afgeloopen is, ten minste zeker voor eenige maanden, Wy zullen hoop ik, weldra gelegenheid hebben om over dit punt mondelings ons te beraden, aangezien myn plan is om, zoodra de wapenstilstand geproclameerd is, verlof naar huis te vragen, dat dan mogelyk wel toegestaan zal worden, met ongeduld wacht ik naar den tyd om eens weder te huis uitterusten en in een goed bed te slapen daar ik nu sedert ruim 3 weken niet meer uit de kleederen geweest ben, dat aan myne gezondheid echter hoegenaamd geen kwaad doet, hoewel de nachten koud beginnen te worden. De laatste dagen hebben veel fatigues²⁵ medegebragt, een klein dagverhaal zal U zulks het beste aantoonen.

Zaterdag den 20 Nov[ember] des namiddags te een ure kregen wy bevel ons tot den dadelyken optogt gereed te maken. tegen twee uren marcheerden wy met zak en pak over een moerassige en natte heide daar de grote weg door de inundatie afgebroken was. eerst tegen elf uren des avonds arriveerden wij moei en afgemat te Groot Zundert, onder de gelukkigen die de wacht hadden bevond ook ik mij, dien ten gevolge moest ik onder faveur van een gestadige stortregen 2 uren de uiterste voorpost aan een afgebroken brug betrekken waar ik strenge order had om na slechts eenmaal *wer da!*²⁶ geroepen te hebben vuur te geven en tevens door mynen kameraad rapport aan <de> wagt te zenden [2] Gy begrypt dus die post niet geheel fris was, er gebeurde echter niets. Circa 4 uren werd er appel geblazen en om 6 uren afmarsch naar Esschen.

Onder weg kregen wy van de officieren nog de nodige instructies en arriveerden om ½ 12 in den omtrek van het dorp waar wy een kleine halt maakten en alstoen dadelyk tegen het dorp oprukten. Het duurde niet lang tot dat wy de vooruit gezondene zy patrouilles en tirailleurs hoorden vuuren en zoodra wy met onze colonne in het gezigt van het dorp kwamen zagen wy reeds eenige vlaamse kielen met witte koppels lopen, die een schrikkelyk geschreeuw aanheften en de stormmarsch liete slaan, wy van onze zyde beantwoorden dit met Oranje boven! en leve de koning! en rukten het dorp binnen. er werd sterk uit de huizen gevuerd vooral uit het stadhuis. Eene der eerste kogels blesseerde onze colonel ligt aan de schouder en bracht hem buiten het gevecht, een sergèant majoor was minder gelukkig, twee kogels, een in de borst en een op zyde van de neus bliesen hem het licht uit.

Onder gestadig vuren over en weder rukten wy tot over de markt in een zy straat werwaarts veele van de Brigands²⁷ gevlugt waren. elk huis werd ingeslagen en doorzocht en alles wat verdacht scheen gepakt. Aan het einde dier straat zag ik den eerste dier honden dood liggen in eene gruppel, onderscheidene kogels hadden hem getroffen, onder anderen een in de mond. hy zag er ysselyk uit, de herssenen leiden op zyne armen, doch dit was nog niets in vergelyk der scene die my eenige minuten daarna voor de ooge kwam toen ik daar een der muitelingen evenals een dolle hond door 6 à 7 Jagers zag afmaken! Ik zag hem 4 of 5 hakken met alle kracht over het hoofd geven, onder andere een waarby het oor verloren ging, twee of 3 andere zagen [toe,] waren intusschen bezig die ongelukkige even als een spons met de bajonet te steken, eindelyk echter gaf een der vrywilligers hem een lababbel met de kolf van het geweer tegen het hoofd zoodat hy naast zyn onthersende kameraad in de gruppel viel, hy was evenwel *nog* niet dood en gaf eerst den geest nadat hy nog drie schoten ontvangen had.

onder ons gezegd, vond ik het een beetje moorddadig niettegenstaande het een brabander was, daar hy toch ontwapend was en ellendig om pardon schreeuwde. Nog twee anderen zag ik dood liggen een daarvan was door Testa gemold, ook hem was de kop in tweeën gesprongen. het was een sergeant der opstandelingen. hier nevens gaat een fragment van zyn distinctief teken dat ik voor de aardigheid van zyne kiel afgesneden heb, wilt dit bewaren tot dat ik terug kom. Onder dit alles zag men vrouwen voor de glazen staan kyken. Ik voor my heb geen schot kunnen doen, ik had die eene wreed vermoorde wel kunnen steken en schieten daar hy geene twee passen van my verwyderd was en er niemand voor my stond doch ik vond dit onnodig, hy kreeg de laag [3] redelyk wel. Tegen den avond vertrokken wy weder naar 14 van hen gedood en 34 gevangenen gemaakt te hebben, veele wapenen werden er mede genomen, – om elf des avonds arriveerden wy wederom te Groot Zundert waar ik zeer goed kwartier wat eete, drinken en stroo betreft trof. – Maandag morgen retourneerden wy naar Reisbergen en bleven daar een dag en eene nacht. Dingsdag naar Bavel, een

25 fatigues. fatigue (Frans); vermoeidheid.

26 wer da (Duits); wie is daar.

27 Brigands. brigand (Frans); struikrover, boef.

ellendig slecht dorp waar wy tot gisteren verbleven als wanneer wy hier heen gemarcheerd zyn. Hier zyn wy nu taliter qualiter gecaserneerd. ik heb my echter in stilte een kwartier en een *bed* zegge *bed* voor myn geld by een arme weduwe met een zoon bezorgd.

Heden morgen hoor ik zoo even is op het appel de gesloten wapenstilstand voorgelezen, ik ben daar niet geweest om meerder tyd voor U te houden. Men zegt tevens wy binnen kort naar Tilburg vertrekken om de winter quartieren te betrekken.

Van Ryn is gisteren gearriveerd met meer andere vrywilligers, Frits v[an] Ittersum is daar niet by.

Morgen of overmorgen hoop ik aan Moeder te schryven. Ik had van de week nog een paar regels verwacht omtrent de toestand van uw kleine jonge doch hoop in dit geval geen tyding goede tyding zyn zal. Adieu! groet alle vrienden

TT

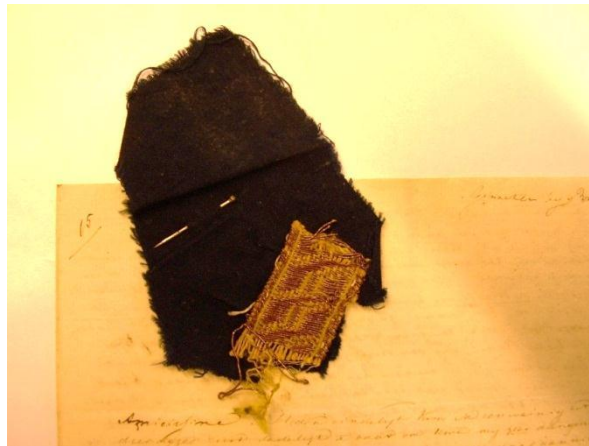
R[udolf] v[an] I[ttersum]

Ps de Majoor v[an] Aerssen is mede zondags geweest. ik heb hem gesproken, hy was volkomen wel even[als] Mannes de knecht van den Generaal <Post> zeg dit laatste aan Dirkje. –

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: H^r Le Baron FASA van Ittersum / à / *Utrecht*

Aan de brief is een lapje opgespeld.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, november 1830

Beste Jan! Hoe zeer ik geschokt ben, door de tydinge van heden, zoo door Uwl[ieder] brieve, die van U en Rud[olf] als door de Bredasche Kourant, dat is voor ieder ligt te begrypen, en ik zou Uwl[ieden] geene Moederlyke liefde toedragen, zoo ik hier onder koud en ongevoelig kon zyn, maar toch! dank zy de <Trouw> van mynen Hemelschen Vader, myne bezwaren en zorgen, zyn niet als van dewelken, die God voorby zien, en zich wantrouend aanstellen, hoe met het oog op Hem dien liefderyke, magtige en getrouwe Leidsman onzes levens, wensch ik Zyne kracht, (volstrekt niet in de myne) den dreigende toekomst tegen te gaan, wensch ik myne bekommelingen op Hem te werpen, en my en Ul[ieden] aan Hem aan te beveelen, dat geeft kalmte aan het hart, en onderwerping, blymoedige onderwerping ook in deze donkerste lotbeschikking. – O! Beste Jan, het grootste dat my beangstigen kan is, maar neen het beangstigd my niet, Gy zult het niet doen. Gy zult in zulke gewichtige oogenblikken, God niet voor by zien, O! zie op Hem, smeeke Hem om moed en kracht, en Gy zult beide van Hem ontvange. Hy zal U niet <vergeten> noch verlaten. nu dan myn Beste, myn aller dierbaarst kind, aan dien God beveele ik U, In Hem zy Uwe sterkte, O! Hy is getrouw!! met <reik> halsend verlangen zie ik nadere tyding van U te gemoet, en ben onveranderlyk

woensdagavond

Uwe U innig liefh[ebbende]

Moeder

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Aan den Heer van / Ittersum vrywilliger / in het Corps Utr: / studente.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 4 december 1830

Utrecht 4 December 1830

Beste JanW[illem]

Deze dag schynt bestemd te zyn, om my treurig en nog al treuriger te maken, Uw berigt van Venlo, was heden middag het eerste, toen kreeg ik door <Julie> berigt dat de studenten heden morgen naar Rosendaal zyn getrokken, en dus by het leger geplaatst zyn, dit is ook geen geringe schok. en dan komt daar by, dat Adolfje, zienderoogen vermindert, zoo dat ik het lieve kind, niet veele dage levens meer toeschryf. het teerd uit, tot op de beentjes toe, het is een soort van kinkhoest, en ik geloof dat alles wat hy gebruikt in slym overgaat, en hy er dus geen voedzel van heeft; wat Arn[old] en W[ilhelmina] lyden, laat zich denken, zy zyn beide vooral op dit oogenblik bitter overstuur, my troft het ook zeer. en zoo zamen gevoegt met mynen eigene zorg, bekommeringe en angsten, maken deze dagen, dagen van grote beproevingen, maar ik wensch, en vertrouw ook dat de liefderyke God, my kracht schenken zal, om het alles zoo te dragen, als Hem welgevallig is, Hy beware my, Voor Hem te beleedigen, door ongeduld of wantrouwen; En waarlyk het berigt van Venlo heeft my zeer geschokt, en ik beklaag diep in myn ziel de beste O[ckje] ik weet ook niet hoe het met haar gaan zou, zoo gy weg moest, maar Arn[old] zegt dat in zulk geval, hy U aanraadt om te verzoeken van by de bezetting in Nym[egen] te blyven, gy kunt en moet dit om haarentwil doen en kunt het om dat Gy tot de 2de ban²⁸ behoort, ook zeer geschikt doen.

[2] wat myne overkomst betreft, myn beste, het zal wel zoo lang niet duuren, maar zoo lang dit kindje zoo is, kan ik niet van huis, en nog kan [ik] er waarlyk om veele zaken niet uit, doch God hoop ik bewaar ons, voor zulk eene ramp; ik zal, weest daar van verzekert voor U en haar altyd doen, wat eenigzints in myn vermogen is.

O! welke bange dage, en in welk eene stikdonkere nacht is de toekomst van alle zyde gehult. en elke dag wordt alles nog donkerder dunkt my. –

Eergister had ik hier Mev[rouw] Lenemaat met haare zuster die gekomen waren, om haaren Broeder op zyne doortogt naar den Bosch te zien; zy misten U zeer in Arn[h[em]].

Beste JanW[illem] zints Uw vertrek kan ik maar geen boter meer krygen, het is hede de 4de of 5de Zaterdag dat ik te vergeevsch op de pot wagt. ik heb Muller geschreven of hy de pot bezorgt had aan de boer, reeds voor 8 dage, maar hy antwoord my ook niet. Schryf Gy aan Sadelhof, dat hy de pot hale, en dat hy die vervolgens aan het postkantoor brenge, voor U naar Nymegen en zend gy ze my, of kunt gy het de jonge Troost vragen; dat was nog beter, door Muller dat kan niet, die schynt er voor te bedanken, en wy eete nu ellendige boter.

Adieu Beste. als altyd

Uw zeer hartelyk liefh[ebbende] doch than[s]
zeer bedroefde Moeder

Zaterdag
avond

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron V: Ittersum / Empl: des Portes à Arn[h[em]] / Capt: de la Garde Nationale / 1 Comp: / à / Nymegen / Porte / *restante*

28 De tweede ban: mannen tussen 26 en 35 jaar die opgeroepen werden in het leger te dienen.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 4/5 december 1830

Beste Jan!

Met niet weinig ontroering, hoorde ik gister, door de brief van Jan M[ollerus] dat Gy naar Roozendaal gemarcheert zyt. dat my heden door E[rnst] nader berigt word. dat is my geene geringe teleurstelling, het was my zulk eene gerustheid dat Gy daar in B[ergen] o[p] Z[oom] waardt, want Gy hadt daar wel de vermoënissen, maar niet de gevaren van Uwen nieuwe stand, evenwel schynt het toch, dat het gevaar aldaar niet groot is, en die ééne waarheid blyft altyd wel staan Overal is God! en die moet U beveiligen. zal het kwaad U niet treffen; bid Hem maar geduurig, Hy is de vaderlyke Leidsman Uwer jeugd, [en] van Uwen aardschen vader van Uw tweede levens jaar reeds berooft²⁹, was Hy steeds Uw liefderyke verzorger op den weg Uwes levens, houdt hem dan voor oogen, en vertrouw Uw lot geheel in Zyne handen, overtuigd zynde, dat Hy het alles wel zal maken, morgen zend ik met de post aan U een mandje met een stukje rundvleesch. ik verbeelde my dat gy slegt eeten krygt, en U dus dit wel te pas zal komen.

Adolfje wordt zeer zwak, en Suerman ziet het donker in. – Arn[old] en Wilh[elmina] zyn bitter bedroefd, maar beide in de beste stemming. het doet myn hart goed, zoo Christelyk onderworpen als ik Arn[old] mag hooren danken. ik durf weinig meer te hoopen, het lieve kind is altyd [2] even zoet en geduldig, maar, ook even aandoenelyk, het is een Engeltje, wy verbeeldden ons daar, dat er een tantje door is; mogt dat zoo zyn, dat zou nog wat goeds kunnen uitwerken.

Van morgen kreeg ik een brief met het adres van Rud[olf] uit Tilb[urg] maar de brief uit weinige regelen bestaande was door Henri begonnen, toen Rud[olf] by hem in kwam, en denzelve eindigde; Henri was by een armen klompen maker, 4 bosjes stroo en zyn paarde deken was zyn bed, hy kookte zyn eigen potje. – hoe Rud[olf] het heeft, hoop ik morgen te hooren, schryf my toch zoo spoedig hoe gy het hebt, ook wat ligging en dek, wildt Gy ook een deken? zegt my toch omstandig hoe Gy het hebt. hebt Gy myn brief nog ontvangen die in het laatste pak dekens zat, met Uw das en naaizakje?

Vaarwel myn teder geliefd kind! myne gedachte en myne gebede vergezelle U overal, God zy met U; O! Hy brenge ons nog eenmaal weder te zamen, donker zyn onze uitzichte, maar Hy kan het licht uit de duisternisse scheppen. Arn[old] en Wilh[elmina] groete U hartelyk, de laatste wilde U eens een vrolyke brief geschreve hebbe, maer Gy gevoelt dat haar nu de lust ontbreekt. Als altyd

den 5 Dec[ember]

Uwe hartelyk liefh[ebende]

Moeder

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Hoog Wel Geboren Heer / de Heer Baron V: Ittersum / Vrywillig jager, 2de Bat: / 2 Comp. in Garnisoen / te / *Roozendaal* / *Franco* [Dubbelzijdig beschreven los papiertje:] [1] ik vind het heel aardig dat Schepers U die kennis bezorgt heeft. zyn broer [2] is hier geweest maar ik heb hem niet gezien ik was uit.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 7 december 1830

Bergen op Zoom 7 December 1830

Amice! Ik haaste my uwen brief die u geheel verontschuldigt te beantwoorden, ik konde my volstrekt geen denkbeeld [maken] hoe het kwam, dat ik niets van u hoorde, ik had zoo spoedig geschreven en kreeg maar geen antwoord en besloot dus te zien wie het het langst zoude uithouden, intusschen heb ik over je geklaagd en ziet daar komen ze gisteren (6 Dec[ember]) aanzetten met een brief van den 19 Nov[ember], op

29 De vader van Jan van Ittersum was in 1812 overleden, Jan was toen 2 jaar.

dezelfen staat het postmerk Breda 29 Nov[ember], Nymegen 20 Nov[ember], Dec[ember] Breda, en op het adres *goed adres niet voor Breda*, Kunt gy nu uitvinden wie de schuldige is, doe het dan. Ik heb den uwen franco ontvangen en met genoeg daaruit den welstand ook van O[ckje] en Louis vernomen, mogt ik ook zulke tyding uit Utrecht ontvangen, maar de toestand van Adolfje laat niet zeer veel te hoopen over, Suirman ziet wel geen present gevaar. evenwel vrees ik, hoe ongelukkig, dat dit juist nu zoo treft en dus de naarheid zoo vermeerderd, ik bewonder moeder, zy houdt zich onder alle deze omstandigheden zeer bedaard, de godsdienst alleen houdt haar onder zoo veel staande en ik hoop daardoor ook dat het op hare gezondheid geen nadeeligen invloed mag hebben. Zy klaagt nooit, integendeel zyn hare brieven van zooda[2]nigen aard, dat zy ons het afzyn niet moeyelyker <maakt> dat natuurlyk het geval zoude zyn, wanneer wy aanhoudend hoorden klagen. Zy is onvermoeid bezig in het verzorgen van anderen, dat eene heerlyke afleiding [is], gepast met de omstandigheden van den tyd, stilte zoude haar niet <commoderen³⁰> evenmin luidruchtige druktes, maar veel bezigheid waar door anderen tevens verzorgd worden is opperbest om eenige afleiding te geven. Ik wenschte te kunnen teekenen, dan zoude ik u myn eigen portrait zenden, ik zie er oorlogzuchtig uit, goede snorren, goede militaire taille, gepaard met eene edele houding!!!

[In een ander handschrift:] met zyne knevels, in uniform & c had hy een ouder voorkomen, dan hy werkelyk [was], wy vonden hem gelykende op het portrait van Blucher³¹. - v[an] I[ttersum] men verwondert zich dat ik op myne jaren pas 2de Luit[enant] ben! Het is hier een druk leven, tot nu toe hadden wy om de 8 à 9 nachten de wacht, thans evenwel daar de Noordhollandsche schuttery en de jagers vertrokken zyn, komt de beurt om de 5 of 6 nachten terug, het garnizoen is met 1100 man verminderd. Het spyt my vooral dat de jagers weg zyn, wy zagen elkander dagelyks en Jan had in het zelfde huis met Calkoen en my een kamertje. hy heeft het in Rozendaal goed getroffen in een linnen winkel. – De jagers houden zich best. Doen druk dienst, houden zich best op hunne posten en dienen als soldaten.

Hier wordt aan de vesting druk gewerkt, het palissaderen gaat druk voort, indien dit geschiedt zoo als het behoort dan zyn er noodig 80,000 palissaden, De stukken staan reeds voor een groot gedeelte.

[3] Wat de stadsbewoners betreft het is een beroerd ras, zy deugen over het algemeen niet, maar hebben natuurlyk niets te zeggen, zy zetten de militairen af en snyden ze waar zy kunnen.

Myne huisbazinnen zyn beste menschen. Meldt my eens of het waar is dat er in Nymegen een complot uitgebroken is, waardoor een schipper troepen had willen overleveren aan de *bregansers*³² en of de stad in staat van Oorlog is.

Uwe propositie omtrent geld vind ik allervriendelykst, ik zal daarvan dan ook zeker gebruik maken, wanneer ik zie dat ik te kort kom, ik maak geene groote verteringen en hoop dus met myn tractement wel uit te komen, evenwel als de nood aan de man mogt komen, zal ik aan kloppen.

Van R[udolf] en H[enri] hoor ik by voortduring goede tyding hoewel zy my nog niet geschreven hebben, hetgeen ik niet heel <vlytig> vind, zy weten beide waar ik ben, ik heb R[udolf] tweemaal geschreven toen ik hoorde waar hy was, maar <tot> nu toe heb ik geen letter van hem gezien, wel van Reede die met hem is. H[enri] weet ik nooit waar zich ophoudt.

Voorleden week zyn hier 18 gevangene Brab[anders] ingekomen, onder dezelfen waren 4 Hollanders, een wachtmeester van de huzaren. zy zagen er schrikkelyk gemeen uit, de huzaar evenwel nog in uniform. Nu l'ami³³ moet ik dezen eindigen, groet O[ckje] hartelyk voor my, laat zy zich verder goed houden en toonen dat zy zoo als zoo vele vrouwen kracht van geest heeft, dit kan haar te pas komen, veel voorspoed verder met Louis, groet alle kennissen en geloof my

TT
Ernst

B[ergen] o[p] Z[oom] 7 Dec[ember] 1830

30 commoderen. comodo (Italiaanse muziekterm): rustig, op zijn gemak.

31 Gebhard Leberecht von Blücher (1742-1819). Pruisisch generaal.

32 *bregansers*. brigand (Frans): struikrover, boef.

33 l'ami (Frans): de vriend.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwel Geboren Heer / den Heer J.W.C. Baron van Ittersum / Commies aan de posteryen te Arnhem, / thans als kapitein der Arnhemsche / schuttery in garnizoen / te / Nymegen

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 23 december 1830

Utr[echt] 23 [december]

Beste Jan!

Uw brief was my hoogst welkom, en den inhoud zeer verblydend en geruststellend, over Uwe gezondheid en wel te vredene stemming. hier by iets, om de <natte> dagen te vergoeden. – het verheugt my zeer dat gy het met Uwen kamergenoten zoo goed vinden kundt, niet omdat ze niet by namen aan my bekend waren, dagt ik dat er onder waren daar niet veel aan is, die grond van veronderstelling, zou eenigzints gelyken naar die van een dwaas mensch, neen. er was iemand, die ik de namen voorlas, en die zeide het my van twee, maar voegde er by, *zoo meen ik*. ik vind het niet alleen voor Uw genoegen, maar voor Uwe gezondheid van het hoogste belang, want gyl[ieden] slaapt toch by malkanderen, en hadt gy het nu eens getroffen, dat er jonge lieden van slecht gedrag by ware, dan was dat toch eene gevaarlyke zaak, ik heb daarom het idé van Jan Mollerus en eenige andere heel goed gevonden, die uwen deken toenaaiden, en er in kropen, die sliepen dus zoo goed als alleen. – 24 Dec[ember] zoo ver schreef ik gister toen ik door een bezoek van de waardige Pr[edikant] Heringa verhinderd werd te vervolgen, hy bleef 1½ uur by ons en er kwam gelukkig niemand als de Heer Scholier, die ook zulk een groot vriend van de Pr[edikant] zynde ons niet in het spreken hinderde, 2 dagen vroeger was de waardige man ook by ons geweest maar wy ware toen by Mev[rouw] <Leeschenker>, die ongelukkige vrienden, Antje zag Wilh[elmina] toen voor het eerst, boven op haar kamer was zy nog, zy heeft van aandoening eene flauwte gehad, naar ons vertrek, en 's nachts weer koorts en zware hoofdpyn; zy hebben eens aan Smit [2] geschreven, een brief onder haar drien, nu heb ik U geanimeert het U ook te doen, E[rnst] heeft ze denzelfde dag geantwoord, door Antjes vernieuwde ongesteldheid zal dit nu wel verhinderd worden, schryft Gy nu eens het eerste, en schryft dan ik U haar plan gemeld heb, maar myn vrees tevens, dat het nu geene plaats zou kunnen hebben en dat gy dus de pen maar eens opnaamt, om haar te tone hoe zeer Gy al haare omstandigheden deelt, maar treed met het finantiële niet in byzonderhede, dat kan met jan[uari] eerst maar gedecideert worden onder ons, zy eete om den andere dag maar vleesch. Wat verblyde ik my dagelyksch, dat het weder niet strenger is, en niet minder, dat gy al zoo gehard zyt tegen de koude, en er zoo weinig hinder van hebt. Gy moogt dat wel dankbaar opmerken, want hoe zeer het waar is, dat gy dat veel kundt toeschryven daar aan, dat Gy in geene broeierige kamers zit, en veel in de lucht zyt, zoo is het niet minder waar, dat de geschikste hulpmiddelen niets vermogen, wanneer ze door de Goddelyke Goedheid niet gezegend worden. Aan dien zegen dus alles dank geweeten myn beste jongen, dankbaarheid verhoogd en verdubbeld het genot, en waarheid is myne stelling. hoe duidelyk zagen wy die in Adolfje bevestigd. hoe veele zeer krachtige middelen uit en inwendig kreeg dat lieve Kind niet, tot versterking, en het was als of er niets gedaan werdt, hy *mogt* zyn krachte *niet* weder kryge: Cateau <Sm[issaert]> heeft een lok haar van Adolfje voor U, in een medaillonnetje gedaan, en haar daarby gegeven, een eenvoudig maar aller liefst [3] versje van 3 coupletten, door haar zelve gemaakt. van die logée, heb ik heel veel plezier, Corn[elis] en de Vos vinden haar ook zoo lief, en Wilh[elmina] en zy zyn <juist> menschen voor malkanderen. – Met blydschap heb ik gehoordt dat gyl[ieden] geene voorposte meer betreft, maar alleen in het dorp, zegt my nu eens naauwkeurig, hoe dikwils Gy de wacht hebt? en op welke plaatsen gy schildere moet? en of gy schilderhuisjes hebt? en of gy eenzaam, of naby anderen staat? hoe was de naam van dat buitentje van den ouden Motman? Tante zal zich dat alles nog wel herrinneren. – dat staan op de markt moest vermoeiend, koud en vervelend zyn. gelukkig dat gy daar zoo stil niet meer behoeft te staan. welk een verschrikkelyk

ongeluk is dat, met die Sapeur³⁴, ik dank met U den goede God, die U allen bewaart heeft dat het geen van U geweest is, die het gedaan heeft, maar ook dat geen van U die kogel getroffen heeft, hoe gelukkig zyt Gyl[ieden] bewaart! maar vergeet niet my te melden, hoe die schutter wel gesteld is, die het gedaan heeft? en wat die man voor straf voor zyne onvoorzigtigheid ontvangt? het is te wenschen, dat het de ovrigen voorzigtigheid zal leeren, want op die wys, zyt gy in gevaar van vriend zoo wel als van vyand. – men zegt nu, dat er eenen wapenstilstand van 6 maanden is, mogt die van eene gunstige vrede achtervolgt worden, ware dat ook niet het geval, en de vyand had zulk eene lange tyd om zich te versterken, dan zou de oorlog ook woedent zyn, en wie durft zoo iets indenken, wordt in tusschen die wapenstilstand bevestigd, dan denk ik zeker dat de studente en vrywilligers naar huis gezonden worden! Nu denk ik dat Ernst by U geweest is. dat zal U zeker veel plezier gedaan hebben. Hy verbeeld zich dat hy dikker wordt, vond gy ook dat hy er zoo goed uitzag? hebt Gy Rud[olf] wel geantwoord? dat hoop ik toch want, daar ik my al zoo verblyde over den band die er onder het corps studenten is, zoo zou het my vooral niet minder verblyden, als er ook eene sterkere band U zessen verbind [4] en vooral dat er ook ene vereeniging was met U en Rud[olf] welk een gelukkig gevolg zou dat niet zyn.

Wat Uw verzoek betreft, beste van de slag, zoo kan ik daar niet aan doen, want ik slag geheel niet, daar heb ik geen lust noch moed toe, dit jaar. – maar hierby een hoofdkasje van Naatje, en ik zal zien wat ik voor U kan oplopen. Uw toertje naer Etten was dat voor plezier of in Uw post? ik kan begrypen dat gy Uwe oude kennisse met plezier weer zaagt. welke v[an] d[e] Loeffs zyn er, ik denk Bram, en Pouw. verbeeld U Manten, die is nu pred[ikant] op een dorp by Rotterd[am]. hy was daar al lang eer ik zelve wist, dat hy een beroep had gehad, ik heb nooit meer iets van hem gehoordt. Pr[edikant] Heringa heeft my verhaalt dat de kerk te Meerk[erk] was afgebroken, en dat er nog geen loots of iets was, toen <Manten> die eenige tyd naar Gr[oningen] geweest was, van te rug kwam, Hy is er dus meen ik niet geweest, en heeft er ten minste geen afscheid gepreëkt; - Hoe maakt Gy het met de kerk, preekt die D^e Nouhuis nog al goed. (Komt gy nog aan zyn huis) – gaat gyl[ieden] geregeld naer de kerk?. Het was met alle nedrigheid gezegt dat de Gron[inger] studenten niet op eene dag met Ul[iede] konde genoemd worde, maar het is toch naar waarheid. Pr[edikant] V[an] Oordt hoor ik, is niet zeer gezond, die moest maar voor de studente preeken. Van Sophie zelve heeft Wilh[elmina] niets weer gehoordt. En Aagt heeft geschreven, zegt Wilh[elmina] dat het haar zeer speet, want dat zy, door my heel lief ontvangen was, maar natuurlyk zei W[ilhelmina] wilde zy daar niet over uit weiden, ik merk wel dat W[ilhelmina] er wat mede verlegen is, daar ik juist niet geloof, dat Aagt er veel van gezegt heeft, en dat verwachtte ik ook niet. – Bourc[ourd] ik meen het U geschreven te hebben heeft 14 dagen in de politie zaal gezete, dat een ellendige kelder was, zoo vogtig dat zyn geld hem zwart in de zak was geworden, die jonge geeft toch niet om leed noch schande. Hy zou nu weer naer zyn Corps vertrekken, het is toch een miserable jongen! dat geld voor de equipment stukken begryp ik wel, maar niet waar het betaald moet worden? – myne hoofdpyn was den zelfden dag al over, en ik heb ze niet meer gehad. – als het kouder word, wild gy dan ook nog een paer <saiëtte³⁵> zokken, of iets anders tot verwarming? – Zyt gy de eenigste die wel eens [5] een snoeperijtje ontvangt, of niet? de Vos heeft het zoo druk, met zyn schuttersch sekretariaat, anders had hy U al eens geschreve, maar hy heeft er een plan op. Gy moest ook eens aan Mev[rouw] Valck schryven, en aan Juf[frouw] Cah: en aan Keetje Mobonan. om Uwe pantoffels heb ik gezonden, die zyn er nog niet. – om de rek[ening] van het paard heb ik ook gezonden.

Hoe maken het Numan, Lidt, Pabst, Pallandt, Jan Mollerus, de Suermans. de Heer maekt aan die allen veel Compl[imenten]. van my ook aan v[an] d[er] Goes neef met het nevensgaanden. hier by ook een brief voor Grondt. zyne moeder heeft weer tyding van hem gehad. hy was zeer wel en had het goed, maar verlangt zoo byzonder naar tyding van huis, nu moet Gy deze brief gefrankeert zende aan Merian met verzoek hem te Neuw[ied] op de post te doen, dan is er nog hoop, dat hem dezelve geword. – heb ik U geschreven dat Henr[jette] en Juliette by den ouden Heer in huis zyn, en de Juf[frouw] er uit is, dat was een meubel, geduurig gaf zy te kenne, dat de meisjes er niet meer nodig waren, zy wilde niet op de handen gezien

34 Sapeur (Frans): geniesoldaat.

35 saiëtte. sajete: getwijnd wollen breigaren.

worden, de meiden gaven genoeg te kenne dat zy niet deugde, dit gaf geduurige <smaleryen>, maar toen is Alyzett en Mev[rouw] Geverts gekome, en die heeft haar in tegen woordigheid van den ouden Heer zoo alles ronduit en zeer frisch alles gezegt, dat dit hevige scènes veroorzaakt heeft; ik heb U van den beginne af veracht, had Mev[rouw] gezegt en meer zulke zagte woordjes. het is haar evenwel al te goed gelukt om MynHeer tegen zyne eenige dochter opte stoken, zoo dat ook eer lang Mev[rouw] Geverts hier was, hy niets heeft willen spreken, maar de eige dag dat zy vertrokken was, is de oude man by Julie gekomen, om te vragen hoe moet het nu? toen zeide Julie, zooals hy het verkoos [6] maar dat ze begreep dat zy weg moest, het werd dan ook bepaalt. toen heeft er nog by den ouden Heer aan huis eene hevige seine met Julie plaats gehad, en toen werd besloten, dat zy voorleden Zaturdag vertrekken zou, dat was 's woensdaags 's avonds, de meisjes gingen er zaturdaagsch 's middaags te 12 uren naar toe, toen moest de Juf[frouw] aan haar de sleutels overgeve, en haar alles aanwyzen, eer zy by de linnenkast kwam, zeide zy al, het zal U wel bevreemden dat er zoo weinig linnen is, maar de wasch is op de bleek, en er is vuil, toen de kasten open kwamen, zeide Juliette, ja dat verwondert my zeer, dat er niet meer is, – maer denk eens dat zy met eenige koffers en kisten vertrokken is en de meide meenden dat zy 's nachts nog een kabinet in een koffer leëg gepakt had, een doodelyke angst overviel haar toen zy ontdekte dat nicht er was, en er nog twee haarer koffers in huis waren, Mello is ook hier en Julie die van alles onderrigt was, proponeerde hem de koffers en kiste te openen, maar alleen kon zy het niet doen, hy moest met haar te zamen handelen, maar die wilde er niets mede te doen hebben, en toen moest het zoo blyven, nu heeft zy zeer haar beklag aan Mev[rouw] Meertens Strick gedaan, en gezegt, dat zy onmisbaar was, dat men haar wel te rug zou roepen, doch daar in geloof ik dat zy zich zeer bedriegt. dat gebeurt niet ligt weer, de oude Heer is wel te vrede. voor de meisjes is het eene heele opoffering, want zy hebben nu haar ouderlyk huis verlaten, zoo lang de Grootvader leeft, en voor nicht is het in dit winter ook een dubbel gemis. – Weet gy dat V[an] Thiele geeclipseert³⁶ is, zyne moeder zegt, dat hy naar Parys is, wie weet of hy niet by zyne vrienden de struikrovers dient. –

[7] Ontvangt de hartelyke Compl[imenten] van Arn[old] Wilh[elmina] en Cateau de Vos, de fam[ilies] <Lunenb[urg]> Smis[saert] <Sels: Brade:> O! van zoo veelen die my het zeggen, ik weet zelfs niet wie al! – Constance van Pallandt komt veel by ons. de jonge Mev[rouw] v[an] Pallandt Geb[o]r[en] Pol: is er gelogeert. die zyn gister avond hier geweest. dat is ook een vriendelyk vrouwtje, maar niet zoo eenvoudig lief als Constance! – Van avond komt Mev[rouw] Croeze en Louïze, die zenden U ook altyd veele groeten. de Helid: hebben het benaauwd, de garen en band negotie hebben zy ook moete eindige om dat zy niet verkogte en dus de koopman niet voldoen konden; nu hebben zy bedagt, pakjes daar van aan de deuren te verkopen, en dit en eenen lotery is weer goed gelukt en dat is nu voor 't oogenblik eene uitkomst. W Honert en fam[ilie] gaan denkelyk naer de Oost. de boel is daer is eene grote O en P.

Nu Beste jongen, zie daar een Kourant, welk een heerlyk tuin gezicht levert de met rym bestrooide bomen, waar nu de zon op schynt op, en toch is de koude niet scherp.

leef gelukkig, en vergenoegt, lieve Jan, ook onder de moeielykheden en onaangenaamheden van Uwen stand, en zyt Gode bevolen

door Uwe U teder liefh[ebbende]

Moeder

hebt gy Uw eete van de mensche daar gy aen huis syt, en wordt daar voor door het land betaald.

zend nevensgaande aan Ernst / zend nevensgaand aan Cons[tance]

Gy spreekt my nooit van kapt[ein] Wilhelmi kunt Gy er het daar altyd even goed mede vinden en ook gy speciaal

[8] Is het waar dat er een student aan een bloed-spuwing gestorven is. die Bödicher heet

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen in elkaar liggend, kant 1 t/m 8 beschreven.

36 geeclipseert. eclipseren, verdwijnen.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 2 januari 1831

Nymegen 2 January 1831

Amice! Reeds lang was myn plan u te schryven, dog ben daarin dagelyks verhinderd geworden, door ééns menigte drukte, die iederen dag terugkomen. – Gy kunt u geen denkbeeld maken van de onophoudelyke bezigheden die aan de rang van kaptein verbonden zyn. voor al als men de winkel niet aan anderen overlaat, en daar nu de kapt[ein] voor alles aansprakelyk is en ik gaarn alles in order heb, zo maakt het dat ik byna den geheelen dag bezig ben, zonder dikwerf iets mogenslyks uitvoeren. –

Het doet my regt veel genoegen, gyl[ieden] alle drie voortdurend gezond zyt. dikwerf ben ik dienaangaande bezorgd geweest, maar al voor Moeder & W[ilhelmina]. –

Men is hier altyd nog bezig met de stad <zowel> van buiten als van binnen te versterken. –

Alle de poorten zyn inwendig zwaar gebarricadeerd en worden daarby van <geulen> voorzien, zodat de wagten niet gemakkelyk door inwoners zouden kunnen genomen worden. De wallen en vooral na de Brabandsche kant zyn <sterk hoger> met gedugte battereyen, zodat met de avances en goed palisadewerk, de vesting niet zo heel gemakkelyk genomen kan worden.

Daarby zyn er nog twee forten die van groot nut kunnen zyn, en beyden moeyelyk te nemen zyn, De Sterreschans, en het fort Krayenhof. – In <verdere> is nu een vast garnizoen van hier vertrokken: Het garnizoen alhier zal nu rykelyk 4000 man zyn, en worden eerdaags zoo ik hoor nog door een Batt[aljon] vergroot. Het is geformeerd uit schutteryen, Batt[aljons] van meer dan 1000 man Amsterdam. 10 Groningen en 3 komp[agnien] Geld[erlands] Batt[aljon]. – vervolgens Infanterie, Artillerie, Curassiers, Genie & –

Dit is zeker dat als de muitelingen zich hier durven vertonen, zy op eene lastige manier zullen ontvangen worden. de Geest onder de soldaten is voortdurend zo goed mogelyk, zy wenschen niets liever als om maar aan de slag te komen. Of het er toekomen zal is te betwyfelen, zekerlyk niet als de winter niet al te streng is. hetwelk zich niet zodanig laat aanzien.

Sels is hier in garnizoen. – Het doet my leed dat myn of uw koning en zyn huis begint te onvreden te worden, daar zulks vooral in deze tyden gevaarlyk is. Gisteren hebben wy den dag gepasseerd by den Heer Haverkamp eene allerliefste familie, wy hebben ons goed geamuseerd, te meer [3] daar O[ckje] vry wel was, hetgeen tegenswoordig zelden het geval is, daar zy ontzettend souffreerd aan violente hoofdpyn, en zwaare benaauwdheden. Zy slaapt s'nagts slegt, te meer daar Louis meestal onrustig is. –

Adieu, ik moet na de Parade. maak veele hartelyke compl[imenten] aan moeder & W[ilhelmina] eerdaags zal ik moeder schryven. Salut opregt TT

J[an] W[illem]

N[ijmegen] 2.1.[18]31

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron A. van Ittersum / *Utrecht* / *van Ittersum*

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 26 januari 1831

Bergen op Zoom 26 January 1831

Amicissime!

Uw brief heeft reeds zeer veel genoegen gedaan, te meer daar ik zag dat alle huisgenooten by voortdurend eene goede gezondheid genieten. Jan is ook volkomen hersteld, het ongunstige weder; <voor> hem namelyk, veroorzaakte dat hy nog niet uit is geweest, en wat my betreft, zoo kan mijne gezondheid in geen opzigt beter zyn. De 20 January waarop wy met ongeduld gewacht hebben is nu reeds voorby en ook nu nog hebben wy

onze zaken niets doen vooruitgaan, ik verheug my evenwel dat men van de kant der regering openhartig gehandeld heeft, de natie heeft daar regt op en al zyn de mededeelingen die te doen zyn ongunstig, moeten zy daarom niet bedekt worden. Het gouvernement heeft moeten [buigen] voor de overmagt, daar wanneer het regt van de sterksten geldt, wy tegen de verbondene mogendheden niet aan kunnen. Het ontsluiten der Schelde op zich zelf genomen, heeft naar myn inzien voor ons zoo veel nadeeligs niet in wat den handel betreft, daar ik er zeer aan twyfel of er wel vele schepen naar Antwerpen zullen komen, vooreerst zullen zy bevreesd zyn voor de citadel, dan is het krediet [2] te veel geschokt en is hieromtrent geene verbetering te verwachten zoolang de toestand van Brabant zoo is, dat er geen geregeld bestuur bestaat. Het onaangename en ongelukkige hiervan ligt hoofdzakelyk daarin, dat inbreuk gemaakt is op onze onafhankelykheid, wanneer de mogendheden dreigen en wy zullen aan die bedreigingen blyven gehoor geven, dan zyn wy niets meer. In het verder bepalen over de grenzen en overige voorwaarden moet men zich voor dergelyke bedreigingen niet laten op den kop zitten, maar liever zochten te verkrygen wat de billykheid voorschryft of anders eenen eerlyken ondergang lyden. Beter is het dat met eer ons land verloren ga, dan een volksbestaan te hebben afhankelyk van despotieke mogendheden, die eene revolutie van een gedeelte der natie tegen ons goedkeuren, terwyl zy in hunne eigene staten den zelfden geest gaan bevechten of met moeite onderdrukken. Dat de mogendheden ons de Schelde ontnemen en de Belgen Maastricht doen verlaten, ons iets ontnemen wat wy voor de wapenschorsing bezaten, aan de Belgen wat zy wederregtelyk gedurende denzelfden in bezit hadden genomen, dat zy dus oproerlingen, verbrekers voor aangenomene overeenkomsten gelyk stellen met een braaf volk dat getrouw blyft aan een gegeven woord is een wapen in de handen der volken om zich tegen hunne [3] wettige overheden en regering te verzetten, zich daarvan < -->, mogelyk zal Engeland *spoedig* ook ons toonen dat het een ander principe voor Ierland zal moeten volgen, dan dat volgens hetwelke ons de Schelde ontnomen is. Ik ben nieuwsgierig om het antwoord van het gouvernement op het laatste protokol te vernemen.

Ik ben blyde dat de zaken in < -- > zich geschikt hebben en van geene gevolgen geweest zyn voor de verdere rust in andere streken. Het aanbod dat J[an] W[illem] gekregen heeft, vind ik zeer aannemelyk, in zyne plaats zoude ik my daarop niet bedenken, hoewel de plaats niet aangenaam zal zyn, is het voor verdere promotie zeer goed, ik hoop maar dat hy tegen de kraam van O[ckje] verlof zal kunnen krygen, waaraan ik niet twyfel in dien de vrede nog vooreerst blyft voortduren. Rudolf is er gelukkig afgekomen, nog meer van < -- > my dunkt, dat dit eene groote impressie moet maken, wanneer men zoo stil staat. Meldt my by gelegenheid eens wat er omtrent het < -- > besloten is en wat er met de Scheeren verhandeld < -- > of ze verdeeld zyn, zoo ook omtrent den nieuwen boer.

Ik schryf u dezen niet meer uit een lokaal boven de grond, <maar> onder de grond, myn kamer heeft veel van eene hermitage, rondom en van boven boomstammen, een klein venster en eenige schietgaten, <in> het zelve zie ik tegen een aardenwal over palissaden. Ik heb namelyk de wacht op het fort Kyk in de pot, waar nu eene boomvrye kaserne voor 100 man gebouwd is, dezelve is van boomstammen, op dezelve ligt ryswerk en hierover een aardenwal, eerstdaagsch trekken er 100 man en 2 inf[anterie] in, die dan het genoeg zullen hebben van 10 dagen daar te blyven. Dezen morgen weder een < -- > bataillon, zamengesteld uit onderscheidene schutteryen, naar Rozendaal vertrokken, om het andere aftelossen dat ik heden avond weder heb hooren binnen komen. Ik heb daardoor Calkoen voor eenigen tyd verloren, wat my zeer spyt, Beaufort en Siccama hebben daarentegen kamer in het zelfde huis genomen, dat mij nog al meer genoeg doet, die 2 Woerdensche kompagnien zyn dunkt my de besten van het garnizoen. De officieren der < -- > zyn er ook over uit. Gy zult den dood van Meyan gehoord hebben, de wyze waarop is akelig, daar men hem des morgens met het gezigt in het kussen dood vond, nadat hy geheel < -- >³⁷ had, denkelyk heeft hy er een toeval bygekregen. J. v[an] Heugst zal wanneer hy terug is alles omstandig kunnen verhalen, daar hy hem gezien heeft. Nu groet alle en geloof my

T[out à] T[oi] E[erst]

14 v.2. 26 Jan. 1831

37 Drie woorden zijn onleesbaar doorgekrast.

(Indien het vrede blyft reken ik er vast op, dat gy eens overkomt.)

{ Ik ontvang daar zoo een brief van R[udolf] van 21 January. hy is zeer welvarende. }

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwel Geboren Heer / den Heer Mr F.A.S.A. Baron van Ittersum / Plaatsvervangend Regter / te / *Utrecht*.

De brief is beschadigd.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, januari 1831

Donderdag morgen.

Ik wil deze; vier paar koussen, die ik voor U, myn Beste, gemaakt heb, niet weg sturen, zonder er een paar woorden by tevoegen, ofschoon ik eigentlyk een beetje boos op U ben, dat gy my van daag niets geschreven hebt, en even min de almanak gestuurd hebt, die moeder U, zoo als zy my dezen morgen schryft, voor my gezonden heeft. Gy kunt toch wel begrypen, myn lieve, goede Ittersum, hoe ysselyk ik verlang om te verneemen, of gy met Uw verjaardag hier zult kunnen wezen, en wanneer of gy komt en hoe lang of gy blyft? [2] daar ik my reeds dood akelig maak, met de gedachte dat gy misschien in het geheel niet komt, en als dat het geval is, kwel ik my ziek. Adieu lieve, beste man, Louis is van daag heel stout, en laat my geen oogenblik met rust, daarby moeten wy hem nu maar alles toegeven om dat hy gespeend wordt. Adieu, tot morgen avond, dit is de vurige wensch van

Uwe U hartelyk liefh[ebbende]

Ockje

P:S: Daar is Randwyk zoo op het oogenblik by my geweest om my te vragen wanneer of gy komt. hy wilde U proponeren om een rytuig te neemen, maar hy zal [3] er U zelf wel over schryven. ik voor my had echter veel liever gy morgen avond als middag kwaamt om dat ik er niets van weet en dus met het eeten niet op rekenen kan, kreeg ik van daag toch nog maar een brief dan kon ik alles nog schikken –

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen klein formaat, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 blanco.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 31 januari 1831

Amice!

Ik zend u hiernevens eene opgaaf my door den Chirurgy Majoor Ninaber gedaan omtrent twee geëmputeerde militairen, waarvan de eene hier in het hospitaal is en welken ik meermalen gezien heb, zoo als ook den eersten die thans niet meer hier is, maar dien Ninaber my zeer recommandeerde, deze hier S. Halli, Grenadier by de 1te Komp[agnie] van het 3de Bat[aljon] thans is hy in garnizoen te s'Gravenhage, hem is de linkerarm in het schoudergewricht geïmstipeerd³⁸ in het garnizoens hospitaal te Bergen op Zoom.

De tweede is A.S. Klemense matroos 1te klasse op Z.M. Corvet Proserpina, in zyn regterbeen onder het kniegewricht afgezet, de laatste is nog hier. De andere gewonden zyn alle van hier weg.

Moeder heeft my die opgaaf verzocht en wees zoo goed my dan maar te zenden wat deze man krygt uit uw fonst en meldt my dan ook eens wat gy dien Grenadier toedenkt. Gy zult my een byzonder groot genoegen

38 geïmstipeerd. Lees: geamputeerd.

doen met my [2] eens omstandig medetedeelen hoe gy met [het] hospitaal in betrekking staat, wat gy aan die menschen doet, op welke wyze gy er voor zorgt, in een woord alles wat gy weet dat my daaromtrent interesseert. Ik heb uwe lof reeds meermalen hooren zingen en het nut hooren roemen dat gy door de verzorging dier ongelukkigen doet. Hoe komt gy aan een fonds, moeder verzocht my nevensgaande opgaaf te zenden, daar gy een fonds voor die ongelukkigen hadt, gy hebt altyd een byzonder slag gehad om geld van de menschen te kunnen krygen.

Hoe zit het komt gy dan nog eens hier? hard aanmoedigen kan ik u niet dan uit eigenbelang, daar het hier eigenlyk een belabberde boel is, verveelend, eentoonig en druk. Ik zal het <nader> weten hoe ik het heb wanneer ik myne vryheid eens terug heb, al was het ook maar dat ik de Tolsteegpoort instapte. De zaken worden naar myn inzien voor Braband hoe langer hoe ingewikkelder en ik kan my best vereenigen met de algemeene spraak van den dag dat de Mogendheden het wel zullen <mee> deelen, daar ik niet geloof 1° dat ze het zelve ligt over een opperhoofd eens zullen worden en 2° dat de Mogendheden ligt den gekozenen niet erkennen. De opening der <schulde> heeft hun welstand niet verbeterd, ik hoop dat het gouvernement de taal voor het kongres genomen, als rigtsnoer zal nemen van deszelfs daden, dat ik nu nog al wel vertrouw. het is eene schoone taal en geheel andere principes als wy dagelyks door volken en afgevaardigden hooren verkondigen. De Pr[ins] v[an] O[ranje] komt weder in een dagtocht, dat wanneer Belgien hem niet krygt, zyne toekomst, als regerend vorst wel eens kon uit zyn. Nu adieu voor Wilh[elmina] ik heb geen tyd om hier meer by te voegen, geloof my

TT

Ernst

B[ergen] o[p] Z[oom] 31 Jan[uari]

1831

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, klein formaat, kant 1 t/m 3 beschreven, op kant 4: *Arnold*.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 8 februari 1831

Amice

Gisteren heb ik aan de <voordeur> een woord gesproken over een voorval in Antwerpen, daar ik thans alles weet door den adelborst die de defentien voor het gouvernement medebragt uit plan die regt Nederlandsche heldendaad van den Luit[enant] *van Speyk* mede deelen. Zaterdag morgen dreef de kanoneerboot n° 2 door den harden wind tegen de wal van Antwerpen, dadelyk kwam er eene menigte volk en militairen aanrukken en overmeesterden dezelve, zoodat meer dan 90 menschen dezelve bestormden, men wilde hem dwingen de vlag te stryken en zich overtegeven. Met bedaardheid zeide hy toen, dat hy tegen eene zulke overmagt niets vermogt en dus een oogenblik verzocht om zyne papieren te krygen. De kajuits jonge zag hem naar de kap[iteins] hut gaan en begreep aan zyne houding dat hy andere plans had, deze vloog naar den loots en den stuurman of eenen matroos, haalde hem over om over boord te springen die dat deden, een oogenblik daarna vloog de boot in de lucht, een marinier die geboeid in het vooronder zat heeft het leven door het vaneen scheuren der boot behouden. De geheele equipage op 4 na, ongeveer 30 man zyn in de lucht gevlogen, het [2] getal dooden in het geheel moet meer dan 100 bedragen, waaronder hun Kapitein *de Goorter*, wiens beide beenen verbryzeld waren en die weinige oogenblikken daarna gestorven is, het getal der gewondnen moet zeer groot zyn. De Antw[erpse] courant die ik gelezen heb doet het voorkomen als of zy ter hulp hebben willen snellen, noemde hem een jeune homme violent <een schelm> hy was 24 jaar. De stukken geschut zyn afgegaan en ver weg geworpen. Den zelfden morgen had hy aan het Vlaamsche hoofd zynde gezegd, dat hy nooit, in geen geval, zyn boot zoude overgeven en dat niemand hem levend zou vangen. De boot n° 3, is kort daarna hetzy door den wind, het zy na voorbedachtelyk naar de kant van de wal

gedreven. De Luit[enant] van Ouwenaller ook een Amsterdammer, liet de stukken richten en <gans ont>laden, liet zich een borrel brengen en een lange pyp en zette zich toen koelbloedig neder. Een parlementair kwam aanloopen met een witte vlag maar zeer bedaard draaide hy denzelfden zyn rug toe. De Heer Koopmans heeft eene aanspraak gedaan aan de marine, zy hebben de rouw aangenomen en hem de eerbewyzingen gedaan door half stryken der vlaggen en andere gewone eerbewyzingen, van zyn ligchaam is niets meer gevonden.

Om hunne menschielievendheid nog meer schyn te geven, <sleepte hy> 4 geredden uit de boot in eene koets, naar het hospitaal gebragt en werden daar goed verzorgd. Aan een van hen moet evenwel het been afgezet zyn. Een ider is hier vervuld < -- >, het geval evenwel blyft op zich zelf verschrikkelyk en hoe edeler men dezelve vinde, hoe meer men gevoelt dat men van zoo iemand <voor het> vervolg te wachten had. Ook de koelbloedige daad van Ouwenaller, <kenschetst> zeer het Nederlandsch karakter, <in> beide heersschers eene kalme en bedaarde dapperheid. Ik geloof wanneer Chassé van de kaaden dit heeft kunnen zien, dan hy dan in die menigte vergaderd en eene kanoneerboot in te passchen wel eens zou gevreesd hebben, maar het was aan een ander gedeelte der stad, op de citadel dacht men dat het een kruidkist was, daar door den harden wind de slag zeer gebroken was.

Ik heb geen tyd meer, hier by te voegen, zoo als ik het u schryf is het officieel en andere geruchten kunt gy tegenspreken.

Jan vertrekt morgen naar Tilburg. Nahuis had gisteren nog al koorts, evenwel ziet de docter er nog geen gevaar in.

Vale TT

Ernst.

B[ergen] o[p] Z[oom] 8 febr[uari]

1831

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m/ 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur / Monsieur le Baron A. v. Ittersum / à / Utrecht

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, februari 1831

Zaterdag avond om 8 uur.

Myn allerbeste Ittersum! Daar onze lieve Moeder van avond, by Mevrouw Rapperd is, en ik, om kramp in de beenen, niet mede heb durven gaan; vat ik met een onbeschryfelyk groot genoegen, de pen op, om eens een rustig uurtje, met U te kunnen doorbrengen. Gy kunt U niet half begrypen, myn lieve, beste man, hoe regt gelukkig, my Uwen hartelyken brief dezen morgen ontvangen, gemaakt heeft; en toch was er in deszelfs inhoud iets, dat inplaats, van my vrolyk te stemmen, myn hart, met zulke wemoedige gewaarwordingen vervulde; dat ik moeite had, onder het lezen, myne tranen te bedwingen; Moeder heeft van dit alles, echter niets gemerkt, en toen ik hem naderhand nog wat weder overlas, kon ik my zelf niet begrypen, wat my in het eerste oogenblik zoo naar heeft kunnen maken; maar het was juist; als of ik door een angstig voor gevoel vervolgd wierdt, dat my zeide; dat ik nooit weder met U, vereenigd zoude worden; en deze treurige gedachten, heeft my, gedurende den gehelen dag nog niet weder verlaten; en het is te vergeefs, dat ik my zelve telkens overreden wil, dat dit toch kinderachtig van my gedacht is, maar [2] gy schryft my ook geen enkel woord, over de politieke zaken; en wat, of men in Nymwegen, er toch over denkt; gister avond, waren wy by Mev[rouw] Engelberts, en ik hoorde daar, dat al het Garnisoen dat thans in Nym[egen] legt, naar de armee vertrekken zal, en de schutteryen alleen daar zullen blyven; indien dat zoo is, moet er zeker ook ééne, of meer kompagnien altyd op de Sterreschans, en het Fort Kraienhof zyn; schryft my toch vooral eens, hoe of

dat is; ik kan my daar zoo vreeselyk ongerust over maken. Ook kan ik my volstrekt geen denkbeeld maken, myn lieve, dierbare Ittersum, hoe of het toch komt en wat, of de reden is, dat gy geen enkele dag over kunt komen; weet gy wel, dat het van daag, juist drie weken is, gy hier waardt; zoo lang, ben ik nog nooit, zins ons huwelyk aan een stuk, van U afgeweest, en hoe veel het my ook kost, weet God allleen! ik houde my, vooral om Moeder, heel goed, en ben voor het oog, heel te vreden, en opgeruimd; maar in myn binnenste zegen ik ieder avond, die my al weder nader aan het einde van een leven brengt, dat waarlyk geen leven voor my is; daarby komt, dat ik my onophoudelyk voor Uwe gezondheid, myn beste Schat, verontrust; ik weet zelf niet waarom?

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven.

Het vervolg van de brief ontbreekt.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan van Ittersum, 8 maart 1831

Amice

Ik heb gisteren door Siccama uwe boodschap ontvangen waarvan ik niets anders begryp, dan dat myn brief aan u verloren is, daar ik zeker meer dan 14 dagen geleden aan u geschreven heb. uwen eersten brief heb ik niet dadelyk beantwoord omdat ik wachten wilde tot dat A[rnold] by u was geweest, maar toen uw tweede daarop volgde heb ik denzelfden dag nog geantwoord. Ik hoop dat aan dezen een beter lot moge te beurt vallen. Gy kunt begrypen dat uw vertrek my hier eene groote ledigheid heeft gegeven, daar ik natuurlyk vooral in de eerste uren veel meer gevoelde dan anders dat wy alle van elkander verwyderd zyn, aangenaam werd ik toen verrast door de tyding dat A[rnold] hier zoude komen, gy zult gehoord hebben, dat ik hem te Wouw heb opgevangen, hy was zeer in zyn schik en was gaarne hier gebleven. ik heb hem alles zoo veel mogelyk laten zien, wy hebben de vesting van onderen [2] met van Ingen doorkroopen die eene kaart by zich had.

Ik kan my begrypen, dat het u zeer moet gespeten hebben dat H[enri] juist weer van Tilburg vertrok toen gy daar kwaamt. Ik heb hem geschreven maar niet gesproken, ik hoop evenwel eens verlof te kunnen krygen om 1 paar dagen naar Etten te kunnen gaan.

Wat nu uw goed betreft, dit heb ik alles ingepakt en aan Arnold medegegeven naar Utr[echt], zoo dat van u nu niets meer hier is, als gy nu een koffertje medeneemt, dan zoude ik ook u dat bybeltje terug < -- >, gy kunt begrypen wat moeder zoude zeggen als zy het te Utr[echt] vond, daar het < -- > is, dat geen plaats wegneemt. Tot antwoord op het geen nog in uwe brieven staat, dient 1st dat het gedeelte van v[an] Speyk hier is geweest, maar dat niemand hiervan byna iets gemerkt heeft. 2e dat ik in mynen brief aan u die van Henri heb ingesloten. 3e Voor uw séjour heb f.10 afgeschoven. 4e Met Nahuis gaat het redelyk wel 5e dat Jonkheere geëngageerd is met de wed[uwe] <Uven>, en Karel van Heugst met Mina Verschuur. 6e Dat ik Scheltinga zeer goed ken en aan hem myne complimenten verzoek.

Hier gaat het over het algemeen by het oude, evenwel is zedert 8 dagen de dienst my wat gemakkelijker geworden, daar er 2 Bat[aljons] schuttery van het platte land uit Utr[echt] hier zyn gekomen waarby vele kennissen zyn als: de Geer, v[an] Dielen, Lynden, Slok en Kloot, W Hemers, Strick, Voorthuizen (glazen oog), Romond, Rappardt, Eyck, Tullingh, Diemer, Hinlopen enz. het geheele getal is ruim 1200, zoodat ons dit in de wachten zeer [3] verligt. De kolonel d'Ablaing staat aan het hoofd, het komt my voor dat hy veel ambitie heeft en au fait³⁹ van zaken is, gy kunt begrypen hoe < -- > hieronder is, ik had my geveleid dat hy zyn demissie zoude nemen, maar ik vrees er nog voor. In het laatst der week gaat de 3^e komp[agnie] de 2de te Wouw aflossen, zoodat wy Beaufort en Siccama kwyt raken, dat ons zeer spyte, of wy van hier zullen gaan

39 au fait (Frans): ter zake.

weet ik nog niet. Uit Arnhem kryg ik by voortduring goede tyding.

In de laatste dagen heb ik het byzonder druk gehad met myne komp[agnie]. Bosch, Joncheere en v[an] Heugst waren alle met verlof, zoodat ik de eenigste was by 140 man, hetgeen my nog al moeite gegeven heeft, te meer daar ik genoodzaakt ben geweest, zware straffen uit te deelen aan 12 <kwaad>willigen.

Nu l'ami kan ik niet meer, groet alle kennissen en geloof my

TT

B[ergen] o[p] Z[oom] 8 Maart

E[rnst] H[endrik] v[an] I[ttersum]

1831

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: HoogwelGeboren Heer / den Heer Van Ittersum / Vrywillige jager by het korps / Utrechtsche studenten / te / Tilburg / franco

De brief is beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan van Ittersum, 30 maart 1831

Bergen op Zoom 30 Maart 1831.

Amice!

Gy zult misschien reeds van het groote ongeluk gehoord hebben dat heden morgen hier de stad getroffen heeft en het leven aan velen gekost heeft, om 12½ uur is het kruidmagazyn <in de lucht> gesprongen; dat digt by de Boschoort ligt, naar de Waterpoort toe. Alle troepen stonden op de lieve vrouwen straat of steeg. ik stond met myne komp[agnie] by blok 3. Op eens zag ik een zware kolom rook met een gedruisch onmiddelyk gevolgd door een zware slag en een regen van steenen, aarde, kogels enz.

Algemeen was de ontsteltenis en verwarring, ik kreeg eenen zwaarder en eenige ligter geblesseerde manschappen, ik ben zelf er goed afgekomen, een steen op de schako & verder niet, de 6de komp[agnie] heeft eenen dooden maar vele gewonden; Overysseel heeft eene dooden en Plavine is het been gebroken, het meeste heeft de Artillerie geleden, dezen middag waren 15 doode militairen in het hosp[itaal]zaal behalven de zeer vele zwaar gewonden, hoevele burgers dood zyn weet ik niet, Kapitein Lux heeft een meisje van 10 jaren verloren, nu is men nog druk bezig met graven daar nog 14 lyken onder de puinhoopen moeten liggen die vermist worden. De lieve vrouwenstraat heeft schrikkelyk geleden, geen raam ziet men er byna meer, vele daken [2] ingestort. V[an] Heugst en Diemer en nog anderen hebben zes ponders in de kamer gekregen, granaten springen er, buiten de gevangenpoort, Steenbergerstraat Boschstraat hebben alle veel geleden en de huizen in de buurt van < -- > zyn ingestort. Ik behoef u niet te zeggen hoe groot de verwarring was en de schrik te meer daar men zich bang maakte voor eene tweede explosie.

Ik ben gelukkig zeer bedaard gebleven en konde daar door myne manschappen dadelyk bedaard krygen. hedenavond evenwel nu wy wat tot rust komen, ben ik moe en gevoel zeer hetgeen er gebeurt is. Indien gy de lievevrouwenstraat kondet zien, die massas van steenen die daar nedergeslagen zyn, dan moet men zich verwonderen, dat niet nog veel meer menschen omgekomen zyn. Ik bragt er een paar naar het hospitaal waar het haast niet uittehouden was, zoo akelig was het om te zien hoe al die lyken of zieltogenden binnengebragt werden en die gewonden kermden. op straat was het even naar. de pastoor zag ik <azen> en een kreeg het laatste oliesel op de markt.

Ik denk dat het getal dooden zoo om de 50 zal zyn, even wel weet men het nog niet zeker. Nu ik [3] heb geen lust om heden meer te schryven, dit zy genoeg om u gerustte stellen. Tusschen Cornelissen en Ten Kuile is een schoorsteen nedergeslagen zoo dat zyn geweer krom is, hy is evenwel gelukkig ontkomen. wy zyn wonderdadig gered, dat kunnen wy gerust zeggen. – Overmorgen ga ik denkelyk met verlof maar schryf hiervan niets, groet alle kennissen en geloof my

TT

E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

Dingsdag.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres : Hoogwelgeboren Heer / den Heer Van Ittersum / Vrywillige Jager by de Utr[echtse] stu/denten te / Tilburg

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 2 april 1831

2 April

Beste Jan!

Gy verheugd U gewis met my, en dankt den goeden God, uit grond van Uw hart zoo wel als ik voor de Goddelyken bewaring, die deze beste Ernst heeft ondervonde, by het verschrikkelyk ongeluk, dat te B[ergen] o[p] Z[oom] heeft plaats gehad,

my dunkt, dat hoezeer natuurlyk, al zyne broeders zich innig over zyn behoud zullen verheugen, er by U nog eene byzonderen aanleiding tot zulk een dankbare blydschap bestaat, wanneer Gy U, zyne zorgen voor U, by den aanvang dezes jaars, in Uwe ziekte voor U gedragen, herrinnert, hy heeft toen dubbelen aanspraak op Uwe hartelyke wederliefde gekregen, en gy hebt hem die geschonken, dit getuigde my Uwe brieven,

O! welk eene grote ramp heeft die stad getroffen, en hoewel het nog byzonder gelukkig is afgelopen, zoo zyn er toch veele ongelukkige slachtoffers door gevalle, veelen betreuren reeds hunne dierbare, <hoeveele> andere krimpt het hart in een, by de voorstelling van hun lyden, tot hier toe weet [2] ik niet van kennissen die er door gelede hebben. hoe geheel anders is de toestand daar, by die van Ul[ieden] voorlede week toen gy met zoo veel waare en gepa[s]te vreugd, Uw feest gevierd hebt. met het grootste genoegen heb ik die details gelezen, en ik doe een goed woord aan myn overbuurman de Heer, om by gelegenheid zyn aanspraken eens te mogen leezen, een zonderling effect moet het gedaan hebben, die Serg[leant] Maj[oor] op de predikstoel, ik verbeelde my alweer dat Uw Kapt[ein] daar <weer veel schik> in zal gehad hebben, want als militair, en of als politieke, houde zyne onderhoorigen zich zoo best, en onderscheiden zich met roem, my dunkt ik zie die knappe waardige man, met het genoegen op zyn gelaat aan tafel zitte, en in stilte zyn volkje eens rondkyken en of in de kerk, als hy een van hun, zoo eervol hoorde spreken, . . . nu de man heeft zeker een zware kost voor zyne rekening, maar die hem tevens veel waar genoegen oplevert. – ik verblyde my dat Gyl[ieden] met de nieuwe indeeling van het leger te vrede zyt, zoo wel als met Uwen chefs, de goede God geve, dat gy ze nooit méér nodig zult hebben als nu. Aan Arn[old] zal ik over Bourc[ourd] schryven, ik weet wel dat hy naar zyn vertrek van Utr[echt] het weer zoo gortig gemaakt heeft, dat ik hem zelve nog eens heb geschreven, dat meen ik althans [3] maar zeker weet ik, dat hy Arn[old] grote rede van misnoegen gegeven heeft.

Ockje is nu veel beter, en wind by den dag aan. in de volgende week hoop ik de beste Gront hier te zien.

vaarwel Beste Jan! myn tyd is bezet.

Ockje groet U hartelyk en ik ben

Uwe teder liefh[ebbende]

Arn[hem]

Moeder

2 Apr[il]

Beste Jan, Uw brief daar zoo ontvangen, doet my zien dat Gy net zoo gevoelt over de bewaringe van Ernst als ik; - Uwe verplaatsing is dan op handen, en deze kunt gy juist nog ontvange, ik hoop dat Uw kapt[ein] U voor detachementen op de dorpen zal kunnen bewaren, dat zou my zeer ontruste, ik vind het anders ook heel aardig dat gy eens verplaatst word, jammer al weer, dat gy niet met een van de broers in het zelfde garnisoen komt, wat verheug ik my voor Smis[saert] dat die het eens beter krygt.

adieu, Ockje staat kopjes te wasschen. dit getuigt wel van <haar> beterschap en groet U nog eenmaal hartelyk.

Van Uw verlof moet Gy zeker gebruik maken. als ik nog hier was, zoudt gy <juist> hier over Nymegen my hier kunnen <komen> halen, en zoo zamen naar Utr[echt] gaan.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven. Op kant 4 adres: Baron V: Ittersum / vrywillig jager, in het / Corps Utrechtse studenten / in Garnisoen / te / Tilburg / Fran[c]o

De brief is beschadigd.

Brief van Jan van Ittersum aan Wilhelmina Bentinck, 2 april 1831

Tilburg 2 April: 1831

Beste zusje! Uw brief met die van Arnold en Grond heb ik tot myn groot genoegen gisteren ontvangen; en lust my U reeds heden dezelve te beantwoorden daar ik U tevens de eer heb bekend te maken dat wy Dingsdag aanstaande naar Eindhoven marscheren; de verandering is ons niet onaangenaam en, daar wy nu eens een ander gedeelte van ons oud-Braband, zullen leeren kennen, en zoo doende bekend geraken met de geheele Provincie. Wy zullen met de kwartieren het waarschyndlyk niet best treffen, daar het grootste gedeelte van het garnisoen aldaar blyft, en wy ons dus met de overgeschotene kwartieren zullen moeten behelpen; wy zullen den marsch in twee dagen doen; aangezien de wegen zeer slecht zyn, de geheele afstand is maar 7 uren. Ik hoorde ! wy daar zamen zullen zyn met een gedeelte der 12de en 7de af^{deling} met 2 batallons schuttery, en met kavallerie, doch van de twee laatsten weten wy nog niet wie; en dan eindelyk de batterij veldartillerie, die hier ligd. Henrij blyft met zyn regiment in deze environs⁴⁰; dus zal ik die al weer mis loopen, Rudolf hoop ik [op de] marsch te ontmoeten, daar hy deze < -- > hier zal komen liggen, hy zal nu zeker betere <kantonnementen> bekomen. De brief van Grond was van den 26 Maart een antwoord op myn brief van den 15de Maart; dat my byzonder veel genoegen deed; daar ik my veel moeite had gegeven om hem op 3 pagina's, zoo klein mogelyk geschreven al het nieuws dat ik wist mede te deelen, daaren boven had ik hem twee Staats couranten gezonden, waarin de benoemingen, afdankingen, pensioenen der verschillende corpsen in stonden; alles heeft hy goed ontvangen, De brief was niet geopend; de couranten vooral hadden hem uitzonderlyk veel genoegen gedaan. Het noodlottig geval te Bergen op Zoom heeft hier zoo als zeker overal veel schrik en ontzetting veroorzaakt. Ernst had de groote attentie van my terstond te schryven waarvoor gy hem zeer bedanken moet; doch men moet nog zegggen hoe gelukkig is alles nog afgelopen.

<Hoe> ligt had zich een geheele compagnie op die plaats zelf kunnen bevinden, < -- > misschien geheel vernield zoude zyn geworden. De Gouverneur deeser provincie is reeds eergistere hier gepasseerd zich naar Bergen op Zoom begevende. Wil aan Arnold zeggen dat ik Bourcourd nog niet gesproken [heb], daar wy nu vertrekken, zal ik aan Hamming verzoeken my dat geld (f 20) te leenen; en het dan van Henrij weêrom te vragen. ik zal er dan het myne van afhouden, en de rest aan Bourcourd geven; doch heb de goedheid van tevens aan Arnold te verzoeken om zelfs hierover aan Henrij te schryven. hy heeft nu reeds twee brieven over het zelfde onderwerp door mij aan hem geschreven onbeantwoord gelaten, en schynt dus wat doof aan dat oor te zyn. Nu beste Wilhelmina moet ik eindigen daar [ik] geen tyd meer heb iets by te voegen, myne compl[imenten] aan allen, geloof my als altyd Uw hartelyk toegenegen Broeder

Jan.

S.P. de Majoor verzoekt my of Gy aan Mevrouw de Heer wilt laten weten dat wy van hier vertrekken, daar hy zelfs heden geen tyd had.

Nieuws is hier niets; [met] groot genoegen zien wy de onlusten in Brussel, dat canailje pak zal nog eindigen met zich zelfs en hunne steden te vernielen, Laat Numans, die model Jagers broek voor my maken, doch niet

40 environs (Frans): omstreken.

eerder afzenden alvorens ik het hem laat weten; het fatzoen⁴¹ evenwel van de broek moet dat van een gewone burger broek zyn met een zak er in; doch groote klep zonder figuren er op. Ik meen dat Arnold altyd zulke broeken draagt.

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven.

De brief is beschadigd.

Brief van Jan van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 11 april 1831

Eindhoven 11 april 1831

Amice! Zend my s.v.p. per omgaande het recept voor de borstkruiden, ik heb het aan iemand beloofd, en [er] reeds eenige tyd geleden aan Ernst om geschreven, doch die heeft er niet op geantwoord; het is my nu weer gevraagd geworden dus wilde ik het gaarne spoedig hebben. Het begint ons beter hier te bevallen nu wy wat meer gewend zyn, vooral ook omdat het weêr <nu> aller uitmuntendst is, het is compleet zomer, & de bomen beginnen dagelyks meer uitte loopen.

Ik ben nu van kwartier veranderd, en heb nu een royal logement gekregen, by een' grooten handelaar in tabak, etc, etc, het ligt even buiten de kom van 't dorp, en is dus digt by de wandelingen. De 12^[de] afd[eling] welke hier met ons gearriveerd was, gaat hier van daan, en zal vervangen worden door Geldersche schutterij uit Nymegen zullende komen, ik wenschte zeer dat J[an] W[illem] daar by mogt zyn, dit zoude zeer aangenaam voor ons zyn. Ik hoorde gisteren door eenige officieren van die af^{d[eling]} zeer de <eloge⁴² maken> van J[an] W[illem] vooral van den Majoor Dupper; die gedurende eenige tyd belast is geweest met de instructie van het batallion Schutterij, hy zeide my met zeer veel genoegen J[an] W[illem] te hebben leeren kennen, alsdat hy een excellent kapitein was; en vooral ook in de conversatie zeer aangenaam. Heden hebben de troepes groote inspectie gehad voor de Generaal-Majoor Des tombes, het weêr was allergunstigst zoodat het een mooi gezicht opleverde! Vlak over ons huis aan een' mooyen vyver gelegen, welke met het riviertje de Dommel correspondeert <is> eene zeer groote katoen spinnery, door water gedreven wordende, de fabryk geeft aan ruim 3000 menschen het brood, ik hoop hem eerst daags eens te gaan zien; Prof[essor] Heusde die hier onlangs was, heeft hem gezien en zeide my het allermerkwaardigst was om te zien, over het geheel is dit land intusschen door deszelfs fabryken welke dan ook nu op dit oogenblik, daar zy niets anders als op Gouvernements kosten werken, zeer floreren. Maak myne compl[imenten] aan Wilh[elmina] en de verdere huisgenooten en kennissen en geloof my als altyd

Jan.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 beschreven, kant 2 en 3 blanco, kant 4 adres: Monsieur / le Baron F:A:S:A: v: Ittersum < -- >, / à / Utrecht

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 17 april 1831

Amice!

Gy zult uit dezen brief zien, dat ik van plaats veranderd ben, hetgeen my byzonder aangenaam is, woensdag

41 fatzoen. fatsoen; model.

42 eloge. éloge; lofrede, lofspraak.

ben ik van Nymegen en donderdag van 's Hertogenbosch naar Bergen op Zoom gereisd. te Breda heb ik Rudolf nog een oogenblik gesproken die er zeer goed uitzag, te Rozendaal komende ontwaarde ik dat de Kompagnie hier lag, ik reisde evenwel door om my ter plaatse aan te melden en myne zaken te halen. Vrydag morgen ben ik <hier heen gerukt> en heb een goed kwartier waar ik voor 70 c[en]t daagsch in de kost ben, op de markt by de hoofdwacht. Het zoude nog zeer aangenaam zyn, wanneer gy my dadelyk <myne> pistolen zoudt willen overzenden. Gisteren zyn hier detachementen van de 5, 7 en 9 Afd[elingen] voor gekomen, gedestineerd naar Bergen, citadel en Vlaanderen, <heden komt hier ons> 2de Bataillon van Grienwinkel en morgen en overmorgen 2 Bataillons der 17de Afd[eling], ons 2de Bat[aljon] is by de 17de Afd[eling] gevoegd en gaan naar de omstreken van Eindhoven, daartegen wordt verwacht dat in Bergen, komen 2 Bat[aljons] Overysseel en 1 Zuid Holl[and] plattelands schuttery, men wil dat ons bataillon ook naar het leger zoude gaan. het is my wel als ik Bergen maar niet weder behoef binnen te rukken. Het is regt aangenaam, alleen zyn de dagen wat lang daar wy om 4 uur <in de> morgen op de markt moeten zyn en daar een paar uur blyven. evenwel zouden wy daarover met de stad niet willen ruilen, onze manschappen zyn hier ook zeer te vreden. voor den goeden geest en wil van hen hoop ik byzonder, dat wy niet weder naar ons oude garnizoen zullen behoeven te trekken.

Voor myn vertrek uit Bergen heb ik het pak van den matroos kunnen inruilen, alles was present behalve de muts en borstrokken, de schoenen heb ik betaald en daarvoor gegeven f 3,20 welke ik hoop dat gy als eene kleine bydrage van my zult willen aannemen.

Wat myne gezondheid betreft, dezelve is weer zeer goed en de hoest veel minder, het is my zeer aangenaam geene consulten met doctoren te hebben daar ik dan waarschynelyk eene zieken attest had moeten zenden, dat my razend zoude geërgerd hebben. de buitenlucht zal my goed bevallen, daar wy allen dagen mooye wandelingen doen.

Dezen schryf ik tot dus ver in dezen vroegen morgen om 3 uur daar ik by ongeluk een uur te vroeg op was, op de wagt < -- > der plaats werd ons aangezegd om 7½ uur te moeten <ver>trekken naar Oud Gastel voor 3 dagen < -- >, ik vind dat nog al aardig,

Zendt my spoedig het gevraagde daar men voor zyn verblyf <hier> onzeker is. Adieu & in haast

Rozendaal

TT

Zondag 17 Apr[il] 1831

E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur / Monsieur A. van Ittersum / à / Utrecht
De brief is beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 22 april 1831

Rozendaal

22 April 31

Amice

My is in goede <doen> geworden de ransel enz. zoo ook het < -- > chocolade waarvoor zeer vriendelyk bedank. Zoo als ik u scheef zyn wy zondag naar Oud Gastel vertrokken waar wy tot woensdag (gisteren) gebleven zyn, wy hebben er drie schoone dagen gehad en dit uitstapje als eene vacantie beschouwd, wy stonden om 6 uur op, terwyl hier alle morgen om 3½ uur onze dag begint. om 4 uur zyn wy op de markt present, marcheren om 5 uur naar buiten en exerceren tot 7 uur en dan naar huis, gy kunt dus begrypen dat onze dagen lang zyn en spoedig zullen wy nog vroeger op moeten naar mate de dagen lengen.

Oud gastel is een lief dorp en heeft zeer mooye environs vol nachtegale, ik ben dien zelfden middag nog naar den Oudenbosch gewandeld waar ik hoorde dat het Bataillon van de Keth lag, het zag er goed uit. Gy kunt niet begrypen hoe aangenaam het ons is, zoo geheel buiten de muren der vesting te zyn, vooral in dezen

tyd. Eergisteren zyn eenige ongeregeld gewapenden weder dicht buiten onze voorposten geweest, dezelve hebben daarvoor <te Putten> arrest gekregen, gisteren [2] ging eene sterke patrouille naar Nispen, eene vrouw kwam hen waarschuwen dat er aan de brug 50 <stonden dier> 40 schutters wachten, maar more Solito toen wy kwamen waren ze weg, er werd dadelyk versterking gezonden, ik bragt er nog met eenen fourier, patroonen heen maar ongelukkig was het mis, indien zy er gebleven waren had hen eene tweede patrouille de weg afgesneden en waren zy tusschen de beide in geweest, ik bewonder dadelyk het vuur en de activiteit van een volk.

De kledingstukken van Arnhem heb ik ontvangen, maar in de haast met het inpakken heb ik uwen brief verlegd, het zal my dus aangenaam zyn de opgaaf nog eens te ontvangen. de borstrokken en pet waren er niet by. ik <heb> dan dadelyk dat aan Ninaber door gezonden, hy heeft dadelyk de boel aangedaan en is er mede gaan wandelen, gy kunt begrypen hoe zeer hy in zyn schik was. In Bergen ziet [het] er gedeeltelyk nog akelig uit, met alle kracht evenwel wordt er gewerkt en hebben vele huizen reeds weder een goed aanzien. of er nieuwe geamputeerden zyn, weet ik niet <Denkelyk> wel door de ramp van het kruitmagazyn, ik zal my daarnaar informeren.

Wat het vragen van verlof voor my betreft, zoo is daaraan [3] in den eersten tyd niet te denken en zoude ik <haar>, hoe gaarne ik te huis ben niet verlangen, ik wil allen schyn voor komen als of de lange duur der omstandigheden myne yver verminderde, dit zoude voor het < -- > min goed zyn.

Golstein is getrouwd en van Heugst ook, wat Karel v[an] Heugst betreft, zoo keur ik zyn verlof af omdat een ander er door moet lyden. Wat Jonckheere betreft deze is zoo flauw en duf dat ik er dikwyls misselyk van wordt, hy schaamt zich niet om openlyk te bekennen dat hy wel naar huis zoude willen, waartoe hy dan de < -- > verlof aanvraagt, het onderscheid tusschen hem en my bestaat daarin dat hy alle oogenblikken naar huis zoude willen gaan en men my zoo veel niet < -- > kunnen bieden, dat ik het deed.

Met genoeg zien [ik] dat gy wel ambitie in de tuin hebt, verandering zal zeker goed staan, alleen begryp ik niet regt hoe men den kortsten weg naar het tuinhuisje neemt, ik verbeeld my nu maar eenen weg die nog al lang is.

De sleutel van de kast is door my achtergelaten, ik meen den zelven in het mandje gelegd te hebben, ik heb hem ten minsten niet medegenomen. Wees zoo goed provisioneel myne laarzen (de nieuwen) in Utrecht te houden. Zeg aan moeder indien het HWGB[orene] het gelooven wil dat myn hoest verdwenen is, de lucht is hier zeer gezond voor my, ik hoop haar spoedig te schryven, <Leyssius> is by Prins Fr[ederik] geweest, wy hebben alle hoop dat een geheele bataille hier zal komen en wy niet weder naar Bergen gaan, de hemel geve dit, daar dat ellendig zoude zyn. Laat moeder my nog maar geene hemden zenden.

De gewonden die uit het kruitmagazyn gekomen zyn, sterven meest alle aan de gevolgen, eene Goedé van myne komp[agnie] is ook gestorven. hy had eene hoofdwond, heeft nog 10 dagen geleefd. is boven het linker oog getrepaneerd, er waren < -- > in zyner harsenen, anderen zeggen eene kartesch⁴³, hy moet schriklyk geleden hebben. Pluim gaat <vooruit> Ik weet hier nu niet meer by te voegen, groet alle, vooral de huisgenooten, zeg hen dat ik wel ben en geniet van het heerlyke voorjaars weder, dat ik alle dagen de zon zie opgaan, maar wel eens gapende.

Adieu

Roozendaal 22 Apr[il] 1831

TT

Ernst.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven, op kant 4 adres: Monsieur / Monsieur le Baron Van Ittersum / à / Utrecht.

43 kartesch. kartets: een met ijzeren kogels samengesteld projectiel.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 1 mei 1831

Nymegen 1.Mei 1831

Amice! Byzondere druktens veroorzaakt door eene Inspectie voor den Prins Frederik hebben my verhinderd u vroeger te antwoorden. Deze heeft nu gisteren morgen plaats gehad. Het was inderdaad waard gezien te worden. Verbeeld u welk eene lyn. Het gelde[r]sch Batt[aljon] had de regter vleugel, vervolgens 2 Amsterd[amse] dan 3 Groningen, 4 Vriesland, 5 Batt[aljons] infanterie, 6 schuttery < -- >, Artillerie, Curassiers. – Alle deze in eene lyn van Bataille. Na eenige manoeuvres gemaakt te hebben, hebben alle deze troepen gedefileerd. Het was heerlijk weer. De grote lui waren zodanig te vreden over de volkomene stilstand der manschappen, hetzelve properheit, en goede manoeuvreren, dat zy gezegd hebben, het hunne verwagting verre te boven was gegaan. Vooral ons Batt[aljon] heeft eene byzonder goede reputatie.

Na dat gedefileerd was, wierd alles in geslotene colonne by een getrokken. De Prins ging nu langs de troepen en sprak zeer veel met de schutters, hetwelk de geestdrift niet weinig verhoogde. Ik ben overtuigd had de Prins hen even gevraagd, om regelregt naar het veld te gaan, niemand geweigerd zoude hebben.

[2] Alle de officieren waren geroepen, en formeerden Batt[aljon]s wyze eene kring waarin de Prins met zyne staf kwam en beurtelings met allen sprak. Hy gaf zyne byzondere goedkeuring te kennen en eindigde met te zeggen, [dat] de troepes niets te wenschen overlieten. –

Het is nu genoegzaam zeker, dat wy binnen korte tyd een kamp zullen formeren, waar, is my nog onbekend, dog zekerlyk niet verre van Nymegen, hetwelk my voor O[ckje] veel plaisir doet. –

De Rekening van <Krans> had ik geheel vergeten. Ik heb op dit moment geen geld, dog ontvang denkelyk, wel in deze maand en zal het daarna dadelyk voldoen. Zo ook de de f <111 11> voorgeschotene door U. Het rekeningetje van Kasteel word door Moeder betaald, en stuurt het dierhalven terug. Wees zo goed aan Numans te zeggen, dat in dien hy my nu niet dadelyk aan myn herhaald verzoek wil voldoen, hy stellig verzekerd kan wezen ik nimmer een stuk meer by hem zal maken. Ik wil eene rekening van al het geen [ik] hem schuldig ben, waarop afgetrokken staat f 200 aan hem betaald.

[3] Apropos van de minne. B. heeft een attest van O. Hetgeen my gelezen schynt te hebben was alleen bestemd, om zich voor hare familie te verantwoorden, uit hoofde zy zo plotselings uit de dienst is gekomen. Indien uwe gedagten daaromtrent gegrond mogten zyn, zoudt zy my plaisir doen, om te zien of zy [het] <papier nu niet terug kondet> krygen. nu hare familie weet wat de reden van haar <spoedig> vertrek was. – Adieu hartelyke compl[imenten] aan Moeder & W[ilhelmina]

TT

Zondag.

J[an] W[illem]

Het geld heeft moeder zeker ontvangen.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron A. van Ittersum / *Utrecht* / *van Ittersum***Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 15 mei 1831**

Zondag middag d. 15. Mei

Beste lieve Ittersum! Dezen morgen uit de kerk t'huis komende vindt ik Uwen hartelyken brief, die my weder een regt genoegelyk oogenblik verschaft heeft, en nu haast ik my om U nog met een paar woorden een plan medetedeelen dat ik voor de pinksterdagen in myn eigen gemaakt heb, en dat gy in dien het U mogelyk is, zeker ook met groot plaisir ten uitvoer brengen zult. Ik wilde namentlyk zoo gaarne dat wy die dagen tezamen doorbragten, en dat gy dan aan Rhynvisch de propos[it]ie deed, om Zaterdag met U mede te komen,

die goede jonge, heeft de Envierons⁴⁴ van Arnhem nog nooit gezien, en het zoude dus heel aardig zyn als gy hem Sonsbeek, en nog het een en anders zien laat, maar <dan> moet gy het er vooral na inrigten dat gy pinkstermaandag nog blyven kunt, en dan liever Dingsdag morgen vroeg met de eerste Diligence vertrekken. denk hier eens over na, myn dierbare Vriend, en deeld my dan spoedig Uwe gedachten daaromtrent mede. het zoude my zoo onuitsprekelyk gelukkig maken weder een paar dagen met U myn Beste, te zyn, doet dus het mogelyk[e zo]dat dit plaats heeft. Dat gy in de omstreken van Nymegen gaat, bevalt my niets, want als gy eens die stad verlaten hebt, zult gy er niet zoo spoedig terug keeren, en ik kan dus ook niet by U komen, dat my zeer neerslagtig maakt. Dezen morgen heb ik veel visite afgedaan, en ons plan is om van middag by Mev[rouw] Ketje te gaan theedrinken, ik moet dus eindigen <na> U in gedachten hartelyk omhelst te hebben blyve ik zoo<als> altoos Uwe *Ockje*

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Kapitein der Schutteryen / te / Nymegen

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan van Ittersum, 16 mei 1831

Amice!

Met eene gelegenheid die zich my aanbiedt wil ik onze correspondentie eens hervatten, ik weet eigenlyk niet wie het laatst geschreven had, ik zoude daar al lang niet op <geeven> en u eenige regelen toegezonden hebben, indien my gewonelyk daartoe de lust niet ontbrak uit luiheid.

Zoo als gy misschien weten zult liggen 5 kompagnien van ons bataillon thans in Rozendaal, waar wy het zeer naar onzen zin hebben, alle morgen om 3½ uur gaat de reveille, dan komt er onrust en om 4 uur zyn wy op de markt present, wy blyven daar tot circa 5 uur en dan marcheren wy het dorp uit op de weg van Wouw, om daar kompagnies wyze te exerceren. de 1st waarby ik sta moet 20 minuten ver. daar blyven wy dan tot 6½ à 7 uur en rukken dan in, de lucht maakt dan dat ik in den morgen tot weinig [meer] lust heb als wat te lezen en by het mooye voorjaar doen wy [2] dagelyks groote wandelingen. De kol[onel] de Braauw is voor ons zeer goed, wy moeten hem in allen op zigte pryzen. wat het aangenaam van ons verblyf hier zeer vermeerderd is dat wy alle kennissen zyn en zeer wel met elkander en ons dus veel zien. De manschappen hebben druk dienst, de meesten 2 anderen 1 nacht, wy hebben 2 à 3 nachten. Veel nieuws gebeurt hier niet. Van tyd tot tyd komen ze de grenzen nog wel eens over, sedert dat er evenwel geregelde troepen in Esschen zyn is dit minder, voorleden week waren er 2 gewapend dronken by een boer aan de brug te Nispen. eene patrouille daarheen gezonden, vond ze niet meer maar zag ze in Nispen. men schoot mis op hen, des middags kwam er een brief van den kommanderenden officier aan den kolonel de Braauw waarby hy aan dezen kennis gaf dat die 2 menschen naar het hoofdkwartier waren opgezonden. Gisteren avond om 11 uur hoorde men appel te Esschen en om 12½ hoorde men de trom zich verwyderen, heden vernemen wy door den Generaal v[an] d[er] Capellen dat er gisteren hevig te Antwerpen gevochten is. wy hadden den geheelen middag eene canonade gehoord naar de zyde van Antwerpen. De Belgen hadden het fort St Laurent opgeëischt hetgeen tot de werken der <citadel> behoort, waar de geheele bezetting onder de wapenen [3] was en zoo als op de schepen was ook daar alles slagvaardig, <toen> er moeten snaphaanschooten gevallen zyn op uit posten, ten gevolge van dien zyn nu alle troepen uit Wust wezel, Esschen en andere plaatzen naar Antwerpen <opontbode mede> en die van Esschen dezen nacht vertrokken, heden hebben wy niets gehoord en leven nu in hoop dat er wat gebeuren zal, evenwel geloof dat het wel weder met niets zal afloopen, men zegt dat er heden weder van die vrywilligers in Esschen zouden komen, dan moeten wy weder dubbeld op onze <hoede> zyn, wy hooren alle morgen om 3 uur hunne reveil. Gisteren is hier een kerel opgepakt die deserteurs zocht te werven, hy had 3 korp[oraals] van myne komp[agnie] denken in te pakken, deze even wel

44 Envierons. Environs (Frans): omgeving.

hebben hem in arrest gebragt, het is een slimme duivel, ik vrees nog dat ze hem niet genoeg zullen kunnen bewyzen, hoewel hy zeker schuldig is. Gisteren is Pr[ins] Fr[ederik] hier geweest en heeft *en passant* het bataillon geinspecteerd, van 2-6 stonden wy te wachten, toen verscheen Z.H[oogheid] en in ¼ uur was alles afgeloopen, nooit heb ik bed.... onverschilliger winkel gezien. Nu l'ami heb ik geen lust meer, schryf my eens spoedig. groet alle kennissen en geloof my

TT

Roozendaal 16 Mei 1831.

E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

Ik logeer by de hoofdwacht by de wed[uwe] Ruben met Sonsbeeck

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: HoogwelGeboren Heer / den Heer J.G.J. Baron van Ittersum / Vrywillige jager van de Utr: komp: / te / Tilburg

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 18 mei 1831

Amice!

Ik moet bekennen dat ik het met u zeer slecht gemaakt heb, maar ik kan u wel verzekeren dat ik in vergelyking met dezen winter in het geheel niet schryf. Des morgens om 3½ uur komt er onrust in huis, om 4 uur stap ik de deur uit, omstreeks 5 uur gaan wy naar buiten exerceren, dit geschiedt kompagnies gewyze, de eerste het verst, <dat> zyn wy, 20 minuten ver, dan komen wy om 7 uur weder binnen, dan wordt er het stof afgewassen en ontbeten, (na om 4 uur by den bakker een kop koffie en een' boterham gebruikt te hebben). om 10 uur wachtparade, om 12 uur theorie by den kolonel, om 2 uur eten om 4 uur appel, in den tyd van 7 u[ur] schryf ik gewoonlyk, later komen wy in het logement by een en 's avonds, met het heerlyke weder doen wy dagelyks wandelingen. Wy zyn hier zedert een paar dagen omtrent Antwerpen in een' gevechts spanning. het heeft daar zeer gespookt, misschien weet gy het reeds, ik zal u zeggen wat hier officieel bekend is. Zondag in den vroegen morgen moet het fort St Laurent behoorende tot de citadel bezet worden, troepen en een 200 werklieden begaven zich daarheen, daar tusschen de citadel en dit werk eene chaussée naar <Boom> loopt, spoedig werd een enkeld schot door Belgische schildwachten op de onze gelost, van onze zyde werd hierop nog niets gedaan, toen evenwel geregeld vuur gemaakt werd achter [2] een boschje moest dit natuurlyk ferm beantwoord worden, de aanvallers waren de zoogenaamde vrywilligen. Dat dit de Antwerpenaars in groote schrik bragt is natuurlyk, hiervan was dan ook het gevolg dat uit de stad, deze vrywilligers door de geregelde troepen en burgers aangevallen zyn en die heeren verdreven zyn. Men schynt in Antw[erpen] voor groot gevaar bang geweest te zyn, daar dadelyk alle troepen uit de omstreken <ontboden> zyn, zelfs uit Esschen toe, men hoorde dan des avonds om 11 uur appel te Esschen slaan, aanhoudend ging de trom tot 12½ uur toen zich <denzelve> verwyderde, men wist hier toen niet wat het was, maar den anderen dag ontwikkelde het zich op de citadel en de schepen stonden volgens de laatste tyding alle slagvaardig, de wacht van maandag op dingsdag heeft men hier weder sterk hooren schieten van 1-3, gisteren zyn er nog eenige schoten gevallen, nader weten wy evenwel tot <nu> niets, het moet in Antw[erpen] evenwel ernstig geweest zyn, daar zy de troepen zelfs van de grenzen weggehaald hebben. Wy zyn zoo als gy begrypen kunt zeer nieuwsgierig en by iederen schot dat wy hooren spitzten wy de ooren. Voor een paar dagen is hier een kerel gepakt uit Nispen die hier deserteurs zocht te krygen. het is hem gelukt eene Thys overtehalen van de 3^e komp[agnie] een gewezen tuinbaas hoor ik uit de steeg over Terveen, hy was druk bezig met drie Korporaals der 1te komp[agnie], die zich hielden als of zy er ook wel lust in hadden, hy vertelde dat hy van iedereen deser <--> f 10 had, met geweer dan ontving hy veel meer. op eene zekere hoogte in het gesprek gekomen hebben zy hem opgepakt. gisteren is hy naar Bergen [3] op Zoom vertrokken, ik hoop dat ze hem genoeg zullen kunnen bewyzen, maar van den krygsraad daar heb ik nog weinig goeds gezien de meesten worden weder losgelaten.

Eergisteren heeft Prins Fr[ederik] gedaan als of hy hier eens wilde inspecteren, hy heeft ons eerst van 10½ - 12 uur laten staan, toen toevallig een generaal passeerde die zeide, dat hy niet voor 2 uur uit Breda ging, om 2 uur kwamen wy onder de wapenen stonden tot 6 uur toen kwam Z.H. draafde langs het 1te en 2de gelid, liet defileren, ontving <ons nu> op het stadhuis en weg was hy, dat verbeeldde eene inspectie. ik heb nooit iets misselykers gezien, te Wouw hadden ze van 10 – 7 [uur] gestaan. (Zoo hoor ik dat er dezen nacht weder eenige kanonschoten gevallen zyn).

Uwe berekening omtrent onze zaken en uwe zorg daarvoor vind ik alleraangenaamst, daar het by onzer en gene bezuinigingen dubbeld winst geeft. Meldt my s.v.p. by gelegenheid eens < waarin> de zaak van de sluis op ons nieuwe erve is, waarin dat voordeel voor ons bestaat enz.

Men heeft my hier gezegd dat er nog druk aan de regterlyke organisatie gewerkt wordt, is dit zoo? Ik ben ten achteren en weet niet of die geheele winkel niet vervallen is.

Ik heb tot nog toe geen geld noodig maar zal er om schryven wanneer ik er om verlegen ben. ik zoude wel wat op myn kleedgeld willen hebben maar zal nog nader schryven daar Numans de jas terugkrygt, dezelve is my wel een handbreed te wyd om het lyf, en kan wel een tweede hals by, ik zal er nu een laten maken in Bergen. Die administratie voor Juffr[ouw] <Onsturn> vind ik niet waardig.

Nu l'ami wees gegroet, groet alle huisgenooten, < -- > heb ik de post en brief van moeder ontvangen welke ik eerst daags zal beantwoorden.

Vale TT

Rozendaal 28 Mei

E[rnst] H[endrik]v[an]Ittersum

1831

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur / Monsieur le Baron Van Ittersum / à / Utrecht

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 2 juni 1831

Donderdag morgen. d. 2 Juny.

Lieve, beste Ittersum! Het was van de morgen geen *kleine* maar veeleer eene zeer *grootte* teleurstelling voor my, uit Uwen brief te moeten verneemen, dat gy aanstaande Zaterdag niet hier kunt komen, ik had my reeds zoo op het denkbeeld verblyd, U myn dierbare! over drie dagen aan myn hart te drukken, en zie daar op éénmaal, alle myne vreugde in droefheid veranderd, en nu komt er nog iets by, dat my nog veel ongelukkiger maakt, te weten: dat men my verteld heeft dat gister zulk een beslissende dag geweest is, en <men> algemeen denkt [dat de] oorlog voor de deur <staat en> dat ik my nu vast in het hoofd gesteld <heb dit> de oorzaak is [dat] gy geen verlof hebt kunnen krygen, en dit is eene zeer pynlyke gedachten voor my. Indien zulks nu echter het geval niet wezen mogt dan heb ik een ander plan in myn hoofd, en Tante wil het rytuig betalen, om Zondag met ons beiden, met de meid en Louis naar Beek te gaan, waar wy U dan vinden moesten, en anders was het nog beter als gy het doen kondet dat gy ons te *Lent* afhaalde, want verder brengt ons het rytuig niet, hierop moet gy my nu vooral dadelyk antwoorden, hoort gy beste Schat! ik ben overtuigd gy doet wat gy kunt en zal dan ook berusten, als het niet gebeuren kan.

Adieu, beste dierbare Man, <Louis> is heel zwak en gaat op dit oogenblik wandelen, Jeanette is razend lastig en ziet heel bleek, van de pokken, en dus is alles wel T[out] à v[ous] Ockje

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Kapitein der Schuttery / te / Nymegen
De brief is beschadigd.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 13 Juni 1831

Maandag morgen om een uur

Myn allerbeste Ittersum! Behoef ik U wel te zeggen, welk een indruk Uwen laatsten brief deze morgen ontvangen, op my gemaakt heeft?

My dunkt, gy kunt U zoo levendig verbeelden hoe dood akelig my de tyding maakt, dat gy opgemarcheerd zyt; daar my nu geen mensch op de wereld, ja al kwam er ook een engel uit den hemel, de gedachte uit het hoofd praten kan, dat wy nu voor altoos gescheiden zyn; voor *altoos*, dit is zoo zeker, als dat er een God leeft! ik zeg daarom niet, dat gy juist de geene zult zyn, die in gevaar komt, ook my kan de verkwikkende engel des doods naby zyn, ik wil U dus geene verwyten hoe genaamd meer doen; en heb zelfs berouw dat ik U door myn brief zoo veel verdriet heb gedaan; o! wees verzekerd dit zoo lang niet meer duren zal, want als <het> zoo voort gaat, zullen my spoedig de nodige krachten tot schryven ontbreken; en het spreekt van zelf, dat ik dan de reis naar Utrecht niet kan onderneemen. De goede Tante Elsje, die zoo moederlyk in myne zware beproevingen deeldt, kan my niet als met oogen vol tranen aan zien, zoo fataal zie ik er uit; en Betje Gaal was er voor een paar dagen zoo van gefraspeert dat zy niet nalaten kon, van het my te zeggen en my te bidden, er toch iets voor te doen.

Dan ach! ik voel wel [dat] my geene medezynen helpen kunnen, alhoewel de goede Mynh[eer] Van den Berg, my met de meeste hartelykheid komt opzoeken; en my iets gegeven heeft, dat ik dan ook trouw gebruik. Maar nu moet gy my toch eens schryven, lieve man; wat gy daar, waar gy nu zyt, doen moet en of het *waar* is, wat men hier verteld, dat gy in een kamp by Eindhoven komt? wanneer er niet gevochten wordt, waarvoor ik echter nog altyd vrees, dan zullen de zaken wel zoo blyven den gehelen aanstaanden winter door; en dan heb ik ook deze aarde verlaten, voor dat de na[ch]tigaal haar op nieuw met haar gezang begroeten zal; ik heb het U immers altyd gezegd; dat het afzyn van U <knagend> verdriet voor my is, het geen ik op den duur onmogelyk kan vol houden. Wat nu myn gaan naar Utrecht betrefd; dat wilde ik [3] voor myne lieve kinderen wel doen, daar het misschien het laatste bewys van myne moederlyke genegenheid is, dat ik hun aan deze kant van het graf geven kan; maar voor my zelven, zie ik er ysselyk tegen op, meer als ik iemand zeggen kan; schryft my wat gy wilt, wat ik doen zal, en als het U dan veel plaisir zoude doen, en ik niet al te zwak ben, dan zal ik volgens myn gemaakt plan, van daag over acht dagen die gevreesde reis onderneemen. Het afscheid van Tante, zal my veel, ja heel veel <kosten> daar ik ook haar wel niet weer zal <zien,> dan Gods wil geschiede, en myn leven is hier immers ook nooit anders als moeite en verdriet geweest; zoo dat het my gemakkelyk vallen zal hetzelfde te moeten verliezen.

Nu adieu dierbare, ja tot aan den dood dierbare beminde man; onze lieve kinderen zyn beide heel wel, en Louis, perst my dikwyls door zyn spreken van: Papa, een traan uit het oog.

God behoede U; dit is het vurige, dagelyksche gebed, van Uwe U teederliefh[ebende]
Ockje

Vele hartelyke comp[limenten] van onze goede Tante.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Directeur der Posteryen te Almelo / Kapitein der Schutteryen / te / St: *Oederode*

De brief is licht beschadigd.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 14 juni 1831

St Oedenrode 14 Juny. 1831.

Amice! Door ons onverwagt vertrek, heb ik u brief te laat ontvangen om dadelyk u te kunnen antwoorden

aangaande de f 4000. Heden heb ik Rantoor er over geschreven en hem verzogt dat indien hy u f 4000 kon bezorgen tegen 20 Juny, u zulks met een woorden te doen weten Gy <met eene dese maand wil> geholpen worden. In allen gevalle kan ik f 500 bezorgen. Deze zyn kapitaal weer beleggen moet.

Het tabaksdoosje is nog niet betaald, en daar het spoedig nu toch zulks < -- > hebbende weet ik ook de prys niet, dog wy kunnen dit altyd wel verrekenen. Het plan om eens te Haterd of Weurt by my te komen vervalt nu geheel, daar wy nu een heel end verder liggen. – Eergisteren en gisteren gemarcheerd hebbende, was zulks alles behalve aangenaam daar het onophoudelyk regende, zodat [2] allen doornat waren. St Oedenrode is een < -- > dorp, alwaar ik een kwartier gekregen heb, dat niets te wenschen overlaat. De zaken beginnen nu tog eenigermate ernstig aanzien te krygen. ons kw[a]rt[ier] is aan het hooftkwartier by de Generaal Cort Heyligers. wy hebben daarby eene brillante battery van agt stukken by ons. – De manschappen moeten op alle appellen altyd komen met pak & zak, zodat men desverkiezende dadelyk na zodanig appel op marsch zoude kunnen gaan. – Als er wat te doen komt, heb ik < -- >, wy wel een kunsje zullen < -- >. En komt het er ooit toe, dan kunt gy stellig verzekert zyn, dat my liever in twee stukken laat hakken, als < -- > een pas terug gaan! Dog denk ik aan O[ckje] dan moet ik helaas wenschen van nimmer in de gelegenheid te komen, een Belg aan den Degen te mogen rygen, of hem met de kolf van t geweer de hersenen in teslaan. –

Als wy in het vuur komen, en het gaat er met de Bajonet op los, dus man tegen man, dan ben stellig besloten, om ook een geweer te nemen, en ongelukkig dat Beest dat dan voor my komt te staan.

[3] Nieuws heb hier nog niet gehoord, als wat weet zal het U melden. Ik verlang naar de afrekening van Moeder, om daarna met U geheel of effen over te komen, en hierna verlang ik ook te meer, daar ik zeer gaarn <dan> myne zaken geregeld had, alvorens in levensgevaar te komen. Hierby een duplicaat schuld bekentenis, de juiste datum ben ik vergeten. –

Het nieuwe < -- > bevalt my goed, omdat het geen magtig grote 16 uren zyn, met deze hebben het geprobeerd dog dat lukte niet, de kleyntjes zullen welligt beter werken. –

Salut, ik hoop gy deze nu nog tyds genoeg zult ontvangen veele compl[imenten] aan moeder & W[ilhelmina]

TT

St oedenrode 14 Juny. 1831.

JW

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron A van Ittersum / *Utrecht* / *van Ittersum* / De 8 n. Almelo

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 17 juni 1831

St Oedenrode 17.6.31.

Amice! In hoop gy by ontvangst dezes, weeten zult of gy het geld van R[antoor] ontvangt, ja dan neen, en gy in allen gevalle in geene verlegenheid zyt. –

Gisteren heeft men hier veel horen schieten maar weete nog niet van waar, in Antwerpen schynt men intusschen wel aan de slag geweest te zyn. –

Als de oorlog doorgaat komen wy stellig in het vuur, ten minsten alle preparatieen zyn daarna.

Alle de manschappen hebben 60 scherpe patronen, en naar ik verneem komen er eerdaags nog <veele dingen> dito alleen voor ons battaillon. Ook ontvangen wij eerdaags onze legerwagen & &. Myn eenige wensch is nu maar, daar wy maar spoedig (indien <er tog> gerugten ons niet < -- >) aan het werk komen. –

Hoe het dan met O[ckje] moet weet den Heemel !

Ben ik eens in het vuur, dan zal en mag ik niet meer denken over myn huishouding – Moetwillig zal my in geen gevaar begeven, dog, my liever in tien stukken laten hakken, als lafhartig wijken. –

Dog voor het vergeet, gy zult my plaisir doen, voor my zonder dat iemand het merkte, drie à 4 winsels en

dertig pluksels toe tezenden, daar <zooiets> welligt te pas kan komen. – O[ckje] komt dan weer in Utrecht, my doet dit veel plaizier, daar ik hoop haar dat wat zal verzetten. Gy moet u nu maar prepareren, dat gy nog moeder in melancholische buijen niet met haar zult kunnen redeneren. heb dan geduld met haar. Geef haar niet te veel ongelijk, als zy van haar ongeluk spreekt; dit te erkennen en met haar te gevoelen, zal meer [2] effect doen, als dat men haar onredelyk vind.

Enfin Moeder kent haar, herinner haar maar eens hieraan. – Dagelyks zie ik uit naar de afrekening van Moeder – om daarna met u <weer> op gelyken voet te komen. Als gy nog met goed < -- > begeert met het pluksel! een paar van die < -- >, zal my <meest> veel plaisir doen. – Salut, veele compl[imenten] aan moeder & W[ilhelmina] en ook aan Selle als gy hem ziet. –

TT

JW

Terwyl deze digte maak ontvang u brief. De f 500 kan ik u nu niet bezorgen, daar O[ckje] degene nodig had, en ik daarby in het vaste denkbeeld verkeerte R[antoor] u het goed bezorgen zoude. melt my nu tog eens hoe het hiermede <geweest> is. De Hemel geve dat uwe vrees ongegrond [is] aangaande W[ilhelmina]. – De kwitantien heb ik ontvangen. en uwe afrekening wagt geheel alleen op die van moeder. Salut. –

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 19 juni 1831

Arnhem d. 19 Juny

Beste, lieve Ittersum! Gisteren was het my niet mogelyk, aan Uw verzoek, van U dadelyk de ontvangst van het pakje met geld mede te deelen, te voldoen. in de eerste plaats, had ik het aller ysselykst druk, met inpakken, omdat gister avond twee koffers vertrekken moesten; dit was wel de voornaamste reden, maar dan ten anderen, wilde ik ook gaarne wachten om U te antwoorden tot van daag, daar ik hoop heb, nog eenige regelen van U te ontvangen; in antwoord op Uw ondergoed; en dan ook: of ik nu maar alles betalen kan; ik begin echter bang te worden dat er geen brief meer voor my komen zal en dan weet ik waarlyk niet wat te doen! ik hoop toch maar niet, dat ik U door U nog niets te hebben gestuurd, in verlegenheid gebragt heb; maar heb dit gelaten tot dat ik nader antwoord op myn laatste brief ontvangen heb, en dit duurt nu zoo allerverschrikkelyst lang, dat ik er my geen denkbeeld van maken kan en verrast ben, gy al weder vertrokken zyt; daar er iets van dien aard, in de Haarlemmer Courant [2] moet gestaan hebben; het geen voor myn hart al weder een nieuwe wond zyn zoude. Gy hebt nog in Uw vorige brief, over een kisje en boek geschreven, lieve Ittersum; maar nog het een, nog het ander, heb ik ontvangen; en kan het U dus onmogelyk sturen; voor eenige dagen is er een pakje voor U van Wilh[elmina] uit Zwol gekomen, en daar ik zag het boeken waren, heb ik het maar geopend, en toen twee deelen, van *Uren aan den Godsdienst gewyd* gevonden evenwel geen brief; ik heb nog altyd vergeten U zulks te melden; als ook: dat ik een vesite van Godert gehad heb, die naar Zwol ging; en zich zeer naar U informeerde. Daar ontvang ik zoo op het oogenblik Uwe beide lieve brieven, myn beste, lieve Ittersum ik kan U met geene woorden uit drukken, hoe leed het my doet, ik U met myn laatste schryven weder bedroefd heb; dan ach! gy weet ook niet, wat ik onder die voortdurende scheiding van U, lyde, en hoe myne gezondheid, vooral mynen krachten er onder verloren gaan; ik ben zoo zwak, dat ik niet het minste werk verrigten kan, zonder in een bad van zweet te zyn; en s'nachts is dit ook al heel erg; dit schryf ik U nu niet, dierbare Vriend, om U te bedroeven; maar alleen om U te doen gevoelen dat het onder deze omstandigheden [3] niet zoo zeer te verwonderen is, dat ik U zoo treurig schryf! geloof my, dat ik nog nooit geheel geschreven heb, hoe ik te moede ben, want dat kan geene pen uit drukken. Het goud heb ik nog niet naauwkeurig nageteld, maar zal U morgen schryven hoe veel ik ontvangen heb, de Coupons

komen conform uit; nu zal ik U van daag hier een pakje met eenig goed by voegen, èn dan ontvangt gy morgen nog een pakje, met een lystje van het goed, dat gy daar dan hebben moet, en is zulks vuil, moet gy het laten wasschen, daar het my niet mogelyk is naar Utrecht van Uw goed mede te neemen. Maar apropos! gy antwoord my niet, op de vraag: of gy verlof kunt <krygen> en gy zult toch wèl weten, het aanstaande <Vrydag> de verjaardag van moeder is? hoe zit het daar mede? Verbeeld U eens, lieve Ittersum < -- > en dan blyft Tante nog tot vrydag < -- > alles in order te maken. Adieu dierbare met geheel myn hart uwe Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: J:W:C: Van Ittersum / te / St: Oederode

Een deel van de brief is afgeknipt.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 23 juni 1831

Juny 1831

Lieve Beste O[ckje]. Ziedaar alweer eenige regelen! Nu vraag ik U of ik niet trouw en dikwerf schryf en of ik daarvoor niet een prysje verdien. Dat ik U met deze brief een dubbeld plaisir zal doen twyfele niet. Dezen morgen heb ik namentlyk zeer goede tydingen gehoord. – Er zyn in deze dagen door het Belgische veele spionnen gezonden. Allen komen daarin overeen, dat zy geen het minste plan tot vegten hebben, zodat de zaakkundigen eenstemmig geloven er niet gevogten zal worden. –

In allen gevalle zullen wy er niet mede te doen hebben, dit is zo goed als zeker.

Dit zal U nu zo ik hoop geruststellen, zo gaauw als nu deze manoeuvres voorby [2] zyn, kom ik in Utr[echt]. Het tweede pak heb ik nu ontvangen, denkelyk zal ik het een en ander mede naar Utr[echt] terug nemen, daar ik nu te veel heb, en het niet bergen kan. – Gy behoefd U overigens in het geheel niet ongerust te maken over myne gezondheid. ik neem my zeer goed in acht, en doe niets wat nadelig is.

Dog nu myn beste kindje *vorder* ik ook hetzelfde van U.

Gy moet U ook menageren, en niet onnodig inquietteren⁴⁵. *Want* als ik nu terug kom hetwelk tog inderdaad regt spoedig gebeuren kan, zo als zich de zaken nu laten aanzien, dan ga ik nooit weer van U weg, dit zal eene heilige plegtige belofte zyn, die ik [3] nooit verbreken zal, en dan beste schat, hoop ik nog de gouden bruiloft met U te vieren. Neem U dus goed in acht, want zowel als Gy my rekenschap vrywillig geeft van het geld hetwelk Gy ontvangt, zyt Gy my ook rekenschap *verschuldigd* van uwe gezondheid! En deze rekening neem ik oneindig strenger af als de eerste! –

Het goud komt goed uit – De rekening welke nog aan Numans te betalen is van f 143 kunt Gy nu betalen, en dan hebben wy geen cent schuld, en kunnen dan gemakkelyk *van het in komen* aan Royer f 1000 afbetalen. – Gy hebt nu in kort buiten de coupons f 945 ontvangen. Natuurlyk hebt Gy alles opgeschreven. Gy moet alles nu maar bewaren, ook de kwitantien. – Aangaande Daniel kan ik U hier niets [4] met zekerheid zeggen, dog kan het naderhand nazien. –

Nu beste O[ckje], schryft my nu spoedig eens eene verstandige brief, en wees in tusschen van myne opregte liefde [verzekerd]

van Itters[um]

23.6.31.

Het bygaande versje heeft Randwyk van zyne moeder gekregen met haar portrait, hetwelk [ik] gezien heb, en waarop zy wel tien jaar te oud is. Ik vind het regt aardig, en zend het U daarom hierby. vind Gy het ook niet lief? adieu.

De pantoffels zyn my te klein, als ze geruild konden worden zoude [dat] my veel plaisir doen. –

45 inquietteren. inquiéter (Frans): verontrusten.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen klein formaat, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 2 juli 1831

Utrecht d. 2 July 1831

Lieve, beste Ittersum! Hartelyk dank! voor Uwe my zoo boven alles welkommen brief, welken ik gister op myn verjaardag ontvangen heb, nu het was ook waarlyk tyd, dat ik weder eenig berigt van U dierbare Vriend! ontving, daar ik my ysselyk ongerust over Uw lang stilzwygen gemaakt heb; en dit niet zonder reden, want zedert ik U mynen laatsten brief toegezonden heb, schreef gy my met twee woorden, deszelfs ontvangst, met belofte my den volgenden dag over alles nader te schryven. dan te vergeefs, wachte ik den volgenden dag op een brief van U, en toen er nog weer een dag voorby ging, zonder dat de zoo zeer gewenschte brief verscheen; wierdt het my al te benaauwd, en ik had geen rust of duur, in myne verbeelding U my voor oogen stellende, dan ziek aan de Cholera, en dan weder aan het hoofd van Uwe Compagnie op marcherende, om tegen onze vyanden te vegten, gy zult er misschien om lachen als gy dit nu leest, maar ik heb er ondertusschen ysselyk onder geleden; en lydt er by voortduring onder, vooral bezwaard my het naderen van de Cho[2]lera niet weinig, ik ken U myn Beste, en weet dus, hoe gy altyd alles gebruikt wat verkoelend is, en dit is juist het gevaarlykst, vooral als men verhit is, zoo als b: v: na exercises, en als gy van het eene dorp naar het andere marcheren moet; nu zoudet gy my zeker een groot bezwaar kunnen weg neemen; als gy my *plegtig op Uw woord van eer* beloofdet, om in de eerste plaats, U gedurende dit zomer voor alle verkoelende dranken te menageren; ook voor het gebruik van veel vrugten, in het byzonder voor pruimen en kruisbessen, ten tweeden dat gy U zoo dra Uwe voeten door de gedurige sterke regens nat zyn van schoone koussen en schoenen voorziet, en dit niet maar volgens gewoonte zitten laat, als gy my nu ten eerste verblijdt met de belofte om dit stiptelyk ten uitvoer te brengen, zult gy my de zorg welke ik onophoudelyk over Uwe gezondheid heb eeniger mate verligten, en ik zal ten minsten niet meer behoeven te vreesen dat gy U door eigen onvoorzichtigheid eene ziekte op den hals zult halen, wilt gy my dit nu stellig beloven lieve, beste man? Dat ik gister al een heel treurige verjaardag gehad heb zult [3] gy wel kunnen begrypen zonder dat ik het U zeg; de eenigste gedachte welke my trooste en op beurde was, dat dit ongelukkig jaar van myn leven, al weder voorby was, en ik dus al weder zoo veel nader aan het einde van al de moeite en het verdriet ben, dat ik nu nog dragen moet.

O! als ik zoo myn lot eens na ga, en het by dat van anderen vergelyk dan is het al heel hart en als het nu waar is zoo als men hier zegd, [wat] ik echter niet geloof, dat alles voor de winter gedesideert zal zyn, wat is dan het geluk dat my wacht, een ysselyke drukte van oppakken enz om de rest van myn leven te Almelo in een klein vochtig huis waar ons goed niet staan kan en dus bederven moet, te gaan eindigen en waar onze kinderen eene aller ellendigste opvoeding krygen; dit is nu nog het schoonst vooruitzicht dat ik van de toekomst verwachten kan; wil ik myn bevreest hart geloven en my aan de voorgevoelens overgeven die daar beurtelings ontstaan en verdwynen, dan zie ik niets als moord, bloed, en Cholera voor my, en ik wordt gefolterd door een ziele angst die geen lychaam op de wereld volhouden kan. Ik vraag my dan dikwyls, waarom of ik niet hetzelfde van U verlangen [4] kan als Mynheer Van Amerongen gedaan heeft, die by zyne vrouw, eene Jufr[ouw] Van Boetzelaar van zich zelve, is terug gekeerd, waarom of Uw *eer* dit minder permiteert als de zyne, is my een raadzel, maar dat weet ik, dat het wel een ongeluk voor my is dat Uw *eer* U altyd dingen gebiedt welke my ongelukkig maken. Wat had ik nu anders gedurende den zomer alles goed kunnen oppakken; en wanneer zal ik het thans doen laat in het najaar, of midden in de winter, en dan kan ik risqueren om met myne kinderen eene verkoudheid of ander ongemak op te doen, waaraan wy voor ons leven genoeg hebben; maar dat zyn zeker alle maal in Uw oogen kleinigheden tegen de belangen van Uw vaderland, gelukkig de vrouwen zoo als Mev[rouw] Van Amerongen, wier mans hierover toch anders

schynen te denken; anders zoude het lot van onze sexce ook al te verschrikkelyk zyn, als allen het met my deelen moeten; want wat helpt het my of gy my schryft dat ik U dierbaar ben, als gy toch geene enkele opoffering in staat zyt voor my te doen. Dat gy over veertien daag hier komt geloof ik niet, maar wel, dat gy U best zult doen, om als u wat te doen valt, *haantje de eerste* op de voorposten te zyn, dat kan men zoo aan alles merken hoe of gy telkens zoekt vooruit te komen.

Nu adieu vele comp[limenten] van moeder en Arnold welke met veel hoop uit den Haag terug gekeerd is.

Uwe ongelukkige O[ckje]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, Zon en Breugel 3 juli 1831

Zon en Breugel 3 Juny 1831.⁴⁶

Herzlich geliebte O[ckje]. da ich freylich weiss, dass ich diesen brief heute nicht werde abschicken können, weil die Post zu früh von hier abgehet; so will ich dich nur einen Anfang machen, wenige augenblicke mit dir verplaudern. Wie lange ich zeit habe weiss ich nicht, da ich jeden Augenblick einige officieren erwarte. Es sind jetzt schon verschiedene tage meine geliebte, dass ich keine nachricht von dir habe, heute erwarte ich ganz bestimt einen brief, ich hoffe dass ich mich in dieser Erwartung nicht getauscht finden werde.

Die nachricht dass Pr[inz] Leopold König von belgien wird, hat dir wahrscheinlich wie auch mich recht erfreut, denn auf dieser Art komt ein Ende an dieser langweiligen Geschichte! Wer weiss < -- > bald jetzt die Zeit komt, dass wir zusammen nach almelo gehen werden, dann dass wir den Winter <dan da nebst> verbringen werden, davon bin ich froh u[nd] vergnügt: Ja meine beste das schwerste isst vorbey, u[nd] dass isst mir glücklicher gedanke!

Indulde dich jetzt nur noch um diesen Zeit. nachher wenn ich wieder bey dir bin, werde ich mein grösstes glück darin finden, dich alles doppelt u[nd] doppelt zu verguten; was du in dieses unglückliches Jahr hast erdulden müssen!

da kommen die Herre und ich endige allso, bis morgen

Maandag morgen 6 uur.

Beste lieve O[ckje]. Het heeft my regt veel genoegen gedaan dat ik my gisteren in myne verwagting niet bedrogen heb, en ik inderdaad weer een brief van U ontvangen heb. – Daar ik desen morgen een inspectie moet bywonen, ben ik dan ook maar wat vroeger opgestaan, om volgens belofte deze brief heden nog af tezenden.

Dat Gy u ongerust hebt gemaakt beste O[ckje] doet my regt leed, myn gezondheid is volmaakt wel.

Ik kan niet ontkennen lieve O[ckje] dat Gy het geraden hebt, met te veronderstellen dat ik lachen zoude, over uwe vrees van Cholera & & &. het is waar, dog deze vrees voortkomende uit liefde tot my, zal ik dezelve ook naar U genoegen beantwoorden. – Gy verlangt dat ik op myn woord van Eer U beloven zal van veele dingen te doen & te laten, en dat ik U daardoor een groot bezwaar benemen zal.

Nu dan myn allerbeste kindje! ik beloof U dan op myn woord van Eer, om my voor alle verkoelende dranken te menageren; ook voor het gebruik van veel vrugten, in het byzonder voor pruimen en kruisbessen. Ten anderen beloof ik U <om> telken reize als ik eens natte voeten mogt gekregen hebben, zodra mogelyk

46 De brief is gedateerd op 3 juni 1831 maar moet gezien de inhoud waarschijnlijk op 3 juli 1831 gedateerd worden.

schone kouzen en schoenen te zullen aantrekken, en my verder in allen deele de meeste zorg voor myne gezondheid te zullen hebben. Wees dan nu gerust beste O[ckje] en wees overtuigd, dat ik deze belofte stiptelyk zal nakomen. – Dat ik nu in allen opzigten hetzelfde van U verlang, kunt Gy niet onbillyk vinden, en verwacht dan ook op U woord van Eer de plegtige belofte dat Gy ook in allen deele de meeste zorg voor uwe gezondheid zult hebben. Want het is God bekend, dat uwe gezondheid myn grootste geluk & schat op aarde is! En dit blyft eene waarachtige waarheid, al word dezelve (zekerlyk grievend voor my) zomtyds door U miskend!

[4] Nu myn lieve beste O[ckje], word het myne tyd om te ontbyten, en daarna uittegaan. Ik zal U niet lang weer naar tyding laten wagten. schryft my in U eerste brief nu eens veel over onze kinderen, Gy zult my hiermede zulk een groot genoegen doen. Wat zal ik gelukkig wezen, als ik dat dierbare drietal weer eens met de opregtste liefde aan myn hart kan drukken.

Adieu, veele compl[imenten] aan allen. dein treuer
van Itt[ersum]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven, deels geschreven in oud-Duits schrift.

Brief van Jan van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 9 juli 1831

Oisterwijk 9 Julij 1831

Amice! Reeds lang was ik van plan U eens te schrijven, doch werd hiervan grootendeels afgehouden, door de gedachte gy met Wilh[elmina] te gelyk vertrokken waart naar 't Nyenhuis. –

De zaken schynen nu harer decisie te naderen, uit de Bredasche courant van heden zie ik dat het congres met groote meerderheid de 10 art[ikelen] heeft aangenomen, het zal my nu eens verwonderen of zich die leden der oppositie consequent zullen houden, door hunne demissie te nemen, die ellendige Rodenbuch schijnt evenwel zeer plotseling omgeslagen te zyn, daar hij nu terstond maar “leve de koning roept” het zal my nu zeer benieuwen welk antwoord onze koning zal inzenden, die toch waarschijnlijk gewacht heeft op eene decisie⁴⁷ van het congres waarna hy zyn besluiten kan regelen. Wy zyn in tusschen hierheen beland, zoo als ik reeds aan Moeder in myn' brief van ll. Zondag schreef, beviel het ons niet extra hier, het is wat afgelegen. hier de kwartieren zyn niet te best; het gaat even wel beter; de environs zyn hier zeer lief, de herberg bezoeken wy meest dagelyks, doch het is zeer lastig dat men daar niets kan ontvangen, daar de boer, die daar woont, nog niet eens bier mag schenken, wy hoopen nog dat de heer van Lynden, die toch byzondere betrekking der Curator, op de academie heeft, dit zal gelieven te veranderen. Zondag heb ik Mevr[ouw] Mathiele bezocht zy was regt hartelyk, en zoude my zeer gaarne in kwartier hebben genomen doch heeft nu reeds 4 ryders van de batterij, die menschen zitten ons met de goede kwartiere zeer in de weg; ik zoude anders gaarne van haar aanbod hebben willen gebruik maken, Ze heeft daar een lief huis, en wat is de huishuur hier schande[lijk goed]koop. voor f 95 zulk een huis en zoo' grooten tuin is haast ongelooflijk; die heer die by haar in huis is, is nog een oude kennis van onze kaptein ze hebben zamen gediend. Prof[essor] Heringa is hier gisteren avond aangekomen, hy bragt my tot myne groote vreugde, een' groote brief van Moeder, aan haar nog kort wil antwoorden; Heringa was byzonder hartelyk en vriendelyk, en werd ook door een ieder met onderscheiding behand[eld], wy hadden ons geveleid, dat hy eenigen tyd zoude blyven, en dan eens voor ons zoude preeken, doch dat is mis, daar hy spoedig weer denkt te vertrekken. In onze plaats is nu in Tilburg, het bat[allion] < -- > schutterij onder den kolonel 's <Jacob> en de Jagers van Dam. Ik hoor dat hy zeer streng in alles is, ze exerceren alle dag de Zondag niet eens uitgezonderd, het is eene schoone

⁴⁷ decisie. decideren: besluiten.

compagnie, en zyn goed gewapend, daar ze nu allen nieuwe solinger buksen hebben gekregen. Saxe-Weimar, die vroeger als wy uit Tilburg vertrok heeft ons zyne compl[imenten] door den kap^{tein} laten maken, met de toezegging dat hy ons spoedig zoude komen opzoeken; hy scheen zeer <weinig smart. het was> [2] ook zyn plan dat wij in Tilburg zouden blijven, doch v[an] Dam heeft den Prins Frederik zoo lang gedrongen, dat hy er eindelyk is gekomen; deze verandering was zonder kennis van Saxe-Weimar besloten, die hierover een weinig gebelgd is geweest, daar hy begreep, dat hy als onze Divisie-Generaal, hierin wel mogt geraadpleegd worden. Saxe-Weimar logeert ook in het camp, het geen op de troepen al terstond een' voordeeligen indruk heeft te weeggebracht, het is aardig om te zien, hoe die man, door allerlei attentie'n zich gedurig de achting & liefde zyner soldaten weet te verwerven. – Prof[essor] Heringa heeft met Prof[essor] v[an] Swinderen's familie gereisd op de stoomboot naar den Bosch, de faire⁴⁸ ging naar Princen hage, waar de Groningers zyn, het zoude my toch ontzettend verwonderen, in dien <Z: HH> niet eens hier kwam, het is zoo weinig uit de route, en ik zoude het regt aardig vinden Annette eens te zien. Er is iemand die my verzocht heeft, evenwel onder strikte geheimhouding, of ik U eens vragen wilde, of er by die beruchte historie, onder de daarby te pas komende schoonen, ook eene *Sophie* < -- >⁴⁹ genoemd word. meld my dit eens s.v.p. Wat is er toch met < -- >⁵⁰ men hoort hier allerlei bespottelyke geruchten ten zynen opzichte? Is hy in Utr[echt] tegenwoordig? Rudolf is nu weer te Alphen, ik heb laatst een van de Jagers van zyne compagnie gesproken, het is fameus welk een' dienst zij weder in Groot-Zundert hebben gehad. – Wat heeft het my verwonderd dat de < -- > van Utrecht den heer v[an] Tuijl wederom hebben ingekozen, men had dit geloof ik niet verwacht. – Hoe maakt het uwe vrouw, in hare tegenwoordige positie⁵¹, my dunkt dit zal voor uw beiden veel genoeg geven, en Gy kunt nu hopen uw vroeger verlies < -- > te zien. maak haar hier myne compl[imenten]. – Nu l'ami moet ik eindigen daar ik Moeder nog gaarne dadelyk wilde antwoorden Vale⁵²:

J[ohannes] G[erardus] J[ulianus] v[an].Ittersum

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Monsieur / Monsieur le Baron F:A:S:A: van Ittersum / à / Utrecht

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 13 juli 1831

Utr[echt] 13 july

Beste Jan! Heden wil ik U dadelyk verslag doen van myne werkzaamheden. naar het ontvangen van Uwen brief, ik ben naar Mev[rouw] Numan gegaan, en daar ben ik terstond voor het grootste bezwaar <gereed geraakt>, namelyk de inpakkery der gevraagde artikels, de goede Prof[essor] zeide dadelyk dat <saturdag> wil bezorgen, als het vrydag maar hier aan huis is, en nu zou Mev[rouw] Numan zenden een ham, citroenen, ik meen ook een ossetong, wat theé en suiker, en in plaats van Flambozen azyn, die wy bevreesd zyn, dat door het transport zou kunnen springen, heb ik bron water geraden: - toen ben ik gegaan naar Mev[rouw] Siccama, die my, hoewel aan tafel zittende, allervriendelykst ontving. en zoo wel als Mev[rouw] Numan, door eenen brief reeds van de zaak onderrigt was, Mev[rouw] S[iccama] wilde een kalfschyf in geley zetten, en daar dan nog zoo het een en ander by voegen, HED[ele] verhaalde my, dat den Heer Hinlopen, by haar

48 faire. faire la traversée (Frans): oversteken.

49 De achternaam van Sophie is onleesbaar doorgekrast.

50 De naam is onleesbaar doorgekrast.

51 Waarschijnlijk doelt Jan op de zwangerschap van Wilhelmina. Op 13 januari 1832 werd een dochtertje Johanna geboren. Op 9 december 1830 was hun kind, Adolf, overleden.

52 Valé. vale (Latijn): vaarwel.

was gekomen, zeggende aan myn huis geweest te zyn, maar my niet te hebben gevonden, doch dat hy my nu zyn huisbewaarder met volkomenen volmagt zou zenden, die dan ook by my geweest is, en met my heeft afgesproken, een gerookte vis met citr[oen], bronwater en zuiker te zullen zenden. Mev[rouw] Walland is uit de stad, die is te Amsterd[am], bij haare dochter die bevalle is, dat is jammer, maar hoe komt het, dat Jan Mollerus niet van de party is? en meer, de Suermans, v[an] d[er] Goes, Swell[engrebel] of is dat eene andere *kliken*, nu zal ik U zenden een nagelhout, een hol[lands] kaasje, 1 l[i]b[ra] thé, een ossetong en een paar rook worsten en citroenen, ik hoop [2] dit alles nu naar genoeg zal zyn, behalve het kalfsvleesch zenden wy U alles raauw, ik hoop nu maar Gyl[ieden] de verlangde vryheid zult verkrygen van den Heer v[an] Lynden voor dat huis, en dan kan die vrouw telkens eens wat voor U koken, gy kunt er dan langer genot van hebben als dat Gy het gaar krygt en dan genoodzaakt zyt alles te gelyk te nuttige, een halve ham, kunt Gy ook koken, bedenk zulken dingen goed, want wat zoudt Gyl[ieden] met de overblyfsels doen?

Maar nu nog iets, waar zult Gy dat alles berge? Gy diend het toch te kunnen wegsluiten, gy kend de menschen niet, hoe zeer vleesch en worst wel geteld kon by de boer ook aan de balken hangen, ik hoop nu maar alles goed moge over komen, en gyl[ieden] er veelen genoegens door zult hebben, Uw broek en handdoeken benevens de f 15 wilt gy ook in de kist vinden, ik wil dit gaarne doen, maar kan U nu niet apart voor Uw verjaardag zenden, dat begrypt Gy, want die provisies, lopen nog al op; een kaasje hebt Gy niet van gesproken maar dat vond ik toch ook nog al goed. appel etc: deugen niet meer – overmorgen, beste Jan, wordt gy dan 22 jaar, treuriger is dien dag voor ons niet aangebroken dan thans en toch, zoude wy durven klagen? O! neen! dit ware de snoodste ondankbaarheid, daar wy ons kunnen herrinneren, bij de gedachte aan dit afgelopen jaar, dat wy telkens zegeningen van onzen God en Vader genoten hebben, Gy ook vooral, Beste jongen, hebt grote dank stof, want niet alleen, dat Gy zoo wel als de anderen, zoo byzonder gesterkt zyt onder al de moeielykheden en laste van Uwen nieuwe en vreemde stand, [3] dat Uw geduld, moed en volharding bewaart bleven, even als by de andere, maar byzonder moet Gy het op Uwe geboorte dag herdenken, hoe gy byzonder Gods bewarende en geneezende hand op eene geheel wonderbaren wyze by het <indrink[en]> ondervonden hebt, dat moet nooit door ons vergeten worden. de weldaad is zoo oneindig groot, dank er dan den Vaderlyke Leidsman Uwes levens voor, van ganscher harte, zoo wel als voor die tallooze gekende en ongekende zegeningen, die ook Uw deel waren; beveel U verder zyner zorgende liefde aan, zooals ik het dagelyksch doe, en gy zelve ook, zoo als ik wensch, en mogen dan eenen volgende verjaardag vrolyker door ons te zamen geviert worden, en wy dan met dankbare blydschap kunnen te rug zien, op deze maanden van druk en beproeving, maer tevens van bewyzen van Gods ontferming en liefde. Moge Uw my zoo dier baar leve, nog lange gespaart blyven, en gy die mate van voorspoed, ja maar zelde van tegenspoed ontvange, als het meeste geschikt kan zyn om U voor een beter leven te vormen en optevoeden, blyf verder nog zoo tot blydschap en bevorder verder zoo tot geluk mynes levens als gy dat tot hiertoe deed.

Het doet my regt leed, dat Gy Uwen goede oudjes, voor den armen Zadelm[aker] hebt moeten ruilen, het is te begrypen dat gyl[ieden] het er niet best hebt, intusschen ben ik maar bly dat Gy weer met Numan zamen zyt. morgen avond, gaan wy al vroeg naar Mev[rouw] Numan.

Het zal J[an] W[illem] groot plezier doen, dat Gy hem eens bezoekt, ik wenschte dat hy ook deed, wat gy gedaan hebt. vaccineeren, meen ik, het doet my regt plezier dat gy het gedaan hebt, Ockje zou het ook zoo gelukkig [4] maken, raad het hem aan. Rud[olf] is weer te Alphen en heeft een best kwartier, en gemakkelyker dienst als ooit, dat my regt verblyd; dat gy zeer weinig tegen een goede wandeling opziet bevalt my zoo, dat ik hoop, dat Gy zulken lopers blyve zult. – die goede Lidt, ik vind het al heel lief van hem, van die kerssen, ik wenschte zoo gaarne ook eens aan Mev[rouw] iets te zenden, maar ik weet van hier zoo niets. als Lidt er weer is, vraag hem dan eens ongemerkt of Utr[echtse] schape kaasjes te Thiel te krygen zyn? wat verheug ik my, dat hy zoo goed hersteld is. – Annette v[an] Sw[inderen] is hier met Jean[nette] Imhoff, zy groet U hartelyk. – Ockje is best op streek, en de kinderen om te steele, daar heb ik wat pret mede. Hebt Gy in de kourant gezien dat Louïse v[an] <Coning> die by my zou komen logeeren, overleden is?

Weet Gy al dat D^e Jorissen tot beroep naar hier heeft aangenomen. – Arn[old] is deze morgen naar Amsterd[am] vertrokken, om heden avond met Wilh[elmina] scheep te gaan naar Kampen.

Nu beste jongen, eindig ik deze, de post zal ik by het geld in 't pakje doen, anders krygt Gy hem een dag later. Ockje groet U hartelyk, als altyd

Uwe U teder liefh[ebbende]

Moeder

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 14 juli 1831

Amice! Heden morgen vroeg, is hier de tyding gekomen dat te Helmond eenige (men zegt zoo) Belgen geweest zyn, en aldaar den ontvanger geplundert hebben. Zy hebben hem vooreerst het geld afgenoomen, en met drie <karren> zyn magazyn geplunderd. Wy moeten ons geheel marschvaardig houden, zodat [ik] geloof dat wy heden nog naar Helmont zullen marcheren. – Morgen hierover nader. –

Wees zo goed en zend my *omme gaand* de sabel welke gy van Henri in bewaring hebt, met zyn toebehoren. dezelfde daarmede ik geduelleerd heb. Wy dragen nu meestal sabels, ook kan men zich daarmede beter verdedigen. – stuur dezelve *Poste restante naar Eindhoven*. En vraag Selle of Aug voor de goede verzending zorgen wil. Laat O[ckje] vooral nog van het een nog van het ander iets merken, daar zy zich op nieuw ongerust zoude maken, en daartoe bestaat nog hoegenaamd geene reden.

Ik ben drie dagen in s'Bosch geweest, in commissie, zoude u anders al eerder geschreven hebben. –

By gaande pyp van H[enri] voor U. salut

TT

Son 14.7.31.

J[an] W[illem]

Als er by de sabel geen koppel is, koop er dan een en stuur het gezamentlyk weg. –

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron A van Ittersum / *Utrecht*

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 23 juli 1831

Liempde 23 July 1831

Amice! Dezen morgen heb ik de sabel ontvangen. – De koppel was er niet by, en zie eens met verlangen ook deze te gemoet. Laat dezelve maar maken, dat ik dezelve zo naauw en zo wyd kan zetten als goedvind.

Nieuws is hier niets, dog begin ik te geloven het werkelyk oorlog worden zal. Of wy, in dien dit idee zich bevestigen mogt mee in het vuur zullen komen, is zeer te betwyfelen daar wy tot nu toe de sterre der armee uitmaken. En als ik om O[ckje] denk, dan wensch ik dit ook van harte, hoe gaarn ik anders ook dat canaille zoude helpen vernielen. Enfin wat er ook gebeuren moge zo geve den Hemel dat er op de een of ander manier een spoedig einde kome, want zo als het nu gaat is het op den duur niet voltehouden. De brieven die ik van O[ckje] kryg zyn dikwerf akelig, en zy heeft de overtuiging dat hare gezondheid nimmer weer geheel herstellen zal!

Hoe ik verlang maar een einde kan ik niemand beschryven. genoeg heb ik hier geen ogenblik meer, zo veel mogelyk zondere ik my af, om niet vrolyk te moeten schynen, als het in geen en deele ben. schryf my tog, of <Liyssius>, Six & & werkelyk hun ontslag gekregen hebben en op welke gronden? Op dit moment zoude my zulks zeer verwonderen. – Wat my aangaat hoe verschrikkelyk het ook voor my zyn moge, en hoe <fatigerend iederen> dag is, dat ik nog in dienst ben, zo kan ik onmogelyk op dit moment myn ontslag

vragen! – Ik passeer zomwylen dagen, dat ik my half gek denke! –

Wees zo goed en informeer U in het hospitaal naar twee schutters myner komp[agnie]. een jood en een < -->, beyde zeer geschikte menschen: Reens, en Dorissen.

voor circa 12 à 14 dagen moeten zy van Nymegen aldaar aangekomen zyn. Als gy hen het een of ander kunt toevoegen, zo zult gy my veel plaisir doen, de kosten zal u gaarn restitueren. –

Ik heb een berigt van u gelezen dat gy u niet meer beladen kunt met de uitdeeling der goederen voor de geblesseerden, wat is hiervan de reden?

Aanstaande dingsdag komt ons de koning inspecteren, mogten wy dan eens het een of ander gewaar worden. –

Hoe zit het met het rekeningetje van Wich?

Salud, ik moet inspectie gaan houden. schryft my eens spoedig. observeer O[ckje] eens zeer naauwkeurig zonder dat zy zulks merken kan, en vraag eens aan Prof[essor] Suerman of hare gezondheid niet geheel herstellen kan als zy maar weer eens zonder die zorgen is & &

TT

[Jan] W[illem]

Liempde by Boxtel

23. July 1831.

de schutters zyn van de 2de <komp -- 1 Afd[eling] Gr[oningen]-->

Gisteren hebben wy order ontvangen, om dezen morgen na St. Oedenrode te marcheren, ten einde morgen op eene naburige heide door de koning geinspecteerd te worden. vale

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 24 juli 1831

Utrecht d. 24 July 1831.

Myn dierbare, allerbeste Ittersum! Waar zal ik woorden vinden, om U de gevoelens te beschryven, welke zederd ik Uwen brief dezen morgen ontvangen, gelezen, en herlezen heb, myn hart geheel vervullen; neen, dat kan ik niet! en toch is het meer dan ooit behoefte voor my, door U, die ik zoo boven alles lief heb geheel verstaan te worden! dat my zulks gelukken moge is de vurige bede, welke ik onophoudelyk in myn binnenste aan onzen Hemelschen Vader opzende.

Berouw, diep berouw over al het verdriet, dat ik U, door myne laatste brieven veroorzaakt heb, is het gevoel dat my zoo onophoudelyk vervuld, dat ik wel na U toe wilde vliegen, om U met duizend betraande kussen vergeving te smeeken, en ik ben zeker, gy zoudet ze my dan niet kunnen weigeren, maar ze my met U gantsche, *schoone* ziel schenken! Maar zult gy dat ook nu doen? myn dierbare, beste, trouwste Vriend! zult gy my, Uwe ondankbare Vrouw, ook nu geloven, wanneer zy U by alles wat heilig is verzekerd, dat zy opregt berouw heeft van alle hare verkeerdheden jegens U? O! mogt my zulks gelukken, en myne pen de zwakke tolk van myn hart, U doen zien en gevoelen, dat het een dringende behoefte [2] voor my is, spoedig vergeving van U te ontvangen en de verzekering, dat gy U best zult doen, van het door my U aangedane leed te vergeten; maar ik vorder nog meer, gy moet even trouwe zorg voor Uwe gezondheid nemen, als of dit nooit plaats had gehad, en U niet meer aan uwe droefgeestigheid overgeven, die niet anders als hoogstnadelig op U werken kan; en dan heb ik nog een verzoek, beste, goede Ittersum, teweten dat gy alle myne lelyke brieven, dadelyk na ontvangst van dezen, verscheuren wilt, op dat er geen bewys van myne verregaande verkeerdheden, aanwezig blyven? wilt gy my dit nu alles beloven? o! dan zult gy my oneindig gelukkig maken, en my eene zielsrust terug geven, welke my, door Uwen laatsten brief, geheel ontnomen is.

Ik weet wel, dat ik het eigentlijk niet verdient heb, maar ik weet ook; dat gy my toch nog lief hebt, en dan bid ik U, hebt medelyden met my, O! ik heb hier alle aanspraak op, myn beste man! niemand weet hier, wat ik lyde! en hoe akelig het in myn binnenste gesteld is, en hoe veel dagen moet ik nu in deze stemming nog niet door brengen! want al antwoord gy my ook heel spoedig, dan kan ik toch voor Donderdag nooit uw brief hebben; dus verbeeld U nu wat [3] myn toestand [is] gedurende al die tyd! o! het is verschrikkelijk! schryf my toch of gy my zoo als *vroeger* nog *hartelyk lief, kunt en wilt* hebben, of ik Uw *beste wyfje* nog ben? Of heb ik door myn aanhoudend verkeerd gedrag alle Uwe teedere liefde geheel en al uit gedoofd! Gaarne, van harten gaarne, wil ik van nu af aan, beter voor myne gezondheid zorg dragen als U dezelfde, na zoo veel geleden verdriet, nog dierbaar is, en gy nog prys op een leven kunt stellen, dat het uwe reeds zoo meenig maal verbitterd heeft; maar indien ik zoo gelukkig ben! och wat ik U bidden mag, ziet dat toch of er ook voor < -- > mogelijkheid kan gevonden worden, om Uw ontslag te krygen; want waarlyk! lang kan ik het zoo niet meer uithouden; die aanhoudende vrees voor Uw dierbaar leven; dat dagelyks aan grooter en meerder gevaaren bloot gesteld wordt, is te veel van het *myne*, dat is eene wezendlyke waarheid, en nu komen er die *pokken* ook nog by, welke in het leger, reeds zoo [veel] verwoestingen hebben aangerigt, zoo als gy toch wel weten zult, laat U toch als gy er gelegenheid toe hebt, weder facsineren het is immers eene kleinigheid, en dezelve kan in de gevolgen van zulk een groot belang wezen, Jan heeft het ook weder laten doen, en Rudolph heeft het moeder insgelyks beloofd. Nu adieu dierbare Vriend.

de kinderen zyn beide heel wel, Jeannette begint dagelyks meer op U te gelyken. gy kunt begrypen hoe gelukkig my zulks maakt. vele comp[limenten] van moeder, die moet gy over al het voor gevallen niets mede deelen, ook niet aan Arnold, die dezen avond terug wordt verwacht, adieu Uwe U teederliefh[ebende] Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Directeur der Posteryen te Almelo / Kapitein der Schuttery / te / *Liempde* / by *Boxel*.

De brief is beschadigd.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 1 augustus 1831

1 Augustus 1831

Beste lieve O[ckje]. Gisteren ben ik opgehouden om U te schryven, anders zoudt Gy deze een dag vroeger ontvangen hebben. Ik zal dan nu met een U brief beantwoorden, die ik gisteren ontvangen heb. Dezelve heeft my regt gelukkig gemaakt, en vele zeer vele sombere gedagten weg genomen.

Uwe goede voornemens, maken my daarom te meer gelukkig daar Gy U met ernstigen wil, nooit iets hebt voorgenomen, zonder het ten uitvoer te brengen. Gy kunt dan nu ook verzekerd zyn, myn beste schat, dat ook hierin uwe wensch vervuld zal worden, dat ik als ik weer by U ben nimmer zonder U zal uit logeren gaan, en ook niet altyd iemand te logeeren zal hebben. Vergeet tog niet myne beste, dat het voor my geen minder gelukkig denkbeeld is, om alleen met U en myne kinderen te zyn; ik begeer ook niets meer. –

Aangaande een huis in Almelo, kan ik U nog niets met zekerheid zeggen. Reeds lang heb ik er al werk van gemaakt, dog tot heden nog niet gereusseed⁵³. Ik zal nu nog van daag aan <Queisen> [2] schryven, <om> my te informeeren of er mogelijkheid bestaat, om het huis zyner Moeder tegen October of Novemb[er] te betrekken. – Ik ben in tusschen niet werkeloos geweest, maar heb een omstandige brief geschreven aan den Heer Pols in s'Hage, die zoals Gy weet my nog al in amitié⁵⁴ genomen heeft.

53 gereusseed. reüsseren; slagen.

54 amitié (Frans): vriendschap.

En in dezelve heb [ik] geschreven dat ik met geene mogelykheid in Almelo een huis kan krygen (Gy begrypt dat het beter is, zulks een weinig te overdryven, als om het al te gemakkelyk te zetten) dat hy begrypen zoude, het niet te vergen was, om, wanneer ik te huis was teruggekeerd, alleen naar Almelo te gaan, en U in Arnhem te laten, nadat ik een jaar uit myn huis gezin was geweest.

Dat ik dan ook vast besloten had deze opoffering nog van U nog van my zelf te vergen & enz.

Hierop heb ik nog geen antwoord. Ik ben dan geeindigd met te zeggen: dat ik wel wist, dat als er geene vacature bestond, ik ook niet verplaatst konde worden, dog zodra zich hiertoe de gelegenheid aanbood ik my in zyne protectie recommandeerde. By voorkeur, heb ik niet vergeeten te zeggen (en [3] dit hoofdzakelyk om U plaisir te doen) zag ik my het liefst geplaatst in Gelderland. – Bevalt U dit nu niet goed? myn beste O[ckje]. Gy kunt stellig verzekerd zyn, dat ik niet alleen naar Almelo ga, het moge zich dan ook schikken zo het wille. –

Uw plan om tegen September naar Arnhem terug te keeren vinde [ik] zeer goed, alsmede om Tante E[lsje] dan te verzoeken by U te komen. Gy kunt dan op U gemak beginnen, met het een & ander in tepakken, zonder dat zulks met overhaasting behoeft te geschieden, en Gy U dan maar onnodig zoudet fatigeeren. Ja myn beste kindje, Gy moet U maar prepareren, van wat uwe gezondheid aangaat, eens razend onder de plak te komen. Ik heb nu volmaakt geleerd om met fermitieit gegevene orders voltehouden. En als [ik] nu by U ben, zal ik ook van tyd tot tyd beginnen met orders te geven! En wee dan diegeen, die dezelve niet nakomt! – Het engagement van Jeanette van Imhoff met <Jan> Mollerus wil ik van harte gaarn extra goed < -- >. Meer kan ik er moeijelyk van zeggen daar <ik> eerstgen[oemde] in het geheel niet ken. – <laat> in tusschen [4] en het aanstaande paar, Nigt Macains en familie hartelyk feliciteren met deeze goede voornemens.

Nu myn allerbeste Kindje [ik] zal het er voor heden by laten, zoen de lieve kinderen eens hartelyk van uw opregt liefh[ebbende] van Itt[ersum]

Liempde 1 Aug[ustus] 1831

Zo op het ogenblik ontvangen wy weer order om op nieuw van kantonnement te veranderen. Morgen avond zal ik U nader schryven waarheen, hetwelk [ik] nu nog niet met zekerheid weet. Dog er [is] geen het minste ongemak by.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 3 augustus 1831

3 Augustus 1831

Beste O[ckje], Ik ben volmaakt wel, er is voor ons niet het minste gevaar alhoewel wy vooruit rukken. Ik bid en smee U nu, om hoegenaamd niets te geloven als Gy het niet van my weet.

Ik zal U naar de waarachtige waarheid alles zo dikwerf als zulks mogelyk is, mededeelen. Gy kunt op de waarheid compleet staat maken. Dit beloof ik U plegtig. Geloof dan ook geen valsche gerugten, ik zal U zo dikwerf mogelyk schryven.

Adieu in vliegende haast Ewig U hartelyk liefh[ebbende]
van Itt[ersum]

op de heide by Valkenswaard s'middags 3 uur woensdag.

stuur de brieven naar *Eindhoven* <voor>. Kap^{t[ein]} van de 2de komp[agnie] – Batt[aljon] 1 Afd[eling] schuttery van Gelderland.

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baronne van Ittersum / neé Meder / Utrecht / van Ittersum

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 4 augustus 1831

Beste lieve O[ckje]. Alles is rustig. in onze buurten word aan geen vegten gedagt. Deze nagt hebben wy gebivaqueert. Ik had een dikke warme jas aan. de manschappen hadden my een compleete hut gemaakt, het weer was goed, zo dat dit niet hoegenaamd geen kwaad kan. – Inquietteer U nu wat ik U bidden & smeeke mag niet te veel. Ik herhaal het, ik zal U de geheele waarheid altyd zeggen, zo dikwyls er gelegenheid is, zal u schryven. adieu beste schat Duizend Compl[imenten en] een hartelyke zoen

van uwen u hartelyk liefh[ebbende] V[an]I[ttersum]

4 Aug[ustus] 1831

Zo op het ogenblik komt de tyding dat van alle kanten alles wat Belg is zich terugtrekt

Aantekeningen van de originele brief:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baronne van Ittersum / neé Meder / ~~Amhem~~ / Utrecht

Aantekeningen van de kopie-brief:

Enkel, kant 1 beschreven met toevoeging: *Copy van den origineelen brief met potlood geschreven.*, kant 2: Missive van W J. <Itt> .

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 4 augustus 1831

Utrecht 4 Augustus 1831

Beste JanW[illem]. Een paar woorden, die Gy zeker verlangende zyt te ontvangen, gewichtig en angstvol zyn deze dagen, ook voor my die zoo veele dierbare betrekkingen in het leger heb, Rud[olf] is zeker nu al 3 dagen in het vuur, Jan is ook reeds in Belgien, misschien Gy ook en mogelyk weldra allen: Ockje is heel wel, en het gelukt my telkens haar te bedare, de goede God, dat smeeke ik Hem vuurig behoude U allen, maar laat het ter Uwer geruststelling dienen, dat zoo het zyner wysheid behaagt U opteroepen, dat ik nooit te kort zal komen, in die tederheid, liefde en zorgen, die de Vrouw en kinderen, van eenen my boven alle beschryving dierbaren zoon, van my kunnen verwachten; God sterkt ons aanvankelyk, O! mogten zyne wegen die wegen van druk en beproeving, op welk hy ons leid, ons maar nader tot Hem brengen, en ons allen bereid doen zyn, voor dien overstap in de eeuwigheid die wy eenmaal allen zullen moeten doen. Zyne Liefde en het vertrouwen op dien getrouwe God zy Uw schild, Uw moed en Uwe kracht. God beware U myn dierbaar kind, mogte wy spoedig zyne Naam kunnen danken en [2] verheerlyke voor eene gelukkige vrede. O[ckje] weet niet dat ik U schryv. als altyd

Uwe U op het innigst

Liefh[ebbende] Moeder

4 Aug[ustus].

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron V: Ittersum / Kapt: by de Geld: schuttery / 1 Bat. / te / Eyndhoven

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 5 augustus 1831

Utrecht d[e] 5 Augustus 1831.

Myn allerbeste Ittersum! Uwe beide brieven van den 1ste en 3^{den} heb ik wel ontvangen; dan waar zal ik woorden vinden, om U de gevoelens te beschryven, welke my gedurende deze laatste dagen, en dan vooral

ook dezen morgen, by den ontvangst van Uwe, in haast geschrevene korte regelen bezielden; neen dit kan ik niet! want alhoewel gy dierbare vriend! my daarin op nieuw verzekerd, dat er toen gy zulks schreef, voor U nog geen de minste gevaar bestondt, kan dit in deze twee laatste dagen geheel veranderd zyn, en gy kunt U, ja zelfs terwyl ik bezig ben U dit te schryven, welligt in groot gevaar bevinden! Gy zult U eenigzins een denkbeeld kunnen maken, van hetgeen ik thans lyde, wanneer gy U de brief herinnerd, welke ik U by Uw vertrek van Nymwegen naar St Oedenrode schreef. ik had toen een zomber voorgevoel dat wy ons aan deze zyde van het graf voor het laatst gezien hadden, en o! dierbare! dit aller ysselykste voorgevoelen, staat in deze oogenblikken, weder zoo levendig voor myn geest, en vervuld myn gehele ziel met angst en schrik! daar by komt de ongewistheid welke ik zoo hartelyk met onze beste Moeder deele, over de andere broers. van geen [2] hunner hebben wy gisteren nog van daag tyding ontvangen. dit is ysselyk! daar wy toch door de Couranten weten dat de goede Rudolph reeds in het vuur is geweest. Moeder houdt zich onder dit alles voorbeeldig, ik wilde wel ik het ook zoo konde, dan dit is boven myne kracht, en wanneer ik dan het oog op myne beide arme kinderen sla, o! dan wordt myn hart verscheurdt, en my dunkt myn leyden is toch nog het zwaarste van allen. Och! wat ik U bidden mag, dierbare, boven alles zoo teeder geliefde Man! schryf my zoo dikwyls gy kunt, al zyn het maar twee woorden, en verberg my niets, groet Randwyk als hy nog by U is, om zyne arme moeder denk ik dikwyls, en zoo veel gy kunt neem U in acht met iets verkoelens te gebruiken als gy al te zeer <verhit> zyt! Och! dierbare ik bevele U geheel en al aan dat Opperwezen, hetgeen alleen in staat is, Uw leven, dat voor my zoo nodig is te sparen! mogt myn vurig gebed verhoord worden, hoe zoude dan myn gehele volgend leven van de opregste dankbaarheid getuigen. Adieu dierbare! Gods zegen ruste op U. na U in gedachten teeder aan myn hart gedrukt te hebben noeme ik my zoo als altoos Uwe Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Directeur der Posteryen te Almelo / Kapitein van de 2de Compagnie 1sten Bat/tallion, 1ste Afdeeling Schuttery van Gelderl[and] / te / Eindhoven

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, circa 5 augustus 1831.

Amice!

Alles is wel, moeder & O[ckje] bij voortduring zeer bedaard. de tydingen der broers zoo ver wij kunnen nagaan goed. – E[rnst] is in heet vuur geweest, & heeft zich ferm gehouden. – de tydingen der armee zyn <hier>, te Thurnhout is de prins met eerbewijzen ontvangen. – Antwerpen moet over zyn, te Hoogstraten heeft men de oranje vlag uitgestoken. – alle menschen zyn zeer bedaard & eenstemmig met het gouvernement, met deze zaak staat of valt de roem van NoordNederland! –

Overall heerscht rust & kalmte –

de 2de ban hier is zeer genegen om te marcheren. – Houd u goed, E[rnst] is met W: <Broers>, een fourier & een Sergeant (de jonge Broers & K: van Heugst) blyven staan toen zyne Comp[agnie] door toedoen van de majoor de Bosson van de 5de afd[eling] die zich als een *hondsvot* gedragen heeft & commandeerde, terug trok. –

adieu God zegene U. –

A[rnold]

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: JWC Baron van Ittersum / directeur van t' Postkan/toor te Almelo / Kapt bij de 2 Comp / 1 Bat: 1 Afd: Geldersche / Schuttery / te / Eindhoven

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 6 augustus 1831

Best lieve O[ckje]. Ik ben volmaakt wel. de vyand trekt terug, zodat wy nog niet aan het vegten denken. Ik neem my goed in acht, en doe hoegenaamd niets als waartoe [ik] order kryg. Dit is eene heilige belofte. Heb dus goede moed, beste Vrouw! God zal ons niet verlaten. Lang kan dit niet duuren. Wy gaan heden naar <Helchteren>, [van]daar naar Hasselt. Ik herhaal nogmaals myne bede, om aan geene gerugten geloof te slaan. Adieu, myne gedagten zyn altyd by U. Eeuwig Uw van itt[ersum]

6. morgens 5 uur

Aantekeningen van de originele met potlood geschreven brief:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baronne van Ittersum / neé Meder / Utrecht

Aantekeningen kopie-brief:

Enkel, kant 1 beschreven met een toevoeging: *Copy van eene origineelen brief met potlood geschreven*, kant 2 blanco.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 6 augustus 1831

Ik ben volmaakt wel / adieu / van Itt[ersum]

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven met een toevoeging: denkelyk 8 Augustus 1831 / v.I., kant 2 adres: Baronne van Ittersum / neé Meder / Utrecht

Dit met potlood geschreven briefje is ongedateert en is waarschijnlijk op 6 augustus, na het gevecht, geschreven.

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan van Ittersum, 6 augustus 1831

Amice!

Alle berigten der armee zyn best – Zoo ver wy kunnen nagaan zyn de broers wel. – E[rnst] is in hevig vuur geweest, heeft zich allerbest gehouden & is gezond volgens een brief van den 5 [augustus]. – door <--> & slegte directie van hun chef de majoor *Bosson* heeft hunne expeditie geen gewenscht gevolg gehad. – Moeder houdt zich zeer <fiedeel>. - wij hebben tydingen van uwe comp[agnie] van *Gheel*. – onbegrypelyk hartelyke bewyzen van deelneming ontvangt zij. houd u goed en denk om t' vaderland, om God & uwe eer, gedraag uw moedig & braaf. – alles is hier bedaard & rustig – de natie stemd geheel met het <gouvernement> in. – de fondsen ryzen te <Amsterdam>. – adieu

Uwe liefhebbende broer

A[rnold]

Zaterdag 6 Aug[ustus] [18]31

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: JGJ. Baron van Ittersum / vrywilliger bij t' Corps / Jagers der / Utrechtsche / Hoogeschool bij / *de armee / veldpost*

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 7 augustus 1831

U[trecht] den 7 aug[ustus]

Lieve Beste Jan

Uw brief van Geel van den 4 Aug[ustus] is my hede morgen wel geworden, die uit Thurnhout niet, de brieven van dààr, zyn zeer verschillend overgekomen, veel menschen missen dezelve, zommige hebben die ontvangen. – Wy verliezen ons in bewonderinge en dankbaarheid, aan den God onzes levens, die Uwl[ieden] zoo byzonder sterkt, dat Gy zulke vermoeiende marschen kunt goed maken, dat Gy gespaart wordt by Uwe gezondheid, opgeruimdheid en moed, het is ook eene rechtvaardige, eene heilige zaak, waarvoor Gyl[ieden] stryd, eene zaak, die wy mogen hopen, dat Gods goedheid zal zegenen, dat dezelve zyne goedkeuring wegdraagt. O! welk eene heerlyke gedachte, te staan als door God gezonden, op den post door Hem aangewezen, maar zult Gy daar de waare troost van genieten, dan moet gy op die post ook staan, met het oog op Hem en met het volste vertrouwen, op zynen Liefde en bewaring. O! elke kogel wordt door Hem bestierd, en geene kan uw leven eene minuut vroeger eindigen, dan dat in [2] zynen raad bepaalt staat, onze brave Ernst ondervond dat, by de ongelukkige, door lafheid of verraad kon den Majoor Bosson, mislukte expeditie uit B[ergen] o[p] Z[oom] waar E[rnst] geweldig onder lyd. hoe zeer hy met K: v[an] Heugst, Broers en Bosch tot het laatste staan bleven, toen al de schutters voor de overmagt, geene orders bekommende gingen vluchten, en het vuur hem van alle kanten omringde, en toch bleef hy bewaard; O! dat is ook de grond, waarop ik myn vertrouwen bouw – , dat maakt my zoo kalm zoo moedig. ik ben volmaakt gezond en heb zelfs geen hoofd pyn. – Zints Uw vertrek uit Oosterwyk heb ik U nog eens geschreven, Arn[old] ook. – Uw brief was van den 4, thans is het den 7 – hoeveel kan er die dagen gebeurt zyn, mar hoeveele gebeden zyn er ook in dien tyd niet tot God voor Uwl[ieder] behoud opgezonden tot den Gebieder van Hemel en aarde, tot onze Hemelse Vader, O! bid Hem ook veel, als is het door eene stille zugt, dat is hem zoo welgevallig. – God beware U, myn dierbaar kind, God sterke en zegene [3] U, mogt ik spoedig weder door goede berichten verblyd worden, ik ben intusschen Uwe U

teder minnende, en God
voor Uw behoud en
geluk vuurig biddende

Moeder

O! zegt my tot myne bemoediging of gy weder het verschrikkelijke van den oorlog, geen troost en sterkte ondervind door Uw vertrouwe op den goedertierende God?

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron V: Ittersum / vrywillig jager van / het Corps Utr: studen= / ten / in het / Leger te / Velde / Veldpost

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 7 augustus 1831

Beste O[ckje]. Ik kan U weer met genoeg melden dat ik volmaakt wel ben. gisteren hebben wy eenige schoten gedaan, op een troep die ons tegen kwam, dog ik heb geen letsel gehad – men zegt dezelve nu geheel verslagen is. – Ontzettend verlang ik eens enig bericht van U te ontvangen – en God geve dat Gy wel zyt. Vergeet niet beste schat, dat alles nu spoedig gedaan moet zyn en dat myn leven in geen gevaar is, in de hand van onzen hemelschen Vader. – Adieu beste Schat, ik hoop dat [ik] deze zal kunnen afzenden. – duizend groete aan Moeder en A[rnold] en een hartelyken zoen voor U en onze lieve kinderen.

Zondag 7 Aug[ustus]

Uw ewig liefh[ebbende] van Itt[ersum]

Aantekeningen originele met potlood geschreven brief:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baronne van Ittersum / Utrecht / 2 bataillon Jagers brigade / eerste divisie

Aantekeningen kopie-brief:

Enkel, kant 1 beschreven met een toevoeging: *Copie van eenen origineelen brief met potlood geschreeven*, kant 2 blanco.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 8 augustus 1831

Utrecht d[en] 8 Augustus 1831.

Lieve, beste Ittersum. In de doodelykste ongerustheid waarin my Uw lang stilzwygen natuurlijk brengen moet, neeme ik myne toevlugt tot de pen, om U te bidden en te smeecken, indien U deze geworden mogt, my toch spoedig, al is het maar met twee woorden, te melden *hoe* of gy U bevindt, en *waar* of gy zyt? De onzekerheid waarin ik gedurende de laatste dagen verkeer is ysselyk! ja byna niet meer dragelyk! Verbeeld U beste Vriend, dat ik zederd Vrydag, niets van U vernomen heb, en het is van daag Dingsdag, toen schreeft gy my, op de heide by Valkenswaard eenige regelen, en dit zyn de laatsten, welke ik van U dierbare, ontvangen hebt; nu weet ik wel; dat het zeer mogelyk is, dat een brief van U, verloren is geraakt, maar het is ook even goed mogelyk dat gy gewond, of ziek zyt, en dus niet schryven kunt; o! deze gedachte kan my wanhopend maken, wat zal er toch nog van my worden als dit nog eenigen tyd zoo duren moet? God alleen weet het; maar gy Beste, hebt het ook geheel in Uwe magt, myn toestand veel te verligten, met my alle dagen te schryven; o! doet het dan toch, want gy gevoeld wel, dat als ik van U zelf geen brief heb, [2] ik hier in Utrecht niet in de mogelykheid ben, om iets van U te verneemen, daar er hier nooit over de Geldersche Schuttery gesproken wordt, om dat niemand hier er betrekkingen by heeft, schryf my dus altyd als gy kunt; en meld my dan eens, by welke devisie of gy hoordt, en wat of gy denkt dat er met U gebeuren zal, wie weet in hoe veel gevaar gy reeds geweest zyt en hoe veel gy thans lyd! Hoe is het toch mogelyk! Moeder heeft van alle de broers, behalven van Henry die maar in het geheel niet schryft, de beste berigten. Rudolph en Ernst zyn in groot gevaar geweest, maar door Gods goedheid nog gespaard gebleven; gy zyt de eenige, die my zoo lang zonder tyding wachten laat. o! als gy wist wat ik hier onder leed, gy zout ook het onmogelyke doen, om my dagelyks iets van U te doen horen; wat ik U bidden mag, dierbare Vriend, doet het dan toch, en spaar zoo veel gy kunt Uwe gezondheid, adieu beste lieve man, de AlGoede neeme U in zyne bescherming, dit is het vurig Gebed van Uwe angstige, diep ongelukkige

Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Directeur der Posteryen te Almelo / Kapitein van de 2de Kompagnie, 1ste Battallion / 1ste Afdeeling Schuttery van Gelderland / te / Eindhoven

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 8 augustus 1831

8 Aug[ustus] 1831 Bivouac voor Hasselt

Hartelyk geliefde O[ckje]! Met genoegen kan ik U weer melden dat ik *volmaakt* wel ben. Den 6^{den} zyn wy in het vuur geweest, ik ben gelukkig door den Hemel bewaard gebleven. En zo als de zaken nu staan, daar de Belgen eergisteren gedugt geslagen zyn, is het niet te denken, er veel meer geklopt zal worden, ten minsten

niet met *onze* troepen. Twee maal heb ik order gehad met myne komp[agnie] om te ageren. Den 5de s'avonds tegen 5 uur, moest ik een bosch in nemen, met nog 2 andere kompagnien. met veld geweer zyn wy er door getrokken, al roerende, en geheel gereusseed. zonder een man te verliezen. – den 6^{den} s'avonds om ½ 7 moest ik de vyand het avanceren beletten. Ik ging met de geheele Comp[agnie] en verdeelde dezelve om en tiralleur te ageren. wy geraakten spoedig in het vuur, dat vry hevig was. Een en een half uur hield ik my staande, en verdreef voor een gedeelte de vyand op de vlugt. Nog dezelve kwam met overmagt terug. wy hebben er verscheiden van hen gedood, zelf[s] een officier. Twee menschen verloor ik. – Terug komende ging er een algemeen hoera op. De Generaal Knotger riep my dadelyk, zeide my dat ik van het grootste nut was geweest, door de vyand langer als hy had durven verwagten, terug te houden. Daarna ging hy met my naar de Generaal Kort Heylygers, en presenteerde my als als my byzonder goed gehouden te hebben. behalven de 2 dooden had ik 4 geblesseerden. Ziedaar in het kort wat my is wedervaren. Gy ziet dat ik U alles zeg. Geloof nu niet dat ik my roekeloos gewaagd heb. Gy waart my geen ogenblik uit de gedagten. Ik was zeer bedaard, was altyd aan het hoofd der Comp[agnie]. Eene positie had ik die < -- > ging, daar het nagels regende, ik had compleet een gevoel als of het onmogelyk was, dat zy my konden treffen. na die tyd hebben wy niet meer gevogten, en denkelyk zal het er *wat ons aangaat*, nu wel by blyven. Wees nu bedaard beste schat het gevaar is voorby, en God was met my. Spoedig zullen nu de zaken afgelopen zyn. Zedert 8 dagen ben ik nu niet onder dak geweest, dog het doet my geen kwaad. De Hemel zal U en my niet verlaten, laten wy hierop vertrouwen - Adieu dierbare O[ckje]. God geve U bedaardheid, opdat uwe gezondheid er niet by lyde. Ons gevegt was by het dorp Houthalen. omslagtig kan ik u nu niets melden. duizend groeten en wensen aan moeder en kinderen.

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baronne van Ittersum / Utrecht

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 8 augustus 1831

Amicissime! Ik wil deze gunstige gelegenheid niet voorby laten gaan zonder U met eens; geregeld myne goede welstand te melden.

Den 2de zyn wy van Alphe vertrokken de grenzen over en stieten nog denzelfde avond op de vyand by < -- > wy begonnen met ons buksepeloton het vuur en mitrailleur, dat door hen <van> tyd tot tyd door peloton vuur beantwoord [werd], het was er niet frisch. de kogels vlogen als hagel, 4 jongelui van de buksen werden geblesseerd waarvan een de arm waarschyndlyk reeds af gezet is, – na een paar uur geschoten en <hen> 2 officiers en 9 man gedoodt en eenige geblesseerd te hebben verliet de vyand zyne positien. Van huis heb ik hede een brief gehad. M[oeder] was Goddank zeer kalm, ik heb medelyde met haar. Henry is hier gistere gepasseerd, [hij is] ook wel.

Adieu! Houdt U goed en donder er by gelegenheid ook op en schryf toch zoo dikwyls mogelyk.

TT

Diest den 8 Aug[ustus]

1831

R[udolf]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 beschreven, kant 2 en 3 blanco, kant 4 adres: Baron JWC van Ittersum / Kapitein by de Arnhemsche / Schuttery

Brief van Arnold aan Jan Willem van Ittersum, 8 augustus 1831

Amicissime!

Hoezeer wij geene geregelde tyding van U verwagten mogten, beginnen wij zeer na tyding van U te verlangen, bij de reserve zijnde, geloven wij U te mogen beduiden dat er voor t' ogenblik geen gevaar voor U is. – wij hebben berigten dat E[rnst] te Bergen & Rudolf bij <Nerenthals> gezond waren. Jan te Gheel, van Henri hebben wij tot heden geen berigt – – Moeder & O[ckje] houden zich bij voortduring zeer bedaard. de berigten der armee zyn alle zeer goed. – van Buiten: lands verneemt men niets. – de verandering in t' fransch ministerie schynt *niet* oorlogzugtig. – Hoe ongelukkig in zekere opzichten een expeditie naar Capellen uit gevallen zij door slecht beleid van den majoor der 5 afd[eling] *de Bosson*, doet het mij groot genoeg dat E[rnst] zich goed gehouden heeft. – deze majoor moet voor een kriegsraad, zoo men zegt, komen. – R[udolf] is verschillende malen in t' vuur geweest. – 4 buksejagers zyn gewond – onder deze de advocaat van Hees, welke een scham schot langs de buik heeft gekregen; t' welk hem evenwel niet belet heeft door te marcheren & te vegten. – Onbegrypelyk is de algemeen [2] bedaarde stemming van alle menschen. – de tydingen uit Staats vlaanderen zyn aller best. – onze troepen vegten aldaar met groote moed. – Afijn tot zoo verre wij weten gaat alles goed. – God zegene verder onze wapenen. – Hoeveer de plannen van den Kroonprins zich uitstrekken weet niemand. vermits er reeds tenten medegevoerd worden zoude ik geloven dat men niet zeer ver Braband wil indringen. – Ik houde mij overtuigd dat de 5 groote heren te Londen in eens met eene <decisie> voor den dag zullen komen, waaraan of de Belgen of wij ons zullen moeten submitteren. – t' Belang van Engeland kan niet toestaan dat er in Belgien lang gevochten word. – adieu. Bij iedere [brief] & ook bij dezen moet ik eindigen bij de hartelyke wensch *God zegene U* [3] Houd u goed, geef niet toe aan de byzondere neigingen van t' hart, dat nu rust & vrede wenscht, denk alleen aan pligt & eer. –

vaartwel, uwe liefhebbende broer

A[rnold]

Maandag 8 Aug[ustus 18]31.

Hoe sterk is uwe devisie & welke corpsen zyn er bij?

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron van Ittersum / directeur van t' Postkantoor / te Almelo / Kapt: der 2 Comp 1^e Bat: / 1 Afd: Geldersche / Schutterij / te / Eindhoven

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 9 augustus 1831

Amice!

Ik vraag kennis van het gevegt tegen Daine. –

en zit in dodelyke angst over U. – Moeder & O[ckje] welke zich *niet* voorstellen dat gij er bij geweest zyt, zyn zeer bedaard. – Hoe ik mij gevoele, kan ik niet beschrijven, gij kent mij & <weet> hoe ik over u en over alle myne broers denk.

afijn, wij moeten in Gods naam onzer aller lot afwagten. – de tyding van t' gevegt bij Hasselt heeft mij hevig geschokt, evenwel heb ik tot nog toe krachten gehouden, om moeder & O[ckje] woorden van troost & opbeuring toe te spreken. – Zoo ver ik weet, zyn alle broers gezond. – wij hebben van gisteren een brief van Ernst. – Pruisen heeft verklaard niet te zullen dulden dat een derde er zich mede bemoeide. – van Londen is er nog geen bepaald andwoord. – de Generaal Beliard is op de *Citadel*. – adieu, ik bid God u te bewaren. – de volkomenste rust heerscht hier. – ieder heeft het grootst vertrouwen op t' leger. – <in Haast vale>

Uw hartelyk liefh[ebende]

Broer A[rnold]

De predikant van Valkenswaard is mij persoonlijk bekend. – vraag hem al wat < gy nodig> hebt.
Zoo gij niet schryven kunt, zend dan deze terug, ik zal t' voor goede tyding houden

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baron van Ittersum / directeur van t' Postkantoor / te Almelo / Kapt:
der 2 Comp. 1 Bat / afd: Geldersche / Schuttery / te / *Eindhoven*

De brief is beschadigd.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, augustus 1831

Augustus 1831.

Beste JanW[illem] God zy gelooft en gedankt voor zyne bewarende hoede over U; O! wat wordt Gyl[ieden] allen gespaart; ook ben ik zoo dankbaar voor de moed die Ul[ieden] geschonken wordt, zoo dat gyl[ieden] pal staat in de gevaren, en Uwe plicht kundt doen. de lof U door den Gen[eraal] geschonken naar zulk een gevaarvol gevegt, deed myn hart goed, en ik wensch dat het dadelyke gevolge moge hebben. Uwe opoffering is zoo groot, ik gevoel dezelve in haaren geheele omvang, <moest> alles wat er gebeurt, maar tot gelukkige eindens voor ons vaderland uitlopen, dat geve de Goede God. – Ockje heb ik zoo gelukkig nog niet gezien, als deze morgen, Gy moet haar alles schryven, dit stelt haar juist gerust, zy houd zich opper best. God sterkt ons te zamen naar wy het behoeven, voor U is de stryd het zwaarste, Gyl[ieden] hebt niet alleen naar het ligchaam te lyde, maar aan vrouw en kindere denkend mengd er zich zoo veel ziele lyden onder, dat is natuurlyk, maar hoe zeer wordt dit verzagt door de gunstige berichte die ik U geve kan, en door de ondervindingen van zulke byzondere bewaringen. Uwe kindere zyn even als O[ckje] volmaakt wèl, ik schryve U alles naar waarheid daar kundt gy staat op make. Hoe make het Nagell en Randwyck?

Nu Beste God bewaare U verder. Hy zy Uwe moed en kracht, Uw schild en wapen, och vergeet hem nooit, maar denk biddend onder alles aan Hem, dat sterkt en troost. deze raad is uit de ondervinding van Uwe U op het tederst

Liefh[ebbende] Moeder

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 10 augustus 1831

Utrecht d[en] 10 Augustus 1831

Dierbare Vriend! Dezen morgen hebben wy, tot onze overgroote vreugde, zeven brieven uit het leger ontvangen, waaronder drie van U, myn aller beste man, teweten van voorleden Vrydag, aan onze goede Moeder, en van Zaturdag en Zondag een paar regelen met potlood geschreven aan my. Geene woorden zyn in staat uit te drukken wat ik by den ontvangst gevoelde, en hoe dankbaar ik Onzen Hemelschen Vader voor de bewaring ben, welke gy, en alle de andere broers, hebt mogen <ondervinden>; daar gy gevoeld, hartelyk geliefde Vriend! geruststellend zyn Uwe brieven niet, en dat kunnen dezelve ook met geene mogelykheid zyn, daar er gedurende de tyd dat ze geschreven zyn, en dat wy ze ontvangen, zoo vele dagen verlopen, in welke Gy in groot gevaar kunt geweest zyn; ik hoop nu maar dat gy myn brief welken ik U vrydag

geschreven heb, dus van den 5^{den} zult ontvangen hebben, en dan ook dien van gisteren d[en] 9^{den}; beide heb ik nog volgens Uw verzoek naar Eindhoven gezonden, en ben juist daarom zeer bevreest, dat Gy ze niet zult ontvangen hebben; Arnold geloof ik, dat U alle dagen eenige regelen heeft toe gezonden, dus zult gy in allen geval toch wel niet geheel zonder tyding van ons zyn; myn [2] beste lieve Man; och wat zoude ik er niet voor willen uitstaan, van eens by U te kunnen zyn, al was het ook maar voor korte oogenblikken, om U aan dat hart te drukken, dat thans zoo geheel verscheurt worde door de angsten om Uwent wil, mogt het God behagen Uw leven, niet alleen, maar ook Uwe gezondheid te sparen welk een rein genot staat my dan nog te wachten, U eenmaal weder te mogen omhelzen, wanneer alle gevaar voorby is, en geen oorlog meer in staat, om U van my los te scheuren. Dan deze gelukkige gedachten, neemt zeer zelden by my de overhand, integendeel, <stel> ik my het tegendeel van dien voor, en dan, ja, ik wil het U wel bekennen, wordt het byna al te bang, en ik zoude gaarne van een leven bevreidt willen zyn, dat my zoo veel akeligs, en verschrikkelijks, kan opleveren. Moeder heeft U van daag zelven geschreven, zy heeft van alle hare vyf zoons heden een brief ontvangen; dus kunt gy begrypen, welk eene vreugde! of dat van ochtend was; maar vooral voor my, was het een heerlyk gezicht, drie brieven van U; mogt het God behagen dat ik nu dagelyks goede tyding van U blyf ontvangen, hoe veel stof van danken zoude ik dan niet hebben. Onze beide lievelingen zyn heel wel, die gelukkige wezentjes, hebben nog geen [3] bezef van het grievende leed dat hunne Moeder drukt en van de slag die hun en haar alle dagen treffen kan; o! als ik ze daar op aan zie, dan kan ik haast geen azem meer halen, en het leven is my tot ballast. God geve! hier <over> spoedig uitkomst, want lang kan ik het zoo niet meer vol houden. Adieu beste, dierbare Man, schryf my toch alle dagen, dit bid en smEEK ik U, vervuld dan als het U mogelyk is deze vurige wensch van

Uwe U teder liefh[bbende]

Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Directeur der Posteryen te Almelo / Kapitein van de 2de Kompagnie 1ste Battallion / 1ste Afdeeling Schuttery van Gelderland / *In het leger te Velde*

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 10 augustus 1831

10 Augustus 1831

Beste JanWillem. Hoe vurig dank ik God, dat wy eindelyk tyding van U hebben, 3 brieve kregen wy te gelyk dezen morgen; 2 met potloot aan Ockje van den 6, en 7. – de myne van den 5, ik ben overtuigd dat Gy zult schryven als Gy kunt. deze gerustheid voor U houdt nu ook op, nu Gy een werkelyk deel aan den stryd neemen moet. 5 my zoo dierbaare levens zyn dan nu in bestendig gevaar, trouwens wy zyn dit elk oogenblik onzes levens, en de goede God behoeft geen vyandelyk lood of staal, om het zelve te eindige en Hy bezit de macht om het zelve ook te midden der grootste gevaren te behouden, zoo als ik nu reeds meer dan eenmaal op nieuw ondervonden heb; gy kent myne gevoelens, myn dierbaar kind, Gy weet, hoe ik in voorspoed en nood, altyd trachte, hoe gebrekkig dan ook, mynen dank en myn vertrouwen op God te vestige, Gy weet dat ik het kwade dat ons trof, altyd toeschreef aan bedoelinge op ons geluk gegrond, die gevoelens zyn nu ook myne vertroosting en bemoediging, het anker, het stevig anker van myn hoop, ik geef U allen, myne dierbare, aan God over. ik kan niets voor Uw behoud doen, als God te bidden, en dat doe ik dagelyksch vurig; met Ockje gaat het boven verwachting. ik weet haar nu geheel te vatten, de droefheid en bekommering geven wel eens een oogenblik verkeerdheid, maar zy vergoed dit op eene wyze die haar hart eer aan doet, zoo Gods goedheid U behoude te rug voert, hoop ik, dat gy in deze omstandigheid, veel <voor> Uwe huisselyke rust en geluk zult gewonnen hebben, deze tyd is eene oefenschool voor haar van belang. –

Uw kindere zyn engelachtig en ontwikkele zich gelukkig. hoe zalig zal het weerzien zyn, zoo het God behaagt, en welke ryke vruchte zult gy dan smaken voor Uwe edele zelfopoffering voor de heiligste zaak. – meer dan ooit ben ik met de hartelykste [en] de innigste Liefde

10 aug[ustus] -

Uw teder min[nende] Moeder

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan van Ittersum, 10 augustus 1831

Amicissime!

Hoezeer de menigvuldige brieven welke ik te schryven heb mij weinig tyd overlaten, wil ik u met een regel of wat verzekeren dat moeder & O[ckje] zich *aller aller best* houden. – beide zyn ook zeer gezond. – Wij hebben uwe brief ontvangen & anderen waaruit blykt dat E[rnst] den 9, J[an] W[illem] den 8 & Rudolf & Henri den 7 gezond waren. – Men heeft veel hoop dat alles schielyk door een schikking eindigen zal. – God geve het, in tusschen is *onze eer* gered & op een brillante wyze. – <40000> Belgen schreeuwen om hulp als er <40,000> Hollanders met de kaasmessen voor den dag komen.

de laatste berigten uit Engeland waren hier ongunstig. – alle bekenden zyn gezond. – Vale

TT A[rnold]

Woensdag

10 Aug[ustus 18]31.

Een brief <is> blanco < -- > goede tyding

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: JGJ. van Ittersum / vrywilliger bij den / Compagnie Jagers der / Utrechtsche Hooge / school / bij t' Leger te / velde / *veldpost*

De brief is beschadigd.

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan van Ittersum, [10 augustus 1831]

Amicissime!

De Neerlaag van den verrader *Daine* is hier heden bestemd geworden. – Holland is vol geestdrift. God zeg'ne verder onze wapenen. – de constitutionel spreekt met *respect* van onze armee. – de franschen trekken Belgien nog niet binnen. – men spreekt van goeden proposities uit Londen – Moeder is perfect bedaard. – Zoo ver wij weten zyn de broers perfect wel. – de jonge <Auk> van Wijck & de zwager van Meelboom, hebben geschreven den 6 dat Rudolf geblesseerd was. – van den 7. hebben wij een brief van hem. – J[an] W[illem] krygt waarschynelyk een decoratie. – de 2 de ban zoude gaarne des noods uittrekken. –

adieu God beware u verder.

TT

A[rnold].

Donderdag.

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: JGJ. Baron van / Ittersum / vrywilliger by t' Corps / Utrechtsche Jagers / bij de / Armee / te / *Velde* / *veldpost*

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 10 augustus 1831

Eene door myne Vrouw geschrevene Copy van eenen brief door my aan mynen oudsten Broeder F.A.S.A: gezonden uit Hasselt den 10 Augustus 1831.

Amice Gisteren is de Prins van Oranje in het veld by ons geweest. By ons bataillon komende, reedt de trein door tot op het punt waar ik stond. Hier hieldt dezelve stil, en de Generaal Cort: Heiligers zeide: Ziedaar U K: H[oogheid] de Compagnie die zich zoo uitmuntend gedragen heeft, die zich byzonders heeft gedistingeert, en die van het allerhoogste nut geweest is, doordien dezelve niet alleen de vijand heeft tot staan gebragt, maar dezelve heeft doen retireren. Ik beveel U K H[oogheid] dezelve dierhalve zeer dringend aan. De Prins antwoorde. Wel nu Mijnheer! :(tot my): geef my Uwe hand, het doet my regt veel genoegen dat ik U zoo wel hier zie. Ik was van dit alles getroffen, daar ik het niet verwacht had, gaf intusschen een kort antwoord. De Prins sprak ook nog het een en ander, en vroeg aan den Generaal naar myne naam. Deze zaak maakt veel lawaai en een ieder geloofd stellig dat ik . . . zal worden. Zoo als de Generaal my gisteren avond onthaalde moet ik werkelyk van zo'n groot nut geweest zyn.

** De Generaal Daine stond met 9000 man en wilde ons uit onze positie verdryven. Hy liet dierhalve telkens versche troepen aanrukken om te tiralleeren. Het terrein was grootendeels gestruik, en bosch, waarin hier en daar boerenwoningen. In alle hoeken en gaten, in elke gestruik of bosje, zat canaille op ons te vuren. Zy avanceerden gedugt, doordien hun getal by het *vermindere*n, *vermeerde*. Hun but⁵⁵ was nu zoo dicht te naderen, dat zy met de buksen, onze stukken zouden kunnen demonteren. Een Bataillon van ons moest [2] retireren, en had reeds hun Chef verloren, den Major *Wimmer*. De zaak wierdt critiek; Daine had zijne kavalerie gereed om ons dadelyk van de kotteletten te geven, als wy uit onze positie moesten retireren. De Generaal Knotzer laat mij roepen en zegd, dat ik dadelyk met mijne Compagnie en tiralleur moet gaan ageren. Ik vergader dezelve, alle waren vol moed, en na de nodige instructien ontvangen te hebben en onder een hoera breng ik dezelve dadelyk in een scherp vuur. Het was compleet als of het een twee gelederen vuur was, zoo razend wierd er geschoten. De kogels vlogen my om de oren als of het een hand vol graauwe erwten waren. Ik was volkomen bedaard, en had byna de overtuiging dat ze my niet raken zouden. Ieder nieuw punt heb ik eerst zelf onderzocht, alvorens voorwaarts te gaan. De manschappen waren zoo vol moed, dat ik driemaal appel heb laten slaan om ze te vergaderen en te herinneren dat zij toch niet verder moesten gaan als ik order gaf. Wy kwamen op eene weide, alwaar wij dat vee op 60 à 70 pas van ons overal in de struiken zagen zitten. Van drie kanten kreeg ik hier vuur. Dit was natuurlyk glad fout, en ik liet avanceren om te zien of ik die beesten niet het ligt kon uitblasen. Ik reussede, zy reetireerden, en velen gingen er aan de haal. Intusschen kwamen op nieuw versche troepen, zoodat van onze kant men begon twee gelederen naar op hen te maken. Nu wierd het zaak dat ik ook reetiteerde, daar ik anders door onze eigene troepen had kunnen geschoten worden. Ik verzamelde allen, en marcheerde in order even af. Ik begaf my dadelyk naar den Generaal [3] die my te kennen gaf van welk nut ik geweest was, en hoe de vyand door ons was opgehouden. Het gerugt liep reeds by ons Batt[aljon] dat de Kapitein gesneuveld, en de gehele Comp[agnie] of gevangen of doodgeschoten was. Gy kunt dus nagaan welk een hoera! er op ging toen ik terug kwam. Zie daar mijn avontuur. Toen ik in het veld ging, heb ik my deze regel vastgesteld: Worden er vrywilligers gevraagd voor het een of ander; ik ga niet. Krijg ik order, en bepaalde instructien, ik zal dezelve naar mijn geweten ten uitvoer brengen. Wij hebben intusschen in de laatste acht dagen wezenlyke ellende geleden, altyd in de open lucht geslapen, en zoms in de 24 uren niets gegeten als 6 à 7 aardappelen. Ik ben niet meer geel, maar bruin verbrand. Adieu het schynt dat wy nu vooreerst hier in Hasselt in garnisoen zullen blyven, dus dan vervalt alle denkbeeld om meer te vegten. Dit doet my als ik aan myn beste Ockje denk veel genoegen. Morgen krygt zy een brief van my, maak intusschen aan haar en Moeder myne hartelyke Comp[limenten] enz. –

55 but. buut; doel.

Voor Copy Conform

J.W.C. van Ittersum

Deze brief is geschreven den dag van onze komst in Hasselt, den Vierden na het gevecht by Houthalen en daags na myne ontmoeting met den Prins van Oranje, Prins Frederik enz. enz.

Alhoewel in korte woorden en onvolledig beschreven, bevat dezelve toch den indruk welke die gebeurtenissen op my gemaakt hebben.

Groningen

J.W.C. van Ittersum

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 blanco. Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 11 augustus 1831

Utrecht d[en] 11 Augustus 1831.

Myn beste, lieve Ittersum! Hoe oneindig gelukkig! my Uwe brieven, welke wy er dezen morgen, vier tegelyk ontvangen hebben maken vermag geene pen uit te drukken, voor al was den inhoud van de beide laatst door U geschrevenen, aan my en aan Arnold, zoo geheel geschikt, om myne innigste dankbaarheid, aan Onzen Hemelschen Vader, voor de bewaring, welke gy zoo byzonder hebt mogen ondervinden, duurzaam optewekken; och! dierbare Vriend! laten wy het toch nooit vergeten, welke groote weldaad, God aan ons bewezen heeft, door Uw dierbaar leven, hetwelk in zulk een groot gevaar was, te bewaren: o! dit geeft my nieuwe moed, en vertrouwen, om wat er ook verder nog met U, myn beste man, gebeuren moge, Uw lot veilig toe te vertrouwen, aan Dien zelfden God, Welke het tot nog toe, zoo wel met ons gemaakt, en zulk een ruime stof tot danken geschonken heeft. Dan ik wil U niet ontken[nen], dierbare Vriend; dat ik er van ys, als ik denk in welk een ontzaggelyk gevaar gy nu reeds herhaalde reizen geweest zyt, maar vooral zoo als het my toe schyndt de laatste keer, Zaturdag; als gy kunt schryf er my dan spoedig nog iets meer gedetailleerd van; en vergeet dan niet, my de reden mede te deelen, waarom gy [2] geloofd, dat gy niet weder in het vuur zult komen; daar ik my zulks volstrekt niet begrypen kan; maar het er veeleer voor houde, dat gy dit maar zegt, om my gerust te stellen, en hieraan doet gy waarlyk verkeerd, lieve, beste Man; daar de waarheid toch niet lang voor my verborgen kan blyven; en ze dan nog maar te meer schokt, hoe minder ik er op verdacht ben. Nu heb ik van morgen, nog twee andere brieven ontvangen, één van den 4 Augustus, met potlood geschreven, dus die is al <hoelang> op weg geweest; en dan nog een ander, waar niets meer instaat dan de voor my zoo belangryke woorden: Ik ben volmaakt wel; dus denk ik [dat] gy die dadelyk na het gevegt zult geschreven hebben; maar nu moest gy U iets tot een vaste regel maken, teweten: om, al schryft gy ook maar twee woorden, er toch altyd de Datum by te zetten, dat is van zoo veel belang, en dat hebt gy op geen van beiden gedaan, maar wel in die aan Arnold; zoo dat ik dan nu toch weet, gy Dingsdag wel waardt; myn arme lieve Man! wat hebt gy een gebrek moeten lyden, en wat een fatigue doorstaan, in geen acht dagen op bed en God weet hoe lang dit alles nog zoo duren kan, hier spreekt men veel over eene wapenstilstand, zoude zulks waar zyn? en dan wordt er ook verteld dat de franschen reeds in Braband zyn, om hun te helpen; de Staats Courant meld echter nog van het één, nog van het ander iets.

[3] Het is een verschrikkelyke tyd! die <wy> thans beleven, en indien de Goede God niet spoedig uitkomst geeft, kan het geen mensch uithouden, als gy kunt, schryf my dan toch vooral eens, hoe of gy, Beste, over de zaken denkt, en of gy niet met my geloofd, dat er nog veel gevogten zal worden. Ik twyfel niet, of gy zult nu toch wel één myner brieven ontvangen hebben, dit is de vierde, welke ik zins de vyandelykheden begonnen zyn, geschreven heb, dus zoude het toch al heel vreemd zyn, als die alle verloren waren gegaan; intusschen verlang ik toch <te> verneemen of gy tyding van ons ontvangen hebt; <gaat voort> myn Beste, met my even

trouw te schryven als gy tot nu toe deed; dan wordt de grootste wensch vervuld van
 Uwe U boven alles liefh[ebbende]
 Ockje
 Veel hartelyks van onze beste Moeder

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4: Monsieur Baron J:W:C: Van Ittersum

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 11 augustus 1831

Hasselt 11 Aug[ustus] 1831.

Lieve Beste O[ckje] Wy zyn hier nu weer in eene stadt, dewaar wy denkelyk vooreerst zullen blyven. Het was inderdaad een genot weer eens onder dak te slapen, en behoorlyk wat te eeten. Byzonder gelukkig heb ik het met een billet getroffen. Innig verheugd het my beste schat dat wy vooreerst hier zullen blyven, daar Gy dan veel geruster zult zyn, uithoofde dan aan geen vegten te denken is.

O! myn beste O[ckje] als Gy eens wist, hoe in alle deze dagen myne gedagten U geen ogenblik verlaten hebben; zelf[s] niet toen wy in het vuur waren! De Hemel was zigbaarlyk met my; en met een dankbaar hart hoop ik dit eeuwig te erkennen. Geen het minste letzel heb ik gekregen, en alle die fatigues⁵⁶ hebben my hoegenaamd niets benadeeld. Onze zaken gaan in tusschen goed vooruit, er worden veel gevangen gemaakt, en de wegen waar gevogten werd, lag[en] bezaaid met lyken van hen. Ik geloof niet, dat wy meer te doen zullen hebben, en om U denkende beste O[ckje] dan is het mynen vurige wensch! Dog nu heb ik nog hoegenaamd geene tyding van U ontvangen, hoe ik hierna verlang kan ik met geene mogelykheid beschryven. Er gaat geen dag voorby dat ik den Hemel niet vurig bid & smee, dat Hy my den groten zegen schenken moge, van Uwe gezondheid te bewaren. Ik stel [2] my zo veel geluk voor, als ik nu weer eens rustig by U ben. Het verschieft levert dan zo veele gelukkige denkbeelden op, want geloof my naar alle deze onrust, zal een stil huizelyk leven myn grootste genot zyn. Eens in de omstandigheden zynde, zal het zo tog zo ik hoop genoeg doen, dat ik met Eer myn pligt gedaan heb. Geloof evenwel niet dat ik my roekeloos gewaagt heb, Gy waart nog geen ogenblik uit de gedagten, en dat zoude reden genoeg geweest zyn, om dubbeld voor myn leven te zorgen. Dog ik heb myn [taak] gedaan, de orders ten uitvoer gebragt. De Hemel zegende myne onderneming en beschermde my in ogenblikken van gevaar.

Het is mogelyk myn beste schat dat Gy my ieder week terug ziet, dog spreek hiervan aan niemand daar het vooreerst nog onzeker is, en het ook verkeerd is, hiervan zelf te spreken. –

Schryf my nu eens spoedig, en zend de brief naar Hasselt (Limburg) schryf my dan veel over U zelf.

Ik geloof dat ik in de eerste dagen, half gek van vreugde zal zyn, als ik U met onze lieve kinderen, met de meeste liefde weer aan myn hart mag drukken.

Adieu dierbare Vrouw spoedig zult Gy de dagen kunnen tellen dat ik weer by U kom. – Houd U in tusschen goed en geloof als altyd voor Ewig Uw hartelyk liefh[ebbende] *Van Itt[ersum]*
 duizend Compl[imenten] aan moeder & A[rmold]

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven.

56 fatigues. fatigieren; vermoeien.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 11 augustus 1831

Amice!

Daar ik uwe brieven met zoo onuitsprekelyk veel genoeg ontvangen heb en dezelve zeer medegewerkt tot eene betere stemming van my, wil ik het niet langer uitstellen om u hartelyk daarvoor te bedanken. Zoo neergedrukt en zwaar my alles voor eenige dagen woog, zoo veel te beter ben ik nu, ik kan nu met meer bedaardheid over het voorgevallene denken en spreken, te meer daar ieder de zaak als het ware nog <puik> in ziet. Ik ben het met Suerman eens om er maar niets van in de courant te zetten, dit zoude dan veel van eene openlyke beschuldiging tegen den majoor hebben, ieder die wil mag hetgeen ik er in het partikulier over geschreven heb lezen en verder vertellen, het zyn dingen die ik gezien heb of dingen die ik beoordeel, mogelyk is het dat ik uit onkunde in myne veronderstellingen dwaal, hoewel dezelve zeker overeenkomen met de gevoelens van de zulken die over dergelyke expedities geschreven hebben. De majoor is altyd nog hier, over het algemeen wordt er zeer weinig notitie van hem genomen, of er van hooger hand nog onderzoek plaats zal hebben weet ik niet, ik hoor er niets van. Zoo veel is zeker dat hy nog hier blyft, zonder hier in eenige betrekking te zyn. Men verhaalt hier, dat hy te Dendermonde met zyn bataillon ook niet goed gehandeld heeft. Wat hiervan is weet ik niet, hy behoort eigenlyk by de 3de Afd[eling].

[2] Te Capelle moet thans eene vry aanzienelyke magt vereenigt zyn, voorzien van geschut, rondom zakken en de boomen om, maken versperringen en plaatsen meest kleine katekoppen. onze troepen blyven dan ook te Hoogerheide en Esschen omdat zy niets daartegen hebben en blyven daar zoo het my voorkomt om den vyand ook aan die zyde bezig te houden. Onze expeditie komt my meer en meer voor als alleen geweest zynde om stellig troepen uit Antwerpen te lokken om zodoende Essche in zynen uitval behulpzaam te zyn. geene troep is tot nu toe zoo dicht by Antw[erpen] geweest als wy dien dag. Ik schreef dat de kolonne van d'Ablaing nu veldflesschen had gekregen. by nader onderzoek blykt, dat zy er 350 ontvangen hebben voor 11 kompagnien, de kolonnes < -- >. In andere daar liggende dorpen hebben zy ze, zoo als ik hoor in het geheel niet.

Wy zullen wanneer het onze beurt is, mede uitrukken, gisteren zyn 3 kompagnien Zuid H[olland] 5^e/6. afgelost te Esschen, dit zal nu zoolang er geene nadering komt van tyd tot tyd geschieden, dat naar my voorkomt nu al weder eene gekke maatregel is. de troepen eens nu daar zynde hebben in deze dagen tyd gehad het terrein goed te onderzoeken en te leren kennen, waarom zendt men liever geene versterking maar zendt daarom weder onbekenden? Ik wenschte zoo gaarne van nut te zyn, want myne verveeling niet te beschryven is, te huis kunt gy nu in allen opzichte voor my buiten zorgen zyn, ik zie u weder even als te voren!

Calkoen is niet zoo als ik zeide naar Roozendaal maar naar zyne Komp[agnie] vertrokken te Esschen, myn portrait heeft hy niet kunnen maken, daar hy juist ongesteld wierd en wy daarop uitgerukt zyn.

[3] Nieuws is hier gisteren gekomen dat gy het weet, het verslaan van een troep van Daine, het vermeesteren van 7 stukken geschut en eenige honderde gevangenen. de L¹ der Marine *Middelburg* uit Kampen bragt de tyding van den uitval uit de citadel en de <actie> der schepen aan den Pr[ins] v[an] O[ranje], welke hem op die tyding om den hals vloog, dezelfde bragt van den Prins deze tyding mede, hede verwachten wy nadere berigten omtrent de dooden. De Amst[erdamse] schuttery moet veel geleden hebben.

Met belangstelling zien wy uit of Belgien hulp krygt van Fr[ankrijk] of Eng[eland] dat schandelyk zoude zyn, maar wat er gebeurd, dat is zeker, de eer van Holland en deszelfs armee is gered, nu de Belgen na eenen oorlog geen 3 dagen in de armee < -- > van Fr[ankrijk] en Eng[eland] en smeekten om hulp, zo een volk byna eens zoo magtig als wy en dan in 3 dagen. Willen de Mogendh[eden] ons verlaten en moet door het regt van den sterkste onze ondergang komen, schandelyk kan die niet meer zyn. Ik verbeeld my evenwel dat Pruissen ons zal helpen, en dan waarlyk doen de Franschen <aan de> Belgen geen dienst, <deze> komen met geene schoone proclamatiën voor<uit> maar zullen regts en links om zich heen houwen. De Leidsche studenten moeten op het vallen van Beekman verwoed gevochten hebben.

Gisteren met de post heb ik de trommel uit Utr[echt] ontvangen, ik had juist op den ontvang van ul[ieder] brieven weer moed gevat en eenige kennissen by my gevraagd, die met my van deze heerlyke worsten

gesmult hebben, de geele meloen was allerlekkerst, de witte is tot heden bewaard, maar zal heden de reis uit moeten aannemen, eene oude zieke overbuurvrouw heeft een present en een paar abrikozen mede gehad, wees zoo goed en bedank moeder zeer voor het gezondene. Myne eenzaamheid is ook weder hier gedaan, Sonsbeeck die zedert een half jaar de adjudant geweest was by de Braauw, is hier teruggekomen daar de Br[aauw] naar zyne Afd[eling] terug is gegaan en heeft de plaats van Backers ingenomen dat my veel genoeg doet.

Geld heb ik nog niet noodig maar zal trekken wanneer ik gebrek heb.

Nu groet alle huisgenooten en kennissen, meldt my vooral wanneer er tyding van de broeders komt en geloof my

B[ergen] o[p] Z[oom] 11 Aug[ustus] 1831

EHvI:

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: [144] Monsieur / Monsieur le Baron A. van Ittersum / à / Utrecht

De brief is licht beschadigd.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 13 augustus 1831

13 aug[ustus]

Beste Jan

Alleraangenaamst was my Uw brief uit Dietz, die my Uwe goede welstand mede deelde, die was van den 6, en ik ontving hem den 8, dus zeer spoedig, hede hoor ik door een brief van den student Ruisch, dat Gyl[ieden] den 7 's avonds heel wel in St: Truie waardt. Evenwel hoor ik, dat er eenige achter zyn gebleve. zoo dra gy my antwoord moet Gy my die allen opgeeven, vooral evenwel hoe Gy U zelve bevind. Ons leger is zeer gelukkig. moge de goede God het van gelukkige gevolgen voor ons land doen zyn, en ons weldra vrede schenken. – alleraardigst was Uwe ontmoeting met Henri, maar jammer dat Rud[olf] niet eene dag vroeger in Diest kwam, dan hadt Gy hem ook gezien, ik heb van hem uw brief van dààr van den 7. – J[an] W[illem] is den 6 in een hevig gevegt geweest by Houthalen, hy heeft 2 doden en 4 geblesseerden by zyn Comp[agnie] daar hy en tirailleur mede gevuurt heeft, maar God heeft hem even als Rud[olf] Goddelyk bewaart.

Gister ontvingen wy 3, en heden 4 brieven van hem. Gister was het de eerste brief die ik van Henri ontving. – hoe gevoelt Gy U onder alles myn beste Jan, ook zoo als Goudoever zegt, waarlyk gelukkig die was het door vertrouwe op God, en dat [2] zal hoop ik ook Uw geval zyn, wy schryven U alle dagen ik hoop dus, dat Gy wel haast eens wat van ons zult hooren. – Uw omstandig schryven naar de weinige tyd die Gy hebt, doet my oneindig veel plezier. E[rnst] is heel wel in B[ergen] O[p] Z[oom] maar gevoelt zich daar niet gelukkig.

adieu Beste, <vele> groete van alle vrienden. God bewaare U en bescherm U, Hy zy Uw Leidsman, zyt Hem bevole

door Uwe U zoo hartelyk

liefh[ebbende] Moeder

11 Aug[ustus] ik ben volmaakt gezond. <geheel> zonder < woorden>

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 13 augustus 1831

Hasselt 13 Augustus 1831

Beste schat! Zo op het ogenblik kom ik van Maastricht waarheen ik een transport van 20 karren veroverde goederen heb gebragt.

Ik vinde alle de brieven die my gezonden zyn zedert 2 Aug[ustus] en dus uwe twee van den 5 & 8^{en} ook.

Ik ben volmaakt wel. – Er is eene wapenstilstand en men denkt dat nu alles zal geschikt worden. –

Adieu dierbare O[ckje] deze gaat met eene byzondere gelegenheid, die dadelyk vertrekt, morgen meer.

Alle dagen heb ik u tot nu toe geschreven op een enkelde dag na, als er hoegenaamd geene gelegenheid was.

adieu in <vergaande> haast maar

Ewig Uwen van Itt[ersum]

Zaterdag avond

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres en notitie: Baronne van Ittersum / neé Meder / *Utrecht* / DH^f Selle wordt ten vriendelykste verzocht, deze dadelyk naa aankomst te laten bezorgen. / De expeditie / bevorderd door / WHWGeb. heer Dr: d^f / W: *Nagel*

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 14 augustus 1831

14 Aug[ustus] 1831

Beste JanW[illem]

Uwe beide brieve deze morgen ontvangen van 10 en <11> dezer aan Arn[old] en O[ckje] deden ons het grootst genoeg; in welk een verschrikkelyk gevaar hebt Gy verkeerd, wat is Uw moed Goddelyk staande gehoude, en wat zyt Gy Goddelyk gespaart en bewaart.

een Goddelyke kracht moete wy toch <het eerste, aan Goddelyken vrede het laatst dank wete>, dat het onze harten onuitspreekelyk goed doet dat het door de beide Gen[eraals] zoo erkend wordt en gy die belonende ontmoeting van de Pr[ins] gehad hebt, dat behoef ik U niet te verzekere, en of O[ckje] in de wolken is, eergister zou zy Wilh[elmina] als alles afgelope was, toch nog gelukkiger gevonde hebben, als zich zelve, om dat zy <nu> zoo veel moest lyden, maar hede is de toon geheel omgekeerd, en zy denkt eenstemmig met my, zeker is het dat als de Goede God U 5 gezond weder tot ons brengt, dat dan het zware offer, dat wy aan het vaderl[and] gebragt hebben, ons een gevoel van zelv்வoldoening [geeft] en danken onzen God <dat hij> in onze ziel zal uitstorte, dat zy, die hunne kindere geweigert hebben, of die, die zelv niet wilden, te vergeevsch trachte, ooit in de geringste mate te kunnen gevoelen, en het geen alles by my vertroost, is Uwl[ieder] gezondheid, de <keus> Uwes harte, die Uwe bewaring dankbaar aan God toeschryft en dit dankbaar gevoel eeuwig wenscht te behouden, dat is het regte, dat is die goede God zoo welgevallig. – ik hoop er spoedig een < -- > volgen zal! Wy zyn allen volmaakt wel. nu durve ik my aan het gelukkig gevoel <overgeven> dat gy Uwen kinderen zult weerzien en hoe gy U verlustige zult, want het zyn waarlyk [2] engelen. Nu beste, God zy verder met U. ik denk dat alles weldra zal eindige. en moet Gyl[ieden] te rug, Gy keerdt als overwinnaars te rug, als dewelken, die Hol[lands] eer gered, Hol[lands] oude roem hersteld en gevestigd hebt.

adieu Uwe U hartelyk liefh[ebende]

Moeder

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven. Op kant 2: *JWillem*

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 14 augustus 1831

Utrecht d[en] 14 Augustus.

Myn allerbeste Ittersum! Geene woorden zyn in staat om het geluk te beschryven, het welk my Uwen hartelyken brief, van den 11^{den}, welken ik dezen morgen ontvangen heb, geschonken heeft; Arnold ontving er tegelyk met my, ook een van U, van den 10^{den}, dus behoef ik U niet te zeggen, myn dierbare man, hoe gelukkig ik heden ben; het eenige dat my aller ysselykst hinderd, is de gedachte, dat Gy nog volstrekt geen tyding van ons ontvangen hebt, het geen my waarlyk onbegrypelyk is, daar dit nu reeds de vyfde brief is, welke ik U zins gy Liempde verlaten hebt, geschreven heb. behalven dat, zond de goede Arnold, U alle dagen eenige regelen toe en het is my dus geheel onverklaarbaar, waar of alle deze brieven gebleven zyn, de eersten hebben wy, zoo als gy ons zelf opgaaft, te Eindhoven geadresseert, de anderen by het Leger te Velde, en wie weet of er nu wel ooit een van allen te regt komt. Maar hoe kunt gy my nog vragen myn beste lieve Ittersum! of het my geen genoegen doet, dat gy met zoo veel Eer, het geen gy voor pligt <hielt>, ten uitvoer hebt gebragt, my dunkt dit spreekt immers van zelf; en ik zal er dus, na al de geleden dagen [2] niet weinig groots op zyn, U gedecoreert te weten; maar nu moet gy my toch nog eens uit leggen, hoe of het komt, dat de Generaal Knotzer juist U, met Uwe kompagnie, uitgekozen heeft, en niet *Sels* met de *zynen* die voorleden winter, altyd zoo ysselyk verlangde zich eens te kunnen kloppen, en die vervolgens myne berekening nog niet in het vuur is geweest, het verwonderd my zeer, dat hy er zelf niet over heeft gevraagd; dat de Kroonprins U op zulk een vereerende wyse, aan heeft gesproken, doet my een innig genoegen, om dat ik weet, U zulks zeer gelukkig heeft gemaakt; en ik hoop en wensch dus van ganscher harte, gy met uwe decoratie huiswaarts zult keeren maar nog oneindig vuriger wenscht myn hart, om het oogenblik teweten, *wanneer?* my dat geluk te wachten staat; uit <Uw> brief, zoude ik zeggen, dat gy van gevoelen zyt, dat dit zoo heel lang niet meer duren zal; dan misschien schryft gy my zulks om my wat opte beuren; zoo beschouw ik ook Uwe opinie dat gy niet weder in het vuur zult komen; dan ik misken er Uwe goedheid en liefde jegens my niet in, en draag het overige met volkomen [3] vertrouwen aan Dien Zelfden God op, die het tot nog toe boven bidden en wenschen met Ons gemaakt heeft. Onse beide lievelingen zyn heel wel, Louis, wordt alle dagen aardiger en noemdt zich nu zelf onder den naam van *Wisch*. Papa is hy nog niet vergeten, maar noemd U by alle zyne kunstjes, en Uw portrait weet hy uit dat van de andere broers zeer goed te onderscheiden; met het lopen gaat het weinig of niet voor uit, zoo dat het zich hoe langer hoe meer bevestigd, dat hy engelsche ziekte heeft. Jeannette begint van dag <tot dag> meer op U beste man, te gelyken en ziet er uit <als eene> roos! dat is het zoetste kind dat er op de wereld leeft en altyd tevreden en vrolyk, ik verbeelde my gy het niet terug zult kennen, zoo is zy gegroeit en veranderd. nu het is ook byna een vierel deel jaars dat gy haar niet gezien hebt, en zy wordt den 24sten een half jaar dus is zy eens zoo oud als, toen gy ons voor het laatst gezien hebt. Met myne gezondheid gaat het goed maar ik zal toch hartelyk blyde zyn, als ik wat meer tot rust zal kunnen komen, en al die angsten en bekommeringen eens verdweenen zyn, dan ik zie zulks nog niet zoo *spoedig*, maar blyft altyd nog voor oorlog vrees koesteren. Adieu, dierbare man; myn hart scheurt van een, als ik er over denk hoe veel gebrek en ellende gy geleden hebt. God geve dat dit alles thans voorby is, dan wordt de vurige wensch vervuld van

Uwe U opregt liefh[ebbende] Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur le Baron J:W:C: Van Ittersum

De brief is licht beschadigd.

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 14 augustus 1831

Amicissime!

Heden morgen ontvingen wij uwe brieven van den 10 & 11 dezer; welke ons een onbeschryfelyk genoeg gedaan hebben. – mogt God uw leven verder sparen dan zien wij u als Ridder terug – Hoe hartelyk & vurig wenschen wij zulks. – O[ckje] houdt zich perfect & was zeer verheugd met ons over uwe verrigtingen, dit deed haar een zichtbaar genoeg, hoezeer wij beven op de gedachten der gevaren waarin wij zagen dat gij, God geve het, voor de laatste maal geweest zijt. –

Uwe denkwijze over uwe dienstverrigtingen, moeten wij <en ieder natuurlyk> volmaakt goed keuren. – alleen bij plicht betrachting moet gij u houden. – O[ckje] heeft u zeer dikwyls, ik *alle dagen* geschreven, ik kan mij niet begrijpen dat die *veldpost* zoo onzeker de brieven overbrengt. – Ingeslotene zullen u genoeg doen. wij hebben goede berigten van E[rnst] van den 12 [augustus] uit Bergen, van Henri van den 11 [augustus] uit - - van Jan van 11 [augustus] uit St' Truijen, van Rudolf van 11 [augustus] uit Diest. van Henri altyd even gek. – hij stoort zich aan niets, & mag wel lyden dat het op deze wyze nog 6 maanden duurd. – Het dagblad de *Times* van t' Engelsch ministerie zegt “zich overtuigd te houden, dat de zaken zeer spoedig zullen geschikt zyn [2] dat noch franschen, noch Engelschen er zich mede zullen bemoeijen. – Ik <zeg> weederom, *God geve het*. – lang, daarvan houde ik mij overtuigd, kan het niet meer duren; het moet buigen of barsten. – de Koning is opgeruimd. – welk eene voldoening zoude het voor u zyn indien t' u mogt gebeuren de Compagnie in Arnhem terug te brengen, zoo t' gebeurd moet ik dit zien. de Staats courant van heden, melde ons dat er den 12 [augustus] een aanval op *Leuven* moest geschieden. – deze gedachten vervuld mij weder met angst voor Ul[ieden], in de eerste plaats voor Rudolf. – dan reeds zoovele gevaren zyn er voorbij zonder leed. God geve dat wij morgen goede tyding mogen ontvangen. – Heden is het biddag. – dit neemt my veel tyd weg. – ook wilde ik, na gewoonte aan alle broers nog schryven. vaartwel dus houdt u volkomen overtuigd dat O[ckje] volmaakt gezond & bedaard is, zoowel als moeder. – adieu, God beware U & zegene myne vurigste wenschen

T T

A[rnold]

<14 augustus 1831>

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: JWC: Baron van Ittersum / Kapt: der 2 Comp. 1 Bat: / 1 afd: Geldersche Schutters / bij de 4 of Reserve Divisie / laatstelyke / te / Hasselt in / *Limburg* / *veldpost*

Brief van Jan van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 14 augustus 1831

Tuirlemont 14 Aug: 1831

Amissime. Vandaag was rustig, een groot gedeelte van den dag in deze stad doorbrengende, wil ik mezelve wat opvatten, om u het een en ander te schrijven, en u maar al de hartelyke brieven, die ik in deze dagen van u ontvangen heb te beantwoorden; zoo op het oogenblik de brief aan Moeder eindigende, en dezelve op de post brengende, kreeg ik nog weer twee brieven van u, van den 10 & 11^d Aug[ustus] Voor eerst moet ik u nog beantwoorden den brief die ik op myne verjaardag te Oisterwyk nog ontving, ik bedank u voor deze attentie en ben gevoelig voor de hartelyke wenschen daarin vervat, ik hoop spoedig nu de worst welke gy my zenden woudt in Utrecht met u zamen te kunnen opeeten, deze gedachte maakt ons allen gelukkig, want hoe gaarne wy ons alles getroost hebben, zal het ons doch geenszins onaangenaam zyn, een goed einde aan de zaak te zien, en dit hebben wy nu bereikt, dan <wat> mij; de Belgen zyn al wederom dieper in myne achting gedaald, dat volk schynt volstrekt geen moed te hebben; van morgen zag ik de gevangenen door komen,

voorop gingen capitein, gewezen gedegradeerd fourier by ons. Onze brigade is zoo als gy weet niet direct in het vuur geweest, op het oogenblik dat wy nog eene mooie positie dachten te bezetten, kwamen de parlementaire aanrukken, in volle galop, een engelsch generaal en Belgisch hoofdofficier met een Lancier. Een oogenblik van te voren <was> ons Belliard gepasseerd, die naar Brussel retourneerde, het was een ontzettend mooi gezicht, toen wy daar op die hoogtens stonden rontom Leuven, dat in de laagte ligt; onder het gebulder van het canon, want ik verzeker U dat het op dat oogenblik dapper losging, men zag ze toen al loopen als hazen; wy hadden <het dien dag> zeer vermoeiend, waren 's morgens vroeg van Nota béne < -- > getrokken, zonder rusten onophoudelyk doorgemarcheerd, al rondom Leuven trekkende gestadig het canonvuur hoorende, zodat wy 15 uren achter elkander onder de wapenen waren, daar by de warmte gerekend, dus is het niet gering; doch het is verwonderlyk hoe eenieder het volhoudt, slechts 5 zyn er nog weg gegaan <J: Sepwen>, Kap: *Heymans & Schaap* beide wegens zwakke bast, die lange Heugelman van ons, die onlangs zyne knie uit het gelid had gevallen anders niet goed kon marcheren, en de Voogt die de hoest kreeg, wy zyn dan ook geheel en al soldaat en moeten het wel zyn; want komen wy in een dorp daar al troepen zyn geweest dan is er alles schoon op; er wordt wel niet direct geplunderd, doch zeer discreet zyn de soldaten toch ook niet, dus is het eerste werk, achter de kippen & ganzen die gaauw geplukt en schoon gemaakt en dan de ketel in; ik heb zoo al menig lekkere soep gegeten, erg vies moet men ook niet meer vallen, want dan kooft men ook te kort, het was een plaizier op het bivouac de jongelui de kalvers en varkens te zien villen, dus een stuk aan de punt van de sabel in het vuur gehouden opgegeten. – Zoo op het oogenblik hoor ik de franschen reeds in Leuven. ons wel zoo gaauw zyn opgevolgd, dat wy naauwelyks de eene poort uit getrokken waren of zij kwamen de andere in; wat moet men hier van toch denken, is het om de Belgen tot aanneming der protocollen te dwingen, dan is het mooi, doch dit durf ik niet geloven, ik hoor de Kroonprins er lang niet over content is, het is (het ongelukkige van den oorlog daargelaten) voor hem ook wel ergerlyk, dat hy te midden van zulk eene schitterende campagne tam wordt gehouden; ik geloof evenwel dat hy nu wel het vertrouwen van de natie zal herkregen hebben; Saxe-Weimar moet tegen den Engelschen generaal gezegd [hebben] *votre roi Leopold que j'ai honte*⁵⁷ *d'être Son Cousin*; tegen den officier die hem de tyding der fransche troepen bragt “*c'est une infame*”⁵⁸, de franschen schynen ons evenwel braaf op de hielen te zitten; doch <vanmorgen> las ik een order, waarin stond dat men hoegenaamd geene vyandelykheden tegen de fransche troepen mogt bedrijven, aangezien wy in volkomen vrede met dat land waren. Het schijnt dat wy nu Limburg zullen bezetten; ten minste morgen gaan wij naar St: Truijen. het gerucht dat Rudolf geblesseerd [was] heeft hier ook geloopt doch spoedig, hoorde ik het gelukkig logenstraffen. Henrij ziet er perfect uit, hy moet nog al sterk in het vuur zyn geweest. de Kolmer en zyn zoon zyn beide het been afgezet.

15 Aug[ustus] (tussen twee haakjes) vanmorgen zyn wy uit Tirlement gemarcheerd om ½ 6 naar Daras, een half uurtje bezyden St: Truijen; hier heb ik nu de wacht met 30 man; het is aardig gelegen met het leven van een soldaat, de ene keer opperbrillant, de andere keer allerslegtst. Verbeeld u nu dat ik hier zit op een brillantst kasteel van den graaf d'Oultremont, een oprit als men op 't Loo vindt, met groot yzeren hek, grachten en huis in de smaak als de Voorst van den gouverneur van Overysse; deze Oultremont moeten een zeer groot orangist zyn, hy zelf [is] zo geloof ik nog in Parijs; Destombes en onze officieren die logeeren allen hier, vanavond worden de Prinsen nog verwacht; gy kunt begrijpen dat wy eene goede wacht hebben, beter als in de kwartieren. –

Gisteren avond was er byna nog allarm geweest, verbeeld u dat de franschen gedurig voortrukken en met zulken haast, dat gisteren avond laat de Gen[eraal] Boreel by den Kr[oon]prins kwam, met de tyding dat die de fransche huzaren reeds op de onzen stooteden; het gevolg hiervan was dat wy laat in den avond al de cavalerie verder naar Limburg oprukken moesten; ik vind dit toch een weinig indiscreet; men dient ons toch de behoorlyke tyd te laten om Braband te ontruimen. Wat heeft het my gespeten voor Ernst, als men zich goed houdt; is het om razend te worden, door zoo iemand aangevoerd te worden, het is dan ook te hoopen

57 *j'ai honte. avoir honte de* (Frans): zich schamen over.

58 *infame. infâme* (Frans): eerloos, schandelijk.

dat die vent loon naar werken zal krygen. Zeer heeft het my gespeten dat de Leydsche studenten zulk een <verlies> gehad hebben. <dan> de jonge Brekman uit Campen, gelukkig heeft hy weinig geleden, daar hy zoo als ik hoor den kogel dwars door het hoofd kreeg, nog twee anderen en een paar van de < -- > die geblesseerd waren, lagen te Thienen in het gasthuis, men hoort overal met grooten lof van de Leydsche compagnie spreken; doch zy beklagen zich zeer met den L¹ Generaal Meyer, die hen nooit gespaard heeft, altyd heeft laten bivouacceren, etc.

Zeer heeft het my gerust gestelt dat Moeder zoo wel is, het is verwonderlyk, dat zy zich zoo goed houdt, daar de inquietudes by haar toch van zoo vele kanten kwaamen, het is ook eene groote geruststelling voor ons allen, dat gy te huis zydt, daar dit natuurlyk tot geene geringe troost voor Moeder zal zyn, doch voor u, dit begrijp ik goed, heeft het ook veel onaangenaams in zich.

Men zegt hier algemeen dat Daine zyne demissie heeft, hy bevindt zich in Luik, reputatie bezit hy weinig. Wy hebben nu by ons een Belgisch L¹ Kwartiermeester, welke hoorende, dat onze compagnie uit louter fatzoendelyke jongelui bestond, verzocht had door ons te moge geconvoyeerd worden. De broer van Geertje zie ik nog al dikwyls, dat Corps Koninklyke Jagers heeft gewigtige diensten bewezen, ik geloof hy niet van [3] de minste is; omtrent is hy altyd zeer hartelyk, doch die heeren hebben ook de zakken vol geld, een <vaissau⁵⁹> met regiments kas vermeersterd hebbende, werd dit onder hun verdeeld, zoodat een ieder nagenoeg f 100 gekregen heeft; slechte kousen hebbende bragt hy mij gisteren 2 paar zeer goede Brigantsche sokken, en één paar slobkousen. Ik heb laatst ook al een brigantsch hembd aan gehad, doch dat was zoo grof, dat ik het weer heb moeten uittrekken; het is anders kluchtig de soldaten te zien loopen, de een met de fynste hembden, laarzen, kielen etc: Van Leuven naar Lovenjoul marcherende zag men nog de resten van het gevecht dat van dien kant niet minder hevig is geweest als van onze kant, men zag er veele lyken, doode paarden, etc: vele huizen uitgeplunderd etc: Het huis aan deze kant [van] Thienen dat by onze attaque in brand geschoten werd rookte vanmorgen nog; het was schoon uitgebrand. Te Leuven, & ook te Thienen, zag men overal de beginzelen van barricades, opnemen van Staats terrein etc: doch men heeft mij overal gezegd dat de burgers het zelf beletteden, wel wetende dat de geheele stad in brand geschoten zoude worden; in Thienen waren het dan ook een 200 tal ellendige Namursche vrywilligers, die zich in dat huis wilden verdedigen, trots alle smeekingen der <burgers> en regeering; doch het moet kluchtig zyn geweest, hoe spoedig ze het hazen pad <kozen>.

Gisteravond werd my zeker verteld dat de Majoor Metelerkamp van de dragonders <werkelijk in> Leuven den Koning Leopold in handen heeft gehad, het air nemende van hem niet te kennen, in weerwil van alle protestatien van Z:M;; doch terstond daarop order krygende hem door te laten, moet hy zeer koeltjes gezegd hebben *passez*. Nu ami eindig ik myn' brief daar ik nog eenige woorden aan Moeder wil schrijven, gy moet niet zien op styl en schrift, men is tegenwoordig niet geschikt, om een goeden aan een hangenden brief te schrijven, men beleeft <en hoord er> zooveel by, dat men er op 't laatst in verward; ik schryf maar wat mij in 't hoofd valt; schrijf mij eens spoedig wat gy weet van de préliminaires of voorwaarden waarop wy nu retireren, daar men hier zoo veel verschillends hoort dat er geen kop of staart aan te maken is. In Thienen was het gisteren eene alleraardigst gezicht; men heeft er eene zeer groote schoone markt, in 't midden de groote omvergehouwene vryheids boom, hetgeen trouwens overal geschiedt, een bivouac van Rotterdamsche schutterij, verder onze brigade vervolgens een groot gedeelte van onze armee, 4 batterijen, 2 regimenten, 6 <curassiers> etc: die successivelyk passeerden; 's avonds in de estaminée's⁶⁰ de verschillende officieren, hoofdofficieren <eten> zoodat men zich niet kon begrijpen in een vyandelyke stad; de burgermensen klagen allen hier, oneindig meer optebrenge als onder het vorig bestuur en nietsgeen verdienste.

<Nu> maak myne hartelyke compl[imente] aan Wilh[elmina] ik hoop zy het by voortduring wel zal maken Volkier & Willem heb ik in deze dagen gezien beide waren welvarende

Vale

T.T.

J.G.J. v. Ittersum

59 vaissau. vaisseau (Frans): vat.

60 estaminée's. estaminet (Frans): klein café.

De gravin d'Oultremont is de eigen moeder van den prins de Ligne zy is hertrouwd met den graaf d'Oultremont die steeds in den Haag & met zyne geheele familie gebrouilleerd is.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur le Baron F:A:S:A d'Ittersum / à / Utrecht

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan, 14 augustus 1831

Beste Jan! Ik wil U niet beschuldigen, dat gy niet trouw schryft, dat zou U beledigen, maar wel dat Gy niet zoo sekuur Uwe brieven bezorgt, hoe veel brieven zyn er niet uit St Trüen, eergister waren er al, en nog heb ik er geene, dit is my wel wat pynelyk, maar gy doet toch zeker Uw best. heden den 14 is het Arn[olds] verjaardag; blyde dag, mogt ze evenwel nimmer ons in zulke omstandighede weder aanlichte, Gy kundt niet begrypen wat die beste jonge over Ul[ieden] lydt, en wat hy U al niet zou opofferen om Ul[ieden] gezond weder hier te hebben. het is ook biddag? O! hoe veele duizent gebeden, worden er deze dag niet uit ons land ten Hemel gezonden, voor het heil van het vaderland en voor het behoud onzer dapperen, en dierbaarste betrekkingen, wat is het op merkelyk, dat er zoo oneindig meer Belgen als Hol[landers] vallen! O! God zegend zichtbaar onze wapenen, en hoe het nu ook gaan zal, moet Gyl[ieden] te rug keeren, Hol[lands] eer is gered, Hol[lands] oude roem op nieuw gevestigd, en de laffe Belgen met hunnen laffen koning aan het hoofd staan geschandvlekt voor alle volgende eeuwen, dat is die dapperen natie tege over die kaaskoppen! O! geeft de goede God dat Gyl[ieden] gezond terugkeert, dan zulle wy te zamen een zalig gevoel van dank en voldoening in ons binnenste hebben, daar die Geene, die hunne betrekkinge geweigert hebben, of die jonge lieden die niet gewild of gedurft hebben, < -- > een flauw denkbeeld zulle kunne hebbe, en dat hy ons voor geen prys te koop zoude zyn. – Gy schryft altyd zoo heel pleisurig bedaart en omstandig. Schryft gy my nu eens, wat er van is van die krygsgevangenen die Gyl[ieden] gemaakt hebt? of gy daar by in gevaar waardt? het is nu toch voorby – en of gyl[ieden] elk een nieuw Brab[ants] hemd gekregen hebt. gy moet my van uwe marsch naar St Trüen alles zeer omstandig verhalen.

[2] wat moet J[an] W[illem] zich gedistingeert hebben, de Prins heeft hem ook de hand gegeven; maar wat is hy in gevaar geweest! O! God heeft u allen die in gevaar waren Goddelyk bewaart, wat verblyde ik my dat het niet meer zoo warm is. –

vaar wel Beste. als altyd Uw – U innig liefh[ebbende]

Moeder

Zyn de lanciers ook by U? zoo ja hoe maakt het Wessels?

Daar zie ik in een dagorde van den Pr[ins] dat Gyl[ieden] op weg naar Leuven en nu waarschynelyk te Tiene zyt

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven. Op kant 2: Jan

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 15 augustus 1831

Hasselt 15 Augustus 1831

Lieve Beste O[ckje]. Ik weet niet wanneer ik deze verzenden kan, de mogelykheid bestaat dat er dezen morgen nog gelegenheid is, dog dit is onzeker, en meschien reeds te laat, daar wy eene inspectie gehouden hebben die lang heeft opgehouden. Ik zal in tusschen maar voortgaan en zien hoe ver ik kom. –

Ik heb nu eene aangename commissie gehad. Twintig wagens met goederen van den vyand veroverd moesten naar Maastricht gevoerd worden. Hiertoe wierd onder myn kommando drie Officieren en 200 manschappen gekommandeerd. – Zonder de minste hindernis bragt ik het transport te Maastricht. Men had daar nog geene schuttery gezien, de enthousiasme was eenmalig buitengewoon groot. De geheele bevolking kwam op de been, ramen vensters & & alles was bezet met menschen. Eindelyk op de markt aangekomen, was ook alles vol. Menigte invitatie kreeg ik van menschen die [ik] nooit gezien had. Enfin het was een van de aangenaamste dagen die [ik] nog met de schuttery gepasseerd heb. Als wy in Arnhem terug komen, kan de schuttery niet beter receptie genieten. –

Mevrouw Nypels zag ik van verre uit een hoekhuis by de Famille Sancheurie uit het raam liggen <zien>.

Ik salueerde haar van verre, dog zy kende my niet tot [2] dat ik digt by haar was. Hare verwondering kunt Gy nagaan. S'avonds heb ik haar eene visite gemaakt. Zy is zeer wel, en verzoekt aan U duizend complimenten.

– ad idem <Wilbert, Mimet> & Anemaet.

De volgende morgen zyn wy weder afgemarcheerd. De Generaal Dibbits heeft ons met zyn Adjutant wel een ¼ uur' buiten de Stadt gebragt. Ik had de manschappen nog eenige handgrepen laten doen, waarover <D[e] G[e]n[eraal]> en alle andere Off[icieren] ten hoogsten verwonderd waren.

By myn vertrek kreeg ik eene recommandatie mede om met myne manschappen eene visite te gaan maken op een buiten, bewoond door zekere Heer Colpin een schatryke vent, een Belg in zyn hart, die reeds onnoemlyk veel kwaad gedaan had. – Half weg Maastricht en Hasselt by het dorp Bilsen, maakte ik halt, liet circa 60 man tot dekking by de karren, en ging met het overige en een off[icier] op weg. ¾ uur van de weg is dat buiten gelegen. In de grootste stilte kwamen wy eindelyk tot voor het huis.

Het was origineel om te zien, hoe veele verwonderde gezigten er voor de ramen kwamen kyken. – Twee Marrechausés die ik mede genomen had, stuurde ik naar het huis, om de Heer Colpin te spreken.

Deze was naar de Baden, en zyne dogter arriveerde, half bevende van angst. Ik hield my eerst als of ik zulks niet geloofde, dog nam er eindelyk genoeg mede en zeide dat ik manschappen had, die verversching nodig hadden. Ik verzocht of zy dierhalven de goedheid wilde [3] hebben, van provisionneel 120 flessen wyn, met eenige manden brood, vleesch & & te bezorgen. Dadelyk wierd dit toegestaan. Vleesch was er niet in zo groote hoeveelheid en uiteindelyk wierd ik dierhalven verzocht of ik my wel met spek wilde contenteren. Ik was genadig en accorde zulks. Vier knegten waren nu bezig de nodige wyn aantebrengen en een menigte meiden bragten boterhammen zoveel met spek, dat ieder man een behoorlyk Diné konde doen. – Voor my en de officieren arriveerde een dozyn flessen champagne, witte Bourgne & &

Met dit een & ander was ik tevreden en wy gingen terug. Gelukkig voor die wynkelder dat de Heer Colpin er zelf niet was, want <dan> had ik hem gevangen medegenomen. en was deze misschien brutaal geworden, had ik stellig nog eenige honderd flessen fyne wyn medegenomen voor ons geheele Battaillon. Dit kon ik nu niet doen, daar de dogter een meisje van circa 20 jaar, zeer beleefd, en beangst was, en ik dan eigentlyk niet geschikt ben om vis a vis van zo iemand brutaal te handelen. –

Zy vroeg my nog of ik wel zo goed wilde zyn om haar een reçu te geven, op dat zy zulks zoude kunnen vertonen als er weer troupes kwamen. Ik beloofde zulks en schreef deze kwitantie.

Mademoiselle Colpin à en la complaisance de donna à un Cap^{taine} Hollandais pour sa Compagnie 100 bouteilles de vin, du pain, & du lard. –

Au Chateau de Mons[ieur] Colpin &

12 A[ugustus] 1831.

Ik begreep evenwel dat het beter was, dit reçu niet te geven, en verscheurde het dierhalven. –

[4] Ziedaar wat my zedert weer is voorgevallen. –

De wapenstilstand is nu zeker, denkelyk gaan wy nu een van deze dagen weer terug.

Adieu, ik heb daar zo op het ogenblik 2 brieven van U en drie van Ar[nold] en 2 van moeder gekregen. – Ik dank God Gy allen zo wel zyt. Nu myn beste schat moet het zo dus leezen. – veele veele compl[imenten] aan allen van U <opregt hartelyk liefh[ebbende]> van Itt[ersum]

Hasselt 15 Aug[ustus] 1831.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan van Ittersum, 16 augustus 1831

Amice

Wij weten dat Henri & Rudolf den 13. gezond waren & hebben reden om dit omtrent u & J[an] W[illem] te supssoneren⁶¹. – met dat al zyn wij brandende van verlangen na ul[ieder] brieven. – Holland is in vreugde. – de koning zeer opgeruimd, men verwacht algemeen een *goede* & spoedige decicie⁶². – Moeder is altyd perfect wel

TT A[rnold]

16 Aug[ustus 18]31.

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres [36]: JGJ. Baron / van Ittersum / vrywilliger bij t' corps / Jagers der / Utrechtsche / Academie / bij de / armee / veldpost

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 16 augustus 1831

Amice!

Uit gebrek aan stof heb ik een paar dagen niet geschreven, maar daar gy in Utr[echt] misschien zoudt gaan denken, dat ik of niet wel was of weder was uitgemarkteerd wil ik heden een paar regelen zenden.

Uwen brief met die van de freule v[an] d[er] W. heb ik met genoeg ontvangen, en daaruit met groote blydschap [vernomen] dat J[an] W[illem] zich zoo onderscheiden heeft en er gelukkig is afgekomen, ik zoude my regt verheugen wanneer hy eens eene decoratie kreeg waarvoor ik evenwel vrees. Zedert mynen laatsten is er weder veel voorgevallen. De bataille by Leuven is voor onze een van een onbeschryfelyk groot belang, het is geene kleine zaak een leger van 25000 man dat in eene zeer gunstige positie staat geheel te verjagen. De capitulatie van Leuven is een trotsch stuk, daar by de officieren die de Belg[ische] wachten hebben moeten aflossen treffen het byzonder aardig. Hunne bulletin der zaken zyn zeer op lagen toon gestemd, overal komen de moorden by, jammer dat het niet iets later geschied is dan hadden wy de Franschen tot hulp gehad. Nooit kon onze eer en roem op eene schitterendere wyze gehandhaafd worden dan door onze armee geschied is in eenen veldtocht van 10 dagen ryk in overwinningen, nooit ook al hebben wy het verlies van vele braven te betreuren en konde men zich zulk eenen triomf voorstellen met zoo weinig verlies.

Wy hebben in deze dagen 2 dingen gewonnen, onze eer voor geheel Europa [2] door de kracht van onze wapenen en den kroonprins aan de natie terug gegeven, dat voor onze innerlyke rust voor de toekomst van geen minder belang is. Dat by de komst der Franschen en de bedreiging van onze zyde de vyandelykheden moeten geschorst worden kunnen wy niet helpen, bedoelen de Mogendheden <ons> ongeluk, tegen de overmagt kunnen wy niet aan. Wenschen zy nu de Belgen te stenigen dan zyn wy ver gevorderd. Altyd moeten wy ons naar den gedanen stap overtuigen. Hoe heerlyk dat Leopold zelf heeft moeten vlugten voor Saxen Weimar, zulke satisfactie voor hem. Ik moet bekennen dat de komst der Franschen my tot nu toe niet verontrust heeft, alleen nydig gemaakt, daar zonder hunnen tusschenkomst de condities op onze eischen

61 supssoneren. soupçonner (Frans): verdenken.

62 decicie. decideren; beslissen.

zouden aangenomen zyn, hieraan twyfel ik niet, terwyl nu mogelyk de Franschen dit zullen doen. Ik verwacht heden wel de tyding van onderhandelingen met Gérard, van de terugtogt van een leger heb ik ten minsten nog niets vernomen. Ik verlang nu zeer te horen of van de broers ook geweest zyn by Leuven. H[enry] zeker daar Galliere geblesseerd is. Met Amerongen gaat het beter, hy heeft het roodvonk er by gekregen dat hem eevenwel geen nadeel doet. Met de gewondden gaat het hier goed. de Serg^t Majoor van de komp[agnie] van Rapperd, Volmar waarvan ik geschreven heb is dood, de officieren zyn alle met zyne begrafenis mede geweest. De Luit[enant] de Raadt van de citadel is ook gewond hier gekomen. Voor het overige is het hier op het oude. Diemer is gisteren in de stad geweest. hy [3] was zeer welvarende en roemde zeer de wyze waarop de komp[agnieën] van <Geen en Saxe> zich in het vuur hadden gedragen. De Majoor Tihon die dat Bat[aljon] waarby zy zyn kommandeert, een zeer knap oud militair, zeide in de < -- > troepen. Diemer moet zich ook zeer goed gehouden hebben. Die kolonne is geheel anders aangevoerd als de onze. Zedert uwe brieven ben ik oneindig beter, ik moet niet alleen zitten want dan komt my alles te binnen en denk om de afwezende broers en huisgenooten en dan is het mis. Ik heb veel gewonnen door dien Sonsbeeck met my woont.

Myne gezondheid is op droomen na geheel in order.

Adieu groet de huisgenooten en geloof my

EHvIttersum

B[ergen] o[p] Z[oom] 16 Aug[ustus] 1831

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur / Monsieur le Baron van Ittersum / à / Utrecht

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 17 augustus 1831

Utrecht d[e] 17 Augustus 1831

Myn lieve, beste Ittersum. Dezen morgen heb ik Uwe weinige woorden, welke gy voorleden Zaterdag, in groote haast schynt geschreven te hebben, ontvangen; gy meldt my echter daarin niet, waar? gy U op dat oogenblik bevondt, daar gy evenwel van terug komen van Maastricht spreekt is het waarschynlyk dat gy toen weder te Hasselt waardt, tenminsten ik zal het er maar voor houden, tot dat ik door een nader brief beter onderrigt ben. Ik wil U niet ontveinzen, lieve Vriend, dat ik gedurende de laatste dagen, weder ysselyk, om Uwent veel geleden heb; daar ik zins Uwen brief van den 11^{den} toch niet weder van U gehoord heb, en er in de Courant stond, dat de divisie van de Generaal Kort Heiligers naar Weert getrokken was, om dat daar een gedeelte van Daine zyne troupen zich weder by een had verzameld; en nu was het toch immers zeer natuuryk, dat ik in het denkbeeld was, gy beste man, daar ook by waardt geweest, en U misschien iets overkomen was, om dat ik in zoo lang niets van U gehoord had; en o! gy weet niet, hoe ik te moede ben, als er zoo vele dagen voorby gaan, zonder dat ik tyding van U kryg, en als ik dan die lange brieven zie, en lees, welke moeder dagelyks van de anderen ontvangdt, ik wil U buiten <dat> geene verwyten doen, maar het is toch gelukkig, voor die geene, wier betrekkingen zoo veel tyd vinden kunnen [2] om eens wat bedaard, en gedetailleert te schryven; zoo ontving Moeder dezen morgen vier brieven tegelyk, van de goede Jan, allen zeer uitvoerig geschreven; ik was ook zoo gelukkig met een brief van U. het was dus geene geringe teleurstelling voor my, toen ik by het openen ontwaarde, dat het slechts twee woorden waren, zonder teweten waar van daan. Ik weet niet hoe of het komt, maar ieder een, gevoeldt zich gelukkig en ik ben juist dood melancolig, ik geloof dat ik het daar aan toeschryven moet, dat ik zoo weinig van U <hoor> och! wat ik U bidden mag, schryf my toch dikwyls en dan vooral wat omstandiger; dat gy myne twee eerste brieven ontvangen hebt, doet my regt veel genoegen, nu hoop ik, dat gy de andere drie ook eindelyk krygen zult;

want dit is de zesde welke ik U zins den 5^{den} schryf. Wat zyn Henry en Rudolph by het gevegt by Leuven, ook weder byzonder gespaardt gebleven, waarlyk! wy hebben al heel veel reden van dankbaarheid, ik weet heel wel, ik dit nooit genoeg erkennen kan, en toch heb ik een zeer zomber, neergedrukt gevoel, dat my gister en van daag tot schreiens toe bedroeft heeft. Gy moet hier evenwel nog aan Moeder nog aan Arnold niets van laten merken, dat zoude niet goed zyn; maar het is [een] nodige behoefte van myn hart, dat in deze dagen zoo dikwyls, en op zoo <veelerly> wyze, geschokt is geworden, het zelve voor U, dierbare Vriend! eens geheel <uit> [3] testorten, geene woorden zyn in staat uit te drukken, wat ik op het enkele denkbeeld reeds gevoel, dat ik U binnen kort weder zal zien, en gy my dan niet weder verlaten zult dan ach! beste, lieve man! wie weet hoe ver wy nog van dit gelukkige tydperk verwyderd zyn, en of het ons nog wel ooit te beurt zal vallen. Ik heb voor een paar dagen zulk een hartelyke, deelneemende brief van Tante Elsje gehad, zy schryft my, dat het haar zoo hoogst gelukkig maken zoude, eens eenige regelen van U zelf te ontvangen; ik heb de brief welke gy aan Arnold geschreven hebt, afgeschreven, en haar die toegezonden, omdat ik my verbeelde haar dat veel genoeg doen zoude. Onder de vele, en onophoudelyke vesites, waar moeder in deze dagen mede omstroomdt wordt, bevondt zich < -- > ook Mynh[eer] Celle, welke my dringend verzocht heeft, van zyne <opregte> belangstelling te willen verzekeren, het komt my voor, een heel lief, hartelyk mensch te zyn. Louis, en Jeannette zyn beide zeer wel, en hebben dezen morgen onder het ontbyt, wel een kwartier te zamen op de grond gezeten, het geen een groote pret voor Louis is, en hy dan niet anders doet, als zyn zusje te kussen en te [a]aien; ja, het zal een heerlyk oogenblik! zyn, als gy deze kinderen terug zult zien, mogt het den goeden God, behagen dat het naby ware; dan hier mede kan ik my onmogelyk nog vleien; daar ik nog altyd bang blyve voor eenen algemeenen oorlog. Adieu, beste lieve Man, Moeder verzocht my, U van hare hartelyke te groeten en ik ben

Uwe Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur Baron J:W:C: Van Ittersum / Kapitein 2 Comp: 1 Bat: 1 afd: / Geldersche Schutters / Reserve devisie / de / *armee* / *veldpost* / f.60

De brief is licht beschadigd.

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan van Ittersum, 17 augustus 1831

Amice!

Met groote blydschap ontvangen wij heden uwe 3 laatste brieven van 9, 12 & 14 l[aatst]l[eden], welke ik op het oogenblik *a force*⁶³ <kan> lezen, bijna van buiten ken. ieder is opgetogen van de brillante 10 daagsche veldtogt, & uwe brieven, breedvoeriger dan van iemand, zyn met groote belangstelling aangehoord. – Men verwacht eene goede & spoedige schikking nu.

Onze laatste brief van E[rnst] is van den 16, alles wel & stil te Bergen. J[an] W[illem, van] waar weet ik niet, den 13. Rudolf & Henri voor Leuven den 13. – dus kunnen wij nu vooreerst omtrent alles gerust zijn. – Schryf toch maar dikwyls. – dit doet, al is t'ook nog zoo kort, ons allen & vooral ook Moeder zooveel genoeg. Gij kunt u geen denkbeeld maken van hare bedaardheid, geen enkel oogenblik was zij niet bedaard. – hare gezondheid is ook best. – Met onbegrypelyk veel achting & deelneming wordt zij behandeld & word er van haar gesproken, Gyl[ieden] 5 maakt dan ook thans een notabele naam. – Zoodra wij weder vereenigd zyn gaan wij onder ons 6 in uniform na den koning, hoezeer ik, zonder mijne schuld, [2] in vele opzigten, in t' minst favorabel daglicht zal komen te staan, zal ik trotsch genoeg zyn om myne 5 broers. In Utrecht & overal heerscht altyd dezelfde rust, & alleen aan de gesprekken weet men dat ons kleine land in oorlog is. voor t' <ovrige> is als altyd in <vacantie> tyden. – om t' gemis der studenten is heel wat gekermd bij de

63 *force* (Frans): kracht. Waarschijnlijk wordt bedoeld: meteen na elkaar te lezen.

burgerij. 300 gevangenen zyn hier gepasseerd, welke de bescherming van t' garnizoen nodig hadden. – adieu, wij voeden thans de hoop u weldra hier te zien

TT
A[rnold]

17 Aug[ustus 18]31.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron van Ittersum / vrywilliger bij t' corps Jagers / der Utrechtsche Hoogeschool / 2^e Divisie 1 Brigade / der / *armee* / *veldpost*

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 18 augustus 1831

18 Augustus 1831

Beste lieve O[ckje] om U niet zonder tyding te laten, zende ik deze weinige regelen, daar ik te moei ben om veel te schryven. Wy zyn heden na drie dagen gemarcheerd te hebben, weder op Hollandschen bodem gearriveerd. – De byzonderheden aangaande de wapenstilstand zult gy uit de Courant door A[rnold] wel vernomen hebben. Het gevaar is dus voorby, gevogten word er niet meer. En daar zulks met Eer en roem eindigd moet ik bekennen dat [ik] er my om verheug.

Wy hebben heden een zeer grote marsch gehad, en het daarby slegt getroffen, daar wy nog geen uur gemarcheerd hadden, toen er een ontzettend onweder opkwam, met hevige regenbuijen, hetwelk ten gevolge had, dat in een ogenblik allen door en door nat waren. Myne jas heeft my veel goed gedaan, alhoewel van anderen geen droge draad te vinden was. – Dadelyk na aankomst heb ik my geheel verschoond, Gy behoeft U dus niet te inquitteeren. – Juist by ons vertrek uit Hasselt marcheerde Jan daarbinnen, ik heb hem nog een ogenblik gesproken, hy was zeer wel. –

Adieu dierbare O[ckje] morgen of overmorgen meer. Duizend compl[imenten] aan Moeder & A[rnold]
van Uw Ewig liefh[ebbende] van Itt[ersum]

Mierlo by Helmond

18 Aug[ustus] 1831.

Ik kan U niet half zeggen, hoe razend ik verlang om onze lieve kinderen weer eens te zien. Blyft Gy nog by U plan om in het begin van Sept[ember] naar huis te gaan?

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baronne van Ittersum / *Utrecht* / *van Ittersum*

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 18 augustus 1831

Utrecht d[e] 18 Augustus 1831.

Dierbare Vriend! Onbeschryfelyk aangenaam, was my den inhoud van Uwen brief van d[e] 15 dezer, welken ik dezen morgen ontvangen heb. Gy kunt U waarlyk geen regt denkbeeld maken, hoe vrolyk en tevreden my denzelven gestemd heeft, en hoe oneindig luchtiger, ik my by gisteren te vergelyken, gevoele. Wy alle vinden Uwe expeditie naar Maastricht regt aardig, en ik ben vooral zeer verheugd dat gy de lieve Mevrouw Nypels niet alleen gezien, maar ook gesproken hebt. ik kan my echter niet begrypen, dat gy my niets van den Major zegd, hebt gy dien daar ook niet ontmoet of hoe zit dat daar mede? en dan de Santheuvels die hebben

U zeker ook niet herkent, anders zoude gy het dunkt my wel geschreven hebben als gy ze gesproken had. Dat gy Wilb: welvarende gevonden hebt, doet my regt veel genoegen; maar het verwonderd my daarentegen zeer, dat gy my geen enkel woord van <Paul> zegd, dat zoude my zoo veel plaisir gedaan hebben, als gy die ook gesproken had, dan had ik het <Betje>, die zederd eenige tyd by hare ouders te Kampen is, eens kunnen schryven. Uwe vesite op dat kasteel, vinde ik dol aardig, en ik kan my regt in het denkbeeld verheugen, [2] dat gy eens weder een goede fles hebt kunnen ledigen daar ik niet geloof, U dit gedurende de laatste weken ten deel is gevallen. Maar wat zal dat arme meisje in de benaauwdheid gezeten hebben, toen zy zoo vele militairen voor haar huis zag; ik houde het er even wel voor, dat de vader niet naar de Baden, maar veel eer, in de een of andere kamer of kelder verscholen heeft gezeten, geloofd gy dat ook niet, myn Beste?

Ik ben nu niet weinig verlangend om te verneemen waar of gy, beste lieve man, nu heen gaat, en of gy dan eenige tyd op dezelfde plaats blyven zult, ik hoop dat gy my nu dikwyls, en lange brieven schryven zult; want gy weet niet half hoe gelukkig my zulks maakt; het is de waarheid, dat ik ieder dag verloren reken, waar op ik geen brief van U ontvang; en daarentegen den gehelen dag te vreden ben, als ik zoo gelukkig geweest ben, er eenen van U te ontvangen.

Apropos! gy moet my toch ook eens schryven, waar of Uw gouden ketting, cachetten, en horloge belandt zyn, en hoe of het met Uw ander goed gegaan is, zyt gy nu zelf niet overtuigd, dat het oneindig beter zoude geweest zyn, als gy my het eerst genoemde [3] stilletjes in myn kisje met zilver had laten behouden alwaar het gedurende den gehelen winter [het] beste bezorgd is geweest, ik hoop toch maar, gy het nu ook goed bewaard zult hebben, en twyfel er ook geenzins aan. Dat gy van Oom Hendrik, zulke goede berigten ontvangen hebt⁶⁴, verheugd my zeer, en my dunkt dat gy hier <toch> duidelyk zien kunt, hoe zeer hy onze belangens behartigd, het zou my daarom dan ook zoo veel plaisir doen als gy hem eens eenen regt vriendelyken brief schreef!, en U weder geheel met hem wildet verzoenen, hoe maakt het Rhynvis toch? is die ook in het vuur geweest? Zyn < -- > de student, is voor dat de vyandelykheden begonnen waren reeds ziek te Groningen terug gekomen. Wat maakt my het denkbeeld gelukkig, dat gy lieve Man, het thans weder goed hebt, en toch niet meer in de openlucht behoeft te slapen; mogt er nu toch maar spoedig een einde aan alles komen, zoo dat ieder weder naar zyn huis konde terug keeren, wat zoude dat niet een zegen zyn! dan ik kan my hier mede nog niet zoo als vele andere menschen vleyen, en vrees dat alles weder op de lange baan zal geschoven worden, en zulks zoude al heel ongelukkig zyn. Adieu beste, moeder verzoekt duizend comp[limenten] zy heeft van daag hoofdpyn, de kinderen zyn heel wel, en Louis noemd zederd een paar dagen de huid, *himt* dat alder aardig klinkt. Adieu met geheel myn hart

Uwe U steeds liefh[ebbende] Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur le Baron J:W:C: Van Ittersum

De brief is licht beschadigd.

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 18 augustus 1831

Utr[echt] 18 Aug[ustus 18]31.

Amicissime!

Uw verhaal [van] de togt naar Maastricht heeft ons zeer geamuseerd. – zoo moet het vee behandeld worden. – Jammer dat gij t' beest zelve niet aan getroffen hebt. – dagelyks zie ik in de Courant na de benoeming der Ridders. – Zoodra ik die benoeming zie zal ik u maar een kruis enz[ovoort] zenden zoo gij t' goed vind. – provisioneel groot model. – Men verwacht algemeen een goed & spoedig einde – de Koning is zeer

64 Er was onenigheid in de familie over een erfeniskwestie.

opgeruimd. – Lord Aberdeen Londonderrij & vele andere spreken brillant in ons voordeel – de fransche bladen beginnen mede te schelden op de Belgen. – heden <stond> er een brief in de Gazette de France van een fransch officier. – hij zegt c'est une terreur panique sans exemple, partout on prend la fuite, afin ne parlons plus, ne me parler plus de Belges. nous entrons comme en païjs canquis, partous on nous rend les postes, Le bourgemaitre de Mons voulut faire quelques observations, le marechal lui en tourné le dos, sans répondre.

de redactie zegt dat de protocollen nu moeten uitgevoerd worden. – de beoordelingen over onze armee zyn natuurlyk na verdiensten. Prof[essor] Hal zeide men moet de menschen kussen. van Heusde is *een enthousiasme*. – heden of morgen gaat er een brief van een dozyn pagina's naar Koppenhage. – van alle broers is er nu tyding. – moeder & O[ckje] hebben zich perfect gehouden, de kinders zyn allerliefst, J[eannette] zult gij onbe[2]grijpelyk aangekomen vinden. – moeder is regt gelukkig met deze kinders – de vrederegter post te Hattum kan mij geloof ik niet mis lopen – met onze financies heb ik het nog al wel by al die heffingen etc[etera] gered – geen effect is er aangetast of zal er aangetast worden. – onze amortisatie Syndicaat heb ik bij tijds veranderd in obligaties oorlogslasten, Zuivere Noordsche schuld. – .

de 24 augustus zal hier ferm gevierd worden, algemeene illuminatie parade der schuttery en met bewaarders & garnizoen, 1½ man, behalven 350 lancers die er nog zyn – diner van officieren enz: - adieu ik heb geen tyd meer. –

Schryft dikwyls & zoo veel gij kunt & geloof mij van harten

TT

18 Aug[ustus 18]31

A[rnold]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron van Ittersum / Kapt: der 2 Comp: 1 Bat: 1 Afd: / Geldersche Schutters / reserve Divisie der / armee / te / Hasselt in / Limburg / veldpost

Brief van Arnold van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 20 augustus 1831

Amicissime!

Welkom mag ik zoo ik hoop U heden op onzen bodem weder wenschen. – T' is nu wel geweest & wij willen dus hopen, dat gij ridder geslagen naar huis zult kunnen gaan. – Heden lees ik tot myn & onzer aller groot genoeg een zeer flatteus bericht omtrent U & Fisscher in de Arnh[emse] Courant, als bericht van Heiligers. – t' Kan niet missen of gij beiden krygt het kruis. – Zoo zult gij beiden goed beloond worden voor zoovele ongemakken, verdriet & gevaar. – Wij verheugen er ons onbeschryfelyk over & O[ckje] is zoo zoo gelukkig er mede!! al de zorgen zullen spoedig verdwynen voor t' kruis en de Belgen krijgen er ongenadig & verschrikkelyk van [langs] in de fransche & Engelsche papieren, met interest krijgen zij aan verachting terug het geen men hun schuldig was gebleven. – Wij worden zeer geprezen *in alle opzigten*. –

[2] Hoezeer er geene schikking bekend is, gelooft men zich <met> eene zeer goede te mogen vleijen, ten gevolge de veld togt & op deze grond, beloven de fransche & Engelsche papieren ze dan ook.

Zoodra gij <iets> omtrent verlof weet moet gij t' mij schrijven, daar ik een dag of wat naar t' Nyenhuis wilde gaan. – M[oeder] & O[ckje] zyn perfect wel. – de kinders allerliefst, men hoord ze niet. – Gij zult ze onbegrijpelyk aangekomen vinden

adieu. over <uwe> vesite bij M^{[onsieu]r} Colpin heeft menig een gelachen

TT

A[rnold]

20 Aug[ustus 18]31

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: JWC Baron van Ittersum / Kapt: der 2
Comp: 1 Bat: 1 Afd: / Geldersche Schutters / bij de Reserve divisie / der / *armee* / Deurne & Bakel / *veldpost*

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 21 augustus 1831

Deurne 2 uur van Helmont
den 21 Aug[ustus] 1831

Myn allerbeste O[ckje]. Dezen avond heb ik weer een geheel pak met brieven ontvangen, die my alle bovenmate gelukkig gemaakt hebben. Ik zie uit dezelve Gyl[ieden] alle wel zyt, en dit is natuurlyk tegenswoordig voor my de gelukkigste tyding die ik ontvangen kan. Gy schryft my veel over onze lieve kinderen. O! myn beste als Gy eens half wist, welk genoeg my zulks doet! Het ogenblik dat ik U en hen weer aan myn hart kan drukken, zal zekerlyk tot de gelukkigsten van myn leven behoren!

Ik kan zo ontzettend verlangen, ook die lieve kinderen eens weer te zien, dat ik wel eens wilde overvliegen. Dog gelukkig deze tyd nadert met rasse schreden!

Dat Jeanetje op my begint te gelyken, doet my, vooral voor U regt veel genoeg. Er is geen ogenblik op den geheelen dag, voor al nu wy wat meer op rust komen, dat ik niet aan U allen denk.

[2] Zalig is inderdaad nu ons vooruitzigt, daar het myn stellige vaste voornemen is, om my nu geheel aan U en myne dierbre kinderen toe te wyden en U en my zodoende geheel vergoeden, al hetgeen wy gedurende zo veele maanden geleden hebben.

Myn geluk te zoeken met U en onze kinderen zal myn eerste but zyn, dat ik het daar vinden zal, waarborgd my uwe liefde! Een aangenaam en gelukkig winter staat ons te wagten, Waar? dit is nog onzeker. dog zekerlyk by U. Gy weet myne beste dat het vegten nu gedaan is, en er dus aan geen gevaar meer te denken is, dit is nu vooreerst eene groote geruststelling. Een algemeene oorlog waarvoor Gy nog bevreesd schynt te zyn, daaraan geloof ik in het geheel niet. Neen ik voor my geloof stellig wy spoedig, dit hiet met een of twee maanden naar huis gaan. Gebeurd dit niet en wierd de zaak weer op de lange baan geschoven dan blyf ik evenwel by myn voornemen, om op den 2 Nov[ember] een rekest in te zenden om ontslag. Dog hierover moet Gy aan niemand meer spreken daar dit plan niet bekend behoeft te zyn. Waar ik dit winter ben is daarom nog onzeker, daar [3] ik in Almelo nog geen huis kan krygen. Wees hierover evenwel niet ongerust, zonder U ga ik niet naar Almelo, ten zy voor drie à 4 dagen. Ik zal U ook hieromtrent myn plan melden. Kan ik nu tegen Nov[ember] geen geschikt huis krygen, dan ga ik zelf naar den Haag. Ik zal dit den Heer van Royen vertellen, en hem doen begrypen, [dat] het niet te vergen is, na zo veele opoffering op nieuw een winter van myn huis gezin verwyderd te zyn. En is er dan voor het moment geene mogelijkheid tot verplaatsing, vraag ik een half jaar verlof, laat het Kantoor waarnemen en blyf met U deze winter nog in Arnhem. Dat my dit toegestaan zal worden, daarvan ben ik *zeker*.

Wat zegt Gy nu hiervan? De tyd uwer beproeving loopt nu tog op het eind', en de dagen zult Gy kunnen beginnen te tellen, dat ik voor Ewig by U ben, om U eens regt gelukkige dagen te doen passeren! Dagelyks smee ik daarvoor den zegen van God, aan wien wy in waarheid zo veele stof tot danken hebben.

Eergisteren heb ik een brief medegegeven met eene gelegenheid die evenwel onzeker was, zo dat ik vrees dezelve niet overgekomen is. Ik hoop dat U deze dus die schade vergoeden zal. In een uwer [3] brieven verwonderd het U dat moeder van de broers, zo veel grotere brieven ontvangt, als Gy van my! Dog myn beste schat, Gy vergeet daarby dat ik aan het hoofd eener komp[agnie] sta. Als wy in een garnizoen, kamp, of bivouac komen, en de troep afgedankt word, kan de soldaat (dus ook de Jager) doen hetgeen hy goed vind, terwyl de kapitein voor de geheele komp[agnie] te zorgen heeft, daarby zyne administratie moet in order houden en zich met honderden van zaken moet bemoeien daar de rest niet mede te doen heeft. Dan na afloop van dit alles was ik dikwerf zo moei, dat het my te veel was om te spreken. Ik heb U dikwerf geschreven, dat

my de oogen toe vielen onder het schryven. Dan weer was er op eens eene gelegenheid, en eenige minuten wierden my maar toegestaan. Dog iedere dag heb ik U geschreven. – Nu kan onze correspondentie weer geregeld gaan, en zo ik ook al niet elken dag zal ik U tog regt dikwerf schryven, dit beloof ik U stellig. Morgen vooreerst ontvangt Gy weer een brief, daar ik U nog veel te zeggen heb, en U op het een & ander antwoorden moet. –

Adieu dan dierbare Vrouw ontvang een hartelyke zoen voor U, onze lieve kinderen & moeder, en geloof my als altyd met een hart vol liefde geheel Uwen van Itt[ersum]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 24 augustus 1831

Amice!

Ik zoude u na het voorgevallene (*dadelyk*) in de laatste dagen geschreven hebben, had ik maar geweten waar gy waart: Ik weet het nu nog niet, maar kan het niet langer uitstellen om u van harten geluk te wenschen dat gy na hetgeen gy gedaan hebt, er zoo gelukkig zyt afgekomen en binnen weinige voor moed en beleid met het Kruis zult behangen worden, dat lydt geen twyfel, welk eene satisfactie voor u, na uwe dubbeld zware opofferingen. Ik behoef u niet te zeggen hoe zeer ik my by het vernemen van die tyding verheugde. Het is een gebeurtenis welke u in uwe carrière altyd zeer voordeelig zal zyn en voor u zelf en ons onschatbaar. Hoe gelukkig zyn wy alle gezegend dat wy alle ongewond uit de affaires gekomen zyn, de tyden zyn nog te onzeker om op iets te rekenen, anders zoude ik nog [met] meer genoegen daaraan denken wanneer wy eens alle te zamen te huis waren.

Ik ben minder gelukkig geweest in de uitkomst, daar de kolonne waar ik by [2] was, door opperslegte aanvoering zyn doel wel bereikt heeft, maar evenwel in wanorde terug getrokken is. Onze kolonne bestond uit 7 Komp[agniën] circa 900 man zonder geschut, Kavallerie, ambulances, wagens voor gewonden, de soldaten zwaar bepakt, geene veldflesschen noch brood zakken hebben: De 7 Komp[agniën] kwamen langzamerhand onder weg uit verschillende dorpen byeen, waren van 3 provincien en 4 differente bataillons zonder eenige eenheid, moest die troep door een zeer boschryk terrein tot op ruim 2 uren afstand van Antw[erpen], om troepen uit de stad naar deze zyde te lokken, bezig te houden om zoo doende den uitval van Chassé gemakkelyker te maken, dat dan ook gelukt is, daar tegen ons opgerukt is uit Antw[erpen] het 12de Reg[imen]t waarby vele vrywilligers uit Mons, dat uit geleerde tirailleurs waren. De troep marcheerde op vyands grondgebied byna even als in <vrëe>denland, de dorpen wierden binnen en door getrokken zonder eenige verkenning noch onderzoek, noch officieren noch manschappen werd eenige inlichting gegeven. Voor Capelle overviel ons de vyand sterk 180 man meest tirailleurde, hy werd evenwel dadelyk alleen door de voorwacht en eenige alleen regts af gezondene tirailleurs – teruggejaagd zonder dat de hoofdtroep zich ophield. Hy trok terug tot aan de andere zyde van Capelle waar de chaussee van Breda op die naar Antw[erpen] komt, aan den ingang van een bosch, waar aanhoudend gevuurd werd. Hoewel dit gebeurde ging de majoor du Bosson naar het dorp, op zyn gemak [3] naar den pastoor, achtte nooit by iedere boodschap die men om orders zond wat te doen [tegen] den vyand. hy hield zich bezig tegen alle onze bedenkingen met biljetten en wilde slechts eene wacht houden van 100 man, liet een spion naar den vyand door, welke door zynde, nadat hy de sterkte van ons opgenomen had, spoedig de kolonne van den vyand oprukte, gedeeltelyk met den stormmarsch op den grooten weg, gedeeltelyk regts en links ons omtrok, toen zelfs heeft hy geene order gegeven noch tot aanval noch tot retireren. Sommige komp[agniën] waaronder de myne ook, stonden aan een hevig vuur bloot zonder iets te kunnen doen daar wy op een weiland rondom in het hout zaten en geen vyand zagen. De soldaat geen chef ziende, geene order krygende, aan het vuur grooten deels blootgesteld. zonder iets terug te kunnen doen, werd gedemoraliseerd, en begon eerst

langzamerhand te ontzetten, bleef evenwel nog voorwaarts roepen, maar toen alle orders wegbleven en de vyand reeds in de flanken tirailleurde raakte de boel in de war. Ik was in de gedachte dat de majoor met eene komp[agnie] omtrok maar hoorde na verloop van 2 uren dat hy van den beginne af voor de bagage retireerde, Aan de ingang van het dorp hebben wy nog lang met eenig volk den vyand bezig gehouden, tot hy in de huizen zat en daaruit begon te vuren. Dit is de hoofdzakelyke loop onzer ongelukkig afgeloopene expeditie. Ik heb alles omstandig naar huis gezonden, wanneer zy u dit zenden dan zult gy meer partikulariteiten hooren. Van achteren is het een wonder dat wy er nog zoo af zyn, ik kan u verzekeren dat de kogels zoo fluitten dat men er aan gewoon raake. Amerongen werd uit eene schuur geschoten, waarop reed[s] met kryt stond 6 komp[agnie] Over[ijsselse] schuttery. Nu vale
groet de kennissen, geloof my
Zondag

TT

E[rnst] H[endrik] v[an] I[ttersum]

Als gy kunt meldt my dan eens wat omstandig van uwen veldtogt

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: den / Heere Directeur van t' Postkantoor / te Almelo / Baron J.W.C. van Ittersum / Kapt der 2 Comp: 1^e Bat: 1 / Afd: Geldersche Schutterij / te / *Deurne bij Helmond*

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 25 augustus 1831

Utrecht d[e] 25 Augustus 1831

Myn allerbeste Ittersum! Daar zit ik nu zoo ryk als een koning, met drie brieven van U, voor my, welker beantwoording my tot een opregt genoegen strekt. De eerste is van den 18 Augustus, uit Mierlo. gy zegd my daarin dat gy my den volgenden dag, weder wildet schryven, en dit is dus de reden, dat ik U toen niet dadelyk geantwoord heb. Zeer leed deed het my intusschen, uit dien brief te moeten verneemen, dat gy toen zulk een groote marsch onder aanhoudende regens, hebt moeten doen, en gy gedurende eenen langen tyd, door en door nat zyt geweest; o! gy weet niet half, myn beste, dierbare man, hoe naar het my maakt, als ik dit zoo verneem, en hoe ysselyk ik my dan over de gevolgen, van alle deze fatigues⁶⁵ verontrusten kan. Innig dankbaar, ben ik U, daarom, dat gy U dadelyk U na aankomst geheel verschoond hebt, daar ik eigenliefde genoeg heb, om te geloven, dat gy dit ook grooten deels, om mynent wil gedaan hebt, en dit is een denkbeeld dat my zoo regt gelukkig maakt. Gy zegd my ook nog in dien zelfden brief, dat gy zoo onbeschryfelyk verlangd, onze lieve kinderen eens weer te zien, en kan my dit zoo geheel voorstellen, wanneer ik myn eigen hart na ga, en dan gevoel, hoe het klopt, op de enkele gedachte van U weder te zien, dan beste, lieve man! wil gy my nu een groot bewys van Uwe liefde geven, komt dan wat ik U bidden mag, niet by [2] ons, voor dat gy voor goed kunt terug keeren, en ik dus de nieuwe schok, uwer scheiding, niet weder behoef te ondergaan, daar dezelve myne krachten misschien te boven zoude gaan, en ik dus onnodig lyden zoude moeten verduren. Uw tweede brief, welken ik gisteren ontving, is nu van den 21 Augustus uit Deurne, ik zag daaruit met groote vreugde, dat gy weder een geheel pak met brieven ontvangen had zoodat ik nu wel geloof, gy alle myne brieven zult gekregen hebben, Uw plan aangaande het aanstaande winter, vinde ik ook superbier, en hoop nu maar, onder ons gezegd, dat gy voor November geen huis meer in Almelo zult kunnen krygen, want als dit later nog eens mogt gebeuren, zoude het er al heel lelyk met verhuizen uit zien, en dan ook met eene keukenmeid, waarover ik aan Tante Feith te Zwol, reeds geschreven heb, en welke my geantwoord heeft dat de meiden zich te Almelo niet voor September verhuren, nu zal ik haar echter

65 fatigues. fatigue (Frans): vermoeidheid.

schryven, dat ik van plan veranderd ben, en zy dus weder geene vesite behoeft te doen; by die gelegenheid vernam ik van haar, dat Daatje geheel hersteld is en hare vermogens terug heeft, <hoe zeer> dat de goede Octavia, daarentegen nog in een allerakelykste toestand verkeerd, zoo dat Tante en Ockje, het op den duur niet kunnen volhouden, en hunne gezondheid hoe langer hoe meer geheel verliezen. Het is al een heel ongelukkig huisgezin. Nu is myn plan, om aan Mevrouw Troost te [3] verzoeken, of die haar best wil doen, van eene keukenmeid te Arnhem voor my te huren, en dan moet ik het voor het overige overgeven, daar ik er dan niets meer aan doen kan.

Wat nu Uw tweede plan betreft, myn lieve, beste man! om indien de zaken niet spoedig geschikt worden, Uw ontslag te vragen dit maakt my oneindig gelukkig, alleen, begryp ik niet, waarom of gy hiermede juist tot den 2^{den} November wachten moet, en dan wilde ik gaarne weten, of Uwe bedoeling is, om Uw ontslag te vragen om den 2^{den} te Arnhem te komen of wel dat gy het dan eerst vragen wildet, want in dit laatste geval, hetgeen ik evenwel niet veronderstel, zoude het wel January worden, vooral dien, gy het ontvangdt en ik zoude dus een geheel winter alleen moeten zyn. Ik begryp ook waarlyk! niet, myn aller beste Ittersum, waarom gy het nu niet dadelyk vraagt, daar gy nu toch niet meer van zulk een groot nut zyt, als gy het tot nog toe waardt, en of gy het nu, of later vraagt, daarom mist gy eeven zeer het genoeg, van Uwe kompagnie in Arnhem terug te brengen; en my dunk, gy wilt dit toch liever opofferen, als my weder op nieuw zoo veel te doen lyden, alstot nu toe het geval is geweest. Hoe dit zy, my zal het voor zeker de gelukkigste dag, van myn leven zyn, als ik U weder aan myn hart drukken kan; <sous> conditie⁶⁶ dat gy er geheel af waardt, en dus avoueer ik rond uit, dat ik U liever niet zie, daar ik die gedachte niet weer verdragen kan

[4] Dezen morgen heb ik nu Uwen derden brief van den 23sten ontvangen, met groot genoeg heb ik daaruit vernomen, dat Nypels zich zoo goed gehouden heeft, dit had men in Arnhem niet verwacht en ik ben er dus te meer mede in myn schik, om dat ik altyd zyne party getrokken heb; zeer gaarne zoude ik beide eens te rug zien Onbeschryfelyk veel plaisir doet het my, dat gy Oom Hendrick bedankt hebt, voor zyne goede administratie, met een gedeelte van ons inkomen, en nog meer ben ik verheugd, dat gy niet ongenegen meer zyt, om U met hem te verzoenen. o! gy weet niet half, hoe gelukkig! gy my daar mede maken zoudet. <Q> vraagt my ook nog, of ik met September naar huis ga, en dit moet ik met *neen* beantwoorden, want als ik toch niet voor de winter behoef intepakken, heb ik geene redenen, om zoo spoedig naar Arnhem terug te keeren, vooral om dat ik het met twee meiden die geen van beiden koken kunnen, al heel naar, en druk hebben zoude en dan wilde ik ook ten anderen, ysselyk gaarne er by tegenwoordig zyn, als de studenten terug komen, en dit geloofd men toch algemeen, dat spoedig gebeuren zal, moeder gaat ook niet naar Overijssel, en wil my dus nog gaarne wat by zich houden, daar de kinderen, een hele afleiding en vrolykheid geven. Jeannette is juist van daag een half jaar, het is een schoon kind, zy zoude best voor een kind van een jaar oud, kunnen passeren, en zy is daarby zoo stevig op de beentjes [5] dat het my niet verwonderen zoude, dat zy nog eerder lopen kan als de lieve Louis, die nog altyd even slap blyft; wat zyn beentjes betreft, voor het overige ziet hy er beter uit, als in die warmte, en die leelyke uitslag, die hy toen in zyn gezicht had, is ook weer over. Gy kunt U echter onmogelyk een denkbeeld maken, myn beste Vriend hoe alleraardigst hy wordt, hy begint nu ieder daag, meer <woorden> te zeggen, zoo zegt hy b: v: heel duidelyk, neen Mama als men hem iets vraagt, dat hem niet bevalt, en inplaats van ja, zegd hy na, prisies als een jood. Als men vraagt wat of hy zeggen zal, als gy terug komt, zegd hy dadelyk dag Papa, en als ik dan zeg: wat zal Papatje dan zeggen? antwoord hy: dag Wisch, zoo noemt hy zich zelf; ook ziet hy nooit een militair, of het is dadelyk, dag Papa! en als ik hem vraag, waar of hy my lief heeft, wyst hy op zyn hartje, en voegd er dan dadelyk by Papa, als of hy zeggen wil, Papa ook. Jeannette begint nu ook ieder dag wezendlyker, en aardiger te worden, zoo dat het een ware lust is, die beide kinderen te zien. Voor dat ik deze eindige moet ik U <toch> nog het een en ander van den dag van gisteren vertellen, welke hier met alle mogelyke luister gevierdt is, het was waarlyk, de moeyte waardt, om gister avond, de illuminatie te zien, het geen wy dan ook gedaan hebben, en van daar naar de tuin van Van Leuwen zyn gegaan, om de vuurwerken te zien welke daar afgestoken zouden

66 sous conditie. sous (Frans): onder. Lees: onder voorwaarde.

worden; gy kunt [6] U niet begrypen, welk een foule⁶⁷ van menschen, of er waren en hoe allerbeelderigst, of de gehele tuin verligt was, voor my, die nooit iets van dien aard meer gezien heb, was het een heel pretje. het vuurwerk zelf overtrof dan ook ver, al hetgeen ik er my van voorgesteld had, Arnold zeide ook, dat het superber mooi was en het weder begunstigde het zoo byzonder. Nu ben ik ysselyk verlangd, lieve Ittersum, om te verneemen, wat of die Inspectie van den Koning, ten gevolge zal hebben, hier geloofd men algemeen, er by die gelegenheid vele vry korpsen bedankt zullen worden; maar de schutteryen nog niet, nu wilde ik zoo gaarne, dat indien dit werkelyk dus zoo ware, gy by die gelegenheid, ook Uw ontslag vroegd, daar gy in de grond, met die geene toch gelyk staat, antwoord my hier toch vooral eens op. En dan moet gy my ook Uw adres sturen, als gy nu eenmaal op de plaats zyt, waar gy eenige tyd denkt te blyven; want nu weet ik nooit, waar of ik de brieven adresseren moet. Nu adieu dierbare man, my dunkt deze zal U toch plaisir doen, vooral als ik U zeg, dat ik niet voor twee uren van nacht naar bed ben gegaan, en dus eigentlyk dood moede ben; moeder verzoekt my U hartelyk van haar te groeten

A[rmold] schryft U zelf, en ik ben met een hart vol liefde

Uwe Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven, enkel, kant 5 en 6 beschreven.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan van Ittersum, 29 augustus 1831

Tholen 29 Augustus 1831

Amice!

Gy zult u zeker geen denkbeeld kunnen maken, dat gy van my niets hoort na uwen omstandigen brief waaruit ik uw tegenwoordig verblyf konde maken. Uw brief deed my buitengewoon veel genoegen, de eenige oorzaak daarvan is de verjaardag van <Size>, wanneer de overste van Vors (kapitein ter zee) myn gast was, met wien ik een tourtje op de Schelde gemaakt heb. Met de postschuit op Antwerpen zyn wy van B[ergen] op Zoom vertrokken en by de kanonneerboot n° 48 beneden Lillo afgestapt, van daar met eene sloep geroeid naar de korvet de Medusa, die thans ook mortieren aan boord heeft, deze bracht ons naar de Euridice voor Lillo waar wy eene visite aan den Schout by nacht Lewes maakten, deze bezorgde ons weder op de Zeeuw, waar wy ons hoofdkwartier opsloegen. De Zeeuw wordt gekommandeerd door den kolonel Ryk eene zeer oude kennis van den overste Vors. dus kunt gy begrypen dat wy overal goed ontvangen werden. Ik heb dat heerlyke schip toen gezien, iets wat my nog nooit gebeurd was, gy kunt u zulk een imposant gezigt slegt verbeelden; het schip is 220 voeten lang, heeft 94 stukken geschut aan boord, 60, 36 en 30 ponders en tusschen de 500 en 600 man.

Dien zelfden namiddag gingen wy met den kolonel Ryk, en zyne vrouw, kap^{t[ein]} L^{uitenan[t]} v[an] Maren en vrouw van de Proserpina, kap^{t[ein]} Lui[enan]t Le Jeune en vrouw van de stoomboot de Curaçao in eene mooye sloep de rivier op naar Pyp tabak, van daar wandelden wy tot digt by Antwerpen totdat men het fort du Nord duidelyk zag, en al de geheele stad langs de rivier. wy passeerden de <coupure> en zagen die welke by het Vlaamsche hoofd is, het water loopt reeds tot digt by St Nikolaas, de heerlykste polders staan onder water, vele huizen [2] vernield, een doode Belg lag daar nog te stinken half buiten het water, van Pyp tabak [zakten] wy na onze terugkomst af tot fort Marie en wandelden het daarby gelegene dorp Calloo door dat door onze <matroozen> zeer geleden heeft, men kan rekenen dat daar in die streek zo aan den ingang van het dorp een 25 huizen verbrand zyn, dan volgen eenige welke door het geschut en anders sins veel geleden hebben. <2/3> staat nog onbewoond, enkelde huizen werden weder bewoond, achter het dorp en in de tuinen begint reeds de inundatie. van de Schelde tot aan het dorp stond eene groote allée welke door ons omgehakt

67 foule (Frans); menigte.

is en dient tot eene versperring. Toen de onzen Marie na verloop van weinige minuten genomen hadden werd er dadelyk geschut op gebragt. na verloop van een paar uren had men er 4 stukken, welke den vyand tot zyne groote verbazing mede uit Calloo veegden. De gevolgen van den oorlog zyn hier in alle deszelfs ysselykheden te zien. Brand, water, plundering, de aanwezigen stond het ongeluk op het gelaat, zoodat ik moet bekennen dat ik medelyden met hen had. Van daar voeren wy weder naar de Zeeuw waar wy met het muziek dat daar aan boord is werden ontvangen, by den kolonel soupeerden en vervolgens ook op de Leeuw logeerden. Den anderen morgen vroeg voeren wy naar de Echo (brik) [en] de korvet de Proserpina die by Marie liggen, van daar terug langs de verschillende schepen en kanonneerbooten tot de stoomboot de Curacao die dicht by de doorbraak te Lillo ligt, deze doorbraak heeft eene zeer aanmerkelyke breedte. in de doorbraak staat reeds 70 voet water, by eb vloed loopt het water uit of in ter hoogte van 16 voet, voor den winter kan hieraan niets gedaan worden, dan met ysgang gaan er zeker een paar dorpen weg en lopen aanliggende polders groot gevaar, die dorpen, oud Lillo en nog een paar zyn reeds onbewoonbaar, daar zy met de vloed diep in het water zyn, sommige huizen storten reeds in. de heerlykste boerenhoeven staan er tot aan de daken in. Deze streken zyn ongelukkig, terwyl by Antw[erpen] om het fort du Nord ook alles onder [3] staat. Het zal hen hier heugen dat de revolutie plaats gehad heeft.

Dien nacht hebben wy nog op de Leeuw doorgebragt en zyn gisteren na het fort Bath besigtigd te hebben in den namiddag te B[ergen] o[p] Z[oom] gekomen, van waar ik heden morgen met Joncheere en 70 man naar Tholen ben <geweken>, waar wy een gemakkelyk en rustig leven zullen hebben, het gezelschap van Joncheere zal my weinig genoeg opleveren, de stoomboot <Somme> en 2 kanonneerbooten zyn hier waarop zeer aangename menschen zyn. Beelaerts komt wekelyks ook met zyn pink hier.

Uw journaal heeft my zeer veel genoeg gedaan, ik heb uwe reis met <interes> gevolgd, en uw geluk benyd. ik zal van den oorlog weinig aangenaams overhouden, aangename herinneringen zal ik niet kennen, ik mag my gelukkig achten ongewond en in het leven te zyn, na hetgeen wy hebben ondervonden en gedaan, in levensgevaar ben ik uren lang geweest maar de uitkomst is van dien aard dat ik met genoeg nooit daaraan kan denken. Ik heb geen lust hierover meer te schryven. te huis hebben <zy een> geheel verhaal van onze expeditie, dat moeten zy u maar eens zenden. Ik heb met genoeg de brieven van R[udolf en] H[enry] ~ ~ hier gekregen en gelezen. van J[an] W[illem] nog niet, welke eene aangename herinnering kunt gy daar altyd van hebben, wy zyn altyd verstooten, nu zyn wy weder geheel verspreid, op 5 plaatzen. Ik heb van moeder alle uwe brieven ontvangen, zoo ook het lystje en ben dus in staat u geheel te volgen. Indien ik niet naar de Schelde was geweest, zoude ik misschien by u gekomen zyn. A[rnold] heeft my daartoe eene propositie gedaan welken brief ik gisteren by myne terugkomst, dus te laat vond. wanneer hy nog by u moge zyn engagiër hem om hier by my te komen. Ik heb geen tyd meer, heden zyn wy hier gekomen dus is er nog al wat te doen

Groet alle kennissen van my en geloof my
Tholen 29 Aug[ustus]
1831

TT
E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwel geboren Heer / den Heer J.G.J. Baron van Ittersum / Vrywillig Jager by het korps Ut/rechtsche studentes / te / Oirschot / franco

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, augustus 1831

Amice

Uwe brieven met de goede tyding der broeders is my met genoeg geworden. Met blydschap heb ik de tyding omtrent J[an] W[illem] ontvangen en gisteren gelezen wat de Arnheemsche courant van hem zegt, ik ben overtuigd dat wy hem binnen weinige dagen als ridder van Willems order vermeld zien, daar is volstrekt

geen twyfel aan, iets dat hem van onbegrypelyk voordeel zal zyn in zyne carrière behalven de satisfactie voor zich zelf en het genoegen dat wy alle daarvan hebben, het behoeft hem nooit te berouwen uitgetrokken te zyn. Feliciteer O[ckje] uit mynen naam met haren dapperen man waarop zy nu meer dan ooit trotsch kan zyn. Wat onze omstandigheden betreft zie ik met genoegen dat men in Holland zoo vol moed is. wy hooren hier te weinig om ons zoo dadelyk veel voor te stellen. Ik vind eene goede zaak voor ons de stemming in Engeland ten onzen opzigte en vlei my dat door de geest van het parlement Grey wel eens gehooft zoude kunnen worden, die een personeele vyand van onzen Koning is, dat zoude aan de politieke zaken eene gunstige wending kunnen geven. ook de Fransche bladen schryven geheel anders over ons.

Meld my eens of de studenten in het vuur geweest zyn? of hoe zy die gevangen[en] gemaakt hebben en waar? hoeveel gevangenen Uden gepasseerd zyn naar Naarden. Zal men de verjaardag van den Koning nog al byzonder vieren of zou dit in Utr[echt] op de gewone [manier] zyn gaan? Hoe maakt het Wilhelmina in haren staat?⁶⁸ Nieuws is hier niets, met de gewonden gaat het over het algemeen zeer goed, er zyn er hier ruim 40, welke alle denkelyk het leven zullen behouden. Nu L'ami groet de huisgenooten en geloof my

TT

Zondag

EH van Ittersum

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 beschreven, kant 2 en 3 blanco, kant 4 adres : Baron A van Ittersum / à / Utrecht

Brief van Jan van Ittersum aan J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede, 2 september 1831

Oirschot 2 Sept[ember] 1831

Beste Moeder! Ofschoon ik nog geen antwoord heb ontvangen op myn' laatsten brief, hetgeen ik evenwel aan grote druktens van u toeschrijf, wil ik de gelegenheid, dat de Jonge Pal[landt] van Zwol, wegens ongemak aan de oogen naar Utrecht moet vertrekken, niet voorbij laten gaan zonder u eenige regelen toetzedenden; de couranten die hy u bezorgen [zal] verzoek ik wel te willen bewaren voor mij. Maandag laatstleden hebben wij een groote inspectie voor de Koning gehad, op de heide tusschen Eindhoven en onze verblyfplaats, twee uren van hier, het weer was regt goed, de expeditie aller brillands ofschoon wy er zelfs weinig van hadden, wy stonden in twee linie's van bataille en hadden de Leydsche studente juist achter ons; regt zeer verrastte my de komst van Arnold, die zoo als altyd zeer hartelyk & verheugd was ons weder te zien; J[an] W[illem] stond ver van ons af, dan dat ik hem konde spreken. De dag was vrij fatigant voor ons daar wy 'smorgen's om 6 uren uit marcherende 'savond's om 5 uren eerst terug kwamen. Zonder iets te vermoeden, kwamen J[an] W[illem] en A[rnold] nog 'savond's laat in Oirschot aanzetten, my engagerende om de anderen morgen mede te gaan naar Tilburg, om aldaar op de heide de inspectie der 1ste divisie te zien, gaarne nam ik dit aanbod aan en den anderen morgen om ½ 5 uren waren wij reeds op weg; in Tilburg was het ontzagchelyk [druk], zoodat wij 's avond's niet hadden kunnen onderkomen, indien er niet 4 van ons in ons oude Kwartier by myn oude gastheer hadden kunnen logeeren; na de inspectie die ook zeer mooi was gingen wy met Rudolf en Henrij en Frits v[an] Itt[ersum] terug naar Tilburg, en bragten dien dag en den volgenden daar zeer genoegelyk door. Henrij is zeer dik geworden en ziet er goed uit, hij was zoo als altyd uitermate vrolijk, Rudolf en Frits zyn woensdagavond vertrokken. Arnold gistere morgen naar Breda, van daar naar B[ergen] o[p] Z[oom]. J[an] W[illem] en ik om 11 ure gistere morgen hier naartoe, Henrij bleef nog eenige uren, Arnold gaf my by zyn vertrek f 10, het geen ik allerliefst van hem vond, daar het hem natuurlyk niet goed convenieert, regt veel genoegen hebben wy van deze onse zamenkomst gehad, jammer dat E[rnst] er niet by konde zijn; Arnold zal u verder wel al de byzonderheden melden welke wy gezien

⁶⁸ Wilhelmina was zwanger van haar tweede kind.

hebben <en> de Koninklyke familie, welke daar op eene zeer ongedwongene wijze leefde en die men ieder oogenblik van den dag ontmoetede. De plaats was hier en daar zeer goed geillumineerd; wonderlyk was het om de schoone illuminatie te zien, waaraan geene kosten gespaard waren van de gastheer, die de hooge eer Z:M[ajesteit] met de Konigin, P^{r[ins]} en Princes v[an] Oranje te logeere welke voor een der grootste briganten bekend staat, en by wien men by naauwkeurig onderzoek stellig de brabantse vlag in huis nog zoude gevonden hebben.

[2] Mevr[ouw] de Heer en de Juffrouw hebben Arnold & ik nog eene visite gebragt, Zy was zeer welvarende; in dat huis heerschte ook groote drukte, doordien P^{r[ins]} Albert er logeerde. Wy waren gisteren gaarne nog wat langer in Tilburg gebleven, door dien men dien dag nog de lyst der gedecoreerden verwagtede, van sommigen was reeds iets uitgelekt zooals de L^{uitenant} Gen[eraal] Trip & Constant de Rebecque zyn beide G^{root} Kruis van de Nederl[andse] Leeuw geworden, de Kroonprins is Veldmaarschalk geworden, Saxe-Weimar heeft een eeredegen van den Koning ontvangen.

Van J[an] W[illem] hebben wy niets kunnen gewaar worden, doch hebben stellig gehoord dat hy is voorgedragen & zal het dus wel krijgen, daar wy hoorden er vooral by de Schutterijen vele decoraties uitgedeeld zyn, het zoude mij voor ons allen veel genoeg doen; van Ernst heb ik een omstandige brief gehad omtrent zyn reisje op de Schelde dat regt interessant moet zyn geweest.

Nieuws omtrent onze terugkomst hebben wy nog niet opgedaan, en zyn in dat opzigt nog zoo wijs als voor de inspectie, wonderlyk vind ik dat heden morgen de Kap^{tein} een brief van het ministerie van oorlog kreeg, waarin hem fourage wordt toegestaan voor één paard, iets waarover hy al reeds zedert maanden gewerkt heeft; en dat men hem nu niet <zoude> toestaan, indien de compagnie zoo spoedig ontbonden zoude worden, wy moeten het dus maar weer geduldig afwagten. Met verlof ga ik niet of ik moet zeker weten dat wy nog onbepaald in dienst blijven, anders vind ik het niet plaizierig om eenige weken voor myne definitive terugkomst een paar dagen te Utr[echt] te zyn. Nu beste Moeder moet ik eindigen daar Pallandt op het punt is om te vertrekken, de hartelyke compl[imenten] aan O[ckje], de kleintjes verzoek ik eens te zoenen en geloof my als altyd

Uw hartelyk liefh[ebende] zoon

Jan

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Madame la Baronne Douair: d'Ittersum / née Baronne v. d. Merwede / à / Utrecht / p.f.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, september 1831

[begin] September 1831

Ziedaar verscheidene dagen myne beste O[ckje] dat ik U niet heb kunnen schryven, de reden daarvan is, dat ik in de eerste plaats de Inspectie van de Koning heb by gewoond, en vervolgens met de broers te Tilburg een paar dagen gepasseerd heb, en daar aan geen schryven te denken was. – Dog voordat ik U hierover het een & ander vertel, wil ik eerst U brief beantwoorden. – Dezelve heeft my weer gelyk alle uwe brieven een wezentlyk genoeg verschaft, dit zal wel geene byzondere verzekering behoeven.

Als de tyd van de post komt, begin ik, zonder het als het ware te weten, ongeduldig te worden, en zeker is het, dat voor ons huwelyk uwe brieven my nimmer zo gelukkig maakten als tegenwoordig, vooral als Gy my veel van U en onze lieve kinderen schryft. – Aangaande het komen met verlof, denk ik in allen opzichte zo als Gy, en ben het dierhalven volkomen met U eens dat het beter is, nog eenige tyd daarmede te wagten. Ik weet het, myn allerbeste schat, hoe zeer Gy naar my verlangd, ik ken uwe liefde, en Gy word dierhalven hierin [2] niet het geringste miskend. Myne terugkomst zal voor ons beyden een der gelukkigste dagen van ons leven zyn, dog juist daarom moeten wy dezelve ook ongestoord genieten. Kom ik by U slegs voor weinige dagen,

zal zulks natuurlyk onze vreugde aanmerkelyk verminderen, en dit moet niet.

Hoe meer ik daarover nadenk, hoe meer ik my in dit denkbeeld versterke. – Laat U dit nu van eene andere kant ook niet te veel verontrusten, de nu aanstaande veertien dagen, kunnen naar myn inzien veel inligting geven. Ik wil deze tyd eens bedaard afwagten, alvorens aangaande het een of ander een besluit te nemen. Niemand weet nu nog, wat de plannen der Regering zyn met de schutteryen, de aanstaande winter. Dit moet ik weer afwagten. Daarna moet ik bepalen of ik, wanneer, en op welke manier zal trachten een ontslag te bekomen. Stel dus U volkomene vertrouwen in my, myne dierbare O[ckje] en laat alles aan my over. Indien het van myne vrye wil afhangt, ga ik voor dat de winter begint uit den dienst. Nu op dit moment, na al het gepasseerde, kan ik geheel anders spreken, als voor eenige maanden, en zal nu ook geheel anders bevorderd worden. En neem nu nog deze gerustheid [3] voor altyd, als er aangaande my, of myn huis gezin het een of ander beslist moet worden door my, vooral als zulks van eenig aanbelang is, laat ik my nimmer door wie of het ook zyn moge influenceren. Gy maakt natuurlyk hierin eene volkomene exceptie, daar ik van harte gaarn alle onze belangen met [U] bespreek. Een ander kan my wel zyne opinie zeggen, dog naar myne eigene overtuiging neem ik besluit, en dit blyft dan bepaald. – Apropos Arnold was het nu ook met my eens dat het beter is, dat ik nog met geen verlof kom. Ik heb hem geen enkel woord van U gezegd, maar alleen myne opinie, en daarby gevoegd dat ik wel dagt [dat] gy er ook zo over denken zoudet. Uw brief van de 25^e heb ik ook ontvangen, gelezen en herlezen, en daar ik dezelve nog by my heb liggen, zal ik ze nog eens nazien, om U nog op het een en ander te antwoorden. Vooreerst dan moet ik zeggen myne lieve beste O[ckje] dat wat myn gezondheid aangaat, Gy volkomen gelyk hebt, als Gy in het denkbeeld verkeerd dat het veelal om U is, dat ik zorg voor dezelve draag. Ja, het is eene waarheid, het was aan U denkende, dat ik my zomts de moeite liet wel gevallen, van my, geheel nat zynde, te verschonen, hetwelk ik anders uit hoofde der fatigues meschien wel zoude uitgesteld hebben.

[4] Het doet my een ontzettend groot genoegen dat Daatje Feith weer geheel hersteld is, dog heb innig medelyden met de familie dat nu Octavia weer zo ziek is, het is waar, dat <huis houden> valt ook niet veel geluk te beurt. Jan F[eith] de Off[icier] der Genie heb ik in Tilburg gesproken, en Rheynvis op de heide by de inspectie. beyde zyn zeer wel', hebben zich zeer naar U geïnformeerd, en veele hartelyke compl[imenten] verzogt. Myn plan om met den 2 Nov[ember] juist naar huis te gaan, heb ik grotendeels opgegeven dus hierop behoeft gy niet meer te attenderen.

Gy hebt my in die brief oneindig gelukkig gemaakt met de details die Gy my van onze dierbare kinderen mededeeld. Ik ken die regels byna van buiten, zo dikwerf heb ik dat overgelezen. Schryft my tog veel van die lieve kinderen, ik hoor zo gaarn van hen. de Hemel geve dat ik er spoedig voor altyd ooggetuige van zyn moge! Gy eindigt u brief met te zeggen dat my dezelve plaisir zal doen, vooral als ik weet dat Gy niet voor twee uur na bed geweest zyt &[c]. – Hierin nu vergist Gy U geheel & al, Als Gy zo laat naar bed zyt gegaan, waard Gy natuurlyk vermoeid, en dan', hoe gelukkig my dezelve anders ook maakt, wil ik geen lange brief van U hebben, daar zulks dan voor Uwe oogen ook in geenen deele goed is. Ziedaar reeds vier [5] zyden vol, en geen enkel woord heb ik nu nog geschreven van deze dagen die ik met de broers gepasseerd heb. Weet dan dat voorleden Zondag morgen zyn wy van hier gemarcheerd naar Nunen, een dorp circa drie uur van hier, daar zyn wy dien dag gebleven. De volgende morgen om half vyf, was ik reeds buiten, en om vyf uur verlieten wy dat dorp weer en marcheerden naar de plaats waar de inspectie zoude plaats hebben. Tusschen tien en elf uur is dezelve dan ook begonnen, door heerlyk weer begunstigd. Verscheidene uren vergingen hiermede daar in de 30,000 menschen op het terrein vergaderd waren, behalve de menigte van aanschouwers, zo wel in rytuigen als te voet of te paard. – Nadat wy een uur op het terrein waren, ontmoete ik A[rnold], hetwelk geene geringe verassing was. daar wy natuurlyk geene gelegenheid hadden, om de nodige portie aftepraten deed hy my dadelyk de propositie om verlof te vragen ten einde gezamentlyk met Jan naar Tilburg te gaan, die inspectie bywonen, en dan met R[udolf] en Frits van Itt[ersum] een paar dagen aldaar te passeren. Dit vond ik natuurlyk regt goed, wy hebben dan drie dagen ook met veel genoegen gepasseerd. Henri wist niets van ons. Hy zat te paard voor zyn escadron, Gy kunt dus ook zyne verwondering nagaan, toen hy ons vier zag aankomen.

Hy is nog altyd dezelfde, en heeft daardoor niet weinig tot de vrolykheid by gedragen. Gisteren [6] morgen

zyn wy weder ieder naar zyne bestemming vertrokken en ik alhier gisteren avond laat aangekomen. In Tilburg was veel drukte, daar de geheele Koniglyke Famille nog aldaar was.

Nu myn dierbare O[ckje] zal [ik] het er by laten, zyt Gy nu niet regt van my te vreden? Ontvang met uwe lieve kinderen een zoen der opregste liefde en geloof my Ewig

geheel Uwen

van Itt[ersum]

Maak veele hartelyke compl[imenten] aan moeder. van Tante E[lsje] heb ik heden een zeer lieve brief ontvangen, ik zal dezelve spoedig eens beantwoorden. Schryf my eens welke, en hoeveel goed Gy hebt. – De ham heb ik ontvangen, adieu

De regering der stadt Arnhem heeft my een zeer hartelyke en flatteuse brief geschreven, ik zal U dezelve zenden, dog verzoek ommegaand terug; –

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven, enkel, kant 5 en 6 beschreven.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, 4 september 1831

4 Sept[ember]

Beste Jan. met leedwezen zag ik dat Gy mynen brief niet hebt ontvangen, ik had U de laatste dadelyk beantwoord; – maar zonderling gaat het thans, het is nu 10 dagen dat Arn[old] vertrokken is, en Hy die altyd zoo schryverig is, en die by ondervinding weet, wat het voor ons een onderscheid by den aanvang van elken dag maakt: *één brief of géén brief*, en hy schryft my volstrekt niet, althans ik heb geene enkele regel van hem, als hy niet geschreven heeft is het onvergeeflyk maar dat is het nog veel meer van J[an] W[illem] zoo hy schuld heeft.

den 26 heeft J[an] W[illem] het laatst geschreven, en hy kend Ockje, maar voor elk is in deze dage zulk een stil zwygen smartelyk, Ockje kwam heel weer by; gevoelde zich veel sterker, en alles was wel, doch de enorme teleurstelling die de afloop en de gevolgen der roemryke 10 daagsche veldtogt op levert en die ons nog niets verder zoo het schynt gebragt heeft, de vrees dat er nieuwe vyandelykheden zullen uitbarsten, en dat J[an] W[illem] er dan niet af kan, heeft haar in de laatste dagen zeer verzwakt. zy is veel koortsachtig en ziet er slegt uit. God geve dat J[an] W[illem] er spoedig af kunne, want lange houdt zy het niet meer uit, zy is anders heel wel en geduldig, maar zy lydt voor zich *veel*. – de teleurstelling van Uwl[ieder] komst is oneindig groot, en hetgeen Gy my van de fourage voor een paard voor den Kapt[ein] meld, geeft grote stof van vreezen, mogt de goede God weldra uitkomst geve, en alle [2] zwarigheden door eene gewenschte vrede wegnemen. hoe is Uw kwartier? hebt Gy het goed? en met wie zyt Gy te zamen? als er spoedig hoop op terugkomst kwam, dan was het goed dat Gy niet met verlof kwaamt, maar anders zou ik het toch willen als Kees Numan of Enno kwam, <dan> zou ik het ook zeer wenschen dat Gy mede kwaamt. Ik heb onder de hand zoo iets gehoordt, van ongenoegen met kapt[ein] Wilh[elmie] wat is daar het regte van? het wondert my, dat gy my daar niets van hebt geschreven! toen ik het hoorde ontroerde ik zeer, ik werd er koud van, hoe kan men naast by zulk ondervindinge geloof blyven hegte aan de goede trouw der menschen, Pr[edikant] v[an] Hemden, zal het ook wel berouwen, dat hy zóó over en tot hem gesproken heeft in zyne aanspraken.

wat wierden hier al toe bereidzelen tot Uwl[ieder] komst gemaakt, de Gouver[neur] v[an] d[e] Capelle zou Uwl[ieden] een dejeuner dindoir⁶⁹ van 230 G[u]lde. – eene lyst ging er med[e], aan de huizen van die geene die geene betrekkingen onder de studente hadden, de Heer v[an] d[e] Velde had voor f 50 getekend, ieder

69 dejeuner dindoir. déjeuner dînatior (Frans): wat een diner vervangt.

zoo naar rato, de achter geblevene studenten provisioneel voor f 250 - het zou een bal <Chan Jutor>⁷⁰ geworden zyn, de mindere klasse, liep voorlede vrydag – zaterdag onophoudelyk met groene takken en bloemen, in zonnige hoeken, heb ik gehoord, en alles, alles te vergeevsch. – de inspectie moet zeer inte[3]ressant geweest zyn. ik kan begrypen dat de komst van Arn[old] U verraschte en tot blydschap was, wist ik maar eens wanneer hy weer kwam. 2 aangenamen dagen hebt Gy in Tilb[urg] door gebragt; de arme Ernst mist alle genoegens met Ul[ieden] - toen gy over J[an] W[illem] schreef, wisten wy reeds, dat hy gedecoreert was.

Nu beste, voor heden moet ik het er by laten, O[ckje] groet U hartelyk, ook Jean[nette] Braber, die geheele fam[ilie] en alle vrienden, als altyd

Uwe hartelyk liefh[ebbende]

Moeder

hoe ver is J[an] W[illem] van U af. wy zenden een brief voor hem aan U, niet wetende waar hy is
Louïs is gansch niet wel, doch J[an] W[illem] hebben wy dat niet geschreve, hy heeft diarrhé en koorts.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron v: Ittersum / vrywilliger in den / Comp: jagers Utr. studente / gekantonneert te / *Oirschot*

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 4 september 1831

4 September 1831

Hartelyk geliefde O[ckje]. Eenige regelen wil ik U heden tog meer toezenden, daar ik U eene aangename tyding heb mede te deelen namentlyk deze: dat ik benoemd ben tot Ridder der militaire Willems orde! Ik twyfel er niet aan, of Gy zult met my, er niet weinig, mede in U schik zyn. Het is voorzeker alle mogelyke satisfactie welke [ik] voor al het geledene heb kunnen ontvangen. Myn geluk kan ik inderdaad niet genoeg roemen, daar ik tot nu toe, de eenigste van ons geheele Batt[aljon] ben die deze distinctie geniet. Ik denk dat binnen weinig dagen, zulks met de gewone formaliteiten zal worden uitgereikt. Zodra dit voorvalt zal ik U alles omstandig mededeelen. Myn brief zult Gy nu ontvangen hebben, ik twyfele niet of dezelve zal U wel plaisir gedaan hebben, daar ten minsten het niet aan lectuur ontbrak. Zeer verlang ik nu ook weer naar tyding van U myn allerbeste O[ckje]. Als Gy tyd hebt schryf my dan tog vooral altyd wat omstandig van onze lieve kinderen. My dunkt dat als ik nu weer by U ben, my niets meer te wenschen zal overig blyven, daar ik n[ame]l[ijk] het geluk hetwelk myn hart begeert, zekerlyk in myn huis zal vinden – En dit alles dan myn beste O[ckje] zal ik aan U te danken hebben – dit denkbeeld alleen vind ik gelukkig, daar het my eene verpligting oplegt, die het eerste but, van myn volgend leven zal uitmaken.

Adieu dierbare Vrouw, deze teld voor geen brief, maar alleen voor een klein praatje. Maak myne hartelyke groeten aan Moeder en geef haar een ridderlyke zoen, –

Adieu. Ewig Uwen

van Itt[ersum]

Zondag avond.

slaap wel

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 beschreven, kant 2 adres: Baronne van Ittersum / *Utrecht* / van Ittersum

70 Chan Jutor. Waarschijnlijk wordt een liefdadigheidsbal bedoeld.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 5 september 1831

Utr[echt] 5 Sept[ember]
1831

Beste JanW[illem]

ofschoon ik op myne vorige brief geen antwoord heb, zoo wil ik U eenige regelen zende, om U met de vereerende onderscheiding die U te beurt valt, en die Gy zoo wel verdiend, geluk te wenschen, ik verblyde er my hartelyk over, dat is natuurlyk, en wensch myne beste, dat Gy ook zoo zult streven, naar de goedkeuring van den Koning der Koningen, op dat eenmaal Uwe oprechte Godsvrucht die daar toch het doel van dat streven zyn moet door Gods genade U moge beloond worden in den Hemel door een eere en heerlykheid, waarvan het ons niet gegeven is, ons hier zelv eene flauwe voorstelling van te kunnen maken. – <toch> hebt Gy ons nu al 10 dagen te leur gesteld in deze hoop op tyding van U, dan neen dit is <echter> Uwe schuld niet. ik zou U daaraan niet herkennen, wy zenden deze brief, zekerheids halve naar Jan, ter verdere bezorging. maar nu over iets anders, het komt my voor, dat gy na voor Uw Vaderl[and] gedaan hebt alles en meer dan men van U verwachten kon, kundt Gy het nu niet by laten, en te huis komen, Ockje houdt zich best, ik kan niet anders als haar pryzen, en toen alles zoo goed ging en Gyl[ieden] te rug zoude kome, zag zy er beter uit, zy was zelv vroeger weer bygekomen, dan de te leurstelling van dezen dagen, het ongelukkige dat de veldtogt nog niets voor ons heeft uitgewerkt, alles zoo onzeker zoo duister blyft, men weet <niet> wat men mag hopen, wat men moet vreezen. dat is sterker dan zy, zy is sinds 14 dage, dikwils naar en binnenkoortserig, ziet er veel minder goed uit, en is zwakker, ik heb Suerman laten komen, die vind haar ook zwak en heeft haar versterkende middelen gegeven, die zy trouw gebruikt, zy is bedaart. en doet haar best om opgeruimd te zyn, maar lydt voor zich zelve veel, maanden zou zy het niet meer uithouden, was het weder dan mild hield zy het best tot Nov[ember] uit. maar nu niet, door de vrees dat het weer oorlog kon worden, en gy er dan niet af [2] zoudt kunnen, en deze vrees is niet ongegrond. Overdenk het geen ik U schryve, het is de volste waarheid, Gy kent my, en weet dat ik niet blind voor <haar ben,> maar nu heb ik innig medelyden met haar, juist om dat zy haar best zoo doet om zich goed te houden. dat haare krachten te kort schieten is haar schuld niet.

vaarwel beste

Uwe hartelyk liefh[ebbende] Moeder

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven; op kant 2 adres: Baron/ Van Ittersum, Kapt: / Arnh: Schuttery, 1 Bat: 1 Comp. / gekantonneert / te / Deurne

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 5 september 1831

Utrecht d[e] 5 September 1831.

Myn beste Ittersum! In de doodelykste ongerustheid, waarin ik my reeds zederd verscheidene dagen bevinde, neeme ik eindelyk myne toevlugt tot de pen, om U door dezelve indien zulks mogelyk is, te doen verneemen dat ik in geene negen dagen tijding van U ontvangen heb, gy kunt begrypen, hoe angstig my dit <ongunstig> stilzwygen van U dierbare Vriend! maakt, temeer daar Moeder ook nog in het geheel geen brief van Arnold ontvangen heeft, en het is eergister toch reeds acht dagen geweest, dat hy van hier vertrokken is. Nu zoude ik U zeker reeds eerder geschreven hebben, maar ik wist niet, of gy nog wel te Deurne waardt, nu is Moeder echter op het denkbeeld gekomen, om deze aan Jan te sturen, van wie wy, even als van Rudolph, brieven na de Inspectie gehad hebben, en daar Jan ons zegd, met U uit Tilburg te zyn teruggekeerd, weet hy zeker ook Uwe verblyfplaats. Gy kunt niet begrypen, hoe ik er onder lyde, in het geheel geen tyding van U, myn Beste te ontvangen, gister is het acht daag geweest, dat ik Uwen laatste brief ont[2]vangen heb, dezelve

was van den 26sten, en gy vraagdt my daarin om eene kam, welke ik U dienzelfden dag, teweten den 28sten, nog gestuurd heb, en dat is ook myn laatste brief geweest; welke ik U geschreven heb; de 25 had ik U een brief van zes zeldjes geschreven, en zag nu met verlangen, een antwoord op beide te gemoet dan helaas! ieder dag te vergeefs, en wie weet of gy dezelve nog wel ontvangen hebt, dat er van Uwe brieven verloren zyn gegaan, is dunkt my zeker, daar ik niet geloven kan, gy, nog Arnold, in zulk een langen tyd, niet zoudt geschreven hebben. Met groot genoegen zag ik uwe benoeming in de Courant, als ridder van de Willems orde, en filiciteer er U hartelyk mee, regt van harten kan ik <mij er> even wel nog niet over verheugen, zoo lang ik geen brief van U heb; o! gy weet niet, hoe ik te moede ben, ik houde my echter zoo veel mogelyk bedaard, en dit is ook zaak, daar Professor Surman my zeer zwak vindt, en dit heb ik reeds lang, en dagelyks meer gevoeld, [ik] heb er echter niet van willen spreken, tot dat Moeder het zelf opmerkte, hoe vervallen ik er uit zie, en nu heb ik op haar verzoek, Surman weder eens laten komen, en ben nu trouw aan het medecineren, dan ach! myn beste, lieve man! de beste, maar ook de [3] eenige medecynen, zyt gy; nu hebt gy het nog in Uwe magt, om my door Uw spoedig terugkeeren, myne vorige gezondheid, en krachten te doen erlangen; maar kwam er op nieuw weder oorlog, ik weet niet of ik dit wel goed zoude maken; en het zoude dan misschien voor altyd te laat zyn, my dunkt waarlyk! gy hebt nu voor het Vaderland genoeg gedaan, en ik heb thans alle regt en aanspraak op U, gy hebt toch ook heilige pligten jegens eene zwakke vrouw, en twee hulpelooze kinderen te vervullen, moeder denkt er even zoo over als ik; en wenscht niets vuriger als dat gy hoe eerder hoe liever Uw ontslag <ziet> te krygen, zoude het U dan zoo veel kosten dit grootste offer van Uwe opregte liefde te brengen?

Uit een brief van Ernst weten wy, dat Arnold te Tholen is, ik ben ysselyk verlangend dat hy terug komt, denkt echter niet [dat] dit voor morgen zyn zal, ik geloof dat Moeder U ook wil schryven, die is ook regt gelukkig, met haren ridder, en alle menschen deelen er hier zoo hartelyk in! schryf my nu toch spoedig, want als gy deze ontvangdt, zit ik misschien nog zonder tyding van U, ik kan my niet begrypen, dat gy niet zorgen kunt, dat de brieven beter teregt komen. Adieu dierbre, de kinderen zyn heel wel, en ik ben met een hart vol liefde

Uwe Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur le Baron J:W:C: Van Ittersum
De brief is licht beschadigd.

Brief van Jan van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 5 september 1831

Oirschot 5 Sept[ember] 1831

Amice! Gisteren vernam ik tot myne niet geringe blydschap, de lijst der gedecoreerden na lezen de bevestiging van ons billyk vermoeden omtrent U; waarmede ik U dan nu ook van harte wil geluk wenschen, ik zoude U reeds eerder geschreven hebben, doch werd hierin verscheidene malen verhinderd; en ik begreep toch, gy de tyding evenzoo spoedig van uw hoofdkwartier zoudt erlangen als ik het u schrijven kon; zoo hebt gy dan nu eene niet onaangename belooning gekregen, voor al uwe sacrifices, waarvan gy gedurende uw volgend leven niet weinig genoegen zult beleven; voor onze goede Moeder doet het mij ook ontzagchelyk veel genoegens, zy zal wat trotsch op U worden; en Ockje zal dunkt mij in de wolken als t' ware zyn; ik vrees nu maar, dat zy er op zal blyven aandringen, dat gy nu de militaire carrière voor goed moet <aanvaarden> ten einde nog meer fortuin in dezelve te maken, en U deze propositie misschien wat in het naauw zal brengen! Wat onze terugkomst naar Utrecht aangaat, zoo <voele> ik nog weinig hoop deze zoo spoedig zal zyn, als wel een ieder wenscht & denkt, of het voor de schutterijen en andere zoo veelvuldige vrywilligers raadzaam is om ons *studenten* alleen uit den dienst te laten treden, betwyfel ik zeer; en de

politique omstandigheden zullen daarentegen dunkt mij nog niet kunnen toe laten de vrywilligers te gelyk met ons te dimittere⁷¹ intusschen verveelen wy ons nu verschrikkelyk; in Utrecht is men omtrent ons r  tour ook zeer misleid geweest; men had namelyk, op welke wyze weet ik niet, voor stellig uitgestrooid, dat wij l[aatst] l[eden] vrydag zouden retourneren, velen begonnen reeds praeparaties te maken, om ons luisterryk te ontvangen, toen er zeer natuuryk tyding kwam dat nog niets hieromtrent beslist was. De stad zal ons hoor ik eene party geven; de ex-Gouverneur v[an] d[e] Capelle praes[ident] Curator der Academie wil ons een d  jeun   geven; dus schynt alles al zoo wat in order te zyn, en er [schijnt] niets meer aan te ontbreken dan onze terugkomst zelve. – Met genoegen heb ik gelezen [dat] de beide *Bentinck's* gedecoreerd zijn, dit is voor Wilhelmine ook geene kleine vreugde, zy heeft nu twee broeders &   enen zwager te complimenteren. Er is by deze, zoo als by elke andere gelegenheid al weer door geleeft met die decoraties; *Post* komt er het gekste af, die man wordt zoo wat publiek voor de gek gehouden, mij dunkt ik zou dan liever verre weg verkiezen, dat men maar geheel van mij zweeg. – Van Ernst heb ik eens intusschen een brief gehad omtrent zyn tourtje op de Schelde, waarby hy de meeste schepen, waaronder de prachtige *Zeeuw* etc bezocht heeft, en digt langs Antwerpen heen gevaren is, hij is anders niet vrolijk gestemd, in dat opzicht heb ik regt medelyden met hem. Hoe is het met uwen <1st> L^{[uitenan]t} *Fische* zoude die by de 2^d benoeming misschien gedecoreerd worden, my dunkt toch zeker? voor Henrij heb ik nu ook nog hoop; daar er nog geen van zyn corps die men weet dat voorgedragen is, als *Habetsch* & anderen gedecoreerd zyn!

[2] Het is dunkt mij voor U dubbeld flatteus, daar nu gy *nu al* benoemd zydt, terwyl er behalve hoofdofficieren nog geen enkele Kap^[lein] benoemd is geworden, en gij dus de eenigste zydt. Nu l'ami moet ik eindigen daar [ik] op 't moment weinig tyd hebt, groet de kennissen

Vale!

T.T.

J[ohannes] G[erardus] J[ulianus] v[an] *Ittersum*

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: HoogwelGeboren Heer / Baron J:W:C: van Ittersum Ridder der Milit: Willemsorde 4^e Cl: / Kapitein by de Arnheemsche Schutterij I Bat: I af^d / in cantonnement / te / Deurne / by *Eindhoven* / *Directeur der Posteryen* / te *Almelo*

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 7 september 1831

Deurne 7 Sept[ember] 1831

Ziedaar myn beste O[ckje] al weer de derde brief, dat ik er geen van u ontvangen heb. Hoe zeer ik dus naar tyding verlang zult gy kunnen nagaan. Heden verwacht ik nu zekerlyk eenig berigt, en daarby de brief terug van de Regering van Arnhem. Gy zult dezelve ongetwyfeld met veel genoegen gelezen hebben, ook vinde [ik] deze manier ook zo hartelyk als flatteux! Ik meen U geschreven te hebben dat de order hier gekomen is, waarin ik benoemd ben tot Ridder van de Milit[aire] Willems Orde. Wanneer ik dezelve nu ontvangen zal, weet ik niet, dog geloof ik even min zulks lang zal duren. Waarschynelyk is men nu in den Haag bezig, de Diploma's in gereedheid te brengen. & daarna zal de plegtige uitreiking mee plaats hebben. Het is jammer dat Gy <het> niet eens zien kunt; om zulks evenwel te vergoeden zal ik U deze geschiedenis in zyn geheel mededelen.

Ik geloof Beste O[ckje] dat ik nog vergeten heb u te schryven, dat ik in Tilburg de Broeder van den Heer Pols uit s'Hage gesproken heb, die daar aan den Veldpost geemployeerd was. Met dezen heb ik veel [2] van de Posteryen gesproken, en natuuryk over Almelo niet gezwezen. Ik vertelde hem, dat er niet aan te denken

71 dimittere. diminuer (Frans): verminderen.

was om in Almelo een huis te krygen, en dat my zulks in geen geringe verlegenheid bragt, daar ik my stellig had voorgenomen, om, by aldien ik den dienst quitteerde, niet zonder U van Arnhem te vertrekken. Dat ik natuurlyk nog niet wist op welke manier dit alles geschikt zoude worden, dog ik ook wel vertrouwde, dat de Administratie de billykheid van myn <wensen> zoude erkennen, en daarna my behulpzaam konde zyn. & &. Dit een en ander begreep ik, [dat] kunt Gy aan U broer overbrieven, en dat kan nooit kwaad! Binnen kort moet er in de Posteryen eene grote verandering voorvallen, waarin dezelve zal bestaan weet ik niet, dit heb ik niet gewaar kunnen worden, dog het is zeker dat er zo iets moet voorvallen. En wie weet of ik daardoor geene gelegenheid kryg, tot eene geschikte verandering. – Hoe het ook zyn moge, ik zal dit ook al weder geduldig afwagten – tot nu toe hebben wy zo veele redenen tot dankbaarheid, dat wy ook dit gerust verder aan de Voorzienigheid kunnen overlaten.

In de hoop myn beste O[ckje] dat ik heden een brief kryg zal ik het er voor dit moment by laten, daar ik nu eenige andere zaken te beredderen heb. Dezen avond nog [schrijf] ik hier in alle gevalle nog eenige regelen by. Adieu beste schat.

[3] Tot myne groote spyt lieve Beste O[ckje] ben ik in myne verwagting teleurgesteld, daar ik weer geen brief van U ontvangen heb. Als ik er heden geen kryg, begin ik my in derdaad eenigermate ongerust te maken, te meer daar ik ook nog geen brief van A[rnold] gehad heb, en deze Maandag weer in Utr[echt] zoude retourneren. Ik zit nu de momenten te tellen dat de post aan moet komen, niet twyfelende of ten minsten heden zal ik tyding van U ontvangen. –

Zaterdag vertrekken wy van hier naar Helmond, hetwelk my nog al plaisier doet, daar Helmond een aardig stadje is, en wy daar zekerlyk zeer goede kwartieren zullen krygen. – Daarenboven begint het hier zo razend verveelend te worden, daar men geen lectuur, geen werk & c heeft. Meld my eens op welke manier ik in de secretaire konde kunnen komen, daar, als zulks gemakkelyk gaat, misschien wel eens voor een paar dagen naar Arn[h[em]] ga, om wat werk b.v. van myn journaal te halen. Als Gy evenwel liever hebt, dat ik my met geene sleutels bemoei, alvorens Gy er zelf by zyt, meld het my dan maar ronduit, daar het my zo veel niet schelen kan.

Hiermede nu lieve Beste O[ckje] zal [ik] het er by laten. Als A[rnold] niet te huis is, stuur hem dan deze met de eerste post. adieu, geef een hartelyke zoen aan moeder & &. kinderen van U Ewig liefh[ebbende]

van Itt[ersum]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baronne van Ittersum / *Utrecht* / *van Ittersum*

Brief van Henri van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 7 september 1831

Oosterhout 7 Sept 1831

Amice.

Vertrouwende dat gy wel verlangen zult te weten hoe ik het gehad heb in den afgelopen maand Augustus en welke helden daden ik uitgevoerd of van andere gezien heb, zoo wil ik de pen eens opvatten en U het een en ander eens verhalen. Zoo als gy wel begrypen zult heb ik het er zonder eenige kwetsuren afgebragt, had ik het ongeluk gehad een arm of been te verliezen dan zoude de faam U dat wel hebben bekend gemaakt, intusschen verheug ik my zeer om dien goeden afloop, aangezien ik volstrekt geene armen of beenen overcompleet heb! Myn regiment, als behorende tot de zware kavallerie, maakte een gedeelte der reserve uit, en aangezien de Belgen nergends stand hielden, viel er voor ons niets te doen, dagelyks kleine marschen en dan op bivouak, op den algemenen ruildag heb ik een brief van den generaal [2] Post naar het hoofdkwartier te Diest gebragt, aan het adres van den Hertog van Saxen Weimar, deze zat juist aan tafel in een groot logement, in gezelschap van zynen geheelen staf, nadat ik mynen brief afgegeven had, verzocht de hertog my aante zitten, dat ik, zoo als gy kunt na gaan, niet weigerde. Na den eten door de stad gaande vond ik broeder

Jan deftig op schilderwacht staan! , nadat hy afgelost was hebben wy eenen genoeglyken dag doorgebracht, den anderen morgen passeerde myn regiment de stad en keerde ik naar myne kompagnie terug. Gedurende het gevecht by Kermpt waar van weerskanten nog al verlies geleden is, waren wy gebivouakkeerd in eene boomgaard te Rummen en konden elk schot zeer goed horen, onze hulp niet vereischt wordende en de tyd ons lang vallende heb ik met den Ritm[eester] Storm de Grave een partytje gesmousjasd⁷² op het achterstuk van myn kuras. Den laatsten dag had voor ons regiment slecht kunnen zyn, des morgens hoorden wy al <marscherende> op meerdere of minder afstanden het kanon- en geweer vuur, tot dat eindelyk de order kwam: de kurassiers vóór. in één [3] oogenblik was alles in galop! na aldus een eind wegs gereden te hebben, werden wy op een akker links van den straatweg en bataille⁷³ geplaatst, nu dachten wy dat onze beurt om te handelen gekomen was, maar dat was mis, door de wolken van stof welke wy in beweging bragten konde ik niets zien, eenigen tyd daarna vernam ik dat men plan gehad had ons eene charge op een quarré⁷⁴ der Belgen te laten doen, maar dat deze by ons aanrennen in galop over den straatweg reeds op de vlugt gegaan waren en ons niet durfden afwachten. Er was dus voor ons niets te doen zynde marcheerden wy weder bedaard naar den straatweg terug, langzamerhand Leuven naderende, kort voor de stad werdt ons een plaats aangewezen, voordat wy ons echter geheel in bataille geformeerd hadden werden wy onverwachts door een hevig kanonvuur begroet, door dit vuur werden eenige paarden gekwetst, dit gaf eenige verwarring, gelukkig dat by het aanhoudend vuur er geene meer gekwetst werden, twee manschappen werden gedood, en zoo als gy weet werdt onze chef de Gallieres het regter been en zyn zoon, dienende als adj[utant], de regter voet afgeschooten. Vader en Zoon op het zelfde oogenblik zoo zwaar geblesseerd was voorwaar geen aangenaam gezicht, intusschen zal ieder één by zich zelven wel [4] gedacht hebben: liever gy dan ik! Het regiment heeft door deze kanonade verloren, den kollonel, zyn adj[utant] en twee man, verder zyn er 22 paarden blyven liggen, Waarlyk niet veel als men nagaat dat 28 kanonnen en kruisvuur op ons gemaakt hadden. het hellende terrein, de kruiddamp en de slechte bediening der vyandelyke stukken hebben ons geholpen. Nadat de wapentilstand gesloten was, hebben wy een bivouak betrokken, des namiddags werd ik gewaar dat het 2^[de] bat[aljon] Jagers in de buurt lag, dadelyk maakte ik plan erheen te gaan en Rudolph eens opte zoeken, twee flesschen goede Bourgonge medenemende, wy hadden elk zooveel van dien wyn gekregen als wy hebben wilden, het witte Heeren klooster by Leuven heeft onze brigade 1400 flesschen geleverd! Broeder R[udolf] was er gelukkig ook goed afgekomen en liet zich den wyn regt goed smaken. Den volgenden dag heb ik met myn vriend H. Hamming een bezoek naar Leuven gebracht by onze oude kennissen, het duurde niet lang of wy waren totaal door de zorgen heen en vergaten geheel en al dat wy in vyandsland waren. Nu l'ami is het papier vol en ben ik ten einde, ik verlang zeer nu ook iets van u te horen. Vale TT

Uw broeder Henri

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 9 september 1831

Utrecht d[e] 9 September 1831

Myn allerbeste Ittersum! Hiernevens ontvangd gy van Moeder en my, een kruisje, om te kunnen dragen, als gy eens weder Uwen politiken rok zult aan getrokken hebben, met mynen vurigen wensch, dat dit spoedig gebeuren mag; nu hebben wy het echter op die Ornitie⁷⁵ van Ruiser gekocht, dat als gy er misschien reeds een ander gekocht had, hy het dan terug zoude neemen, dat, myne lieve Vriend, verzoek ik U, my hierop

72 gesmousjasd. smousjassen: kaartspel tussen twee personen.

73 en bataille. bataille (Frans): veldslag. Lees: opgesteld in slagorde om te vechten.

74 quarré. Mogelijk wordt een in een vierkant opgesteld leger bedoeld.

75 Ornitie. orneren; versieren. Mogelijk wordt een verkoping van (militaire) versieringen bedoeld.

naar waarheid te antwoorden. Dezen <dag> had ik my zoo gevleyd, een brief van U te zullen ontvangen daar ik uitgerekend had, dat ik van daag antwoord had kunnen hebben; hiermede heb ik my echter zeker vergist, gy zult nu zeker myne beide brieven ontvangen hebben, de laatste heb ik met zulk een <verhitte> hoofdpyn geschreven, dat het my byna niet mogelyk was, een letter op het papier te zetten, en toch wilde ik U gaarne dien zelfden dag de brief van de Burgemeester terug sturen; regt gelukkig! maakte my intusschen Uwen langen hartelyken brief. alhoewel er eene passage instond, die my met angst en schrik vervulde; teweten deze: Indien het van *myne vrye wil* afhangd ga ik voor de winter begint, uit den dienst” – Dus gy schynt er zeer aan te twyfelen, of gy Uw ontslag indien gy het vraagd krygen *kunt*! O! gy weet niet myn beste Schat, welk een ysselyk denkbeeld, dit voor my is en welk eene [2] ten *hemelschreeuwende* onregtvaardigheid, ik dat vinden zoude; Amerongen, is het maar zonder de minste moeite, zelf[s] vóór den veldtocht toegestaan, en wat nog oneindig sterker is; Moreest; die daar hy geene kinderen heeft, werkelyk in de termen viel, van te *moeten* dienen heeft, om dat zyne vrouw er onder zoude bezweken zyn, zyn ontslag gekregen, en is reeds zederd verscheidene maanden, by haar terug te Amersfoort, en gy, die geheel *vrywillig* zyt uitgetrokken, die, gedurende een geheel jaar, U alle vermoeyenissen van den dienst getroost, en gedurende den veldtocht, U zoo uitstekend gedragen hebt, en van zulk een onrekenbaar nut, voor Vorst en land geweest zyt, zoude nu nog een ontslag geweigerd worden, dat voor de gezondheid van Uwe vrouw, allernodigst is, want waarlyk! moet ik nog een winter zonder U zyn, dan kwyn ik zoo als reeds het geval is, al meer en meer weg, en tegen het voorjaar ben ik er misschien reeds niet meer. Gy zegd my dan ook in Uwen brief, myn dierbare Vriend! dat gy denkt dat de aanstaande 14 dagen veel inligting zullen geven, en gy die dus eerst voorby wilt laten gaan, als gy nu deze ontvangd zyn ze reeds vervlogen, en ik twyfel er zeer aan, of gy iets meer weten zult, als toen gy my Uw brief schreef. Uw ander briefje heb ik ook ontvangen, ik weet het echter reeds lang uit de Staats Courant dat gy de Willemsorde ontvangen had, ik verlang om te verneemen op welke manier ze uitgereikt worden. Verbeeld U eens lieve, beste man! dat de goede Henry van daag ziek is, hy is zwaar verkouden, het is voor Moeder al heel naar, en ik wensch hartelyk, hy spoedig weer beter zal zyn. Gister ontving ik een brief van Tante Elsje, om my met Uwe decoratie te feliciteren, zy schryft my, dat haar plan is; om den 20sten van deze maand, *Wisch* te verlaten, en als ik dan terug was, wilde zy, volgens belofte, nog een <paar> weken, by my komen, het geen nu echter niet gebeuren kan. < -- >

Myn vertrek van hier, eerst in October zyn zal, nu < -- > echter de goedheid, om Tante te proponeren, voor die week of wat, hier te komen, en dan tegelyk met Moeder, naar Zwol te retourneren, daar moeder toch zeker niet voor [3] in het begin van October, naar Kampen gaat; ik hoop maar dat Tante dit nu doen zal. En nu myn beste, dierbare Vriend! moet ik deze eindigen daar ik ook nog aan Betje Gale wilde schryven; Mevrouw Troost; met wie ik in drukke correspondentie, over eene keukenmeid ben, kan my geene bezorgen, die my convieniert⁷⁶ en dus zit ik nog by provisie⁷⁷ zonder; nu; als ik ook eens zoo gelukkig was, dat gy terug kwaamd; zouden wy geene keukenmeid nodig hebben daar ik het in dat geval altyd beter zoude vinden, dat gy naar Almelo ging, waar wy dan natuurlyk kamers zouden moeten huren, en ons behelpen, maar dat is alles niets als ik U maar terug heb; en gy niet op nieuw Uw dierbaar leven in gevaar brengt. Adieu, de kinderen zyn wel. Uwe U liefh[ebbende] Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron J:W:C: Van Ittersum / Directeur der Posteryen te Almelo / Kapitein van de 2de kompagnie 1ste Battallion / 1ste Afdeeling Schuttery van Gelderland / te / Deurne / by Helmond

De brief is beschadigd.

76 convieniert. conveniëren, passen. gelegen komen.

77 by provisie: voorlopig.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 12 september 1831

Utrecht d[e] 12 September 1831.

Myn allerbeste Ittersum! Uwe brieven heb ik alle op zyn tyd ontvangen, en met heel veel genoeg, uit den laatsten, welken ik heden morgen ontving, vernomen, dat gy thans te Helmond zyt; en wel by den Dominé, by wien ik niet twyfel of gy zult het er wel goed hebben. Als het eens zoo te pas komt, vraag hem dan toch eens, naar Alexander Van Sandick, die, zoo als gy U misschien herinneren zult, te Helmond gestorven is en door den predikant, zoo hupsch moet behandeld zyn; hy zal U dus zeker nog wel het een en ander van zyn laatste gesprekken kunnen mededeelen, en hiervan wilde ik juist zoo gaarne iets weten. Het doet my regt veel plaisir lieve beste Ittersum, dat gy eindelyk myne brieven ontvangen hebt, maar nu ben ik nog in ongerustheid, om eene brief welken ik U vrydag d[e] 9 geschreven heb, en waarin een klein ridderordtje was, met een lusje, van Moeder en my; daar ik toen nog niet wist, dat gy van Deurne vertrok, heb ik het nog volgens gewoonte daarheen geadresseert, en nu ben ik doods bang dat gy het nooit krygen zult, hetgeen ik al een heel naar en onplaisig bankeroetje vinden zoude. Nu moest gy toch ook eens aan onze lieve Moeder schryven, myn dierbare Vriend, zins dat gy in Noord-Brabant terug zyt, heeft zy U reeds twee keeren geschreven, en gy hebt haar nog in het geheel niet geantwoord, waarom ik wel geloof zy een weinig gevoelig is. [2] Arnold is nog niet terug, en ik heb hem dus Uw brief niet kunnen sturen, omdat ik volstrekt niet weet, waar? of hy thans is, en dan heb ik ook wel idée dat hy van daag of morgen t'huis komt, gister heeft Moeder een paar regels van hem gehad; waarin hy haar meldt dat hy twee middagen op de Citadel by Papa Chassé gedineert heeft, en op de stoomboot de Zeeuw gelogeert was, en zich perfect amuseerde, hy had evenwel plan, om den 10^{den} zyne terugreis te aanvaarden. Henry heb ik Uwen brief gegeven, en hij zegd my daar zoo, dat hy U reeds geantwoord heeft, hy is veel beter dat zoo als gy begrypen kunt een hele vrolykheid in huis geeft. Onze lieve Louis is ook weder om beter, hy blyft echter by voortduuring braaf knorrig, en is tusschen beiden zoo lastig, dat men niet weet, wat te beginnen, des nachts is dit dikwyls al heel erg. Over het geheel genomen, geloof ik nooit [dat] het lieve kind, volkomen gezond is, daar het my anders vreemd voorkomt, dat hy zoo by voortduuring mager wordt, want dit is waarlyk! al heel sterk, en ik kan U niet half zeggen welk een treurig gezicht dit voor my is; die beentjes en armen die eens zoo heerlyk dik waren, nu zoo uitgeteert te zien: Moeder zegd; dat ik het overdryf, en dat het zoo erg niet is, maar ik vinde het dan al heel naar, en heb er meenige slapeloze nacht over. Anders wordt hy zoo aardig, en begint ieder dag nieuwe woorden te zeggen; en als ik hem vraag: waar of Papa mooi is? wyst hy op de [3] borst, en ziet gy hier uit, lieve Vriend! dat Uw zoon er ook reeds weet van heeft, dat gy gedecoreert zyt. Gy zult nu zeker by ontvangst dezès, toch reeds het heugelyke nieuws weten; dat namentlyk: de studenten alle ontslagen zyn, en met onbepaald verlof, tegen het laatst der volgende week, huiswaarts zullen keeren; gy kunt begrypen, welk een groote vreugde dit hier in Utrecht geeft, en hoe of Moeder er ook mede in haar schik is; mogt het den goeden God behagen, dat de zaken spoedig geschikt worden en ieder huiswaarts konde keeren; dat gy beste Vriend! u nu ernstig om begint te denken om U ontslag te vragen, maakt my in der daad regt gelukkig! alleen, zoude het my niets geen plaisir doen, beste Vriend! als gy tot dat einde, in Arnhem zoudt moeten zyn, om dat het voor de menschen al een hele wonderlyke houding hebben zoude, als gy naar Arnhem gingt, en niet by my kwaamdt, en toch blyf ik er by, dat ik U zoo hoogst ongaarne terug zag, voor dat gy geheel van den dienst afwaart, ik heb er daarom ook nog geen woord van aan iemand gesproken, om dat ik U dit eerst in bedenking wilde geven: en dan wat het openen van de secretaire betreft, wil ik U wel bekennen, daar gy het my zoo engelachtig lief! vraagt, dat ik er groot zwak op heb, gy de sleutels niet krygt voor dat ik terug ben, en daar ik nu eenmaal toch Uw bedorven kindje ben, zult gy U hier wel aan moeten onderwerpen.

[4] Ik vinde het al heel goed, beste lieve man; dat gy met de Heer Pols van Almelo gesproken hebt; maar dat het heel veel helpen zal geloof ik niet; maar apropos! weet gy wel, dat de vader van Constans van Nagell, de Controleur in Groningen, een kwynende ziekte heeft en men niet geloofd hy lang meer leven zal, dat zoude ook wel eens een goede promotie voor U te weeg kunnen brengen; vooral als er toch een hele verandering in de posteryen plaats zal hebben.

Schryf my nu weer spoedig, lieve beste Vriend! en doet toch vooral alles wat gy kunt, om voor de winter, van den dienst ontslagen te zyn; half October is het allerlaatste, dat ik naar Arnhem terug keeren kan; ik kom daar dan geheel alleen, en gy kunt dus begrypen, welk een eenzame treurige tyd ik dan voorhanden heb, vooral des avonds, want daar Betje Gaal nu ook weg is heb ik na de letter niemand meer, met wie ik zoo familiär ben. Ja, de toekomst, is al heel donker voor my, en dikwyls wensch ik dat ze voor my niet meer bestond; daar ik liever wil sterven, als nog weder zulk een jaar te beleven, als het nu verlopende geweest is. Adieu dierbare boven alles geliefde Vriend! Moeder laat U hartelyk groeten, en ik blyve na U in gedachten duizend maal aan myn hart gedrukt te hebben; met de meeste liefde,

Uwe U opregt liefhebbende
Ockje.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 13 september 1831

13 September 1831

Beste lieve O[ckje]! Alhoewel ik dezen morgen verschrikkelyk veel geloop heb gehad, zodat [ik] alweer een geruime tyd ben opgehouden met schryven, wil ik u niet geheel zonder tyding laten. Het kruisje met het lint, heb ik ontvangen. Gy vraagt my naar waarheid te moeten melden of ik er niet reeds een heb, in dit geval hetzelfde terug te geven. Ik moet bekennen dat [ik] juist de vorige dag er een gekregen heb. Een myner officieren namentlyk ging met verlof naar Amsterdam en vroeg my of hy my niet zulk kruisje zoude medebrengen. Ik vond deze gelegenheid te goed om er niet van te profiteren. Geloof evenwel nu niet myne beste, dat Moeder & Gy dit terug krygen, in geen deele! Het is my [een] veel te aangename attentie geweest, en veel te genoegelyk denkbeeld geweest, om het eerste kruisje van U en moeder ontvangen te hebben, dan om zulks nu weer af te staan. Myn plan is dierhalven om het uwe op het zondagsche pak te dragen, terwyl [ik] het myne dagelyks zal gebruiken.

Jan schryft my: “ik vrees nu maar dat O[ckje] er op zal blyven aandringen, dat Gy nu de militaire carrière voor goed moet aanvaarden, ten einde nog meer fortuin in dezelve te maken, en u deze propositie misschien wat in het naauw zal brengen”. Met veel moeite heb ik [2] hem van het tegendeel trachten te overtuigen; en hy schynt dan nu ook werkelyk toe te geven, en te geloven dat Gy maar liever had [dat] ik terug kwam!! –

De post is aan, myne beste, en er is geen brief hetwelk my regt leed deed daar ik zo zeer gehoopt had, van U te verneemen hoe het met uwe gezondheid was, daar gy my in uwe laatste schryft zulke verschrikkelyke hoofdpyn te hebben. Voldoe dus zo spoedig mogelyk aan myn verlangen. –

Denkelyk zal ik nu spoedig wel eens naar Arnhem gaan om de Gouverneur te spreken, Gy weet dat ik nu bezig ben met de middelen te beramen om myn ontslag te krygen; wees dus nu gerust en wagt alles geduldig af. –

Adieu myn beste schat, ik moet uit, als ik niet opgehouden worde, voeg [ik er] misschien by myne te huiskomst nog eenige woorden by. als altyd geheel Uwe

van Itt[ersum]

Helmond 13.9.31

waar vind ik als ik naar Arnhem mogt gaan de sleutel der secretaire?

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres en bijschrift: Baronne van Ittersum / Utrecht / van Ittersum / Warschauw is door de Russen / met <stryd> ingenomen.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Ockje Meder, 16 september 1831

16 September 1831

Beste O[ckje]. Door een onverwagt bezoek van M. Feith ben ik niet in de mogelykheid geweest gisteren uwen laatsten brief te beantwoorden, en daar ik dezen morgen weer veel te lopen heb, zal ik U wel niet zeer veel kunnen vertellen. Dog er bestaat nu vue⁷⁸ waarschynelykheid dat onze correspondentie zal veranderd worden in mondelyke gesprekken, en dat zal dan ook wel eene enkele korte brief ook wel weer goed maken. – Met zekerheid kan ik u aangaande myn ontslag nog niets mededeelen, ik twyfel er evenwel byna niet meer aan, of ik zal wel reusseren – in dit geval myne beste, loopt al het onaangename naar een Eind! – R[udolf] was regt hartelyk, en heeft zich met veel belangstelling naar U geïnformeerd. Alexander was niet by de Dominé in huis, dog deze heeft hem dikwerf gezien, en gedurende zyne ziekte alle dag, zo niet twee maal op dezelfde dag. Het is te omslagtig om U van hem veel te schryven, mondelings zullen wy dit dus wel [2] nader afhandelen. Dat ik niet in myne eigene secretaire mag . . ik . . het gedecoreerde hoofd des huizes is zekerlyk vreemd, evenwel zal ik myn best doen om my daarin te schikken. Maar of ik daarom geheel aan U verzoek voldoen kon, om niet in Arnhem te komen, kan ik niet bepalen.

Als het voor het belang myner zaken gunstig is, zult gy u dat moeten getroosten. – Met genoegen zie ik dat er hoop is op eene vacature als controleur. Als die man eens kwam te sterven, was het zeer mogelyk dat men voor my wat goeds <offreerde>. Dog ook dit zullen wy maar weer geduldig afwagten.

Adieu myn beste O[ckje], ik moet het er by laten, daar ik enig ander werk heb te doen. – Duizend compl[imenten] aan moeder, etc

uw hartelyk liefh[ebbende]

van Itt[ersum]

Helmond 16.9.31

Zo op het ogenblik ontvang ik het Kruis uit den Haag en draag het dus heden voor het eerst! – <vItt[ersum]>

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baronne van Ittersum / *Utrecht* / *van Ittersum*

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 25 september 1831

Amice!

Gy zult zeker verwonderd zyn, dat gy op uwen voor my zoo interessanten brief nog niets vernomen hebt, ik kan daarvoor niet veel inbrengen, dan dat het dikwyls zoo gaat, dat men iets uitstelt al heeft men den tyd. Met groot ja zeer groot genoegen heb ik het verhaal gelezen, dat gy my doet omtrent de affaire te Houthalen, en ik behoef u niet te zeggen, hoe ik van de eene zyde God dank dat hy u en ons alle zoo gelukkig *tot nu toe* gespaard heeft en hy u in de gelegenheid gesteld heeft om u zoo te onderscheiden. Ik heb voor den oorlog aan myne kennissen dikwyls gezegd dat ik Henri het liefst en dan u eene decoratie gunde, daar hetgeen gy deed niet te vergelyken is met hetgeen wy gedaan hebben. Gy kunt dus begrypen hoe ik my verheugde toen ik uit de courant niet alleen uw welzyn las, maar ook daaruit kon besluiten dat gy zeer zeker Ridder zoudt worden. Onder de broers zal ik in allen opzichte altyd de onaangenaamste herinnering hebben, eerst al het onaangename van vestingdienst <uithouden>, dan den oorlog ook mede helpen voeren, maar zoo dat ik iedere keer blyde ben, wanneer er over gesproken wordt, dat men my daarnaar niet vraagt. Ik hoop dat nooit

78 vue; uitzicht op.

iemand dat zal gevoelen, wat ik gevoelde by en na die [2] in allen opzigte verknoeide expeditie. Gy hebt daaromtrent alles wat gy kunt wenschen, ik zal u denkelyk niet wederzien voor dat gy met twee kruizen zult behangen zyn? Hebt gij geen souvenir medegenomen van het leger van Daine, hiertoe was dunkt my nog al goede gelegenheid. Ik kan my zoo voorstellen hoe aangenaam uwe reis naar Maastricht moet geweest zyn en de ontvangst daar. Ik heb thans het genoeg geheel alleen als officier hier in Tholen te zyn en ben dus kommandant van de stad en het eiland Tholen, hetgeen dat voorregt heeft, dat ik meer te doen heb. Jonckheere die eerst by my was is thans te Halsteren, daar Bosch met verlof is. Ik amuzeer my nu wy toch weder geheel uitelkander moesten gerukt worden, hier vry goed. Ik heb hier eenige zeeofficieren aangetroffen die hier gestationeerd zyn en zeer aangename menschen zyn. Daarby heb ik een paar huizen waar wy veel komen, vooral by v[an] Stapele die zoo als gy weet met Henriette Vermasen getrouwd is, wy gaan daar alle dagen en de meeste avonden brengen wy daar door. Ik plaag haar nog al dikwyls met u, het is een aangenaam en vrolyk huis. Ik heb er niets tegen om vooreerst hier te blyven, daar B[ergen] o[p] Z[oom] my zoo als gy wel zult kunnen begrypen, de keel uit hangt en de gedachte dat wy mogelyk dezen winter [3] nog daar zullen moeten blyven is ondraagelyk, ik ben van ieder hier verwyderd en niemand der broeders kryg ik onder myn bereik. A[mold] is tot myn groot genoeg hier geweest en heeft my een paar dagen gezelschap gehouden, ik heb hem toen naar Bergen gebragt en bezorgd, dat hy eens de Schelde op en naar de citadel mogt gaan, geene geringe zaak voor hem, daar dit niet gemakkelyk toe gestaan wordt. Ik heb ook een aardig uitstapje naar de Schelde gedaan, 2 nachten op de Zeeuw gelogeed, fort Marie [en] pyptabak gezien en eene wandeling door Calloo gedaan, deze streken zien er allerschrikkelyk uit, de heerlykste polders zoo wyd men zien kan geinundeerd.

De laatste dagen hier zyn voor my minder aangenaam, daar Karel v[an] Heugst ziek is en ik er alleen voor zit, hy heeft <een klier mondt> ziekte, die tot nu toe zeer geregeld < -- > gaat, ik zal evenwel morgen verzoeken dat een van zyne broeders overkomt, daar het te druk is en het voor hem dan ook aangenamer is. Er heerschen hier overal vele koortsen, eigen aan deze luchtgesteldheid, ik ben tot nu toe zoo gezond mogelyk. Nu adieu, de tyd laat my niet toe hier meer by te voegen, de post vertrekt zoo. Vale

TT

Tholen 25 Sept[ember]
1831

E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

Zoo ontvang ik het briefje van moeder, zeg haar dat ik dat goed zal drinken, dat ik gezond ben als een visch, en zorgen zal dat ik my niet te veel aftob, ik houd van myne gezondheid. ook van verlof kan nu weer niets komen, met Oct[ober]. had ik willen komen, nu is Bosch weg om de ziekte van zyne moeder, Joncheere naar <Halsteren>, ik alleen hier en dan komt 10 Oct[ober], ik zou nu het land krygen, op myn verlof heb ik geen geluk. was ik voorleden week maar gekomen.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Monsieur / (JWC.) / Monsieur le Baron van Ittersum / Directeur du postes à Almelo / à / Utrecht

De brief is beschadigd.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 24 oktober 1831

24 Oct. 1831

Beste JanWillem

Ik gevoel levendig wat Uwe zorgen en bekommelingen thans zyn, en schryv U daarom maar hoe zeer ik met < -- > U heden nog het papier te kunnen zende, alleen maar om U eens toetespreken, dat U gewis plezier zal

doen. nu Uw ontslag niet gekomen is, geloof ik juist, dat het met opzet vertraagd is, om dat men ligter ontslag zal willen geven, aan militairen van weinig dan van veel verdiensten, daar dezelve zoo nodig zyn, om de moed, volharding en veerkracht in het leger te bewaren en te versterken, maar hoe het met O[ckje] moet, betuig ik niet te weten, God hoop ik zal haar moed en sterkte geven, en zy dan ook haare rede gebruiken, haar beklaag ik met dat al minder dan U, Uwe toestand is pynelyk, maar gy hebt gelyk, Gy moet niet heen gaan anders als *eervol*, ach bezefte O[ckje] wat deze <raad> aan myn hart kost; want ofschoon Gy thans tederder en naauwere betrekkingen dan op my hebt, zoo blyft het moeder hart toch het zelfde, en Uw leven my even dierbaar als dat der andere, maar Uwe eer is my ook dierbaar, die is geen herschenschim, maar dezelve te bewaren eene heilige plicht. God sterke U, beste allerbeste J[an]W[illem] mogte deze bezwaren, U behoefte doen gevoelen aan het stille geloofs gebed, en gy in God alleen Uwe hulp en sterkte zoeken, dan zoudt gy oneindig gewonnen hebben, door deze zorg, en God zal Uw gebed niet onverhoordt laten, zoo gy maar met onderwerping bid, God geene wetten voorschryft, maar geheel Uw lot [2] en dat der Uwen, aan zyne wyze beschikking toevertrouwd. schryft my zoo dikwils als gy er lust toe gevoelt. al zyn het ook weinige regelen, zy zyn my altyd welkom, kon ik U maar naar Uwe behoeften troosten! hoe ik over de decoraties denk zult gy nu haast leezen. Gy krygt toch < -- > heden myn brief.

adieu Beste

Uwe hartelyk liefh[ebende] en voor Uw
bezorgde *Moeder*

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven; op kant 2 adres: Baron Van Ittersum / Capt. by de mobile / Geldersche Schutterij / 2 Comp: directeur / van het Postkantoor / te Almelo, Gekantonneert / te / *Gemert*

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 28 oktober 1831

Hilvarenbeek den 28 Oct[ober] 1831

Amicissime! Den 25^e zyn wy wederom hierheen naar de grenzen gemarcheerd, ons gemakkelijke leventje in Waspik is dus wederom uit, wy leven hier stilletjes, doch zeer op onze hoede daar men niet weten kan wat onze vyanden in het schild voeren. de dienst is nog al druk, des morgens, om 5 uren appel, als wanneer de veldontdekking uitgaat, wy blyve dan tot 7 onder de wapenen, een koude commissie, vervolgens hebben wy nog om 12 en 4 uur appel, van de wacht hebbe wy 2 en 3 nachten vrij, voor de rest ben ik tamelyk gelogeerd, kryg een ordentelyke boerengrot en heb nog al een goed bed, waarvan ik echter waaarschynlyk niet heel lang meer zal jousserie⁷⁹, aangezien wy na alle fransche gedachten gezelligheidshalve wel binne 3 dagen allen by elkander in schuure en schaapskooyen zullen slapen. Uit de lysten der benoemde ridders voor de Willems orde zult Gy welgezien hebben dat ik in myne hoop bedrogen ben, ik behoef U niet te zeggen dat deze teleurstelling my zeer grieft, daar ik van den schryver der voordragt zelve weet, dat myn naam daarop gesteld was en myne chefs het dus goed met my meende, de geheele benoeming is echter zoo raar en vreemd gedaan, dat ik my niet meer daar over verwondere kan, men spreekt wel van een tweede te doene benoeming, mogelyk zal ik dan zoo gelukkig zyn, de Generaal Meyer zegt men dat de zaak bedorve heeft met er 600 van zyne divisie voortedragen, voor het overige kan ons peleton niet klagen daar wy 6 gedecoreerde hebben van de 30 man, en er by het bataillon niet één jager gedecoreerd is, – Henri is ook niet [2] gelukkig geweest, het schynt dat onze familie in alle die zaken ongelukkig moet zyn. Mijn eenigste en vurigste wensch is nu na de oorlog, zoo hard ik ook vroeger naar den vrede verlangde, alles hoop ik er dan aan te wagen en geloof niet het my dan ontgaan zal, wanneer ik het geluk heb van my goed te houden, die belooning was altyd het ideaal van myne gansche veldtocht, en zoo deze gelegenheid voorby gaat, wanneer zal ik dan ooit eenige

79 jousserie. jousseren, genieten.

<distinctien> kunnen verdienen?

Hoe gaat het met Uw ontslag, hoort Gy daar niets van? – Gistere hebben wy een bezoek van de Prins Frederik gehad die verdwaald was en op ons muzyk kwam aanryde, hy was geheel alleen. heden is de Prins van Oranje hier geweest om de posten te visiteren.

In het handelsblad van den 28 Oct[ober] hoor ik dat een uitvoerig verslag staat van het gebeurde by Sonderye, er werd daarin zoo als ik hoor met zeer veel lof van ons peloton gewag gemaakt, ik heb naar Utr[echt] omdat n° geschreven, doch heb het nog niet ontvangen. ik ben zeer nieuwsgierig het eens te lezen, mogelyk kunt Gy het my wel bezorgen. – Voor eenigen tyd heb ik den Ritmeester Chemet van de Curassiers N° 3 gesproke, die my met de grootste lof over U sprak. – Adieu! Groet O[ckje] by gelegenheid en schryf my spoedig eens

TT

R[udolf] A[nne] J[ulius] v[an] I[ttersum]

Ps Ik behoef U niet te zeggen dat de geheele historie van myne voordragt onder ons blyft.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron J W C van Ittersum / Directeur der posteryen te Almelo thans / Kapitein by de 1 Afd 1 Batⁿ Geldersche / Schuttery, Ridder der Militaire / Willems Orde / gecantonneerd in de omstreken / van / *Helmont*

De bestemming 'Helmont' is doorgestreept en in een ander handschrift vervangen door 'Dinther by 's Bosch'.

Brief van Jan Willem van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 29 oktober 1831

Heeswyk 29 October 1831

Amice! negen dagen hebben wy hier onder het corps officieren ene onaangename historie gehad waarin ik mede betrokken ben. – Sels, Swaring, Optenoord en ik zyn namelyk naar de kapt[ein] Mort gegaan (van de 1 Comp[agnie] die zwarte, op de inspectie heb ik hem u aangewezen) en hebben hem verklaard niet meer met hem te willen dienen, uithoofde hy een lafhartig gedrag voor de vyand gehouden had. Het eene <werd toen tot het> andere en wy <verklaarden> hem ronduit voor een lage hond, <die> daarby zyne komp[agnie] tot muitery had aangespoord. – Sulks geschiedde in tegenwoordigheid van veele zelfs vreemde officieren. De volgende morgen is hy naar de Generaal Knotger [dienend onder] Cortheyligers gegaan, en heeft een schrikkelijk rapport in geboord. Eerstgenoemde door het Batt[aljon] onder de wapenen komen inspecteerd hetzelfde en roept vervolgens alle de officieren by elkander. Nu moet gy weten dat het geheele corps off[icieren] eene verklaring geteekend hebben, waarin zy verklaren niet met de Kapt[ein] Mort te willen dienen alvorens hy zich zoude gezuiverd hebben van den blaam die op hem ruste: dat hy was iemand zonder Eer, en dit stuk aan den General hebben opgegeven. –

Deze nu deed vele moeite om de gaate te strikken dog te vergeefs. Ik verklaarde uit naam van de anderen dat by <dezen> de kapt[ein] Mort als oudste kap^{t[ein]} voor altyd afstand deed van dit regt, en dus ons nimmer zoude kunnen kommanderen, wy de gaate niet verder zoude passeren. Dit verkoos hy niet: Zyne eer was hem publiek ontnomen en hy wilde publiek hersteld, of voor altyd verworpen en vertrappt zyn. Daar hy hierin vast bleef volharden nam de Generaal een besluit: en gaf het kommando der Comp[agnie] aan de 1 L¹ met order aan hem om zich naar het hoofdkwartier van de Gen[eraal] Heyligers te begeven. – Naar ik hoor zyn nu alle stukken reeds naar de Prins. Bepaald deze nu dat de zaak voor den krygsraad moet komen, dan is hy verloren, daar wy hem voldoende bewyzen kunnen, dat hy de komp[agnie] heeft aangezet, om te verdomme, van voor uit te gaan & & &

Het is een gemeene canaille < -- >. Wy hebben evenwel te kennen gegeven dat het ons aangenaam zoude zyn indien hy niet ongelukkig wierd, maar dat men hem overplaatste by een ander Batt[aljon]. –

Spreek er in tusschen aan niemand van behalve aan Jan daar ik niet wil dat die zaak door my bekend word. – Wat moet het tog worden. Vreede of oorlog, - als gy er wat meer van weet als ik schryft het dan tog. Salut, wanneer reket W[ilhelmina] en hoe maakt zy het?⁸⁰

TT

JW

Heeswyk by s'Bosch

29.8^{te} 31.

was zegt gy van het huwelyk van <Hinlopen -- > by myne komp[agnie] heeft < -- > in die freule <nu hoegenaamd>

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron A. van Ittersum / *Utrecht* / van Ittersum

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 3 november 1831

Amice

Daar ik heden eenige lust tot schryven gevoel, wil ik daarvan gebruik maken om u eenige regelen toetuzenden. Uwen laatste van 14 October heb ik in welstand ontvangen. Gy schryft my zeer hartelyk over de expeditie van Capelle, veel van hetgeen gy zegt is volkomen waar, maar hoezeer ik van die waarheid overtuigd ben, erger ik my dagelyksch nog over dat alles, en vooral op nieuw sedert de gedane benoemingen, dezelve zyn allerschandelykst en prostitueren maar myn inzien vele. De voordragt is geschied door de Bosson wien ik zedert die historie niet meer gesproken heb en die de waarde < -- > niemand kan beoordeelen. Hy kan weten wie zich slegt gedragen heeft, maar niet wie een kruis verdient heeft, daar hy niet gezien heeft, wat wy gedaan hebben. het is waar dat toen nog geen 6 man by de bagage waren weg <gelopen> hy reeds daar was en zoo iemand doet voordragten voor kruiszen. Broers, v[an] Dorp, ik en anderen hebben niet [anders] gedaan dan Siegenbeek, evenwel als Areber, die het kruis hebben. Tydeman dien ik met Siegenbeek niet wil vergelyken krygt geene decoratie, hy heeft 2 kogels gehad, zonder gewond te worden. Amerongen verdient het in allen opzichte, maar was hy niet gewond dan zoude van de hele kompagnie geene notitie zyn genomen. Siegenbeek (Prof) was in Bergen, Bosson liep nu om hem heen, [2] daardoor werd de zoon ingepakt, die zoo als sommigen willen, rapport van de Bosson zou gemaakt hebben. < -- > maar daar is het beestachtig en geen < -- > dat hy uit dankbaarheid door de Bosson voorgedragen is. Gy ziet dus dat ik stof genoeg heb om my te ergeren. doordien ik onder vuur eene eervolle melding waardig gekeurd ben, gelyk gesteld wordt met den lafsten hond <in> plaats van in eene zulke zaak met dubbelde omzigtigheid te werk te gaan. Ik kan over dit alles fameus het land krygen.

Ik blyf by voortduring buiten de mogelykheid om eens verlof te krygen en zit daarby opgescheept met Jonckheere, dien ik zedert uit Halsteren weder hier is niet meer wil zien. Ik <zit> alleen en spreek hem nu niet anders als om dienstzaken. Gaat hy nog, hetgeen ik hoop dat spoedig zal geschieden, dan kryg ik Siccama hier: Wat anders myn verblyf in Tholen betreft, dit bevalt my goed, ik heb zoo als gy weet een paar huizen en eenige officieren der marine die ik veel zie. Alleen zitten zou my niet lyken, s'morgens zit ik gewoonlyk te lezen of te schryven, 's avonds zoeken wy elkander op, vele avonden zyn wy by v[an] Stapele, die ons veel beleefdheid bewyst. Mevrouw wordt gaarne nog met u geplaagd, zy is een <on ginuet>⁸¹ en men moet raar met haar omspringen, zy is lang niet vry van caprices, zy hebben een kind, dat er akelig uitziet.

80 Wilhelmina zou op 13 januari 1832 bevallen.

81 on ginuet. ginguet (Frans): een beetje zuur. Mogelijk wordt bedoeld: niet zuur, vrolijk.

Ik had van moeder ook reeds vernomen, dat gy uw ontslag hadt gevraagd. Voor O[ckje] zal het my genoegen doen als gy het krygt, daar hare gezondheid door uw lang afzyn schynt te lyden en dit dus goed voor haar zoude zyn, ware dit het geval niet, dan zoude ik er sterk tegen zyn. Er worden door officieren over het algemeen te veel demissie gevraagd en [3] het moet op den minderen moreel eenen slegten invloed hebben. Zoolang de officieren met hun voorbeeld voorgaan en volhouden, zal men te gemakkelijker den minderen het gevaar onzer positie doen inzien; te meer zoude ik er tegen zyn dat iemand die de decoratie gekregen heeft zijn ontslag vraagt omdat op hem daardoor als het ware eene nieuwe verplichting met de zaak van het vaderland en den Koning te helpen redden. By u vervalt dit om de gezondheid van O[ckje]. Wy hebben nu 20 Oct[ober] en 1 Nov[ember] gehad en alles blyft in Statu quo; ik voorzie nog weinig goeds. ik verbeeld my dat de Koning zich tot de toetreding tot de 24 Art[ikelen], wanneer die zoo blyven zal laten <dooringen> en dan onder protest die aannemen om by de eerstkomende gelegenheid zyn regt weder te doen gelden. De conferentie is een beeste boel, de kerels die daar zitting hebben zyn het verzuipen niet waardig. Zy offeren het regt op en graven kuilen voor hunne vorsten, waarin deze zullen <storten> [als] zy geen anderen weg inslaan. Ons gouvernement houdt zich ferm en bedaard, juist zoo als het een <zeer> Nederlandsch gouvernement betaamt, en zal zich uit vrees van eenen algemeene oorlog te ontsleeken, niet laf gedragen. In Bergen op Zoom is men nog druk aan het werk, alle de buiten werken zyn zeer verzwaard en er wordt druk in de mynen gewerkt. De vesting is < -- > zeer in order, ook hier uiterlyk < -- > vindt nu naar myn inzien nergens zoo. Ik denk dezen geheelen maand nog hier te blyven, dan zullen wy hoewel om bataille <wel> mobiel is, toch wel weder naar B[ergen] o[p] Z[oom] moeten. Wees gegroet, de compl[imenten] aan de kennissen die noch hier by u zyn, misschien Randwyck en Visscher en geloof my

TT

Tholen 3 Nov[ember]

E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

1831

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwel Geboren Heer / den Heer Baron van Ittersum / Directeur der posteryen te Almelo / Kapitein by de Geldersche (Arnhemsche) / schuttery / te / Gemert of omstreken / in NoordBrabant

De brief is licht beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersun, 16 november 1831

Amicissime

Overtuigd dat het u aangenaam zal zyn iets van my te hooren nu onze bestemming zoo geheel veranderd is, in de hoop tevens omtrent u en Wilhelmina iets te vernemen. Gy zult zeker reeds vroeger vernomen hebben dat wy by het mobiele leger geplaatst waren en misschien ook reeds weten, dat wy de marschorder naar Uden ontvangen hadden. Wy zyn nu zedert Zaterdag hier en naar de tyds omstandigheden gerekend met genoegen. Voorts den dingsdag den 3 November marcheerden wy van Tholen over Halsteren langs Bergen op Zoom, Wouw naar Roozendaal, tegen 3 uur waren wy daar en vonden daar onze drie kompagnien uit Bergen o[p] Z[oom] benevens die van Wouw en Nispen. Ik kreeg eene invitatie voor in myn oude kwartier te komen, dat ik gaarne aannam omdat het zulke beste menschen zyn. den anderen morgen om 7½ uur vergaderden wy ons en marcheerden gezamenlyk om 8 uur af, we konden geen beter weêr verlangen, s'middags om 3 uur kwamen wy in Breda aan, waar ik dien avond by Mevr[ouw] Jamin soupeerde. den anderen morgen om 8 uur, begonnen wy de reis naar Tilburg. 's middags om 3 uur op de hoogte van Tilburg gekomen hoopten wy in het dorp te zullen blyven, onze biljetten kregen wy over eenige wyken van Tilburg zoo dat ik nog een uur en sommigen 1½ a 2 uur verder wandel[d]en, dat ons natuurlyk slegt beviel, om het geen wy wisten, wat ons den volgenden dag te wachten stond. Wy kregen order om 's morgens om 7 uur op

de markt van Tilburg te zyn. Dit was byna onmogelyk, om 7½ uur ging ik naar myn nest, stond om 5 uur op en voeteerde met mynen oppasser naar het dorp door de duisternis en kwam op de bepaalden tyd aan. Anderen die nog een uur meer te loopen hadden kwamen later, evenwel marcheerden wy om 8 uur af, 9 uur buiten Tilburg sloegen regts van den straatweg af naar Oisterwyk door een aller slegtsten weg, hier werd ik door de familie Wierdsma ingeroepen waar van Mynheer my <aan R[udolf]> herkende en goed onthaald. (Mevr[ouw] < -- > heeft alle dagen ruzie met hare inkwartiering), van hier ging de marsch over Haren naar Esch van hier vertrokken, ruim 2 uur op St. Michiels Gestel, hier weder gerust en den weg vervolgd om 4 uur, aan de Zuid Willemsvaart gekomen toen het reeds donker was langs dezelve heen gemarcheerd tot op de hoogte van Reiswyk. links af op Heeswyk waar wy 7½ uur circa aankwamen, wy kregen daar voor het halve bataillon billeten de anderen gingen naar het nabygelegene Dinter. De kwartieren lagen hier weder wel een uur uit elkander. Gy kunt dan nagaan dat een zulke marsch in dit saisoen, met zulke wegen veel te groot was, vele manschappen hadden den ransel zedert 5 uur des morgens tot 9 uur des avonds slegts een paar malen afgelegd om te rusten. Dikwyls ging het soms dan een voet diep door de modder en was er geene mogelykheid dit te ontwyken, het smeergste zyn nog de dorpen zelve, wy zagen er dan ook uit als beesten en het verwonderde my dat er maar zeer enkele achterbleven, de overigen bleven meest in gang, onder al de ellende moest men dikwyls lagchen, vooral wanneer van tyd tot tyd de een en ander van de been raakte. Sommigen hebben dien dag eene distantie van 10 de meesten van <8> uur afgelegd, dat thans te veel is. Zaterdag onze laatste dag was beter, om 10 uur vertrokken wy van Dinter en om 2 uur waren wy reeds in de kwartieren. Uden is een dorp van 4 uur in den omtrek, ons volk ligt meest 1 uur en sommigen verder van het dorp af, waar alleen de staven der kompagnie de tamboers en horen blazers zyn, ook officieren natuuryk.

Ik heb met Bosch Siccama en Calkoen zeker het beste logement wy zyn 1 uur van het dorp by eenen molenaar en hebben het te huis niet beter, amuzeren ons goed onder ons en gaan dus 's avonds niet veel uit. Gisteren is binnengemarcheerd een bataillon der 11e Afd[eling] met de staf en muziek, zoodat het hier vol is, te Heeswyk en Dinter ligt het andere bataillon der 14^d Afd[eling] en te Zeeland het bat[taljon] van de Keth deze 4 bataillons maken gezamenlyk de derde brigade uit der reserve divisie waartoe wy behooren. Myne entrée de campagne die <wy> binnenkort zeker ontvangen zal ik gebruiken om nieuwe dingen aanteschaffen die ik hoog noodig heb, als, sjerp, epauletten, degen<drager>, schako en degen schede en dan zal het ook wel op zyn. Ik was dezen brief begon[nen] toen ik den uwen en die van Wilh[elmina] ontving, ik kon my al niet begrypen dat ik niets van u hoorde. Ik kan u wel verzekeren dat hoe goed ik het in Tholen had deze verandering naar het leger my zeer aangenaam is, het is weer iets nieuws en aangenaam is het met het bataillon vereenigd te zyn. Leyssius is ons op marsch al zeer slegt bevallen, eene menigte bokken by de geene welke hy <deed>, <gedurig> praten en bluffen over zich zelf en zyne meester omtrent het bataille, de Gen[eraal] W. v[an] Coeman heeft ook weder van hem moeten hooren dat hy de decoratie lang verdiend had, ik verbeeld my dat wy met hem voor den kol[onel] v[an] Quadt den brigade kommandant nog < -- > gek front zullen slaan. De benoeming tot ridders heeft my ook byzonder geërgerd, daar de grootste absurditeiten daarby zyn voor gevallen, mondeling zoude ik u over de benoemingen van de expeditie van Capelle, een boel kunnen zeggen waarvan het een gekker en stommer is, dan het andere, maar het hangt my de keel uit om het alles te schryven. Ik kan die benoemingen niet aan het gouvernement toeschryven, het zyn van die overige vaardigheden die men by elke diergelyke gelegenheid ziet en op rekening komen der voordragers die daarby de noodige partydige inlichtingen geven.

Wat nu betreft uw overige opinies omtrent het gouvernement die komen my al te hevig voor. Wat men ook in sommige opzigten [2] daarvan moge kunnen zeggen, dan lydt het toch geen twyfel of het gouvernement heeft zedert lang eene houding aangenomen tegen over de mogendheden en is het algemeen de gemoedstemming in de meeste staten van Europa, welke allezins van onbekwaamheid ontbloomt, kan gezegd worden. Immers onze belangen kunnen <nooit> op geene waardigere wyze gehandhaafd worden, met geen meer beleid, bedaardheid, gepaard met standvastigheid. Neen my dunkt dat op het waargenome in de ridderlyke benoemingen toeschryvende, < -- > hebt laten veroveren. De laatste mededeeling in de Staten Generaal is mooi en houden onze zaken in status quo geloof ik over, wel dat er niet anders kan gehandeld worden, wil <men> zyne onafhankelykheid waarborgen en billyke voorwaarden tot schorting veelzeggend,

geene voorwaarden onderteekenen waarmede de bronnen van bestaan van uw land voor een gedeelte te gronde gaan. De politiek tot conferentie is allerschandelykst, maar vroeg of laat zullen zy de vruchten plukken <en> het voorstaan zal hier jouisseren.

In myn koffer naar Utr[echt] gezonden is voor u de kamper krant en een hemd by my te Tholen gelaten.

Bedank W[ilhelmina] voor haar lieve briefje, ik hoop dat ik spoedig om de gelukkige bevalling van W[ilhelmina] verheugd zal worden, ik hoop dat gyl[ieden] hiermede gelukkiger zult zyn. zy schynt goed gezond te zyn. Daar ik hieromtrent geene klachten vernomen heb.

Hoe hebt gy het met A en D., ik hoop ook goed, vooral tegenswoordig moet men maar wat meer over het hoofd zien, men heeft zooveel buiten af, dat men in huis de rust moet zoeken. Ik blyf by voortdoring in den staat van oorlog [in] de armee zonder hoop om eens naar huis te kunnen gaan, dit hindert my zeer, maar schik er my zoo goed mogelyk in. Nu Adieu groet de familie byzonder tryntje en geloof my als altyd TT
Uden 16 Nov[ember] 1831 EHvI.

schryf my spoedig eens.

2 L^{[uitenan]t} by het 1de Bat[aljon] Utr[echtse] schutters, 3de brigade van de Reserve divisie te Uden by 'S hertogenbosch

Aantekeningen:

Enkel, kant 1 en 2 beschreven.

Brief van J.S.B.A. Van Ittersum-van der Merwede aan Jan Willem van Ittersum, 21 november 1831

21 N[ovember]

Beste Jan w[illem]. zoo op het oogenblik ontvang ik Uw brief en haaste my U eenige regelen tot antwoord te zenden daar ik begryp, dat Gy in deze gewichtige en ernstige oogenblikken zeer naar tyding verlangt, Gister heb ik nog een brief van E[rnst] van den 18 toen was alles in het leger rustig, en men bleef meene, dat er geheimen in het politieke bestaan, waarvan nu welhaast, de oplossing geschieden moet, het besluit voor de oproeping voor de 2de en 3de ban⁸², is nu officieel bekend, even zoo als de oproeping der studente, Jan heeft daar zoo zyn geweer weer ontvangen, zy moeten vrydag en zaterdag exerceeren. by de 40 nieuwe aankomelinge hebben zich by de Comp[agnie] gevoegt, welk een oorlogzuchtig aanzien heeft dit, en in het zelfde oogenblik is de barge van Gorkum elke dag vol met verlofgangers, zelv naar Vriesland! Calkoen is gister met een verlof van 3 weken hier gekomen, wat is dat alles raadzelachtig. als er zoo, zoo, gevogten zal worden, waarom dan zoo veele manschappen weggezonden?

Ik heb met U, grote hoop dat de 2de en 3de ban niet zal uittrekken, door die te organiseeren, kan men van de depots der anderen troupes te beter gebruik maken in nood, de inwendige rust en order wordt dan toch bewaart. veel hoop heb ik tevens, dat de studenten met de 2de ban zullen gelyk gesteld worden, men beweert dat de Koning ze niet meer op die wys als de [2] vorige keer wil gebruikt hebben, en my dunkt, alle personeel belang ter zyde gestelt, is dit ook van belang. onze berichten van Grondt van de Citadel zyn tot den 18, welk een lage mensch moet die Sovy < -- >: - dweepachtig rhoomsch zyn. die haar eerst zulk eene mooie krachtige brief in de courant te laten zetten, deserteerd naar de vyand, en eenige plannen medeneemt, hoe zeer hy weinig kwaad kan doen volgens Grondt. allen waren nu met de beste geest bezielt. O! wat zou dat verschrikkelyk zyn, als die menschen door het in de lucht springen der Citadel hun graf vinden, welke angsten voor de naastbestaande, de Gen[eraal] Lavange is er ook, de Vrouw hier naar elf jare wachters heeft zy dit zomer gekraamt en hy heeft het kind niet gezien!

82 De tweede ban: mannen tussen 26 en 35 jaar die opgeroepen werden in het leger te dienen. De derde ban goldt een oproep voor mannen ouder dan 35 jaar.

Heden behelzen de couranten geen nieuws van aanbelang, te Breda had men hooren schiete, daar van zullen wy waarschynelyk morgen meer hoore. de Heer Asch v[an] Wyk is gister uit den Haag gekomen en verhaalt dat Z. M[a]jesteit[est] zeer kalm, bedaart en wel te vrede is, zou Hy niet meer weten als Hy nog mag openbaare? dat Ockje ongerust is, kan ik my levendig voorstellen, gister avond heb ik daarover nog met Coosje Groenewoudt gesproken, maar laat zy bedaart zoeken te zyn, door te denken, dat het niet denkelyk is dat Gyl[ieden] zult uittrekken, en dat wanneer het gebeurt, het nu niet vrywillig zyn zal, maar dan wel, om dat de nood des vaderl[ands] tot zulk een top geklommen is, dat het elks onvermydelyke plicht is, te gaan waar Koning en vaderl[and] hem roepen!

toen ik gister de eerste tyding hoorde van de [3] studenten was ik hevig geschokt, en niet minder over de oproeping der 2de ban, want, zoude het uittrekken van dezelve, my <met nu> 3 dierbare kinderen, zwaar doen lyden, en wanneer het niet er toe komt, <hoe> mogelyk is het dan, dat de geene die nu in het leger zyn, dan alle of zommige my reeds van het hart kunnen gescheurt zyn, maar God zy gedankt. heden ben ik weer kalm, blyven wy hopen, op eene betere uitkomst dan wy nu bereekene kunnen, en zoek my weer diep in te prenten, niet te zorgen voor den dag van morgen, daar het nu weer zoo in volle mate waarheid is, elken dag heeft genoeg aan zyn eigen kwaad!

de Heer A[sch]V[an]W[yck] zeide ook nog dat het opmerkelyk was, zoo kalm als elk in den Haag gestemd was, en zoo gerust de Koning. van Scheveninge tot zyn Paleis zyn geene anderen wachten dan de 2 schildw[achten] aan zyne deur. men heeft hem daar op opmerkzaam gemaakt, dat men hem wel eens kon opligten, maar hy wil daar niets in verandert hebben! hier ook, zonderling is de bedaarde stemming van elk een, welligt by veelen ook het gevolg der heerlyke <liederen> die wy elken week hooren.

Ik zie daar in de Bred[asche] Courant dat het schieten dat men daar gehoord heeft geweest is, een hardnekkig gevegt tusschen een Fransch schip en onze brik de vliegende visch, Gy zult dat zelve zien, op die Brik is de jonge Beelaerts, wy zullen dus, zoo hy niet gesneuveld is, daarvan echte belangryke berichten kunne hooren die wy U zullen mededeelen.

Myne gezondheid is door Gods goedheid zeer goed, myn hoofd nu en dan van streek. – het jasje voor Louïs is my tege zaterdag beloofd. zyn even oudertje by Tremery heb ik laten meten aan de gezondene maat, en die was pre[4]cies even groot, <dan> zullen wy het nu passen.

vaar wel beste

als altyd

1000 groete aan O[ckje]

Uwe hartelyk liefh[ebbende]

en zoentjes aan de kinderen

Moeder

daar kwam Siccama afscheid neeme, alleronverwachts is gister avond de order gekomen, dat alle verlofgangers moeten opkomen, morgen gaat Calkoen dus ook weder, Sicc[ama] zag in deze maatregel niet veel goeds, en zeker vreemd is dat moedig verandere van besluit! God geve ons het beste.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven, op kant 4 adres: Baron Van Ittersum / Contr: van het Postkantoor / te / Groningen

De brief is licht beschadigd.

Brief van Ockje Meder aan Jan Willem van Ittersum, 15 december 1831

Arnhem d[e] 15 December 1831

Hartelyk geliefde Vriend! In langen tyd heeft my geen brief van U, zoo veel waar genoegen veroorzaakt, als dien welken ik dezen morgen ontvangen heb. Meer als tien maal heb ik denzelven, gedurende den loop van den dag, zeker wel overgelezen, en telkens met een onbegrypelyk, zalig gevoel, eenige passages, als het

ware met myne oogen verslonden.

Geloof my, myn dierbare man, en weest er toch volkomen overtuigd van, dat ik na zulk eenen brief, op nieuws, en meer dan ooit, het onwaarddeerbare voorregt gevoel, van *U* aan tebehoren, daar *Gy* my immers zoo duidelyk zegt; dat *gy* my teeder <lief> hebt, en ik altoos op *Uwe trouwe* liefde kan staat maken. O! had *gy* eens kunnen zien, lieve, goede Ittersum, hoe, oneindig gelukkig my deze woorden gemaakt hebben, want het denkbeeld dat *gy* my gedurende het gehele afgelopen jaar, dat wy van elkander verwydert doorgebracht hebben, *nooit*; zelf[s] niet één oogenblik hebt *kunnen* vergeten, dat ik den *éénige*, op de *gehele* wereld ben, die *U geheel alleen bezit*! o! myn beste, teeder beminde man, dat is voor my het zaligste denkbeeld, dat my zulk een rein genot schenkt, dat ik er gaarne heel wat ontberingen en zorgen voor dragen wil, en ook dragen kan; en ik wil dus beginnen, met my van nu af aan, zeer rationnabel te gedragen, en als *U*, zoo als ik wel denk, groot verlof <verleent> wordt, er niet <meer> om te tobbe, en *U* [2] ten minsten niet met myne aanhoudende klachten, nooit geen verdriet weder doen. Wat heb ik nu geen berouw, na zulk eenen brief, dat ik *U* zoo vele harde dinge geschreven heb! is het mogelyk! dierbare Vriend! dat *gy* het my hebt kunnen vergeven, en *U* zelve, als *gy* door my, in wanhopende buien, geraakt waardt, geen oogenblik heb vergeten? Ja, nu gevoel ik het eerst regt, dat *gy* my, voor myn waar, duurzaam geluk, van den Hemel geschonken zyt, en by aldien, myne brave ouders, in die zalige <geesten> waar *zy* zich bevinden, bewustheid hebben, van hetgeen hun eenigs kind betreft o! dan zullen *zy* *U*, myn beste Vriend, danken, voor het geen *gy* voor my doet! Ik deel *U* alle deze gevoelens van myn hart mede, om dat ik geloof, [dat] *zy* *U* regt gelukkig zullen maken, en *U* uit eene stemming brengen, waarin *Gy* door my, voorzeker, nooit weder gebracht zult worden. Integendeel, myn Beste! stel ik my eene onbegrypelyk groot genoeg voor, om *U* eenmaal, als God wil, dat *gy* by my terug komt, alles dat, rykelyk te vergoeden, wat *gy* nu om mynentwil, en door myne schuld, geleden hebt; en hoe gelukkig! zullen wy beide dan niet zyn, in het bezit van twee zulke lieve voorspoedige kinderen! Och! myn beste, hoe neigt myne gehele ziel, naar dat oogenblik, het gelukkigste van myn gehele leven! aan God alles is het bekend, wanneer? en of het <wel> immer, zyn zal?

[3] *Gy* verzocht my, lieve Ittersum, dat ik *U* veel van Louis zal schryven en gaarne voldoe ik aan dit verzoek, het spyt my echter dat ik *U* zeggen moet, dat het lieve kind, zederd een paar dagen weder ysselyk stout is geweest en by voortdurend zoo geschreeuwd heeft, dat de kindermid en ik, gister niet anders dachten, als hy <had> een breuk; Goddank echter! dat Van den Berg, die ik er dadelyk na heb laten onderzoeken, my verzekerd heeft, dat het niet zoo is, maar dat het kind alleen maar wat gezwollen was. O! *gy* weet niet, wat het te zeggen is, zoo alleen alle zorgen en kommeringen, over zulke dierbare panden, te moeten dragen, tezamen met *U*, die ik zoo oneindig lief heb, zoude het my wellust zyn, maar van *U* verwydert, gaat het myne kracht dikwyls te boven. En vooral van daag, gevoel ik my weder zoo <lam> en zwak dat ik byna myne oogen niet meer open kan houden, en het my is, alsof ik aan ieder van myne leeden, ponden <gewicht> te dragen heb ik. [Ik] weet zelf niet wat of het is, want pijn heb ik, behalven in myne linker zyde, nergens; en <pour console de maltrai⁸³> rookt het hier zederd eenige dagen in het achterkamertje, zoo ysselyk! dat het byna niet om uithouden is en ik dus verkozen heb, om het vuur maar te laten uit gaan, en daar de kinderen die toch reeds een geruime tyd in hun wiegjes zyn, zit ik in een koude kamer, het geen vooral des avonds heel huiverig en *onheimlich* is, Nu moet ik *U* toch ook nog iets van ons lieve meisje zeggen, dat zoo alleraardigst wordt, en er engelachtig begint uit te zien.

[4] Maar met het tanden krygen, is *zy* lang zoo vlug niet, als de beste Louis, daar *zy* nu toch byna tien maanden is en nog geen ééne tand heeft, en met Louis zyn lopen vorderen wy ook al heel langzaam, maar ik vindt toch altyd, dat wy aan het <oordele> blyven, en dan kunnen kuurtjes dit seizoen, van een kind dat dubbelde leetjes heeft, niet verwachten, levertraan gebruikt hy trouw, en alle morgen en avond, worden zyn leedjes en rug, met rhum gewasschen, want *gy* begrypt, lieve Vriend! dat nu alles onder myne oogen geschied, en dus ik byna nooit uitga, ik altyd by de kinderen ben, en er my zelve mede occupeert. Doet *gy* my <tot letsten ook>, het genoeg, om wanneer *gy* Randwyk spreekt, opgeruimd te zyn, daar ik reden heb, om te geloven, dat hy denkt dat ik *U* regt ongelukkig maak, en niets geen geschikte vrouw voor *U* ben, en dit

83 pour console de maltrai. Waarschijnlijk een sarcastisch bedoelde opmerking: tot troost in alle narigheid.

denkbeeld wilde ik zoo gaarne dat hem, en zyne Moeder, ontnomen wierdt, daar het my in het geheel niet onverschillig is, wat deze lieve, interessante vrouw, van my denkt. Hy zal U eenige boekjes geven, die ik voor U ontvangen heb, schryf my nu eens, wat gy gaarne had, [dat] ik U nog uit de boekekast stuurde, behalven dat deeltje van Berangé; hetgeen ik met geene mogelykheid vinden kan. Apropos! met alle die aanhoudende regens, zyn onze beide kisten met boeken, belect, en zelfs eenige boeken geheel beschadigt, het is een ellendige boel <waarin> ik niets verhelpen kan, omdat ik beneden geen plaats heb. Nog altoos zit ik zonder geld, het is aller inquietants, en onaangenaam. Nu adieu dierbare Man, weest in gedachten teder <omarmdt> van Uwe U boven alles liefh[ebben]de Ockje

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede, van Ockje Meder en van Cateau Smissaerd aan Jan van Ittersum, 23 december 1831

Beste Jan!

Zaterdag

Met welk eene onbeschryfelyke vreugde mag ik U weder welkom heten, in het vaderland, immers mag ik hopen, dat wanneer Gy deze ontvangt gy dat dierbaar plekje gronds weder betreed, en volgens Uwe laatste lettere van den 14, of ook zelv volgens een bericht van den Heer Smits van den 18, in volkomen welstand. ja wel is het te verwonderen dat Gyl[ieden] zulke vermoeïnisse hebt doorgestaan, Zie daarin, en merk vooral op, de Hand Gods, die U leide en beveiligde, die U sterkte en behoeve, och mogt de indruk by U, daarvan nooit bezwyken in Uwe ziel, maar Gy er levenslang een dankbaar gevoel van blyven behouden. – Uwe brieven vinden wy zeer amusant. Gy schryft zoo omstandig en lief. – Schryft my spoedig weder; welk eene verrassing niet waar, dat die 3 Prof[essoren] U komen verwelkomen, ik vind het aller liefst, mogt ik U spoedig hier kunnen verwelkome, - nu beste ik heb heden maar een oogenblik tyd, want ben zeer bezet geweest met de bezorging van een grote mand en kist en nog een kleine mand met allerlei verfrisschingen voor den gekwetsten en pluksel windzels &c &c. naar den Bosch. – Wat is het toch eene onuitsprekelyke grote genadige bewaring van God, dat Gy *allen* zoo bewaardt zyt. God zy er voor gedankt. Van de goede Mev[rouw] de Heer, heb ik ook veel genoeg en nut. zy is eene verstandige brave vrouw. – Vaarwel allerbeste jongen, U verder Gode aanbevelende noeme ik my

UW U innig liefh[ebben]de

Moeder

[2] <lieve>, beste Jan. Gaarne wil ik hier eenige regelen voor U byvoegen om U dus in de eerste plaats hartelyk gelukwenschen, met de terug komst op Vaderlandschen bodem, O! wat hebben wy veel redenen van dankbaarheid aan Onzen Hemelschen Vader, Die U allen onder zoo vele, en groôte gevaren, bewaardt heeft! gy zult ook wel kunnen begrijpen, broertje lief! welk een angst, ik voor myn dierbare man uitgestaan heb; nu het echter voorby is, ben ik er niet weinig troosch op, dat hy zich zoo uitmuntend gehouden heeft en las deze morgen, met geen gering genoeg, dit < -- > in de Courant. Wat zoude het nu niet gelukkig zyn lieve Jan; als de zaken spoedig geschikt wierden en gy alle binnen kort huiswaards kondet keeren; dan had ik ook nog een stille hoop, U en de andere broers te zien en dan kondet gy myne zoon en myne dochtere ook nog wat nader leeren kennen dat zoude eerst een regte pret zyn, als gyliden alle zes, eens weder hier te zamen waardt. Nu adieu lieve beste Jan, verschoon dit gekrabbel, en geloof my zoo als altoos Uwe hartelyk liefh[ebben]de Zuster Ockje

[3] Ik mag ook een woordje hier by voegen, om U zoo *regt hartelyk* welkom in ons lieve Vaderland terug te heeten, lieve Jan! En zulks met des te meer blydschap ná alles wat er is voorgevallen, en < -- > met alle uwe

lieve broeders en wapenbroeders, zoo genadig en byna wonderbaarlyk bewaard zyt. Waarlyk de zegenende hand van onzen Hemelschen Vader was zichtbaar over ons, en het is niet te vergeefs dat onze waardige Leeraars ons hebben gewezen op het geloof en vertrouwen, maar bovenal op het gebed, op de welken wy alwederom zoo weldadige verhooring hebben ondervonden. Wat zal het ogenblik dat Gy allen weder binnen Utrechts muren komt, allergelukkigst zyn, en gezegend worden door Uwe beste lieve moeder zoo wel als door alle de waardige betrekkingen. Gyl[ieden] zult < -- > reeds aanvankelyk rusten op Uwe laauweren, en de dank < -- > eerste malkander wegdragen, maar bovenal de goedkeuring ervaren van Hem die U tot deze heilige stryd riep. Ik maak my een onbeschryflijk Feest van U met uwen broeders weder hier in huis te zien, in 't welke ik uw gemis zoo met uwen beste Moeder heb gedeeld. Zy is boven verwachting gesterkt in alle de zware beproevingen, sedert een jaar ondervonden, daar kunnen wy de goede God niet genoeg voor danken, die haar in nadruk niet <vergeten> heeft. Hy zy ons allen verder genadig, besture alles naar Zyne wyze liefde, kan dit zyn, ons ten goede make <en> regt dankbaar voor Zyne goedheid, en zegene U allen in het vervolg uwer loopbaan, naar de welmeenende wensch van Uwe

U hartel[ijk] toegenegen *Cateau Smissard*

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron J. van Ittersum / Vrywillige Jager / te / *Eindhoven*

De brief is beschadigd.

Brief van J.S.B.A. van Ittersum-van der Merwede aan Jan van Ittersum, circa 26 december 1831

Liefste Beste Jan!

Daar de Heer Kanians morgen vertrekt, wil ik hem eenige regelen medegeven; volgens berichten van Mev[rouw] Nepveu, zoude Gy heden te Diest rustdag houden, die tyding was geruststellend, want een oogenblik te voren, was de Heer Inckel by my, en las my een brief voor van zynen zoon, de off[icier] v[an] Gezondheid, die hem melde, hoe zeer hy niet voor de waarheid durfde instaan, dat de Utr[echtse] studenten reeds 3 maal slaagsch geweest waren en er eenigen waren gedood! Dit was dan gister tenminste nog zoo niet - - - daar kryg ik weer een ander zoo het schynt zeer authentiek bericht dat Gyl[ieden] mede in 't gevegt by Bavel geweest zyt. O[ckje] hadden wy door U zelve eens bericht, ontrust U niet over my, God is zoo goed, hy sterkt my boven verwachting en verdienste [2] het staat by my zeker dat geen ongeval, of menschenhand ons leven kan korten, dus ook Uwl[ieder] leven niet, geen Belgen, geen schepsel op de wereld, vermag het, U het zelve een oogenblik vroeger te ontnemen dan het in Gods wys en liefderyk plan bepaald is; dat zy ook Uw vertrouwe myn dierbaar kind houd U aan God vast, eerbied voor en vertrouw – op Hem zy Uw schild, die goede God vermeerdere Uw moed en krachte, zyn zege ruste op U, Hy beware U en breng U eenmaal, kon het zyn, onverzeert naar ligchaam en ziel, terug in de armen Uwer U meer dan ooit op het tederst liefh[ebbende] *Moeder*

By de komst van uwe gekwetsten op den 25 Dec[ember] te Antwerpen had een roerend schouwspel plaats. – de kolonel Koopman door zyne off[icieren] en matroze omringd, ontving de gekwetste strydmakkers, met een luid *hoerah*, welke begroeting door de ligtgekwetsten, die voor een oogenblik hunne wonde vergate hartelyk beantwoord werd. Dadelyk daarop deed de Kol[onel] Koop[man] het volksl[ied] Wie Neerlands *enz* aanheffen. Hy zelv ontdekte zich daarby het hoofd, en dit voorb[eeld] werd niet alleen gevolgd door alle de zeeofficieren, matrozen en ligtgekwetsten, maar ook de Fransche off[icieren] die de onzen moesten geleiden bleve tot na het eindigen van het plegtig opgezongen lied, met ongedekten hoofden staan, als ten bewyze dat zy vaderl[ands] gevoel op prijs weten te stelle

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen klein formaat, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron v: Ittersum / vrywilliger in het Corps / Utr: studenten; enkel, kant 1 beschreven, kant 2 blanco.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 22 januari 1832

Amice

Hierby terug uwe correspondentie met de regering van Arnhem die ik met zeer veel genoegen heb gelezen. – Niet minder aangenaam was het my te vernemen, dat iedereen u regt doet weder varen en inziet dat gy gegronde redenen had om uw ontslag te nemen. Ik hoop dat O[ckje] nu ook weder geheel zal bykomen. Gy hebt wel satisfactie van uwe opofferingen, waarop uwe kinderen eenmaal trotsch zullen zyn, <en verbeeld> ik my zal O[ckje] ook wel schik daarin hebben. Die brieven vind ik zeer mooi en de regering zal u zeker altyd van dienst zyn wanneer zy dit kan. Ik ben nieuwsgierig te vernemen hoe het afloopt met kapitein Mos, blyft hy in dienst? of wordt hy naar huis gezonden? my dunkt dat hy dit laatste tien dubbel verdient heeft.

Gy vraagt my wat wy den geheelen dag uitvoeren. Wy hebben het druk genoeg, alle morgen van 9 – 11 of 12 uur tiraileren, velddienst of Bataillonsschool, dan naar het dorp op de parade, na de parade theorie of tegen 3 – 5 met de <ouden kuieren> en korporaal met de lyntjes in presentie van den Brigade Kommandant <van> Quadt die de winkel dan door elkander < -- > en de slapenden wakker maakt [2] dat het zeer instructif voor ons is behoef ik u niet te zeggen, maar het gaat te druk. Wy hebben hem te kennen gegeven dat wy gaarne door hem voortgeholpen werden, daar onze bataillons kommandant de gepersonificeerde gekheid is, hy weet zich van verwaandheid niet te wenden, krygt dag op dag op zynen kop van v[an] Quadt maar neemt hier nog al pryzen op, hy heeft by zeer middelmatige kennis, een eigenverbeelding zonder voorbeeld. v[an] Quadt is met ons bataillon zeer ingenomen, ook moet ik bekennen dat het volk er best uitziet, zich goed houdt, terwyl by ons by voortduring de discipline opperbest is, maar wat er ook gedaan wordt om de winkel vierkant in order te houden, moet men aan de <officieren> toe schryven die elkander verstaan en handelen en niet aan den Bat[aljons] chef. – <Lectuur> heb ik genoeg, ik ben met Bosch, Siccama, Calkoen en v[an] d[er] Meyden in een kwartier, ieder heeft nog al wat laten komen, omdat wy wisten dat wy den winter hier zouden moeten doorbrengen.

Wat < -- >⁸⁴ N betreft, dit is de armoede zelf, onder ons gezegd, heeft hy byna geene kleêren meer, hy heeft eene broek die met de zilveren streep. onze tenu dagelyksch is in de sassen en de smalle bies, hy loopt met een jas die glimt als de zilveren streep, hebben wy inspectie in de rokken met de bies, dan moet hy met de zilveren streep komen, [3] ik zie niet anders meest dan een paar laarzen die geheel over zyn gelopen, de broek is van onderen gescheurd, de streep hier en daar versleten, hy heeft geene witte handschoenen, het fluweel van de schako is rood, zyn stropdas smeurig, zoo als zyne epauletten en zyn tractement is voor belasting gedeeltelyk beslagen, het restant vraagt hy gewonelyk vooruit, zyne vrouw en kinderen zyn hier, de eerste ziet er ook naar uit in de kleêren ik beklaag haar. Hy is en blyft voor het overige wonderlyk evenwel over het algemeen niet erger als deze zomer. – Hy heeft eene kommissie gehad om terrein optenemen, dat nu geloof ik afgeloopen is. Spreek over dit aan niemand als aan O[ckje], daar ik het niet wil verspreiden, by zyne kompagnie is hy zeer gehaat, loopt zyne armoede in het oog.

Nu heb ik eene vraag, welke daarin bestaat dat ik gaarne wat geld had. Ik heb het eigenlyk niet nodig, daar ik aan het einde van deze maand een f 40 van myn tractement over houde in kas, maar ik vind het eigenlyk beroerd om niets in voorraad te hebben, daar men nu wy meer naar het najaar komen niet weten kan wat er op eens kan gebeuren, ik zoude dan gaarne het zy f 100 het zy f 150 hebben om afgezonderd te houden. Ik wil moeder niet gaarne om geld schryven, die zal genoeg moeten afschuiven; schoon ik haar weinig gekost

84 De voornaam is onleesbaar doorgekrast.

heb in vergelyk van andere: Kunt gy my die leenen dan is het goed, zoo niet schryf het openhartig want dan wil ik het A[rmold] vragen, die my laatst al eens geld wilde zenden, waarvoor ik hem toen bedankt [4] heb. Antwoordt my hierop spoedig. Ik hoop maar dat het zoo mag gaan, dat wy naar huis komen, want hoe goed wy het hebben, is uit leven evenwel onaangenaam. Kunt gy niet een paar dagen hier komen, dit zoudt zoo aangenaam voor my zyn. Van Arnhem naar N[ijmegen]. 3 uur van N[ijmegen] naar de Gr[aaf] 3 van de Graaf hierheen 3 uur dus in eenen dag zyt gy hier. Dit zoude eene groote verkwikking zyn in de woestynen van NoordBrabant. Nu vale, groet O[ckje] en kus de kinderen, geloof my TT

E[rnst] H[endrik] v[an] Itt[ersum]

Uden 22 Jan[uari]

1832

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 22 januari 1832

Amice

Hierby eenige aantekeningen van my van de laatste tyden. Ik had die voor my in een boekje overgeschreven, omdat dezelve voor my altyd nog al interessant zullen blyven, ik zoude dit juist ten onze gedoemd hebben, ware het niet dat gy het een en ander wenschte te weten.

Nu is het zoo als het is. het zyn facta uit myne militaire carriere en eenige invallende gedachten die ik er niet uit konde nemen zonder het overige te vernietigen, het heeft niet veel om het lyf, ik zoude het niemand hebben laten lezen, maar nu gy my dit vraagt wil ik het niet weigeren. Gy moogt het ook natuurlyk laten lezen, en wat er voor anderen interessant mogt voorkomen ook mededeelen. Gy zult zien dat myne wenschen van de Steenbergsche uitgekomen zyn, ik was het toen met velen niet eens, die ik geloof uit verlangen om naar huis te gaan de 18 Artikelen wilden aannemen, die ik als onaannemelyk beschouwde. Jammer dat ik er zoo bek . . . af ben gekomen.

Wy hebben thans by al het goede in onze plaats een zoo druk leven, wy moeten exerceren dat wy blond en blaauw worden, alle morgen van 9 – 11 of 12 uur Bataillons school, tiraileren of velddienst, dan van 12 parade, na de parade of de theorie in tegenwoordigheid van den Brigade kommandant of van 3 – 5 met de lyntjes met de onderofficieren en soldaten, ook in tegenwoordigheid van v[an] Quadt en moeten wy ieder op onze beurt het Bataillon kommanderen. Tusschen beiden moeten wy ons voegen of wy droomen of het wel < -- > is hetgeen wy doen, v[an] Quadt kan ons dan dooreen *ramenassen*⁸⁵ ?!! en de slapenden goed wakker maken. Hy spaart dan niemand, maar het gaat militairement hier en daar, dit en dat, dat sommigen het zoveel op het [2] gezigt komt. Hy schynt wel belang in ons bataillon te stellen, pryst ons buiten af zeer, maar laat ons onze nietigheid krachtig gevoelen om ons zodoende goed te laten studeren. Wy maken hem visites en hy vraagt ons ten eten. Wy zyn zeer met hem te vreden, maar het maakt dat wy de avonden alleen vry zyn, deze nu brengen wy onder ons in ons kwartier door of wy gaan naar onze kameraden, zoodat wy eigenlyk alleen den zondag hebben om te schryven en te huis te blyven. Het zal my daarom aangenaam [zijn] dat het eens wat gaat regenen, daar wy anders geheel in manoeuvres of theorie veranderen. het volk ziet er keurig uit, de discipline is volmaakt en overal heeft men ons volk gaarne, eenige beestige remplasanten⁸⁶ uitgezonderd. Voor ons muziek hebben wy een fons opgerigt, v[an] Quadt moet ze alle dagen met de taptoe by zich hooren, zy blazen zeer mooi, wy hebben nog weer andere mooyere horens daarby aangeschaft. Ook hebben wy nu een korps sappeurs⁸⁷ dus alles in order, behalven onzen chef die zoo mogelyk meer en meer

85 ramenassen. Een niet (meer) bestaande – waarschijnlijk populaire – uitdrukking.

86 remplasanten. remplaçant (Frans): plaatsvervanger.

87 sappeurs. sapeur (Frans): geniesoldaat.

achteruitgaat. v[an] Quadt zit hem schrikkelijk achter de voddën, het heeft allen schyn als of hem eens moet serveren, hy laat hem dagelyksch zyne nietigheid gevoelen en meer dan ooit zien wy er tegen op om met hem in eenige actie te komen. Ik ben meer dan ooit overtuigd dat onder zyne orders ons Bataillon wel kan gemassacreerd worden, maar niet dat het eenige manoeuvre zal kunnen doen om in nood gered te worden. Zyn opgeblazen hoofd, zal als een blaas vol wind door eene prik ledig raken, hy zal dadelyk in de war zyn. Ik schryf hem by veel goede personele dapperheid wel toe maar geen hoofd om in het vuur een kommando te hebben. Hy wil altyd aller menschen vriend [zijn], die het laatst by hem komt heeft gelyk, al komen na elkander 3 in de zelfde zaak, hy is besluiteloos, wankelend en bezit by eenige kunde meer dan ooit de grootste ver[3]waandheid, spreekt tegen ieder over zyne verdiensten en over de schande dat hy beide onze decoraties niet heeft, spreekt met v[an] Quadt over dien en dien officier der armee die ongelukkig gediend heeft, terwyl hy op zynen leeftyd reeds Lui^[tenant] Kolonel en wel de oudste is of byna is. Dagelyksch hebben wy het onaangename van zyn < -- > door onvolkomen orders te lyden, alleen zyne aanhoudende vriendelykheid en de wyze waarop hy ons altyd genoeg wil doen, maakt dat men zich niet verzet. Maar wy zouden den dag zegenen wanneer wy in zyne plaats eenen chef kregen dien wy ons vertrouwen konden schenken. Het is toch geene geringe zaak, wanneer men daar zulk een Bataillon ziet en de mogelykheid beseft dat het in het voorjaar by een gelyken oorlog verknoeid wordt. Hadden wy zoo als anderen een ouden gedienden Kaptein Adjudant die onder hem eigenlyk het kommando had, dan zoude men hem goed kunnen vragen, maar nu blyft er veel te voorzien.

Van []⁸⁸ heb ik nader gehoord dat het aller schrikkelijkst met hem is, hy is het grootste beest <dat> daar bekend was, 'snachts hoorde men hem drinken en dit was met een flesch bitter, hy heeft bezopen als een beest over zyne komp[agnie] gekommandeerd en is openlyk door zyn volk bespot. Hy moet ergens onder weg bezopen zyn blyven liggen, ik durf niet te bepalen hoeveel glazen jenever of bitter hy des morgens vroeg reeds achtereën insloeg. Naar alle my ingekomene berigten heeft hy den hoogsten graad van een dronken lap bereikt en moet men in het belang van [de] schuttery waarover hy is, wenschen, dat hy weggezonden word.

Ik hoop dat gy gelukkig zult slagen in het eindigen onzer familie procedures, dat zoude eene groote rust zyn, die boedel eindelyk eens getermineerd te zien, al is het met opofferingen van onze zyde, moet het toch maar zoo mogelyk geschieden. Ik verbeeld my dat het gewete van oom W[illem] thans ook wel weder zal kloppen door het verblyf van Louis aan ons huis, waarvoor moeder veel doet. Hy kwam [4] my als een goede jonge voor en zeer geduldig. Ik kan my daarom best begrypen, dat oom W[illem] thans met zyne papieren loskomt en ook meer dan ooit een einde aan die twisten zoude wille zien.

Wat uw plan met Zadelhoff betreft zoo zoude ik dit voor ons veel gemakkelijker en veel aangenamer vinden, maar de uitvoering komt my moeyelyker [voor]. In Kampen is dit zoo gewoonte, maar in die streken huren de boeren de huizen en zullen zy zich wel bedenken om huizen te koopen, daar zy buiten dien te regt kunnen, waaraan zy trouwens groot gelyk hebben. Ik ben overtuigd, dat hy dadelyk daarvoor zal bedanken en al zoude hy misschien eenigen lust gevoelen, dan van waar zoude hy de kontanten halen. Ik weet dus dat de uitvoering hiervan onmogelyk zal zyn.

Meldt my eens hoe moeder handelt met de nieuwe geldleening, denkelyk zult gy daarin hebben ingeschreven en dan die in eenen effecten daarin brengen. Ik houd het voor alle belastingschuldigen maar zaak om veel in te schryven om zodoende eene gedwongen heffing te ontkomen.

Met verlangen zie ik thans de tyding uwer benoeming te gemoet. ik hoop, dat dit eens zal gelukken en ik [u] dus eerlang in Hattum zal gevestigd weten. eens en trein⁸⁹ zynde, zal het daar wel beter gaan. J[an] W[illem] is zeer te vreden te Arnhem, men behandelt hem zeer goed, terwyl ieder de billykheid zyner zaak inziet.

De ratificatie is al weder uitgesteld, mogt de uitkomst maar zoo zyn, dat men ons de vaart toegaaf en wy van onze zyde maar van een gedeelten van de schuld meer op ons namen, ik kan met schrik aan eenen algemeenen oorlog denken en veel liever den vrede met eenige opoffering koopen.

88 De naam is onleesbaar doorgekrast.

89 en trein. être en train (Frans): op dreef zijn.

Ik hoop spoedig goede tyding van Wilh[elmina] en de kleine te ontvangen. W[ilhelmina] zal denk ik blyde zyn een meisje te hebben, en gy liever eenen zoon. Groet W[ilhelmina] en den familie en geloof my TT

Uden 22 Jan[uari] 1832

EH van Ittersum

Aan R[udolf] heb ik niet geschreven daar hy de bevalling van W[ilhelmina] in Utr[echt] moet gehoord hebben.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 3 maart 1832

Princenhage 3 Maart 1832

Amicissime! Het zal U wel verwondert hebben nog taal nog teeken op de Uwe van den 25 der afgeloopene maand ontvangen te hebben, menigvuldige dagelyksche inspecties voorbereidend voor een byzonder naauwkeurige inspectie voor de Divisie generaal hebben my met een bal en concert (in Breda) daarna verhinderd. – van harte dank ik U voor het gezondene en vind Uwe plans goed, noteer Gy het maar. Gy vraagt my de namen der Officiere die ons byzonder ongenene zyn. ik kan U die voor het moment nog niet noemen wel die gene die Gy beleefd behandelen moet dat zyn Kapitein Goetz, de Luitenant Stahl van Holstein, v[an] Naerssen, Lesschen, de Wit, Creyghton, de Ridder, Latour etc de Majoor Masson vooral. – De behandeling is wat die historie met het Koffyhuis betreft in gaan ik heb dan ook het myne daarvan tegen eenige officieren gezegd en er my in het publiek in Breda hevig over uit gelaten voor al heb ik de gelegenheid gehad myne oppinie van de officieren te kunnen tonen by eene kleine historie die ik met een van onze eerste Luitenants gisteren heb gehad, hy had my zoo het scheen willen ridiculiseren. ik heb hem daarover explicatie gevraagd waaruit onstond eene *alternatie* waarin ik hem en hy my eenige grofheden zeide ten gevolge waarvan ik satisfactie vroeg, het uur was bepaald doch even te voren vroeg hy my te spreken en haalde toen in presentie van 3 officieren alle zijne grofheden in zonder dat ik zulks deed terwyl hy tevens verklaarde die grofheden geheel en al ongepast te zyn ik heb hem by die gelegenheid eens onder het oog gebragt dat wanneer wy beide onze rokjes uittrokke ik dan ten minste met hem gelyk stond, en dat wy de beleedigende manier waarop wy door het Corps officieren waren behandeld geen wel gevoel te hebben doch even om dat zy het Corps gedaan hadden wy er voor het moment niets aan konde doen doch dat de tyd wel [2] zoude komen waarop alle die zaken teregt zouden komen. ik geloof overigens dat die geheele zaak veel goeds voor ons zal doen, de Vriend moet van hooger hand over die historie een blik chasse⁹⁰ gehad hebben. Ik zal U mondeling die gansche aardigheid wel eens vertellen.

Ons leven is hier overigens nog het oude, binnen kort zullen onze exercities weder beginnen, ⁵/₄ [uur] van hier is ons exercitie veld !!! Schoon voor uit zicht !!!!! . – Nieuws is hier hoegenaamd niet, byna dagelyks komen er Belgische deserteuren door van allerlei soort en wapen. Adieu! L'ami ik schryf U deze van de wacht doch de slaap overvalt my en ik weet ook niets meer van belang te schryven. La Font de violin heb ik gistere in Breda gehoord. hy speelde goddelyk. Groet O[ckje] hartelyk en zoen de kleine wigters van my

TT

R[udolf]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron JWC van Ittersum / Directeur der posteryen te Almelo thans / te / *Arnhem*

90 chasse (Frans): jacht.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 14 maart 1832in haast 32 *Uden*

Amice

Uw brief dd 8 Maart heeft my zeer veel genoegen gedaan, de eenige oorzaak waarom ik u niet vroeger geschreven heb is alleen daarin gelegen, dat ik niet wist waar gy waart en omdat daardoor myne anders uit den aard der omstandigheden reeds weinig beteekenende brieven, nog het laatste goede zouden verliezen. Ik heb daarom aan Wilhelmina geschreven maar gy meldt my niet of zy mynen brief ontvangen heeft. Met genoegen zie ik dat het met het kleine <kind⁹¹> goed gaat, W[ilhelmina] zal zeker zeer gelukkig zyn, dat zy het zelve zuigen kan, dat is toch het natuurlykste en gezondste voedsel wat het kind krygen kan.

Wy hebben menige drukke dagen gehad voor de inspectie van den Divisie generaal, die eergisteren plaats heeft gehad. Wy hadden ambitie, dat alles in order moest zyn en hebben <van> de geheele zaak veel satisfactie. Van des morgens 8½ uur tot 3 uur zyn wy onder de wapens geweest, zonder dat wy een oogenblik uit de gelederen zyn geweest. Het weder was zeer goed en helder, na afloop der monsterring werd er een instructie peloton geformeerd en moesten sommige officieren uit de pelotonsschool werken, hierna moesten de tambours [2] de marschen slaan en de horen blazers hunne kunsten vertoonen. Toen kwam de beurt aan ons, wy trokken zamen op verschillende wyze in kolonne op, heele distantie en gesloten, kwamen voorwaarts in bataille, deployeerden, moesten eenige fronten < -- > maken, den marsch in bataille voorwaarts en met <verkord> front. Dit alles ging zoo goed dat de generaal dikwyls zeide dat het zyne verwachting ver te boven ging en dat weinig bataillons de frontmarsch in bataille zouden verbeteren, daar dat zoo als gy weet de moeyelykste manoeuvre voor een bataillon is. Hierna werd een tirailleurspeloton geformeerd uit het derde gelid en werden de manschappen op de signalen beproeft. Wy hebben over de inspectie een zeer vleyend compliment gehad, te meer daar de stilte en het stilstaan onder de wapenen daarby volmaakt was. Gy kunt wel begrypen dat het ons niets anders dan aangenaam kan zyn, dat het bataillon eenen goeden naam heeft, daar wy hoe zeer wy naar huis verlangen, alle mogelyke ambitie hebben om tot het laatste toe alles zoo goed mogelyk in orde te hebben. De kolonel v[an] Quadt was piquet kommandant [en] bevalt ons by voortduring zeer goed, hy is zeer met ons ingenomen en bewyst ons vele diensten. Voorleden zaterdag ben ik in commissie naar Schyndel geweest om patronen te halen en heb des middags by Homert gegeten, die er naar myn inzien goed uitzag. Ik heb geene gelegenheid gehad om my naar zyn gedrag te informeren, daar ik geenen der officieren kende, maar zyne reputatie blyft over hem algemeen dezelfde.

[3] Ik zie uit uwen brief dat het huis van den Kranenburg betaald, meldt my eens by gelegenheid, hoe de verdere arrangementen daarmede zyn, of het nu byzonder verpacht is en wat het ons opbrengt. Ik verheug my dat dat geld van de wed[uwe] Voerman ten minste wat het kapitaal betreft binnen is. Ik heb thans ook weder meer hoop op de Grote <dan>, mogten deze onder bescherming der Mogendheden een Koning krygen, dan zullen die weder wyzen en wy het geledene verlies kunnen te boven komen in dat affect. De algemeene zaken gaan niet achter uit en de uitzigten op vrede komen nader by, hoewel alles nog zeer onbeslist blyft. De zending van Orloff komt my thans voor den vraag van oorlog of vrede te zullen beslissen, in dien de toestand van Frankryk niet op eene andere wyze aan den loop der gebeurtenissen eene andere wending geeft. Met den val van het ministerie Perier zoude onze hoop op het behouden der vrede vervliegen en mogen wy dus in de gegeven omstandigheden wel wenschen dat het blyve staan.

Ik heb met genoegen gezien dat Nobel u zoo beleefd behandeld, gy kunt daaraan nog wel eens genoegen hebben in de nabyheid van Hattum, minder aangenaam is het, dat gy nog niet met een huis geslaagd zyt, alle goede dingen komen langzaam. Zeg aan Heyerman dat zyn broeder de sergeant zeer wel is, hy is voor een paar dagen hier geweest, by eenen aspirant pastoor uit Heino die hier op het semenarium is en in het zelfde huis met ons woont. Voor het overige is hier alles < -- > wel, geen nieuws, afgezonderd van de geheele wereld zoeken [4] wy ons onder ons te amuseren. Ik heb u in mynen laatsten verzocht om het lystje wat gy achter in de door my aan u gezondene aantekeningen zult vinden, wees zoo goed my dat by gelegenheid

91 Op 13 januari 1832 was Johanna Sippina Boldewina Adriana van Ittersum geboren.

eens te doen geworden. Den dood van Neuwisch in Konstantinopel zult gy vernomen hebben, zoo niet dan moet gy weten, dat hy ziek zynde in slaap door zynen knecht vermoord is, men heeft den moordenaar gevat, met het goede horologie ketting enz. van Neuwisch om. De Kolonel Authing van de grenadiers is in Utr[echt] overleden, ik <vind> het maar gelukkig, daar zyn toestand aller ongelukkigst moet geweest zyn, hy zat zoo als gy zult weten zedert eenigen tyd in het gekkenhuis aldaar. In Thiel was de Kolonel Clareus byna op eene <schier> olyke wyze van zyn leven beroofd, hadden de burgers hem niet ontzet, dan was hy door tien manschappen van zyn <Komp[agnie]> vermoord, nadere omstandigheden zyn daaromtrent hier niet bekend. Van Lillo is in de vorige week een officier naar de Belgen overgegaan, dit zal denkelyk wel een Belg zyn. Ziedaar al wat ik weet, groet de familie vooral W[ilhelmina] en zeg, dat ik zeer naar een antwoord op mynen laatsten verlang en hoopende dat de kleine freule hiertoe den tyd niet geheel zal benemen. Vale. ontvang ook de compl[imenten] van Bosch, Siccama en Calcoen en geloof my

TT

Uden 14 Maart 1832

E.

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 4 beschreven.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 1 april 1832

Amice!

Gy zult zeker reeds van de beweging gehoord hebben, die by het leger plaats heeft, wat de oorzaak hiervan is, weten wy tot nu toe niet. Het is zeer wel mogelyk dat gy hieromtrent meer weet dan wy, wy zyn in de volkomenste onzekerheid, niets anders gehoord hebbende dan dat het met vyandelyke oogmerken in verband staat of het nu waar is dat de Belgische armee aanrukt zoo men eenen aanval <voorzie> om welke aftewachten men onze armee concentreert weet ik niet! De tyd zal het leeren, zeker is het dat de tyding zeer onverwachts kwam. S'morgens op het gewone appel werd ons aangezegd, dat voortaan de soldaat alles mede moest brengen, om op de eerste tyding te kunnen marcheren, dat wy de kantonnementen niet mogten verlaten en 's middags inspectie moesten houden over patroonen enz. S'avonds was onze marschorder er reeds en werd ik tegen den anderen morgen om 7 uur (gisteren), by den overste besteld, om kwartier te gaan maken. Gisteren morgen ben ik hier heen gegaan om voor de staf de 1ste, 2^e en 6^e komp[agnie] kwartier te maken. De 3^e en een gedeelte der 4^e ging naar Boekel, de 5^e en het overige der 4^e naar Erp, zoodat wy nu weder verspreid liggen. In de verschillende dorpen liggen wy zoo dicht byeen als mogelyk om op het eerst[e] teeken ons te kunnen verzamelen. Ik begryp niets meer van de [2] zaken en voor alsnog wil de gedachte aan oorlog er by my nog niet in, waren de onderhandelingen afgebroken dan zoude men het kunnen gelooven, maar het vertrek van Orloff is toch een goed teeken, daarby is alles tot nu aangewend om den vrede à tous prix⁹² te behouden, ten koste van groote principes en zoude nu op eens die oorlog uitbreken? De eerste oorlogzuchtige tyding kan ik niet zeggen, dat op my eenen aangenamen indruk maakte, daar ik liever naar huis ga, dan ga vechten, nu ben ik er weder aan gewoon en ben op iedere tyding gevat; blyvende evenwel den ondervleren <daartoe> est pro patria mori, < -- > pro patria vivere⁹³. Ik verbeeld my dat deze tyding de onverschillige bevolking van Utr[echt] min of meer wakker zal gemaakt hebben, misschien zal de een of ander welslaans halve tot zyner groote spyt eene party moeten afzeggen. Verzoekt men eenigen onderstand voor noodige behoeften voor ons, dan convenieert dit niet, terwyl van eene andere zyde honderden aan modewinkels, banketbakkers of andere kunstenaars gegeven worden. Niets verwondert my meer, zedert ik weet dat Suerman aan iemand gezegd heeft dat de natie in 2 deelen verdeeld was, in het active en passive

92 à tous prix (Frans): tot elke prijs.

93 Lees: liever voor het vaderland te leven dan er voor te sterven.

gedeelte, het active zyn wy en worden wy als bevoorregten beschouwt, wy leven in variatie enz. NB! (20 weken in Uden, geen' sterveling gezien, die er niet te huis behoort), het passive zyn de te huis <zynde>, deze lyden alleen en moeten betalen terwyl wy nog ontvangen. Eene schoone redenering voorwaar, als of wy of *zeer vele* in het leger ook niet moesten betalen. Ik weet ten minsten geene wet waarbij de personen by het leger vry zyn van het betalen van belastingen. Zoo ziet men hoe over het algemeen onze [3] allernaangenaamste positie en onze opofferingen geschat worden. Ik twyfel er aan of ook Suerman zoo zal gesproken hebben, toen hy zyne kinderen by het leger had. Iedere party die men ons wanneer wy terugkomen zal *moeten* geven, zal my ook altyd die onaangenaamen impressie maken. het is eene schoone gelegenheid voor hen om te lollen, maar kan het niet gemakkelyk als een vreugdeblyk beschouwen als in zoo ver dat er weer 900 man in de stad geld komt verteeren.

Gy zult nu wel spoedig naar Hattem gaan, dat voor onze zaken ook van belang is, moeder is daarmede ook byzonder in haar schik. Zy schryft my dat zy een onbepaald vertrouwen in uwe zorgen voor onze zaken stelt, dat haar zeer gelukkig maakt, dat wy alle even zoo daarover denken, zal geen betoog behoeven, te meer in deze onzekere tyden, wanneer wy dan van de eene zyde ook al met de <beurs> moeten verliezen, zoo trekken wy van vele landeryen ook nu meer dan te voren en eene voortdurende geregelde administratie zal daaraan nog meer helpen. Ik hoorde van moeder met genoegen, dat het kleintje goed en voorspoedig groeit. Ik hoop spoedig omstandig het een en ander van u te hooren, adresseer de brieven aan by het 1ste Bat[aljon] Utr[echtse] sch[utterij] 3^e brigade van de Reserve divisie te Gemert of elders. Het dorp is mooi en groot ik heb een goed kwartier tegen over een groot kasteel.

Uwe memorie heb ik na lectuur aan J[an] W[illem] gezonden, vind dezelve zeer uitgewerkt en eene harde pil om te slikken voor Oom E.⁹⁴ Ik heb alleen die generale aanmerking op het eerste gedeelte, dat gy te veel scheldt. Men kan facten mededeelen zonder te schelden, wanneer ook in deze zaak geheel eenvoudig alle facten geregeld worden opgegeven, zyn dezelve erg genoeg en zullen zy by den regter meer invloed hebben, dan dat dezelve omgeven zyn van allerhande scheldnamen en uitvallen. dit kan dunkt my geen goeden indruk maken maar den regter meer aan de waarheid doen twyfelen. Vale. groet Wilh[elmina] en overige familie. zeg aan W[ilhelmina] dat zy mynen brief behoorlyk beantwoordt. Wanneer er iets voorvalt, zal ik u zoo spoedig schryven als ik kan, anders wacht ik op tijding van u.

Gemert 1 April 1832

TT

E.H. Itt.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron F.A.S.A. van Ittersum / op den huize / Nyenhuis / by Zwolle

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 2 april 1832

Amice!

Zedert voorleden zaterdag zyn wy van standplaats veranderd ten gevolge eener geheele verplaatsing van het leger, welke niet met vriendschappelyke oogmerken in verband schynt te staan. Alle orders en maatregelen duiden het tegenovergestelde aan. Wat hiervan de ware oorzaak mag zyn, is aan velen van ons ten minsten onbekend. Naar de algemeene geruchten zoude men zeggen, dat wy door de Belgen wel eens zouden kunnen aangevallen worden, waartegen men zich op zyne hoede stelt. Ik begryp minder dan ooit iets van de zaken en ik kan my daarom nog niet voorstellen, dat de vyandelykheden zullen hervat worden, hetgeen ik zeer wensch, daar ik niet behoor onder degenen die daarop heet zyn. Kan het niet anders dan hoop ik, dat ik my goed mag houden en dat dit hetzelfde mag zyn met ons bataillon. Vrydag op het <allermomenten> werd ons

⁹⁴ Waarschijnlijk wordt oom Hendrik (Ernst Hendrik van Ittersum tot den Oosterhof) bedoeld.

gezegd het bataillon marschvaardig te houden en te zorgen, dat alles wat het vuurwerk betreft in order moest zyn [2] Vrydag des namiddags hadden wy inspectie over dit een en ander en 's avonds hoorden wy reeds dat wy den anderen morgen naar Gemert, Erp en Boekel marcheren moesten. Ik ben zaterdag morgen vooruitgegaan om hier voor den staf en drie kompagnien kwartier te maken. Ik logeer in het kwartier daar v[an] d[en] Bruggen geweest is, toen gy hier hebt gelegen, het volk ligt geheel in het dorp om op het eerste sein zich te kunnen vereenigen. Wanneer er meer vrees voor oorlog komt of dezelve begint moet onze brigade zich te St Oedenrode vereenigen, draagbaren moeten er gemaakt worden tot het vervoeren van gewondnen. Uit al dit blykt, dat het meer dan eene gewone kantonnements verplaatsing is, maar daar wy nu in 3 dagen geene brieven noch couranten hebben, weten wy uit Holland volstrekt niets, evenmin als uit andere streken. Ik maak my het meest ongerust voor moeder, die weer treurige onzekere dagen zal hebben, wy zyn reeds meer aan de gedachte gewend en zyn nog in rust, terwyl men ons te huis misschien al vechtende zich voorstelt. Het dorp Gemert bevalt my zeer goed, het is een mooi en groot dorp. beter dan Uden waar ik het evenwel al zeer goed gehad heb, uit myn kamer zie ik op het kasteel, wy hebben het heerlijkste weêr van de wereld, dat veel toedraagt om ons in dat onaangenaam leven afleiding te geven. Ik kan met geene woorden beschryven hoe ik naar den afloop der zaken reikhals, het militaire leven vind ik zoo allernaangenaamst, dat ik het niet kan uitdrukken. Wy hebben een leven geheel op ons zelf, onze betrekkingen uitgezonderd ondervindt ons bataillon uit Utrecht niet alleen niet de minste belangstelling [3] erkent men niet alleen in het geheel niet de opofferingen die er gedaan worden, maar vindt men er onder de verstandigste menschen die ons lot nog gunstig vinden, in vergelyk met degenen die geen militair zyn. Zoo beschouwt Suerman ons als het active gedeelte dat bevoorregt is, terwyl de te huis zynde alleen het passieve gedeelte der natie. Vraagt men eenigen toestand voor ons tot aanschaffing van benodigde voorwerpen, dan convenieert dit niemand, terwyl zoo lang Utr[echt] bestaan heeft nooit zoo veel geld aan partyen, vreemde kunstenaars met handenvol weggeworpen is. Komen wy met verlof dan vragen vele, zyt gy al weer hier, wel, ge ziet er goed uit, wanneer ga U weer heen en presenteren je nog geen spoor water. De offic[ieren] die leden van sic semper en het leesmusem zyn, worden voor de contributie afgezet en vele zullen door de tegenswoordige tydingen misschien min of meer wakker worden en er aan beginnen te denken, dat binnen weinige uren een 100,000 huizen misschien in levensgevaar komen.

Moeder schryft my dat zy tegen den 12^e naar Arnhem dacht te vertrekken, wanneer de boel evenwel begint, dan zal dit wel niet geschieden, daar moeder dan zeker te huis zal willen zyn. Hebt gy een huis in Almelo kunnen krygen en wanneer denkt gy daarheen te gaan.

Schryf my spoedig eens, wanneer er in onze positie verandering komt en ik tyd tot schryven heb, zal ik u nader tyding van my doen toekennen. Gy moet myne brieven nu maar zoo adresseren Aan ----- by het 1ste Bat. Utr. Sch. 3de brigade Reserve divisie te Gemert of elders. Groet O[ckje] en verdere kennissen en geloof my als altyd

TT

Gemert 2 Apr[il]

1832

E[rnst] H[endrik] van Ittersum

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: J.W.C. Baron van Ittersum / Directeur der posteryen van / Almelo / te / Arnhem

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 5 april 1832

Amice

Ik heb gisteren uwen brief uit Hattem ontvangen, ik had u zedert deze veranderde omstandigheden reeds naar het Nyenhuis geschreven, u daar vermoedende, niet wetende of gy den zelve reeds zult ontvangen hebben,

wil ik u eenige regelen zenden, om u te melden, dat wy nog zedert zaterdag te Gemert zyn gebleven, ook hebben wy nog geene marsch order gekregen. nog worden wy mobiel gehouden en alle maatregelen welke er nog genomen worden zyn van dien aard als of men de hervatting der vyandelykheden nog vermoedt. ons is een amunitie wagen gezonden; wy hebben < -- > dingen laten maken om geblesseerden te dragen enz. Maar dat zegt niets, daar dit alles daar moet zyn wanneer het begint maar hieruit volgt niet, dat het zoude moeten beginnen. Wanneer het waar mogt zyn, dan zal het een oorlog zyn van ons tegen Belgie, zonder vreemde tusschenkomst stel ik my voor. in dat geval toch geloof ik dat zy lelyk op de kop zullen krygen, hoewel het meer moeite zal kosten dan [2] de vorige keer. en er van onze zyde meer zouden vallen als toen. Maar zoo als het gewoonlyk gaat, die ver af zyn, ontrusten zich meer dan die in het gevaar zelf zyn, hoewel de eerste tyding ons niet best beviel, zyn wy aan de gedachte thans weder gewend. wy zitten met gepakte valiezen en kunnen binnen het uur vertrekken. Wanneer er mee gevaar komt of een vyandelyke aanval plaats heeft, verzamelt zich onze brigade te St Oedenrode, mogelyk heb ik u dit reeds geschreven. Ik heb van moeder nog geen tyding, dat ik my volstrekt niet kan begrypen daar ik 2 brieven achter elkander geschreven heb, ik verwacht zeker heden tyding van huis, Ik vrees dat moeder zich zeer ongerust over ons zal maken. ik konde het toch niet voor haar verbergen en dan is het beter dat zy alles weet.

Ik heb van myn tractement altyd zoo veel over dat ik goed van den eenen maand op den anderen leef en het er bedaard maar goed van neem. begrypende dat het ons toekomt, het zoolang goed te hebben, als wy dit kunnen krygen. Gy kunt u het eentoonige van ons leven niet voorstellen, dat zedert Zaterdag eentoonig is dan dit is 's morgens exerceren en paraderen meer ook niet en de manschappen onvermoeid te houden. Dan met gepakte valiez[en] [3] waarin men dan het noodige, zonder boeken den dag moetende doorbrengen, afgezonderd van de wereld, behoef ik u niet te zeggen, dat wy een gemakkelyk leven lyden, maar zy die het niet van naby gezien hebben handelen verkeerd om als < -- > onze positie te benyden, ten minsten alle waarde aan u te ontnemen.

Gy zult zeker in de couranten gezien hebben, dat de Grieken verrysen, de zaak van Griekenland schynt zich te consolideren en my dunkt dan moesten wy de onze vooral niet weg doen daar die natuurlyk dan sterk zullen <ryzen>.

Hoe bevalt het u in Hattem, schryf my eens spoedig wy zitten hier zoo verlaten, het eenige nog dat wy hebben, zijn brieven. Vale. groet W[ilhelmina]

TT
EHvI.

Gemert 5 Apr[il] 1832

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegtter / te / Hattem / prov[incie] *Gelderland*

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 28 april 1832

Amice

Dezen schryf ik u zoo als gy zien zult uit Zeeland, den 25ste des avonds hoorden wy dat wy des morgens vroeg van den 27ste marcheeren moesten naar Zeeland en ons te Boekel vereenigen met het overige van het bataillon. Dit is gisteren geschied, wy weten niet regt <van> deze beweging, sommigen schryven dezelve toe aan op handen zynde inspecties voor den Prins, waarom de brigade en divisies zouden geconcentreerd worden. anderen zeggen dat wy thans in den tyd van 10 uren 50,000 man by een hebben. Zoo veel is zeker dat het eenen byzondere oorzaak heeft, daar de plaatzen er overloden zyn. Hier en te Nistelrode lag te voren één bataillon dat zelfs naar Osch en Lith marcheerde. thans liggen wy met een geheel bataillon hier en te Nistelrode ook een geheel. Wy komen met één bataillon van *Boekel*, *Erp* en *Gemert* waar ons 3 bataillons vervangen hebben. Deze positie kan niet lang blyven, ik weet niet hoe ze overal nog onder komen. Gelukkig

moet ik haast zeggen dat wy zoo vele zieken hebben, dat anders treurig is om te zien; omstreeks 200 man hebben wy in het hospitaal, dus spoedig $\frac{1}{4}$ gedeelte, meest gevolgen van het leven in Bergen op Zoom, Tholen en de omliggende polders. Vele die er heden uitkomen moeten morgen weder naar het hospitaal.

Ik word hoe langer zoo meer versterkt in de opinie dat onze geneeskundige dienst op eenen zeer lagen trap staat en dat [2] de zieken in vele hospitalen toevertrouwd aan menschen zonder eenige kennis noch ondervinding, die ze opstoppen met Kina, ze expedieren, zoodat zy met de koorts weder by het bataillon komen. Men doet hier wat men kan, maar zieken die men in gewone tyden aan huis kan behandelen b.v. in den winter moeten nu getransporteerd worden, daar men geene kwartierzieken kan noch mag houden by de tegens woordige dagelyksche verplaatsingen. In uwe tweede epistel informeert gy u naar myne phisieke en morele gezondheid, de eerste is zoo goed mogelyk, de tweede tegenwoordig minder. Ik heb meest vry wat het land uit allerverschrikkelykste, groote verveeling in de winkel, het hangt my hoe langer zoo meer de keel uit, zonder dat ik een vooruitzicht heb op een spoedig einde. Half Mei spreekt men van een kamp voor de derde divisie voor een maand en dan voor onze divisie, dit beschouw ik liefst nog als een praatje, want dat zou my nog meer verveelen, hier is een duur en armoedig en druk leven. Geduld moeten wy maar zoeken te hebben en daartoe [doe] ik myn best, aangenaam zal < -- > ons eentoonig leven afgelost worden door J[an] W[illem] dien ik maandag hier verwacht, dit is iets geheel vreemds, dat wy een ander gezigt zullen zien dan ons onderling en dan vooral een van de broers.

Den dood van Homert had ik vernomen, ik had gehoord dat hy gestikt was. het doet my genoeg dat dit niet zoo is, maar wensch de familie geluk met zynen dood. Moet W[ilhelmina] rouw aannemen? dit is nog al lastig. Met genoeg zie ik, dat uw betrekking u meer en meer bevalt, nu zal het wel gaan. ik verlang nu u eens in uw huishouden met vrouw en kind te [3] zien, gy hebt nu vele zorgen meer, vele minder, maar in allen opzichte is uw positie aangenamer.

Met leedwezen heb ik den dood vernomen van de wed[uwe] van de Scheere, wy zouden thans tusschentyds moeite hebben eenen goeden boer te krygen. Meldt my eens wat Kranenburg dit jaar in het geheel opbrengt en wat het als ééne plaats opgebragt heeft. Zoo ook meende ik dat het Kamperveens water nu zoo nadeelig was by Kranenburg, hoe zit die winkel?

Ik weet hier volstrekt niets meer by tevoegen, al haal ik alles by een tegenwoordig, dan kan er nog geen halve goede brief by my uitkomen. Heb ik u al geschreven dat Golstein thans by ons bataillon terug is, maar dood verklaard is. Niemand ziet of spreekt hem, zoodat hy een leven heeft aller akeligst. Mondeling kan ik u de oorzaken daarvan beter mededeelen. Kap^{t[ein]} v[an] Ahuys is tusschen beide zoo, dat wy alle moeten verklaren dat er van tyd tot tyd een streep doorloopt, hy is niet te vertrouwen. Vale!

TT

E

Zeeland by Grave

28 Apr[il] 1832

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron F.A.S.A. v Ittersum / Vrederegtter / Hattem / Gelderland

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 17 mei 1832

Amice!

Dezen morgen om den regen niet naar de heiden behoevende te gaan, wil ik uwen laatsten beantwoorden. Ik heb heden het genoeg gehad, J[an] W[illem] een paar dagen hier te hebben en met hem gegaan te zyn naar zyn voormalig bataillon, dat was eene groote afwisseling in ons eentoonig leven en zeer aangenaam hebben wy dien tyd te zamen doorgebragt. het deed my leed dat zyn verblyf zoo kort duurde, te meer daar ik vooreerst niet kan narekenen iemand der familie te delen.

De legerkampen worden in orde gebragt en dagelyksch bevestigd zich meer en meer het gerucht dat wy het eerst aan de beurt zyn een der kampen te betrekken, iets dat my zeer tegenstaat. Ik <zit maar daar en kan> er natuurlyk gedurende dien tyd geen verlof gegeven worden. en zoude <ik dan> getracht hebben te Hattem te komen. Wanneer moeder daar < -- > sommigen willen, dat de cholera die nadert eene verandering daarin zoude kunnen te weeg brengen en zoo deze blyvende nadelen, te Kampen niet zouden doorgaan. Tot nu toe <even> wel is het tegendeel besloten. Ik verlang er niet naar hoewel wy tegenswoordig druk bezig zyn, om ons bataillon ver in order te brengen, dat wy daar met ieder kunnen <rivaliseren>.[2] De andere bataillons schuttery hebben gelden gekregen uit hunne steden, om de sappeurs in behoorlyke tenue te krygen en het anders ontbrekende aan te schaffen, zoodat vele geheel uniform zyn. Tot nu toe zyn onze pogingen daartoe vruchteloos geweest. Wy hebben eenige dagen tractement laten staan, zoodat binnen veertien dagen onze sappeurs geheel zullen gekleed zyn, het bataillon nieu[we] knopen zal hebben en onze hoornblazers tot op 18 vermeerderd zullen zyn, met de noodige instrumenten tot een aangenaam aanzien.

Toen moeder uit Arnhem kwam, heeft zy my geschreven met medewerking van Goudoevers wel geld te zullen krygen, daar <deze> tot nu toe niet goed aangelegd was, ik hoop het, dat het ons veel zoude helpen, deze uitgaven zyn van belang, want hierby komt nog dat alle de gryze kapotjassen in Grave zwart zullen gewerfd worden waarvan wy er zeker nog meer dan 300 hebben. Ik weet dat men in Utr[echt] zeggen zal wat behoeft dat alles, dat is maar gekheid en weelde? dit is het geval niet, zooals de zaken thans zyn, moeten wy het hebben, willen wy niet dat op ons bataillon in een kamp lang zal gevallen worden, ons bataillon en het Geldersche zyn de beste schutterybataillons van de geheele divisie en misschien van alles. Het Geldersche munt uit door uniformiteit en met dit aan te schaffen zyn wy even goed en beantwoorden wy aan de verwachting die men moet hebben van [de] schuttery van eene stad als Utr[echt]. Wat wy voor eenigen tyd zelven beschouwden als onnoodig, wordt thans eene noodzakelykheid nu <iedereen> het doet, en alle omstandigheden eenen langen duur aankondigen. Hoe langer het duurt hoe meer wy moeten wachten alles in orde te hebben. Zoo veel om den goeden geest en discipline te handhaven, als om by een soldaat [3] die ambitie te doen blyven, die hy noodig heeft om met genoeg[en] aan zyne verplichtingen te voldoen. De politieke horizon wordt nog niet veel helderer, in vele gezigten misschien donkerder. De gebeurtenissen in Engeland, zoowel wat de Engelsche politiek omtrent ons betreft niet slegter, kunnen eenen nasleep krygen die grooten inbreuk kan maken op de algemeene rust, terwyl de Belgen eenen hoogen toon voeren en nog van geene schikking willen hooren. Ik begryp niet waar het nog heen moet en de onwaarschynelykheid van eenen oorlog, vermindert weder dunkt my. De omstandigheden zyn wel zoodanig, dat men er byna moedeloos onder zoude worden, gelukkig ben ik evenwel zedert eenige dagen weder wat beter gehumeurd, het slegte weder had eenen slegten invloed daarop, daar de gewone lusteloosheid in neteligheid over ging, overall was het koud. <Ik> kon niet wandelen, de dagen lang, thans zoeken wy <onze> troost in wandelen, gisteren morgen hadden wy van 7½ - 1 uur eene militaire verkenning gedaan, gisteren middag zyn wy nog van 4 - 10 uit geweest, naar Grave en terug. Ik heb met vreugde opgemerkt dat onze landeryen veel hooger verhuurd zyn, dat komt goed en dat gy althans bezig zyt ons huis in orde te brengen. R[udolf] is te Waalwyk. Ik sta by het 1ste Bat[aljon] Afd[eling] mobile Utr[echtse] schuttery Reserve divisie, derde brigade.

Vale.

Zeeland 17 Mei 1832

EHvI.

Siccama, Calcoen, Kien enz. zyn wel en groeten u. Bosch is met een gat in het been. naar huis, dat niet wil genesen, het kan nog lang duren.

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: F.A.S.A. Baron van Ittersum. Vrederegter / te / Hattem

De brief is licht beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 12 Juni 1832

Amice

Reeds lang had ik eenige letteren van u verwacht, daar gy in de < -- > waart evenwel wil ik het stilzwygen afbreken om u met onze verandering van plaats bekend te maken. Vrydag morgen marcheren wy naar Heeswyk en Dinther, om den volgenden dag het kamp by Oirschot te betrekken. Ik kan het my nog niet begrypen hetgeen maar al te waar is en ver van aangenaam, het leven in een kamp is van den onaangenaamsten aard, de grootste kleinigheden worden als doodzonde opgenomen, voor een stukje stroo komt het halve kamp in rep en roer, voor het aanbreken van den dag op, veel excerceren, voor het overige slegt naar de zware onkosten die men moet maken. De vrouw uit het logement waar wy hier eten zal voor ons koken voor 16 st[uiver] per keer, behalven de kampagne vissen, en het huren eener houten loods kost ons in de maand f 270. gy kunt begrypen hoe met myn en allerlei behoeften dit zal oploopen, te meer daar men veel bezoek krygt en niet karig wil [zijn,] nooit kan leven, dit is nog de eenige vergoeding voor het anders voor ons hoe langer zoo meer slechterder leven. Indien wy nu nog maar met het wêer gelukkig zyn dan moeten wy ons in het overige maar schikken. Wy zyn zeer in de drukte om alles in orde te brengen [2] voor onze tenten, onze veldbedjes stoel en tafel en verdere zaken. Ik hoop Jan by my te zien, op een bezoek der overigen durf ik niet te hoopen, daar het te ver af is.

Een klein uitstapje naar Utrecht van 4 dagen heeft my zeer verkwikt, zedert ben ik weder wat beter gehumeurd en daar ik door afwezigheid van Bosch die een gat in zyn been heeft en van Siccama kompaniekommandant ben en daarby eenige dagen als adjudant dienst heb gedaan, heb ik het druk genoeg om niet te veel te kunnen denken.

Eene komp[agnie] is een troep kinderen, die men in vele opzigten als zoodanig moet behandelen. Honderde dingen zyn er, daar nu weder menage moet gehouden worden, die aangeschaft en anders ingerigt moeten worden, waarby het strengere omtrent den dienst komt daar alles volgens de reglementen moet gaan.

Hadden wy in Maart eene ontkenning gewenscht en gewacht, zoo zien wy ons zedert in denzelfden toestand teruggebragt, zonder eenig vooruitzicht in de toekomst, wy zyn reeds ver in het seizoen gevorderd en wie weet of de volgende winter ons nog niet in het leger zal houden.

Wy hebben van eenige professoren en studenten, door bewerking van moeder en Goudoever, een present gekregen van f 700 dat ons zeer in onze uitgaven voor het bataillon helpt. Wy wenschen in het kamp door geen bataillon overtroffen te worden en zouden daarvoor gebloed worden tot wy het equiperen van 11 sapeurs betaald hadden : f 400, 400 jassen zwart hadden laten verw[en] f 200 en glimmende knopen hadden aangeschaft f 130. Wy hebben thans een korps horenblazers van 18 man, het beste van de divisie. 2 klep horens 1 trombone, 1 nieuw bas instrument (f 80), trompet, posthoorn en 12 signaalhorens.

[3] By de inspectie voor de Prinsen en naderhand toen wy met < -- > 1 bat[aljon] sterk voor de Prinsen manoeuvreerden werd ons bataillon openlyk geprezen. In het kamp heeft de brigadecommandant verzocht aan onze tafel te mogen eten.

Wees zoo goed aan W[ilhelmina] te zeggen dat haar brief my regt veel genoegen gedaan heeft, spoedig hoop ik haar te schryven wanneer ik eenige dagen in het kamp geweest zynde, hiertoe de gelegenheid zal gevonden hebben. Ik heb geen tyd thans hier meer by te voegen, geloof my

TT

Zeeland 18 Juny 1832

EHvI.

Adresseer uwe brieven by de reserve divisie, 3^e brigade in het < -- > by Oirschot

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / Baron Van Ittersum / Vrederigter / te / Hattem / Gelderland

De brief is licht beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 17 juni 1832

Amice

Reeds lang had ik u weder eenige regelen, hoe weinig interessant op zich zelve ook, willen toezenden, dan van den eenen dag stelde ik het tot den anderen uit, tot dat in de laatste dagen de groote warmte my geheel ongeschikt maakte om iets anders te doen dan hetgeen my gekommandeerd of gelast werd. Onze eerste hoop om met 3 weken het kamp te verlaten werd verydeld, een nieuwe termyn werd gesteld namelyk de maand uit, toen dit tydstip naderde werd er gezegd men moet de komst van den Koning afwachten die dadelyk na uitdeeling der kruizen komen zoude. De Koning is nog niet verschenen, van zyne komst weet men nog niets, wy zyn in onze vyfde week en zullen naar alle waarschynelykheid niet afgelost worden voor dat misschien de 20ste July eene verandering in onze zaken maakt, hetzy door eenen (onwaarschynelyken) aanval van Belgien hetzy door meerdere hoop op schikking. Het is niet te beschryven hoe de zon onder het linnen brandt en hoe ongeschikt men wordt iets te doen, daarby werd het exerceren in een bad van zweet niet geschonken. ik verzeker u dat er in ons kamp dienst gedaan is, thans exerceren wy maar eens daagsch. Van tyt tot tyd maken de <district> militaire wandelingen langs de grenzen zoo hebben wy eene wandeling van 6 uur tot 3 uur gemaakt en naar de kant van Eindhoven. Gisteren is het kamp uitgerukt tot aan de grenzen by Poppel met de battery van Singendonck. De Bel[2]gen hebben by de eerste promenade der kampen gebivouacqueerd en hunne voorposten ingetrokken. Gisteren ben ik niet van de party geweest, daar ik met 80 man hierheen gedetacheerd ben voor den tyd van 5 dagen om na verloop van dien tyd weder afgelost te worden. Ik weet niet hoe ik het thans heb, zoo rustig en vry, myne oogen rusten eens weder op boomen en huizen, terwyl het kamp niets oplevert dan heide lucht en <dennen>. Het is wezenlyk by den langen duur van het kamp eene uitspanning – Vrydag zyn de kruizen uitgedeeld. De divisie schaarde zich om de preëkstool, iedere brigade bezette eene zyde van het quarré⁹⁵, de vierde werd ingenomen door de battery van Singendonck, door detachementen < -- >, marechaussée en kurassiers. De Prins was in het uniform der schuttery, nadat de dag order <dan> werd voorgelezen ging er een herhaald gejuich op. Hierna werd er gedefileerd. Zondag morgen na de kerk, waar de Prins met zyne 3 zoonen tegenwoordig was, gaf hy aan de hoofd officieren een dejeuner⁹⁶ dat lang duurde en zoo vrolyk was, dat vele groote olykoppen hadden. Hierna ging de geheele winkel langs het kamp waar zich de divisie ongewapend en bataille geplaatst had en sprak hy vele schutters aan, ook toen had hy het uniform der schuttery aan. Tot nu toe is in het kamp alles zoo geregeld gegaan dat ik nog niet van de minste vechtparty gehoord heb. Uwe oude collegas schoon wel ¼ uur van ons verwyderd zien wy veel, zy informeren zich altyd veel naar u. Met Swaring en Randwyck heb ik afgerekend, naar den eersten heb ik betaald f 10,76 voor ketels geloof ik, aan den laatsten f 3,60 over het tracteren uwer komp[agnie] dus te zamen f 14,36, welk ik by gelegenheid wel wil hebben, daar de lange duur van het kamp op myne beurs zoo als op alle eenen nadeeligen invloed uit[3]oefent. Feith heb ik leeren kennen, onze bataillons liggen naast elkander, hy schynt een goede jonge en by zyn korps zeer bemind. eenigen tyd heeft hy zyne tent moeten houden omdat hy zyn voet verzwikt had. Van het kind van A[rnold] heb ik goede tydingen, zy hebben <erge> dagen doorgebracht, gelukkig dat moeder er was die in staat was hun in alles by te staan. het zoude een verschrikkelyk verlies geweest zyn. Nu l'ami zal ik het hierby laten, ik heb volstrekt niets meer te melden, groet O[ckje] veel voorspoed met de kleinen en geloof my TT

E[rnst] H[endrik v[an] I[ittersum]

Oirschot 17 July

1832.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 Adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer J.W.C. Baron van Ittersum / Controleur der Posteryen / te / Groningen

95 quarré. carré (Frans): vierkant.

96 dejeuner. déjeuner (Frans): lunch.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 23 juni 1832

Amice!

Daar wy om regen dezen morgen te huis blyven, wil ik uwen laatsten heden beantwoorden. Ik twyfel niet of moeder zal mynen beiden brieven wel ontvangen hebben, Ik kan my volstrekt geen denkbeeld maken hoe het komt dat ik volstrekt geene tyding kryg. De laatste brief van moeder is van eergisteren zynde maandag veertien dagen. Ik verwacht nu heden weder zeker tyding. Wy zyn nu reeds verscheidene dagen in het kamp. zoo gunstig het anders in het begin was, zoo ongunstig en guur is het thans, daarby hebben wy hier sommige onstuimige dagen en nachten zware stortreegens gehad, een alleronaangenaamst iets in een kamp, waar men zoo met het water moet vechten. Het linnen der nieuwe tenten regent op zich zelf niet door wanneer het niet nat is, maar door de naden en knopen der lynen te meer. Gisteren nacht moest ik weder myn bed geheel verplaatsen daar het was als of het met emmers uit den hemel gegoten werd, gedurende 2 uren. Zondag had ik de < -- > wacht waar ik eene oude slegte tent vond in de hoek van de welke een paar busschen stroo plat gelegen waren, met wemoedige oogen overdacht ik, dat ik daar 24 uur moest huisen. Myn oppasser was wyzer als ik, behalven mynen mantel, bezorgde hy my eenen wollen deken. De dag was redelyk maar des nachts stormde en regende het zoo verschrikkelyk, dat ik onder mynen mantel en deken alleen myn lichaam droog kon houden. ik legde my om 9 uur op het stroo, stond om <12> uur even op om eene inspectie der wacht en het rapport der wacht en kroop toen tot 1 uur als een varken weder in het stroo, niet weinig verheugd dat myne aflossing naderde. Indien het weêr maar eenigsints goed is, dan is het hier wel te houden, in de tenten is het met een paar goede dekens volstrekt niet koud en men slaapt, hoewel kort, zoo goed [2] als te huis. Ik heb tegenwoordig de week en ben daardoor als een slaaf aan de tenten gebonden, daar <is> aanhoudend dienst te verrigten, dat my allerverschrikkelykst verveelt. De levensmiddelen voor het volk zyn wat vleesch en brood betreft onverbeterlyk, de aardappelen natuurlyk zyn maar redelyk, evenwel beter dan in de eerste dagen. Het volk houdt zich byzonder goed, hun gedrag is wezenlyk voorbeeldig, onder al het slegte weêr, waarby het grootste gedeelte der wachten moest bivouaqueren of in hunne tenten nat werden met de overigen, met het drukke exerceren en allerlei buitengewone weektoeren, zyn zy altyd vrolyk, men hoort van geene vechterien of eenige geschillen tusschen de verschillende korpsen. Met de zieken gaat het ook byzonder wel, onze troepen en die van Overijssel blyven zwak en storten veel in, zoodat wy nu weder circa 140 man in de hospiczalen hebben. De geruchten loopen vry algemeen, dat wy maar drie weken hier zullen blyven en dan door de 3^e divisie afgelost worden. onze brigade zoude dan naar het land van Kuik gaan. Evenwel geloof ik, dat in deze dagen weder zeer weinig te berekenen valt omtrent den volgenden dag. Onze zaken staan weder op eene zulke hoogte, dat men zich op alles moet voorbereiden. De nota der conferentie van ons gouvernement, het waarschynelyke antwoord daarop is van dien aard, dat men zich met het behoud des vredes niet geheel moet vleyen. Ik kan juist niet zeggen dat ik my de hervatting der vyandelykheden als vast voorstel, even wel is, wat onze zaken betreft, de gezig einder niet opgeklaard, spoedig, ik geloof thans op betere gronden dan te voren, zal hieromtrent eenige beslissing komen. Ik zal my boven mate gelukkig achten wanneer met behoud des vredes alles zoude kunnen geëindigd worden, daar ik gaarne beken niet onder de vuurvreeters te behooren.

Met genoegen hoor ik, dat gy het druk hebt en het werk u bevalt. Ik kan my begrypen hoe aangenaam het u moet zyn moeder thans [3] in uw eigen huis eens te kunnen ontvangen, als eene mooye betrekking in de maatschappy hebbende en gelukkig met het voorspoedige kind. Aardig treft het juist dat moeder haren verjaardag by u heeft kunnen vieren, dikwyls heb ik my by ul[ieden] gewenscht. Ik had vroeger vast het plan gehad dien dag by ul[ieden] te zyn, doch de omstandigheden waren my daaromtrent niet gunstig. Verbeeld u eergisteren dinsdag omstreeks 5 uur kwam de Prins van O[ranje] voor de derde maal in het kamp, hy was dien morgen uit den Haag gereisd, had 's middags het kamp te Ryen bezocht, bleef meer dan een uur by de exercitien onzer brigade en vertrok weder om 6½ uur om in Tilburg te dinieren. Van de environs heb ik nog niets kunnen zien als Oirschot door dien wy des namiddags ook nooit vry zyn. De kerk te Oirschot is een allerschoonst gebouw zynde eene groote gothieke kruiskerk. wy doorkruisen de Provincie van NoordBrabant en leeren dezelve goed kennen.

Wat het geld betreft, dat heb ik geen gebrek, moeder heeft my goed bezorgd en van J[an] W[illem] heb ik ook geleend, zoodat ik het niet denk te verteeren. Het leven is hier duur, hoewel nog geene vreemdelingen of lieven kennissen hier geweest zyn, ziet men zich onderling nog, dit zoude tegen elkander <nog> al opgaan, indien men meer moest betalen al eet men aan zyne tafel niet, de accoorden moesten per maand gemaakt worden, Ik ben tegenwoordig nog al eens weer landerig. De langste dag is al achter de rug.

Groet Moeder en Wilh[elmina] en geloof my als altyd

TT

Kamp by Oirschot

EH v Ittersum

23 Juny 1832

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegter te / Hattem / prov. Gelderland

De brief is licht beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 24 juni 1832

Amice

Gisteren avond heb ik het pakje met f 185 in welstand ontvangen ik heb nu daar moeder my ook goed gezonden heeft meer als ik in het kamp zal en wil verteeren. Maar het is goed om wat in voorraad te hebben. Zedert gisteren 8 dagen zyn wy in het kamp. wy hebben behalven eergisteren toen het den geheelen dag stortregende goed weêr gehad. Wanneer wy dan maar dit zoo houden dan is het wel uittehouden, maar met regen is het allernaangenaamst. Ik kan het my dikwyls niet begrypen dat het zoo is dat wy kamperen. Ik slaap volmaakt en eet en drink, wanneer ik daartoe lust gevoel, om 4 uur slaat de reveille, 2 maal dagelyks wordt er geëxerceerd van 6 - 9 en s'middags van 5 - 8. Gedurende den geheelen dag hoort men de trom, die ons horologie is. Ik kan u betuigen dat wy dikwyls niet weten welken dag wy hebben, de dagen zyn daarby schrikbarend lang in zulk een eentoonig leven. Uwe oude kameraden de Gelderschen hoewel 9 bataillons van ons verwyderd zien wy veel, het spyt my dat zy <wat verre> van ons afliggen.

Het kamp is een half uur lang een mooi gezicht, wanneer men bedenkt dat van de 12 bat[aljons] die kamperen 10 bataillons schuttery zyn. De troepen houden zich tot nu toe on[2]verbeterlyk, nog geen enkele onaangename <toon> is er voorgevallen, zy gedragen [zich] onderling goed en leven alle in de beste <kammeradery> zyn vrolyk en zeer te vreden en zingen den halven dag. Nu is het vleesch en brood ook onverbeterlyk, met de aardappelen en groente is meer moeite. Ik wenschte wel, dat gy ons eens had kunnen komen zien. De tydingen van de laatste dagen zyn weer veel oorlogzuchtiger, het schynt als of men eerst nu door geweld wil dwingen, evenwel is het mogelyk, dat het nog geruchten zyn. Dit alleen is zeker dat wy den langsten dag reeds weder achter den rug hebben en geen vooruitzicht hebben van spoedig een einde te zullen krygen. – Naast ons ligt het Groningsche bataillon, de jonge < -- > heb ik eens gesproken. Van der Loeff die serg^[genant] majoor is ligt [3] naast ons. De Prins van O[ranje] is tweemaal in het kamp geweest en door het volk goed ontvangen. Men zegt dat wy hier 3 weken zullen blyven, anderen zeggen 4 weken, wanneer wy door de 3^e divisie zullen afgelost worden, om hare kantonnementen weder te bezetten.

Maak myne compl[imenten] aan O[ckje] en Annette, veel geluk in Uw nieuwe huis en voorspoed met de kleine familie Vale

TT

Kamp by Oirschot

E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

24 Juny 1832

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Baron Van Ittersum / Controleur der posteryen / te / Groningen

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 25 juli 1832

Amice!

Thans in onze nieuwe kantonnementen gekomen wil ik u nader eenige tyding van my doen toekomen. Nadat de kruisen op den 13^{den} uitgedeeld waren in het kamp dachten wy altyd nog tot 1^e Aug[ustus] in het kamp te zullen moeten blyven daar reeds de < -- > week om was en wy nog niets van ons verzoek hoorden. op het onverwachtst en tot myn groot genoegen ontving ik den 13^{en} de order om den volgenden morgen met een <30> man naar Oirschot te marcheren en het daar liggende detachement <naar> het kamp aftelossen. Ik vertrok dan ook des morgens om 5 uur en bleef nu <om> gedurende 5 dagen te blyven; het doel van dit detachement was eene politiewacht in het dorp te hebben, die tevens de arrestanten die men in het kamp niet konde straffen te bewaken, posten by den generaal te geven, en eene wacht by het Reservepost en de battery <der artillerie>. Ik zoude des Zaturdags afgelost worden toen vrydag morgen zeer vroeg reeds de Prins naar het kamp reed en ons bekend maakte dat Zondag het kamp zoude verwisselen. Een algemeen houzee ging dadelyk op en op ieders keuken en zout stond in een oogenblik een vlaggetje. Ik heb hierdoor het geluk van niet weder afgelost te worden. Zondag morgen om 5 en 6 uur is het kamp opgebroken en marcheerde ik herwaarts & weer uit Oirschot op myne eigene gelegenheid af over Middel[beers] en Westbeers af naar Nettelrode waar de 1^e en 2^e komp[agnieën] dien nacht moesten blyven, daar in een nieuw kantonnement Hooglom dien nacht nog troepen waren. Dit dorp behoort onder de zoogenaamde 3 zaligheden, heeft vele < - - > van Wisch een gehucht, ik kreeg een b[il]ljet in een boeren herbergje, evenwel was het nog al zindelyk. De manschappen logeerden kompagnies gewyze gekleed in schuren. Des morgens om 6 uur zyn wy naar Kasteren gemarcheerd [2] waar de 3^e en de 4^e kompagnie, de laatste uit Hapert komende, zich met ons vereenigden. Met deze 4 kompagnien zyn wy dadelyk hierheen gemarcheerd, zoodat ons bataillon thans zoodanig verdeeld is dat de 4 eerste kompagnien met den staf der Brigade en van het Bataillon zich hier bevinden, de 5^e te Kasteren, de 6^e te Hapert. <Twee kompagnien> logeren 's nachts gekleed en gewapend in schuren, ook de officieren daarvan logeren dan daarby in een afzonderlyk lokaal. Na 3 uur des morgens moeten die kompagnien er uit, zonden veldontdekking uit en blyven tot dat dezelve terug is, tot 5 uur, onder de wapens, waarna de troep in rukt. Het dorp is hoewel weinig te beduiden hebbende beter dan ik verwacht had, hetzelfde bevat ruim 500 zielen en heeft dezen nacht eene kwartiering gehad van 1500 man en 42 officieren. Behalve onze 4 kompagnien moest er een bataillon der 7^e Afd[eling] gehuisvest worden, zoodat er boeren waren die 50 man hadden, en anderen die 9 officieren moeten logeren. Dezen morgen zyn zy naar Luik, Gestel gemarcheerd, den vorigen nacht had van Aerssen met zyn bataillon hier gelogeed.

De environs hier zyn zeer lief, wy zyn ruim 1½ uur van de grenzen verwyderd, en voor ons op de meeste plaatsen gedekt zoodat ik my eigenlyk die groote pretenties niet goed kan begrypen evenwel de geleerden moeten het weten. Wy leeren thans weder een geheel nieuw gedeelte der Provincie kennen, iets dat my zeer veel genoegen doet; dit dood den tyd nog het spoedigst <nog aan>. Wy zullen behalven het vroeg opstaan om den anderen dag rustig hebben. daar er van werken niet kan inkomen. Nu, in het kamp hebben wy dienst gedaan zoo als het geheele voorjaar door, eene rust < -- > zal ons allen welgevallig zyn. Wy hebben niettegenstaande het veranderlyke weder de groote warmte, koude, stortregens en zware vermoeidheid geene zieken van belang gehad, oneindig veel minder zelfs dan in de kantonnementen.

[3] Met genoegen heb ik laatst van moeder vernomen dat uw kindje weder bewaard was, ik kan my begrypen welke akelige dagen gy moet doorgebracht hebben. Gelukkig dat moeder by u was en u in alles zoude helpen. dit heeft haar ook zeer veel genoegen gedaan.

Met de cholera gaat het in Scheveningen nog niet vooruit en in den Haag heeft het zyne hoogte nog niet bereikt Ik hoorde zaterdag van den gepensioneerde overste Mutile, dien gy wel kent, dat de cholera een paar dagen vroeger op de Citadel en aan het Vlaamsch hoofd uitgestooten was, volgens v[an] Suyven van zynen zoon die op laatstgenoemde plaats by de 2^e Afd[eling] dient. Men schynt het dus nog stil te houden, evenwel houd ik dit, voor meer dan een gerucht, daarenboven is het niet te verwonderen daar de ziekte reeds eenigen tyd in Antwerpen was, Ik beklaag die plaats dubbel, zoo afgezonderd en afgesloten. Die ziekte is nog een akelige tyd in het vooruitzigt, vooral in een land waar alle betrekkingen zoo uiteen zyn gerukt en niet in staat elkander te helpen. Ik hoop maar, dat het zoo langzaam daarmede moge gaan, tot wy eene beslissing van onze groote zaak achter de rug hebben met de hoop op eene meer spoedige terugkeer. De tydingen zyn in de laatste dagen niet oorlogszuchtig, maar daarentegen zal de weg van onderhandelingen de protokollen misschien nog wel tot 100 brengen waarby men alles noodig heeft om geduldig te blyven. R[udolf] is zeer wel daar het overige van de 1ste divisie blyft kamperen met zyn Bataillon met hetzelfde gemarcheerd, waar over ik my voor hem zeer verheug.

Nu l'ami zal ik het hierby laten. Schryf my spoedig eens, voeg op het adres maar geene plaats < -- > by het 1ste Bat[aljon] Afd[eling] Utr[echtse] sch[utterij] Reserve divisie. Groet W[ilhelmina] en geloof my als altyd
Hoogeloon 25 juny 1832
EH v Ittersum

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / de Heer en Mv^e F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegter à / Hattem / prov. Gelderland

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 10 en 11 augustus 1832

Amice!

Uw brief van 5 Aug[ustus] die <door u> verzonden is 8 Aug[ustus], is my gisteren avond hier in ons nieuw kantonnement geworden. Zoo als gy weten zult heeft de 1ste divisie het kamp te Ryen verlaten en hoorde daar dat de tweede vervangen <moesten -- > om de kantonnementen der 2^e divisie de 1ste der voorposten ontmoeten < -- >, net bezuiden ligt nu als volgt de staf met de 4^e, 5^e, en 6^e kompagnie is te Eersel, de 2^e met 40 man en 1ste en myn persoon daarby, gedetacheerd te Duizel, de 3^e en het overige der 1ste komp[agnie] te Ryshoven. wy zwerven dus de <zogenaamde> zaligheden door, armzalige dorpen zoo als gy gedeeltelyk zelf gezien hebt. Over het algemeen hebben wy weinig dienst te doen, de veldontdekking 's morgens om 2½ uur tot over 4 is eene lastige visite en een onaangename <bivak> in den nacht. Een gedeelte slaapt altyd in schuren waarby wy te Hooglom ook zyn moesten, hier evenwel volstaan wy met de veldontdekking. dat my om den 4de dag te beurt valt. De manschappen hebben het hier nog al druk, van de 110 schutters komen er 30 op wacht en 30 die van de wacht afgekomen zyn hebben het piket in de schuren en moeten de veldontdekking doen dus is altyd meer dan de helft in dienst en komt <den> wacht 2 nachten achter een niet uit de kleêren. Wy bezetten nu de meeste dorpen, voor ons liggen geene dorpen meer, <St Michielsgestel>, Bergeik en andere dorpen zyn nu overbezet. men zegt dat de Belgen ook niet teruggetrokken zyn, gisteren morgen hebben zy by Turnhout of Roevenslang bataillon's, en twee geleden vuur gemaakt denkelyk groote manoeuvres ter eere van de bruiloft van Leopold⁹⁷. men kan dit zoo duidelyk hooren als of dat geen uur verwydert was. Men spreekt zeer van vredelievende tydingen, van het verleen van verlof, de effecten ryzen, maar de Belgen hebben eenen hoogen toon en zoo dikwyls reeds hebben wy ons op goede gronden gemeend te kunnen vleyen en ons bedrogen gezien dat ik my nog niet te veel hoop durf te geven. Langen duur voorspel ik my zeker, het ziet er voor ons van dag tot dag beter uit. de gedachte dat wy den derden winter nog in dienst zullen zyn is zoo beroerd dat ik niet weet hoe wy het zullen uithouden.

97 Koning Leopold I trouwde op 9 augustus 1832.

Gisteren heb ik eenen brief van moeder gehad uit Utr[echt], die ik dan nog [2] < -- >, ik kan my begrypen dat het u moeite deed haar te moeten zien vertrekken, maar ik vind dat zy in allen opzigten gelyk heeft, te huis zynde is ze meer op haar gemak, rustiger omdat het de plaats <is> harer bestemming, de cholera is voor ons een dubbeld ongeluk, daar zoo vele duizende families uiteen gerukt zyn en men niet in de gelegenheid [is] elkander te helpen in geval van nood. Gelukkig dat de ziekte tot nu nog al matig is in vergelyk van andere landen.

Uwe attentie om my die <hooi -- > te zenden vind ik zeer vriendelyk, ik zal daarvan in nood gebruik maken, <voorals> is het niet noodig. Onze Grieken verbeeld ik my, dat nu wel zullen ryzen, om[dat] de mogendheden de zaak van Griekenland op de tegenwoordige aangepakt hebben. Ik zoude daarom wel gelooven, dat het zaak is niet te verkopen, Het zal my aangenaam zyn die noten van u te ontvangen omtrent de wyze waarop gy de lasten betaald hebt en hoe dit zoo zware verlies bewerkstelligd is.

Om aan uw verzoek te voldoen zend ik u hiernevens zooveel het leger te velde aangaat eene opgaaf der verschillende korpsen. Hetgeen hier niet opstaat b.v. van artillerie heeft <nu> geene bepaalde bestemming < -- > de reden in tyd van oorlog naar mate de omstandigheden gebruikt. De 1^e en 2^e divisie zyn in de beide kampen en de 1ste divisie in omstreken van Oisterwyk Tilburg en Breda. Wy komen hier den < -- > tot aan de gronden, de veldontdekking van Hoogerheide thans door Overys[s]el bezet wordende staat alle nachten eer het licht <wordt> voor de Belgische, men plaatst van weerszyden zyne < -- > den dag af, voor eenigen tyd wilde niemand de eerste zyn die weg ging. zedert eenen geruimen tyd evenwel weken eerst de Belgen. In de eerste dagen van de uitdeeling scholden ze geweldig op de kanten der gestolene kanonnen, voor het algemeen schelden zy dikwyls, maar wordt dit van onze zyde nooit beantwoordt dan met stilzwygen. Hunne troepen zien er goed uit, dikwyls komen er deserteurs, maar de vreemden uit onze < -- > lopen ook nog veel over. van de 2^e Afd[eling] is voor een paar dagen een Noord Nederlander overgelopen.

[3] op marsch hierheen zyn wy de 7^e Afd[eling] tegen[ge]komen, by welke gelegenheid ik den Majoor van Aerssen nog even gesproken heb, die my de compl[imenten] aan u en H[enry] verzocht heeft en my tevens het ongeluk vertelde de ouden Mev[rouw] Bentinck overkomen, de genezing op dien leeftyd en in zulk een rhumatiek gestel zal veel moeite kosten en wie weet of het wel ooit goed zal teregt komen, op die jaren is zulk een geval dubbeld ongelukkig.

Met genoegen hoor ik dat de kleine weer zeer wel is, ik kan u wel zeggen dat ik my daarover zeer ongerust gemaakt [heb] overtuigd hoe ongelukkig het ul[ieden] zoude gemaakt hebben, hetzelfde te hebben moeten verliezen. Moeder is met byzonder veel genoegen te Hattem geweest en gevoelde zich zeer gelukkig ul[ieden] zeer te vreden in uwe betrekking en huishouding te vinden. Ik zal het hier uit volslagen gebrek aan nieuws by laten, groet W[ilhelmina] en geloof my

TT
E.

Duizel 10 en 11 Aug[ustus] 1832

Schryf op myn adres altyd zonder byvoeging van plaats: aan 2 L^t 1ste Batⁿ Afd. Utr. schuttery, 3^e brigade, Reserve divisie.

Frits van Ittersum is uit Staats Vl[aanderen] overgeplaatst by het Batⁿ van De Keth.

Charles van Heerde is met 28 dragonders te Eersel gedetacheerd, heden middag ga ik by hem eten.

Siccama heeft in den laatsten tyd zoo veel moeten teekenen dat ik niet geloof dat hy veel lust heeft om myn lieve gezigtje nog eens te zien, daarby ben ik met 40 man van de komp[agnie] hier gedetacheerd en is hy met het overige te Rythoven.

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Mr F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegter te / Hattem / Gelderland

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 31 augustus en 1 september 1832

Hilvarenbeek den 31 Augustus 1832.

Amicissime! Veel genoeg deden my Uwe letteren van den 19 dezer. Gy beschuldigt U zelve door my te schryven dat Gy niet weet wie aan de beurt is, Gy of ik, ik weet het wel, uit het *laatste* kamp heb ik U het laatste geschreven kort voor ons vertrek uit dat aardschparadys.

Zoo als ik U toen schreef zyn wy naar Chaam en Alphen gemarcheerd, wy maakten daar een zoogenaamd vliegend legertje uit, bestaande uit ons Bataillon vier compagnien Lanciers en eene halve battery rydende artillerie die in Gilzen een uur van ons [vandaan] onder het commando van onzen overste gecantonneerd lagen, het scheen dat men iets verwachtte van den zyde der Belgen, de dienst was daar zwaarder dan wy ooit te voren in dat dorp hadden gehad, wy moesten daar altyd met al de manschappen in de schuuren slapen en deden zware wachten. Zondag voor veertien dagen zyn wy nu wederom hier gearriveerd, het leven is hier zoo als over al [in] de grensdorpen wederom hetzelfde, de dienst is zoo tamelyk, wy slapen in de kwartieren en hadden in den beginne een en twee nachten vry van de wacht, thans twee en drie nachten. De koude zedert een paar dagen is my vry lustig evenals de zware regen, daar ik tot nu toe nog geene eerdere dan bivouacwachten betrokken heb, ik behoef U niet te zeggen dat ik op die manier reeds meer dan eens 24 uur in een nat pak heb doorgebracht, ik schryf dit echter nooit aan moeder, die maakt zich dan maar inquiet en dat hoeft niet, want de Zop is de Kool niet waard, ik zal er ook niet aan creperen. het is niet voor het eerst, doch ik denk dan by my zelve wel eens aan de vervlogen goede dagen te huis en zucht dan wel eens naar beter tyden (in de toekomst), het vooruitzicht is echter verd . . . duister, ik geloof stellig dat ik de winter wel voor de derde maal aan de grenzen door zal maken, myn plan is echter om in dat geval voor de drie ergste maanden verlof aantevragen, gaarne zoude ik U dan eens komen bezoeken voor een veertien dagen doch ik vrees dat Moeder daar niet aan zal willen, wy zouden dan eens over Uw groote plan spreken dat my zoo oppervlakkig beschouwd nog wel herschenschimmig voorkomt. Gij vraagt my naar de Lyndens, die zyn more solito wederom met verlof, die zyn zoo wat van de twee en twintig maanden twaalf met verlof <geweest> dat noem ik niet dienen, voor de rest zyn geene kennissen meer van U by ons behalve Van Reede, die zyne overplaatsing naar de schuttery wachtende is. Ik schryf U deze van de wacht buiten aan de heide, wy lossen af [2] op de klok van het eerste Belgische dorp Poppel daar de Hilvarenbeeksche toren klok niet te horen is omdat de wind af is, ik lig hier dus nog al dicht aan de grenzen, ik amuseer my met de verhalen van myne twaalf onderhorige manschappen, een mengelmoes van alle natien en beroepen. aan de regter zyde zit een haagsche hoerewaard die dienst by ons genomen heeft, hy munt boven allen in zwyn histories uit en verhaalt hoe hy onlangs met verlof zynde nog twee meisjes uit het ouderlyke huis geronzeld en de eene voor f 40 de andere voor f 10 verhoert heeft, tegen over zitten een paar Hamburger Handwerks bursche⁹⁸, ook al liederlyke honden, eenige Zwitsers en Hollanders completeren de winkel.

1 September De regen heeft my gisteren verhinderd deze te eindigen daar het van alle kanten begon te lekken. ik heb dan ook felicitas⁹⁹ wederom een mooi nat pak naar huis gebracht, zoo dat ik van louter plaisir rilde als een Juffers hondje, wy noemen dat in onze jagerstaal doorroken. –

Met de Heeren officieren gaat het tegenwoordig heel wel, wy zien elkander nooit als op straat en zyn dan groote maatjes, Gy behoeft <zeker> niet bang te zyn dat ik onder myne kapot¹⁰⁰ versuffe of my op de kop zal laten zitten, ik heb dit in het kamp nog aan zekere Majoor Geel van de Staf van v[an] Geen verzogt, die vent weigerde myn adres voor den volgenden morgen aan te nemen, ik heb hem daarop in presentie van twaalf officieren verzekerd dat ik geloofde dat wanneer hy zyn rok en ik myne kapot uittrok, ik diegene zoude zyn die by de historie gecompromitteert zoude zyn aangezien hy een *Duitscher* <onbekend> over de grenzen was komen vliegen en ik als Baron v[an] Ittersum bekend was, de Majoor heeft dat voor zoete koek opgenomen en het daarby laten <bewenden>, de <quur> is te lang om te schryven, ik zal ze U by gelegenheid wel eens

98 Bursche (Duits): jongeman.

99 felicitas (Latijn): geluk.

100 kapot; lange soldatenjas.

mondeling verhalen. –

Hier nevens zend ik U eenige boeken terug, ik zal ze U by partytjes zenden. Met de Poolsche feliciteer ik U by <voorbaad>. Gy laat daar geen gras over groeyen of spinneraggen in komen.

Uit de courant van gisteren heb ik gezien dat de cholera thans ook in Uwe streeken is gekomen, wy merken er onder de troepen nog niets van en kunnen dien gast ook missen als kiespyn.

Frits v[an] I[ttersum] ligt hier twee uur van daan als officier by de Overyssele Platlanders hy ziet er goed [uit] en is zeer gezond. –

Adieu! Nieuws is voor de rest niet. groet O[ckje] en de kleinen zoo die daarvan my nog kunnen te binnen brengen.

Vale! TT

R[udolf]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer JWC Baron van Ittersum / Controleur der Posteryen / te / Groningen

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 31 augustus 1832

Amice!

Heden schryven wy 31 Augustus, en naast myne portefeuille ligt een briefje van u van 24 July met de woorden: uwen brief heb ik ontvangen, doch nu geen tyd te antwoorden, zal dit eerstdaagsch doen.

Dit eerstdaagsch is nog niet verschenen, hoelang zou dus by u eene belofte op eene volgende week of maand wel duren. Ik geloof dat de administratie van uwen boedel u al den tyd ontnemt, geen wonder, in weinige weken groot amtenaar en landeigenaar geworden, heeft men geen tyd nu aan eenen ongelukkigen tweeden lieutenant te denken, die in de zaligheden van het koningryk der Nederlanden aan de grenzen ronddwaalt. Hoe het zy, ik zal nog maar weder eens eene uitdaging overmaken. Zedert het kamp ben ik in het derde kantonnement, gedurende de laatste dagen in het kamp ben ik met 80 man naar Oirschot gedetacheerd geweest, waar ik het zeer rustig en vry had. Dan daar zyn wy 22 July vertrokken, op den dag dat ons kamp, na een verblyf van ruim 5 weken, opbrak, naar Netersel, den volgenden dag naar <Casteren>, Hapert en Hoogloon; in het laatste dorp lag ik, daar zyn wy gebleven tot 9 Aug[ustus] toen heeft ons bataillon ten gevolge der verandering van het kamp by Ryen de dorpen Duizel, Eersel en Rythoven betrokken. Ik logeer met een gedeelte myner kompagnie en de 2° te Duizel, eene gemeente van 250 zielen en armoedig, ons kwartier is redelyk, maar wy eten zeer goed bij den herberg[2]meester. Bosch is zedert het voorjaar reeds te huis. de wond aan zyn been te gelyk met eenen aanval van podagra gekregen, wil niet genezen. Hy heeft een allerakeligst leven en zyn vooruitzicht is niet best, Siccama is op eens voor 6 weken vertrokken, met verlof op aanzoek van het militair gerechtshof, zoodat ik thans weder komp[agnie] kom^[mandant] ben waarvan het gevolg zyn zal, zoo als dit meer plaats had voorleden jaar door de zelfde oorzaak, dat men zwarigheid zal maken, my op myne beurt met verlof te laten gaan. Spoedig is het zoover maar moge dit gebeuren dan adresseer ik my hooger en zal het eenen gek als <L -- > geen Lange praatjes maken.

Meer dan ooit verlang ik juist eens naar Uw. hier is wel geene ziekte maar ik zoude niet weten waarom ik eene plaats zoude ontvlugten, waar ik eigenlyk te huis behoort en waar myne naaste betrekkingen thans zyn. Moeder schreef my laatst dat ik gedurende de besmetting niet komen moest maar ik heb haar het zelfde geschreven. De ziekte verspreidt zich in N[oord]Brabant nog zeer weinig, een groot geluk voor het leger, in de kampen zouden spoedig vele slagtoffers kunnen komen, het tegenwoordige gure weder moet dunkt my in het kamp nadelig werken, de nachten beginnen reeds koud te worden.

De hoop dat wy eene eindelyke beslissing onzer zaken zoude zien gebeuren is wederom vervlogen, het najaar nadert met rassche schreden en iederen dag kryg ik meer de overtuiging dat wy den derden winter in het leger moeten doorbrengen. ik kan u wel zeggen dat het nu vinde om den moed te verliezen, wy gaan

schrikbarend achteruit < -- > [3] < -- > komen in onze plaats, onze beste tyd gaat voorby, wy < -- > ons verveelen met niets doen den tyd dooden en worden ongeschikt voor een rustiger leven: De geene die te huis zyn, het leger en onze wyze van leven niet gezien hebben, weten wat jongelui van onzen stand die betrekking opofferen om het in het algemeen belang vol te houden. By de plattelands schutteryen zyn vele officieren die wel wenschen, dat het altyd duurt, het hatelykst van alles nu nog is, dat men dit dikwyls algemeen wil maken door te zeggen dat wy betaald worden om zoo toch niet te veel van ons afsteken die om eigenbelang van den beginne der onlusten af niet tot rigtsnoer onzer daden genomen hebben, zoo als zy <die> het zeggen. Ik denk dat spoedig de kampen zullen opbreken, wy de voorposten verlaten en onze oude streken weder zullen opzoeken, hier hebben de manschappen <overal> veel dienst, 1 of 2 nachten te huis, dan de wacht 24 <uren> en de afkomende wacht den volgenden nacht in de schuur om de veldontdekking te doen; dit doen wy om den 4^{den} morgen en is al dienst, die wy als officieren hier hebben. Voor ons liggen geen troepen meer daar Luik, Gestel en Bergeyk niet bezet zyn, daardoor hebben wy in deze week al 4 deserteurs gehad, alle jagers. Nieuws is hier anders niets, alles eentoonig en wel. Frits v[an] Ittersum is by de Overys[selse] schuttery Bat^{[aljo]n} van de Keth geplaatst.

Vale groet O[ckje] hartelyk voor my, veel voorspoed met uwe kinderen

TT

Duizel 31 Aug[ustus]

E[rnst] H[endrik] v[an] Ittersum

1832

Adr[es] - - - R^{ve} 2 L^t 1 Batⁿ Afd. Utr. schuttery 3^e Brigade Reserve divisie zonder vermelding van plaats.

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Baron van Ittersum / Controleur der Posteryen / te / Groningen

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 19 september 1832

Amicisime!

Heden na een paar onrustige dagen, wil ik u eenige tyding van my doen toekomen. Wy zyn zoo als u bekend zal zyn den 6de Sept[ember] van de voor posten terug gemarcheerd naar Erp, een marsch zoo als wy er nog geen gehad hadden, gy kunt het beoordeelen wanneer ik u zeg, dat wy gemarcheerd zyn over Streensel, Velthoven, Zeelet, Stryp, Woensel, Son en Breugel. Naar myn inzien was zulks in dese tyden onvergeeflyk. men schryft aan [¹⁰¹] dat men de manschappen zoo weinig mogelyk moet vermoeyen en geeft tog en daartegen zulke marschorders, die in een oogenblik, de cholera zouden kunnen doen ontstaan. Tot nu is het leger byna geheel verschoond. In het kamp by Oirschot was dezelve ontstaan. 7 zyn er gestorven, hetgeen dan ook de oorzaak is dat het vroeger is opgebroken. Wy bleven aanhoudend wat politiek nieuws betrof in eene doodelyke stilte, en hoorde men iets, dan waren de geruchten zoo tegenstrydig, dat men er niet meer uit kon komen. Dit duurde tot in de vorige week, toen werd er van byzondere drukte gesproken, en de geruchten werden meer oorlogzuchtig, tot dat eindelyk voorleden zaterdag de order kwam om den volgenden morgen naar St Oedenrode te marcheren, waar onze geheele brigade zich zoude vereenigen. tevens werd gelast dadelyk voor 2 maal 24 uren brood te laten bakken. Alles ging naar wensch en zondag morgen [2] marcheerden wy naar St Oedenrode, waar om 11 uur de geheele brigade circa 3500 man by een was, alles sprak van eenen meer dan waarschyndelyken aanval der Belgen op dien dag; Het was wezenlyk een aangename dag dien wy daar in dat gewoel doorbragten, minder aangenaam was het voor de boeven. Alle cavallerie en artillerie was opgerukt en het leger brigades gewyze zoo geconcentreerd, dat in de omtrek van weinige uren 36 bataillons by een waren. Ik geloofde aan geen vechten; evenwel, daar het waar konde zyn en

101 Opengelaten ruimte.

de officiële stukken zoo stellig spraken, moest ik moeder de waarheid schryven, die daardoor eenen ongerusten dag zal doorgebracht hebben. In den namiddag werd weder vrede verspreid en maandag morgen zyn wy naar Erp teruggekeerd.

Vele geruchten kwamen er nu in omloop en eigenlyk weten wy nog niets. Sommigen zeiden dat Gerard van het hoofdkwartier was geweest en eene Fransche armee met geforceerde marsch, België binnen was getrokken en wel ten gevolge eener zamen zweering tegen Leopold of eene < -- > revolutie in Brussel welke <zeeker> uitbreken en daar om zoude moeten ondersteund zyn.

Anderen schreven de beweging alleen toe als in verband staande met de briefwisseling van Chassé, dit laatste komt my nog het waarschyndelykst voor. Onze hoop op iets beslissends evenwel is weder vervlogen en op nieuw zyn wy in het oude status quo teruggebracht. Ik hoop nu alle dagen verlof te zullen krygen dan kan ik my ten minste 14 dagen in vryheid stellen, schoon ik uw ook in eenen ongelukkigen staat vind en de menschen zeker weinig vrolyk daar de ziekte den hoogste graad aldaar nog niet schynt bereikt te hebben. [3] Dit geeft my aanhoudend eenige onrust, zoo als ook Groningen want hoewel de ziekte meest in de mindere klasse woedt is ieder ander mensch ook vatbaar daarvoor.

Het leger is thans nog zeer geconcentreerd, evenwel wanneer er niets voorvalt, denk ik dat wy spoedig verligd zullen worden om dan tevens voor de derde maal winterkwartieren te nemen. Wy verwachten dagelyksch de nieuwe ligting en daar wy niet vele zieken meer, als 100 minder, dan in het vorige jaar hebben wy een sterk bataillon; op de voorposten hebben zy zich niettegenstaande de zware dienst goed gehouden, van de 3 nachten eens in de kwartieren uit de kleêren, 24 uren op de wacht, en de afkomende wacht in de schuur om veldontdekking te doen. Er kwamen nog al deserteurs over die alle zeer klaagden over de behandeling <hen> door Fransche officieren aangedaan. Nieuws is hier voor het overige niet, alles gaat de oude sleur, onze grootste amusements zyn eten drinken, slapen terwyl wy ongemerkt geleerd hebben ons te verveelen. Groet W[ilhelmina] hart[elijk] voor my, veel voorspoed met S[ippina]. en geloof my

TT

EHvIttersum

Erp 29 Sept[ember] 1832

Bosch is door de wond aan zyn been die zoo verargerd is, dat hy in de stad is en de kamer niet verlaat. genoodzaakt zyn ontslag te vragen dat ons alle en hem zeer spyt, dat gy *zeker* kunt zyn, dat hy het nooit gedaan zou hebben, voor die afloop der zaken. Suerman komt zelf 2 maal daagsch verbinden, daar hy voor eenigen tyd voor koud vuur bang was.

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer M^r v F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegter / te / Hattem

De brief is ligt beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum 29 september 1832

Amice!

Uwe letteren van 19 Sept[ember] zyn my te Erp geworden, juist toen myn verlof was aangekomen. Ik had daarop reeds niet meer gerekend om de oorlogzuchtige tydingen die na het alarm van zondag voor 8 dagen bleven voortduren. Ik besloot dadelyk te vertrekken en reisde den geheelen nacht door per kar naar 's Bosch. Moeder heb ik zeer wel gevonden, zy ziet er goed uit, en was niet weinig verwonderd my te zien, daar ik juist dien dag geschreven had dat ik niet zoude komen. Ik gevoel my zeer in myn schik nu te huis te zyn. Het is eene verkwikking voor den winter, die met rasse schreden nadert en waartegen ik zeer op zie, daar het wel aan geen twyfel meer onderhevig zal zyn of wy moeten den zelve in Noord Brabant doorbrengen. De bedreigingen van Engeland en Frankryk in de laatste dagen bekend gemaakt door de couranten schynen

weder meer te bedaren. Dezelve waren voor ons wat de woorden betreft verschrikkelyk, maar voor de uitvoering behoefde men nog zoo bang niet te zyn. Engelsche en Fransche vloeten zouden de Schelde opvaren en de citadel laten ontruimen als of onze marine gereed stond hen te helpen en den weg te wyzen. [2] Over het algemeen evenwel geloof ik niet, dat onze zaken goed staan, ten behoeve van België dat geene genoegzame bronnen van welvaart heeft, wil men ons die ontnemen, of dit dan regt of onregt is, wordt in de diplomatie niet gevraagd.

Ik verlang naar de opening der Staten Generaal, daar ik niet begryp hoe er geld zal komen. By die gelegenheid zal het gouvernement opening van zaken moeten doen en zal men misschien hooren of merken of er ook van onze zyde op eene restauratie gewerkt wordt; waaromtrent men verschillende gevoelens heeft.

Ik denk hier te blyven tot 7 October dan zyn myne 14 dag[en] om, de tyd gaat schriklyk voorby, ik heb hoop in de loop van den winter zeker nog eens weêr over te kunnen komen.

Met de ziekte gaat het byzonder wel, dezelve neemt dagelyksch af, men merkte er niets van en hoort er zelfs byna niet van spreken. By het leger blyft de gezondheid voldoende, men hoort er van geene cholera spreken. Zoo ver ik weet zyn de zieke generaals weder in Lunet.

Onze Brigade kommandant is de kolonel van Quadt, neef van van Quadt van de 4^e Afd[eling], hy kommandeert de 8ste Afd[eling] te Maastricht, maar is thans by het leger in deze betrekking gedetacheerd, zyn adjudant is Pfeiffer met de vlak¹⁰². Nieuws is hier volstrekt niet. Heden gaan wy voor een paar dagen naar de Wiers [3] moeder, Jan en ik, en Juliette Mollerus. Moeder verzocht my u te schryven, dat zy zeker meent te weten, dat zy tweemaal geschreven heeft over den ontvang van f 100 en f 90 coupons. zy zal nog eenen brief van u afwachten eer zy u schryft, daar zy deze regelen tevens als antwoord of uwen laatsten wensch beschouwd te hebben. Groet W[ilhelmina] uit aller naam en geloof my

TT

Utr[echt] 29 Sept[ember] 1832

E

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Baron Van Ittersum / Vrederegter / te / *Hattem*

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 5 oktober 1832

Amice!

Daar moeder sedert een paar dagen laboreert aan hoofdpynen en ligtheid in het hoofd, moet gy u niet verontrusten, wanneer gy eens in eenige dagen van haar zelve geen tyding ontvangt. Hare gezondheid is zeer goed, maar voor haar hoofd zal zy eenige dagen rust moeten nemen, ik geloof dat het veel van zenuwen komt ten gevolge der ontrustende tydingen gedurende de laatste weken en de treurige omstandigheden waarin allen zich eigenlyk bevindt. Rudolf die voor 4 dagen hier geweest is, vertrekt heden avond weder, in den winter zal hy voor twee of drie maanden verlof vragen om zyn <examen> zoo mogelyk te doen. Myn vertrek is op maandag bepaald zoodat dan al weder de 14 dagen om zyn. Ik had <voor geene zaken> van hier te kunnen gaan, de stad van de ziekte vry latende, dan in de laatste 4 dagen is het weder erger. Zondag waren er geen nieuwen bygekomen, maandag evenwel weder 10, dinsdag 10, woensdag 16 en donderdag 13 zoodat er nu weder in behandeling blyven 51. Er zyn nu ook burgers gestorven uit eene betere klasse. Op het steenweg had heden een treurig geval plaats, eergisteren avond de vrouw ziek, gisteren de man die ook gisteren gestorven is, heden morgen om 5 uur de dochter, deze was om 10 uur dood en de moeder zal waarschynlyk er ook mede gaan. [2] ook is een messemaker op het oudkerkhof gestorven. In An[t]w[er]pen eene plaats die lang vry is gebleven, moet het zeer treurig gesteld zyn en de ziekte vele menschen

102 vlak: vlek [in het gezicht].

wegsleepen. Over het algemeen hoort of merkt men er hier niets van en weinig word er zelfs over gesproken, zoo ziet men, wat de gewoonte doet.

Moeder heeft den wissel ontvangen en zal met de rekening volgens uw gevoelen handelen. Het koffer is gisteren gekomen de < -- > zullen eerstdaagsch bezorgd worden. Moeder verzoekt my u te willen zeggen, dat zy alle chocolade betaald heeft, de chocola kwam, ⁵⁰ [gulden] het pond. Insgelyks dient tot informatie, dat gy de bronzen haak terug kunt zenden en dat dezelve alsdan kan <verzonden worden>. Jan verzoekt of gy de versen van Karel wilt bewaren, die zyn gevraagd door het kind van Mevr[ouw] Aberson.

Nieuws is hier niet veel aan genaams, nog al bekende zieken, zoo zegt men, dat Mevr[ouw] Snouckaert eene beroerte gehad heeft maar redelyk, Met vrouw (Prof) Rooyaards is zeer mis, eerst daagsch zal zy denkelyk wel opstappen. Met de groote zaak blyft het weêr hangen, de bedreigingen worden niet vervuld evenwel ligt de Fransche arméé op de grenzen, misschien meer om Belgien zelf te observeren dan wel tegen ons. Ik ben nieuwsgierig naar de handelingen der Staten Generaal in het einde dezer maand, by het vragen om geld, zal men hooren wat zy zeggen en of zy met het gouvernement te vreden zyn.

Ik kan niet anders zeggen of het vooruitzigt op den winter heeft weinig aangenaams voor my, te meer daar Bosch niet terug kan komen, Siccama by het [3] hof geregistreerd wordt en zoo als ik hoor <dat> S[iccama] ook <bereid is> en naar den Haag gaat, zoo dat ik alleen by de kompagnie zal, hetgeen natuurlyk niet aangenaam is, ik moet alles alleen doen, hetgeen te meer onaangenaam is, daar eerstdaagsch de nieuwe ligting komt, die van verscheidene dingen nog moet voorzien worden.

Nu l'ami zal ik het hierby laten, maak u niet ongerust wanneer gy in eenige dagen van moeder zelve geen brief krygt, daar gy wel kunt begrypen wy in zulken een geval niet zouden reizen, maar alleen voor haar hoofd moet zy wat rust nemen. Groet W[ilhelmina] ontvang de compl[imenten] van ons alle en geloof my

TT

EHvI.

Utr[echt] 5 Oct[ober] 1832

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 blanco.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Itersum, 14 en 15 oktober 1832

Amicissime

Uwe letteren van 10 October zyn my gisteren zynde de 13^e in welstand te Heeswyk geworden. Zoo als gy van moeder zult weten ben ik tot maandag in Utrecht gebleven en toen in eenen dag doorgegaan naar Erp, eene verveelende reis, daar ik om het lage water waardoor de stoomboot te Creveceuer overpakte & van die plaats naar 's Bosch moest loopen, <en> zodoende de poort in om uit kunnen gaan, dat my nog even gelukte. Van den Bosch af reed ik met eene kar verder en was ik zoo wat om 1 uur te huis. Wy zyn toen nog een paar dagen in Erp gebleven, donderdag heeft er weder eene vry algemeene verandering in de positie van het leger plaats gehad, ten gevolge waarvan ons bataillon naar Heeswyk en Dinther gemarcheerd is, de staf der Brigade met 2 Bat^{ns} 14^e Afd[eling] naar Uden, Overysse naar Schyndel.

Ik hoop niet dat wy hier zullen blyven, daar vooral ons dorp Heeswyk al zeer slegt is. wy zyn hier met de 1ste 2de en 3^e kompagnie, terwyl de staf en de weinige kompagnien te Dinther zyn. Ik heb het slegtste kwartier, dat ik nog ooit gehad heb, daar vooral den ligging ver van zindelyk is. Wy eten evenwel weder meest in een kwartier tegen my over. Ik verveel my dan ook razend hier. wanneer men eene goede kamer treft, waar men gaarne is, dan kan men zich nog al met het een of ander bezig houden, maar dat moet my pynigen om er te gaan zitten. Ik ben thans geheel alleen by de kompagnie zoo als gy misschien zult weten. Bosch moet zyn ontslag vragen, daar hy volmaakt [2] ongeschikt is voor de dienst is. Siccama die 6 weken verlof had van het hof heeft twee maanden verlenging gekregen, zoodat ik niet geloof, dat wy hem terug zullen zien; van der Heyden is met verlof en ziek, en zal dus ook wel een tyd lang wegblyven. Hoewel dit ons wel zoo veel

drukte niet geeft, heb ik toch de geheele verantwoording op my der kompagnie, zit ik voor alles alleen, hetgeen te meer onaangenaam is daar eerstdaagsch de nieuwe ligting komt voor welke verscheidene dingen moeten aangeschaft worden. Ik zal dit evenwel voor minsten < -- > bewerken. Indien er maar een officier by de kompagnie moest zyn, dan is het voor het algemeen het best dat my dit te beurt valt, daar ik nooit van de kompagnie af ben geweest, waardoor ik de manschappen het best ken, met hun gedrag heb ik geene de minste moeite, hoewel er slegte menschen by zyn is hun gedrag doorgaans goed en vry wat beter dan in de eerste tyden. Ik schryf dit daaraan toe, dat de gedachte van *ik ben burger* er uit is en plaats gemaakt heeft voor: *ik ben soldaat*. Dat deze gedachte veranderd is, zal ook al veel komen dat onze onkunde en ongeschiktheid in de eerste tyden overgegaan is in meerdere kennis van het militaire leven, van onze magt en onze pligten, wanneer wy weten wat wy doen moeten en eischen kunnen. Vele verlangen naar geen einde, daar zy het oneindig beter hebben dan te huis, maar vele knappe burgers die hetzy zy hunne eigene affaire deden, hetzy zy het brood wonnen voor hunne ouders gaan gedrukt onder deze tyden, en worden ongelukkig. Verscheidene ken ik er zoo by ons, wier ouders my huilende opzoeken in Utr[echt] of my schryven. Zy schynen evenwel den nood van het land wel te gevoelen daar zy trouw dienen en niet pruttelen. Dit is ook maar het best schoon alles in de toekomst voor het land en onze personen donker is en blyft. [3] Wy doen onze pligt en staan de schoonste zaak voor, waarvoor veel burgerbloed gestroomd heeft en nog misschien stroomen zal. Dit beurt op maar ware dit het geval niet dan zoude het by den aanstaanden derden winter in onze betrekking niet uittehouden zyn.

Myn verlof heb ik met zeer veel genoegen te Utr[echt] doorgebracht, in de laatste weken zyn zoo vele officieren met verlof gegaan, dat het nog al spoedig rond zal gaan en weder aan myne beurt komen, ik reken tegen nieuwjaar. Met genoegen zag ik dat gy nog al wat van buiten krygt, nu gy op uw eigen zyt, zal alles beter gaan en de harmonie geheel herstellen, hieraan twyfel ik niet. Het paard van Nobel kan u de reizen van Kampen er afgerekend niet veel kosten en geeft u zoo eene aangename uitspanning.

Nieuwsgierig ben ik en niet nieuwsgierig naar de opening, het zullen zoo als altyd algemene woorden zyn en die thans nog geen uitzigd op vrede geven, meer nieuwsgierig ben ik naar de wyze waarop geld zal gevraagd en hoe dit zal toegestaan worden, of de oppositie niet eerst nu de deelingen omtrent den stand der zaken zal eischen en eene geheele zekerheid zal eischen dat alle consenten ook altyd moet vervallen zyn.

Het spyt my dat uw post zoo weinig opbrengt, gy moet u wel leeren behelpen, gelukkig dat uwe vooruitzichten redelyk zyn daar men zich beter vermeerderen, dan verminderen kan. Groet W[ilhelmina] voor my, veel voorspoed verder met P[ine] die zoo als ik hoor zeer voorspoedig opgroeit, ik zoude uw huis zoo gaarne eens bezoeken maar zal dit tot betere tyden genoodzaakt zyn uittestellen. Vale

TT

Heeswyk 14 en 15 Oct[ober] 1832

EHvI.

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Mr F.A.S.A. van Ittersum / Vrederegter / te / Hattem / Prov. Gelderland

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 20 oktober 1832

Amice!

Reeds verscheidene dagen had ik met de post de tyding der bevalling van O[ckje] gehoopt te vernemen, tot dat ik eindelyk gisteren avond uwen brief [ontving] waaruit ik zag dat O[ckje] op den 16^{den} voorspoedig van eene dochter bevallen was. Van harten wensch ik u hiermede geluk, ik hoop dat ik spoedig door u zal mogen vernemen, dat moeder en kind wel blyven en daardoor uw huisselyk geluk moge bevestigd worden. Groet de konynenmoeder voor my met eenen zoen. het spyt my dat ik geen kandeel kan komen drinken.

Konynenmoeder zeg ik want het gaat haast als by de konynen. Het zal my niet verwonderen als ik over 6 weken hoor O[ckje] is in gezegende verwachting.

Ik heb woensdag Ferels te Vechel gesproken, waar ik was om myne eed afte leggen als lid van den krygsraad van onze divisie, iets waarop ik niet gesteld ben. In den tegenwoordigen stand van zaken heb ik daarmede niets te doen, maar ten tyde van oorlog < -- > de krygsraad dadelyk zonder appel en dit kan my in [een] onaangename positie plaatsen. Hy zeide my dat het met zyne moeder niet beter was.

Gy zult zeker weten, dat wy zedert donderdag voor 8 dagen van kantonnement veranderd zyn en van Erp gemarcheerd zyn naar Heeswyk en Dinther, ik ben met de 2 eerste kompagnien te Heeswyk, heb een akelig kwartier over de protestanten kerk. v[an] Loon en Hinlopen logeren op het kasteeltje by den Pastoor, waar gy ook gelegen hebt. daar is het goed te zyn. ik heb geene gedachte, dat wy hier zeer lang zullen vertoeven, hetzy dan dat de vyandelykheden beginnen [2] hetzy het leger de winterkwartieren betrekken. De consenten zyn weer vredelievend, men verliest zich in gissingen. De Koning spreekt by het openen der Staten niet meer van vriendschap met oude bondgenoten, maar van deelneming van vreemde mogendheden. Wy zullen spoedig zien of het met de zorgen van de dwangmiddelen ernst is, daar geene vlooten meer op onze kusten kunnen blyven in den maand November. Men spreekt veel van inundaties in deze provincien. Wil men ons dwingen, dan zal er hard gestreden worden, stel ik my voor, maar ik kan er nog geen geloof aan hechten.

Ik ben thans geheel alleen by de komp[agnie]. Bosch is genoodzaakt zyn ontslag te vragen, Siccama heeft op nieuw 2 m[aanden] aan het militair geregtshof en v[an] d[er] Heyden is ziek te 'sHage. Ik zit dus voor alles, en heb natuurlyk de verantwoording ook, vooral in den winter is dit zeer onaangenaam. Myn verlof in Utrecht heb ik met veel genoegen doorgebracht, moeder zag er goed uit maar haar hoofd was zwak, zy moet <zich> met schryven sparen, dan zal het ook wel beter worden. Het verwondert my niet, zy heeft dagelyksch over ons zoo vele zorgen, daar iedere oorlogzuchtige tyding gegrond of niet, haar hart met angst vervuld, daarby het gemis van ons byzyn en al dat schryven en zorgen voor ongelukkigen.

By ons gaat alles op het einde, het volk in massas houdt zich zeer goed. Ik heb geene de minste moeite met de manschappen, schoon er beesten by zyn. De discipline blyft in het geheele Bat^{[aljo]n} zoo goed mogelyk. Ik wenschte dat gy thans ons muziek eens konde hooren en het Bat^{[aljo]n} eens zien. Aan het hoofd 13 sappeurs gekleed zoo mooi als ze nergens zyn, de <kolbakkers¹⁰³> uit Utr[echt] zynde van Inokel [3] zyn mooyer dan de Geldersche, volgens 20 hoornblazers bezet als volgt

1^e klephoorn in B

2^e „ in B

klephoorntje hoog E.S.

Tenor <Tambur>

Alt d^e

Bas Hoorn met kleppen in B uitvinding van

Embachol omvang

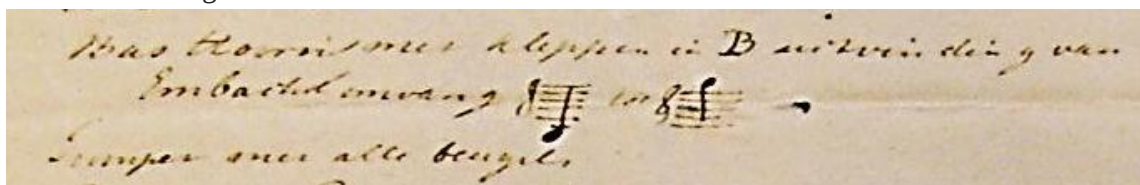
signaalhoorn met B beugel

„ „ „ Z „

& d^e d^e F

& d^e d^e FS „

& d^e d^e D „

Trompet met alle beugels

Posthoorn C met alle beugels

Signaalhoorn met 2 kleppen C is 1 d met B beugel

„ „ „ „ „ met AS „

Het geheele bataillon heeft zwarte kousen daar wy er 400 hebben laten verwen, glimmende knopen, rood aan de kraag, en plankjes in de rokzakjes.

Door al de afwezigen marcheer ik meest aan het hoofd en heb dan veel aan het muziek.

103 kolbakkers. kolbak; berenmuts. Hoge pelsmuts als onderdeel van een militair uniform.

Te Vechel zynde heb ik Swaving nog gesproken, die ook den eed moest doen. Nu l'ami zal ik het hierby laten, veel voorspoed met uw huisgezin. Vale
 Heeswyk 20 Oct[ober] 1832
 TT
 E[rnst]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer J.W.C. Baron van Ittersum / Controleur der Posteryen / te / Groningen

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 18 november 1832

Chaam den 18^e November 1832

Amice! Uwe letteren van den vyfden dezer zyn my wel geworden. met groot genoegen heb ik den goeden welstand van O[ckje] vernomen even als van de kleine. – Met Uwe rekening ben ik zeer te vreedden, Gy behoeft my echter dat niet altyd zoo acurraat op te geven. ik <laat> dat geheel aan U over, Gy noteert maar. Ons leven heeft *nog* geene verandering ondergaan alleenlyk zyn wy den tweede dezer met den Staf van <Nispen> naar Chaam getrokken, de dienst is iets ligter ik heb nu drie nachten vry van de wacht, en heb heden voor het eerst eene wacht onder dak sedert wy in Chaam zyn, anders altyd bivouac. de nachten beginnen verdoemelyk koud te worden en het gebeurd niet zelden dat 's morgens myn rug wit bevroren is hoewel ik vlak by het vuur gelegen heb.

Zeer verlangende zyn wy wat er gebeuren zal, de intogt der fransche had ik niet verwacht, ik hield het nog altyd voor bluffery. wy zullen nu zien waarheen zy trekken en of zy werkelyk de citadel zullen belegeren en wat de Pruissen zullen doen, – wanneer de citadel werkelyk aangevallen word is men hier van opinie dat wy Braband weder zullen intrekken, ik mag het wel lyde. liever had ik zulks wel in het voorjaar wanneer het minder koud is, in alle gevalle zyn wy hier zeer kalm en gelaten en vreezen nog niet hard voor alle die millioenen Engelsche en Fransche, wanneer de inundatie eenmaal bewerkstelligd is, make zy ons weinig. alles is daartoe in gereedheid of word in gereedheid gebracht. te Terheide werken dagelyks 1200 man Grenadiers Rayon van het eerste Bataillon en Schutters. alle punten die niet onder water kunnen gezet worden, worden versterkt en in batteryen herschapen. Gy vraagt my, met wien ik omga nu alle myne kennissen Officier zyn? behalve de jongelui die Gy kent en die officier zyn geworden bezitten wy nog onderscheidene jongens van Jan de [2] Wit, waarmede ik het best houden kan, kennissen geloof ik niet dat daar van U by zyn, zy zyn uit alle oorden van ons land. – Gy hebt niets geschreven of Gy dien gewezen Adjudant van ons gevonden hebt en hoe of hy het maakt, meldt my dit eens daar hy my interesseert. –

Den tweeden dezer hebben de Belgen plan gehad ons aantevallen. des avonds te voren hebben zy echter tegenbevel gekregen. ik weet dit uit de mond van onze Majoor die zulks van de Colonel van Stirum Adjudant van den Prins had, onze Spions berigten hetzelfde, ik geloof echter nu niet zeer dat zy komen zullen sedert ik de troonrede van Leopold gelezen heb, het neemt echter niet weg dat wy zeer waakzaam en op onze hoede zyn en ons voor een mogelyke overval zoo veel mogelyk dekken.

Gy vraagt my of ik goede tabak kan krygen? dat is maar zoo, ik moet ze met kosten uit Tilburg of Breda laten halen, ik wil dus niet ontveinzen dat het my aangenaam zal zyn indien Gy my wat van dat Artikel zende wilt.

Zoodra ik eenige zekerheid omtrent de omstandigheden kryg, vraag ik dadelyk verlof voor twee à drie maanden aan en hoop U dan zeker eens optezoeken, daar ik zeer verlangende ben om U en O[ckje] en de kleine familie eens te zien. – Adieu Groet O[ckje] hartelyk

TT
 R[udolf]

NB Het in het vervolg op myne adresse in plaats van de plaats *1 Divisie 1Brigade 2de Bataillon Jagers peleton Bukse jagers by het leger te velde* dat is beter daar de brieven anders wel eens zwerven. –

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron JWC van Ittersum / Ridder der Militaire Willemsorde 4de Classe / Controleur de posteryen / te / Groningen

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 19, 20 en 21 november 1832

Amice!

Uit uwen brief van den 7^{en} zag ik met genoeg den welstand van u en de uwen, vooral ook de herstelling van O[ckje]. By gelegenheid melde my eens hoe de kleine genoemd zal worden. Hoe gaat < -- > nu al 3, als gy ze op den duur maar de mond kunt open houden, de toekomst is niet regt smakelyk, er zal veel moeten gegeven worden, en wie weet wat er nog kan gebeuren. Onze zaken staan zeer kritiek. – Wy hebben in deze maand reeds veel gehoord en veel zullen wy nog moeten hooren en misschien ondervinden dat onaangenaam is. De groote schanddaad is begonnen, Eng[eland] en Fr[ankrijk] helpen de revolutie van Belgie en vallen ons aan in plaats van ons in onze regten te handhaven. Vele van onze schepen zyn reeds in hunne handen en hoewel wy geene zoodanige weêr wraak nemen, zullen toch de schepen dier natien onze havens moeten verlaten en geene meer toegelaten worden.

De intogt der Franschen heeft plaats gehad en op dit oogenblik zyn dezelve voor de citadel, hierop zyn aller oogen gevestigd en niemand begrypt hoe het mogelyk is, dat by ons leger alles in rust is en blyft zonder dat men eenige de minste buitengewone drukte kan bespeuren. Men vraagt zich [af] zal de citadel geregeld belegerd worden, zullen wy dat beleg afwachten, zullen wy Antw[erpen] bombarderen. Ik voor my geloof, dat wanneer de citadel vyandelyk aangepakt wordt, de stad door de citadel niet zal gespaard worden. Wy zullen de citadel op den duur niet kunnen behouden dus zullen wy die moeten overgegeven, of zal Chassé het in[2]<tusse> wagen. – Wat zal Belgien hierby winnen, zal daardoor de kwestie beslist zyn? niets daarvan, duizenden zullen er omgekomen, de groote handelstad voor een groot gedeelte vernield zyn en wy meester zyn van de Schelde. – Ik heb altyd nog hoop, dat er nog eene schikking komen zal, onze ambassadeurs blyven zelfs gedurende de vyandelykheden te London en Parys en wederkeerig worden die < -- > by ons nog vertegenwoordigd, Ik geloof dat er nog onderhandeld wordt, anders zoude dit niet mogelyk zyn; mogt dit waar zyn dan zoude het zeker een onverwacht geluk zyn. Er geschiedt zoo veel tegenstrydigs, want wanneer men daartegen thans de organisatie der Reserve schuttery ziet, dan zoude men weder twyfelen en geloven dat het gouvernement zelf nog geene uitkomst ziet. Hoe het gaan moge, het is een groot geluk, dat er by ons volk eene zoo groote overeenstemming bestaat met de houding die het gouvernement aangenomen heeft. Een volk als het onze hoe wel klein, verkrygt daardoor groote kracht, ik hoop, dat wy maar niet tegen de Franschen gevoerd zullen worden, daar deze stryd zonder vrucht zoude zyn, maar onzen eigen grond ook tegen de Franschen te verdedigen, dit zoude eene andere taak zyn, in zulk een geval zoude ieder voet grond duur verkocht moeten worden. Wonder dat men niettegenstaande het beter is, dat de Fr[ansen] op Antwerpen gemarcheerd zyn nog zoo rustig kan blyven, hier achter zoekt men meer. Voorleden zondag heeft nog een Engelsch Kolonel by den kroonprins te Tilburg gedineerd. De geest der armee blyft steeds dezelfde en de gezondheid der troepen is over het algemeen nooit zoo voldoende geweest, in de laatste 3 maanden waren er by onze divisie 1200 minder dan gedurende de vorige 3 maanden. Ik heb thans van de kompagnie 4 man in het hospitaal. voorleden jaar om dezen tyd ruim 50 en zoo is het overal, een byzonder geluk vooral in [3] eenen tyd waarin men de cholera verwacht had, waarvan wy grond sporen gehad hebben. – Ik ben nieuwsgierig te hooren of de studenten ook weder gewapend zullen worden.

Ik verveel my byzonder te Heeswyk. het kasteel met de boom hebben wy bezocht, wy wandelen nog al veel,

daar wy een mooi najaar hebben. N¹⁰⁴ is voor eene maand naar huis om de bevalling van Cecile, hy is zoo als altyd iemand dien niemand kan vertrouwen, zonder karakter, hy spreekt niet anders dan kwaad van en doet niet anders dan schelden op Leyssiers en is juist de persoon die dagelyksch by hun loopt en mooi spreekt. Er bestaat mogelykheid dat L. v[an] d[e] Pelong kommandant wordt, daar d'Ablaing zyn ontslag wel zal krygen, in de hoop om dan Bat^{[aljo]ns} Kom^{[mandan]t} te worden is hy druk werkzaam, maar dit zoude nog moeyelyk gaan. Wy zyn wel met hem, maar wachten ons voor hem. Bosch zal spoedig zyn ontslag krygen, Hinlopen is oudste 1ste Luit^{[enan]t} maar verlangt geene promotie, hierop volgt Goltstein. gy kunt wel begrypen hoe my dit zal aanstaan, in dat geval trek ik de hand van de komp[agnie] af, die ik geloof dat veel aan my te danken heeft. maar twee zulke heterogene wezens als G[oltstein] en ik, kunnen niet byeen zyn. Vooreerst zal men gedurende den winter misschien de <zaaken zoo> laten, gebeurt het dan doe ik niets meer dan ik als 2^e Luit^{[enan]t} verplicht ben. Ik heb thans Beelaerts by my gekregen, < -- > ik by voortdurend alleen bleef en Leyssiers my geen superieuren officier wilde toevoegen, het geen strikt j'ure volgens de reglementen is,

20 Nov[ember]

Zoover schreef ik gisteren, by ons blyft nog alles in rust. Nieuws is hier dus niets. Vale! Groet O[ckje] en geloof my

TT

Heesw[ijk] 21 Nov
1832

E[rnst] H[endrik] v[an] I[ttersum]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer J.W.C. Baron van Ittersum / Controleur der Posteryen / te / Groningen

De brief is beschadigd.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 19 en 20 november 1832

Amice

Uwen brief van 11 Nov[ember] heb ik op zynen tyd ontvangen, ik heb met de beantwoording [gewacht] omdat ik verwacht had, dat ik er omtrent eene beweging by het leger iets zoude hebben moeten melden, dan heden is het de 19de en alles is hier rustig, aan het hoofdkwartier was er vanmorgen geene de minste beweging. Wy zyn zedert eenige dagen marschvaardig maar niets duidt nog aan, dat wy spoedig zullen vertrekken, hoewel slechts een brief noodig is, om ons binnen weinige uren te laten marcheren. Men verliest zich in de tegen woordige dagen in gissingen, men ziet zoo veel tegenstrydigs gebeuren, waarvan men zich geene verklaring kan geven. De lang gedreigde maatregelen hebben een begin van uitvoering gekregen, van alle zyden worden onze schepen ingepakt, onze handel is daar door gestremd, dit zyn openbare vyandelykheden en evenwel blyft Vauilon te London, Fagel te Parys en wederkeerig worden de hoven van Engeland en Frankryk nog altyd by uw vertegenwoordigd. Wy behandelen de Engelsche en Fransche schepen als vrienden en hoewel de intogt der Franschen officieel bekend is, blyft by het leger alles in rust. Ik begin meer en meer te gelooven, dat hier achter nog veel schuilt, dat men stellig *nog* onderhandelt te Londen, dat deze geheele expedities van vloten en het leger meer dienen om aan de koningen der Franschen en Belgen by het openen hunner kamers eenige houding te doen aantenemen, dan wel om ons wesenlyk als vyanden te beschouwen en dat nog mogelyk eene schikking zal komen. Wat zal daarenboven eene expeditie tegen de citadel bewerken, zal Belgie zyne eischen daardoor verhogen? [2] Ik voor my zie in eene ernstige belegering der citadel niets dan ongeluk voor Belgien zonder eenig voordeel. Het is zeker vroeger of later zoude wy die sterkte verliezen, het zy door overgave, het zy door eene wanhoopende verdediging, waarvan

104 De naam is verder onleesbaar doorgekrast.

het einde zou kunnen zyn, dat de citadel in de lucht vloog nadat duizende menschen zouden gesneuveld zyn zonder daarom het groote geschilpunt beslist zyn, < -- > van dien. De groote koopstad zoude voor een groot gedeelte vernield zyn, terwyl wy meester zynde van de Schelde nog alle oogenblikken dezelve zouden kunnen sluiten. Zouden de Franschen nu verder willen gaan, dan bestaat ons land met deszelfs verdedigingsmiddelen nog, een aanval van Frankryk, zoude het doel der expeditie in een veroveringsplan doen veranderen en het sein zyn tot eene algemeenen oorlog aan welks einde zeker België niet zal winnen, al zouden wy ook schrikkelyke verliezen lyden. Zouden zy in onderhandelingen willen <treden> nadat wy de citadel verloren hadden, dan zouden wy nog zeker dezelfde principes volgen.

Hoe men over het algemeen in Holland gestemd is, weet ik niet, maar hier is alles zoo kalm en rustig, zoo onbevreesd alsof er geen gevaar voor de deur stond, terwyl de hete geest alle onze troepen blyft bezielen. Morele kracht zit er veel in ons leger, en wat fysieke kracht betreft deze is ook veel sterker dan een jaar geleden, men heeft byna geene zieken. Van het zieken rapport der divisie dat ik meen dat om de 3 maanden ingeleverd wordt scheelde het deze keer by de vorige dat er 1200 zieken minder waren. By myne komp[agnie] heb ik thans 4 man in het hospitaal, in het vorige jaar om dezen tyd 54. De menschen zien er volmaakt gezond uit, de nieuwe ligting heeft goede menschen aangebragt, ik had gedacht, dat er meerdere remplaçanten zouden gekomen zyn. Evenwel zyn dezelve by de defecte der Afdelingen over het algemeen zeer slegt geoefend.

Onder het vreemde dezer dagen behoort dat eergisteren middag nog een Engelsch kolonel in groot tenue by den Pr[ins] van Oranje gegeten heeft, men wil dat hy ook gezegd had, dat wy niets doen zouden, indien men ons niet aanviel.

[3] Moeder houdt zich byzonder wel, hoewel alle de tegenwoordige gebeurtenissen haar wel weer [angst] moeten inboezemen. Ik wil gaarne verzekeren, dat ik niet gaarne tegen de Franschen zoude vechten, deze stryd zoude te weinig goede uitkomst geven, de stryd is te ongelyk. Met verachting zyn wy tegen de Belgen bezielt, maar zoo te meerder tegen de Fr[ansen] en Eng[elsen] die een vreedzaam volk als het onze op eene zoo schandelyke wyze aanranden. Pruissen zal het aanzien, ver lang ook niet naar de komst dier Bondgenooten.

Men wilde, dat wy by eenen aanval spoedig achter de <eendekooi> zouden terugtrekken. By Terheiden is een geretrancheerd kamp gemaakt en langs die geheele streek zyn vele werken gemaakt, zoo als ik hoor staat de Langstraat reeds onder water, te 's Bosch zyn vele werken gewapend. Voor het overige is hier geen nieuws. wy leven allereentoonigst, alle dagen exerceren, en 's avonds nieuwsgierig naar de couranten, die ons nooit genoeg aanbrengen.

By de voortdurende eensgezindheid tusschen vorst en volk blyft het ons veel gemakkelijker ons de tegenwoordige opofferingen te getroosten, daar wy zeker weten welke zaak wy verdedigen. Ik heb zeldzaam getwyfeld aan de opregte bedoe[ling] van het gouvernement, maar was dubbeld blyde toen ik het antwoord der Staten Generaal aan den koning las, deze was meer dan eene eenvoudige weerklank op de <commedie>, maar laat by al het andere *één geheel*, dat (20 Nov[ember]) by < > bewondering moet opwekken en ons moed inboezemen. Over onze personele inkomst moeten wy niet veel denken. De couranten van gisteren avond hebben ons de voorloopige organisatie der reserve schuttery aangebragt, benevens de tyding der maatregelen die van onze zyde tegen den Fr[anse] en Eng[else] schepen zullen genomen worden. Hoezeer de Fr[ansen] by Antw[erpen] moeten zyn, is er nog geene de minste drukte by het leger, die gaat alles zynen gang. Onbegrypelyke, groote gebeurtenissen mogt de verderde <soupçoncing> onnoodig zyn en deze laatste besluiten maar by <denominatien> blyven, mogten wy aangevallen worden, dan hoop ik dat ieder man en vrouw den geboortegrond zal verdedigen, maar om eene aanval op de Fr[ansen] te doen, hierover gevoelen weinige lust. Nieuws is hier niets, mogt er iets voorvallen zoo hoop ik u zoo veel mogelyk in <omstant> te houden. Wederkeerig zal het my aangenaam zyn dikwyls tydingen over uw huis te ontvangen. Groet W[ilhelmina] hartelyk, veel voorspoed met de kleine en geloof my

TT

EHvI.

Heeswyk 20 Nov[ember] 1832

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Mr F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegter / te / Hattem / Prov. Gelderland.

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 9 december 1832

Amicissime!

Uwe beide brieven van 19 Nov[ember] en 3 Dec[ember] heb ik ontvangen, ik zoude u reeds vroeger geschreven hebben, indien ik slechts geweten had wat te schryven. Zedert is er in onze zaken weder veel voorgevallen maar niets beslist. De Fr[ansen] zyn voor Antwerpen gekomen, de verdere wapening der natie is voortgezet en zyn de vyandelykheden tegen de citadel reeds begonnen. Met de levendigste belangstelling hooren wy dagelyksch de tydingen van de citadel en de vloot. Alles laat zich zoo aanzien, dat men zich voorbereiden moet dagelyksch de <heevigste> tydingen aan eenen vernielenden oorlog verbonden, te moeten hooren.

Ik ben van de geestdrift en den moed der bezetters, en der schepelingen overtuigd, waardoor het niet anders kan of ieder aanval zal met geweld afgeslagen worden. Eergisteren ben ik te Vechel geweest en heb lang met eenen Kapitein der genie over de verdediging der citadel gesproken en veel interessants vernomen. Hy verklaarde my dat ieder dag die de citadel zich langer hield dan 14 [dagen] tot eer der verdedigers was. Men maakte zich gewonelyk van deze sterkte, een groot denkbeeld, geheel verkeerd. Frankryk bezit in zyn geheele Ryk geene citadel zoo oud, alle zyn nieuw en hetgeen men hier door hout en aarde heeft zoeken te krygen, heeft men in de nieuwer citadellen in steenen gewelven. Het blenderen der batteryen is eene nieuwe wyze van verdedigen en moet door *Delprat* bedacht zyn. [2] Beantwoorden deze aan het doel, zoo het vuur der vyandelyke batteryen niet in staat is, de onzen te demonteren, dan kan men op geen 14 dagen de verdediging berekenen en zoude in dat geval het verlies der belegeraars niet te taxeren zyn. Wanneer in gewone gevallen bres geschoten is heeft ook het vuur opgehouden der belegerden omdat hun geschut vernield is en bestormen zy de bres zonder dat hen dit van nadeel is, hebben wy nu het geluk dat onze batteryen zich houden dan kan ieder ongeoeffende reeds begrypen, hoezeer de aanvallers door het geschut moeten lyden. In dat geval staan 30,000 man dan gelyk met 6000 man in de citadel. De citadel is voorzien voor een groot gedeelte met nieuw geschut uit Delft waaronder kogelmortieren eene uitvinding van den Generaal Huguenin, een wapen dat de Franschen nog niet hebben, deze hebben steenmortieren en de gewone bommen, de andere werpen zoo als de Franschen mandjes met steen werpen, mandjes met kogels, wier val volgens proefnemingen zoo zwaar is, dat ieder man door eene zulke kogel geraakt, buiten gevecht komt. De communicatie met de citadel schynt gestremd, evenwel twyfel ik niet, of men zal by het gouvernement door den telegraaf wel tyding ontvangen, misschien wil men alles ook niet bekend maken. Ik kan u wel verzekeren, dat wy weinig anders denken en spreken, dan over die sterkte, dikwyls hooren wy het geschut.

Het Fransche gepoch om in 12 dagen de sleutel dier sterkte op het bureau van den President der Kamers neder te leggen komt verkeerd uit, zy hadden zich een te gering denkbeeld gemaakt van den tegenstand, dien zy hier zouden vinden terwyl zy zeker nog groote verliezen zullen lyden voor dat [3] zy hun doel bereikt hebben. Ik weet dat het hierby niet zal blyven, de eer van Frankryk is zulk een teer punt, wanneer deze te veel mogt lyden, konden zy wel eens met grootere magt weder gaan. Wy zullen dit spoedig zien, provisioneel verheugt het my, dat de vorst verder ophoudt en zy weder kans krygen om in de slik te komen. In het leger blyft alles rustig en hoezeer ik niet naar oorlog verlang, vind ik het een akelig denkbeeld, dat men hen om de algemeene vredebreuk misschien nog iets voor te komen hen niet te hulp snelt. Niet alleen om den algemeenen vrede maar ook om het leger te sparen doet men dat en eigenlyk misschien dit goedkeuren want deze aanval tegen de Franschen en Belgen zoude even zwaar zyn als een oorlog tegen Frankryk in 1831. Het leger kan en mag dan niet vooruit maar moet tot verdediging van het land gehouden worden. De inundatie linie moet volmaakt in orde en bewerkstelligd zyn, op sommige plaatzen kan in nood

dezelve nog uitgebreid worden. Wy zullen zoolang er geene andere wending in de zaken komen zoo blyven liggen, eene onderlinge kantonnements verandering van de 2^e divisie zoo ik meen, is zelfs niet doorgestaan om dat men geene de minste aanleiding aan de Fr[ansen] wilde geven te denken, dat ons leger eene andere stelling aanneemt. Ik hoop, dat er nog misschien op de eene of andere wyze een einde aan onze ongelukkige zaken moge komen, zonder dat verdere wapeningen noodig zullen zyn ter verdediging van onzen grond, zoodat noch de 2^e ban, noch studenten, noch landstorm zal behoeven te marcheren. Het ongeluk daaruit voortspruitende zoude niet te berekenen zyn. Groot gevaar zoude moeder loopen, dat alle weg moeten ik zoude niet weten op welken grond J[an] W[illem] niet weder zoude [4] moeten en als gedecoreerde zoude hy het niet mogen laten, als de nood zoo hoog is moet ieder weerbaar man uit en vooral dien gedecoreerden. Wanneer gy toch uit moet trekken is Kapitein eene betrekking die < -- >, zoodat gy van die zyde weinig nadeel zoude hebben.

In uwe laatste letteren denkt gy, dat ik vanaf heden minder gestemd zoude zyn. het tegendeel is waar, wy zyn verheugd dat er eene beslissing daar is, in de gegevene omstandigheden denken wy niet meer aan de bepaling van een tydstip waarop wy waarschnelyk naar huis zullen kunnen gaan, iets dat wy voorleden jaar wel deden. Wy stellen ons meer den oorlog voor, maar vinden het dan nu ook maar het best om over onze < - - > niet meer te tobben, wy zyn vrolyk, kalm, op alles voorbereid, wy spreken en denken niet meer als burgers, maar als soldaat en hoopen, dat wanneer dit van ons gevorderd wordt wy onzen plicht zullen doen, wy leven by den dag en zyn op het eerste sein marschvaardig. Het volk is bekend genoeg met de omstandigheden waarin het land verkeert, op de biddag kon slechts een klein gedeelte in de kerk, aan de overigen is door Siccama in de open lucht de biddagsbrief voorgelezen, waarby hy nog het een en ander toepasselyks op onze omstandigheden voegde. Ik vertrouw op het leger wanneer het uur zal slaan, waarin het tot verdediging onzer vryheid zal geroepen worden. Men hoore geen klagen of morren hoe wel <de> meesten nu gedurende byna een jaar geen verlof gehad hebben. Het bataillon is zeer groot alle verlofgangers zyn terug en byna geene zieken. Bosch zal zyn ontslag hebben en denkelyk kryg ik Goltstein tot Kapitein, dat my razend hindert, maar hieraan is niets te doen. W. v[an] Heugst had zyn ontslag, maar blyft nu zonder < -- > hier, daar hy te huis in den tweeden ban zoude vallen.

[5] Meldt my eens of Adolph Bentinck ook naar deze zyde komt. Wanneer ik dan wist, dat hy te 's Bosch was, zoude ik hem eens gaan zien, hy zal zeker wel eens naar het leger reizen en dus misschien in deze streken komen. De schutteryen schynen Buiten 's lands door < -- > geduld en volharding ook geacht te worden. Het verwondert my niet wanneer ik naga hoe by ons dikwyls als wy het bataillon by een zien die gedachte opkomt. Gisteren hebben wy de karabynen en zevenponders gekregen voor de sappeurs, zoodat thans alles in orde is, terwyl de discipline zoo goed en beter is als by menig bataillon der armee. Ik heb zedert eenige dagen een brief van huis gewacht, moeder is zeer bedaard, ik weet evenwel dat die aanhoudende zorgen om het gemis van ons byzyn haar voor het vervolg eene gevoelige stoot zullen geven. Van R[udolf] heb ik ook goede tyding, hy heeft op de bivouacq nachten nog al last gehad maar is anders ook weltevreden. Het spyt my altyd, dat hy niet officier wil worden, op den duur is inferieure tirailleur aan veel onaangenaams blootgesteld, van eene andere zyde toont het fermiteit. Adieu groet W[ilhelmina] en bedank haar zeer voor hare hartelyke regelen in eenen brief, al[s] de freule haar niet te veel tyd wegneemt, hoop ik op een goeden grooten brief. Adieu veel voorspoed met de kleine, maak u over ons niet ongerust wy zyn best gemoed.

TT

EHvI.

Heeswyk 9 Oct[ober] 1832

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Mr F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederigter / te / Hattem

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 10 december 1832

Amice!

Uwen brief van 3 Dec[ember] heb ik in welstand en met groot genoegen ontvangen. daar gy my omtrent u en de uwen goede tyding mededeelt. Wy blyven by voortduring in Heeswyk en Dinther. ik vrees, dat hierin geene verandering zal komen voor de beslissing der vraag omtrent oorlog of vrede, hetzy wy ons tegen aanvallen zullen moeten verdedigen of dat wy de winterkwartieren zullen betrekken. Geen de minste beweging maakt het leger, zoodat zelfs kantonnements veranderingen zoo ik meen van de 2^e divisie onderling die bepaald waren, geen voortgang hebben om den vyand niet in de waan te brengen, dat wy iets willen doen. Evenwel zyn wy altyd marschvaardig, daar men niet weet welken keer de zaken kunnen nemen. De beslissing omtrent de verdediging der citadel is van het hoogste belang en naar dat het zich laat aanzien zullen de Franschen daar eenen gevoelige slag ontvangen. Hun gepoeh van binnen weinig dagen zien den citadel meester te zullen maken is reeds beschaamd gemaakt! over 5 dagen zyn zy reeds eene maand in Belgie en nog kan het lang duren eer zy die sterkte hebben. Kunnen de blenderingen der batteryen het houden, dan kan men, volgens deskundigen op geen 14 dagen berekenen wanneer zy zich zal moeten overgeven, terwyl in dat geval de Franschen verschrikkelyk veel zullen moeten lyden. In gewone belegeringen hebben [2] de demon-teer batteryen het vyandelyk geschut vernield eer de bresbatteryen opgericht werden, welke laatste op den afstand van een pistoolschot van de hoofdwal moeten geplaatst worden.

Gy kunt nu nagaan dat wanneer onze batteryen niet kunnen gedemonteerd worden, de Fr[anssen] hunne bresbatteryen onder het vuur van ons geschut moeten oprigten, zich eenen weg banen door de grachten en de bres bestormen onder aanhoudend schrootvuur. Duizende zullen in dat geval het slagtoffer worden, men zal nu moeten zien of deze verdediging aan het doel beantwoordt. De correspondentie met de citadel is afgebroken, alleen door den telegraaf komen berigten over. Ik vrees dat men officieel niet veel zal hooren, ook zoude dit vooral by tegenspoeden en ongelukken den vyand nuttig kunnen zyn en aan kwaadwilligen stof geven tot het verspreiden van allerlei geruchten. Ik ben met die menschen en met de schepelingen geheel vervuld en niet dan met de grootste belangstelling denken wy aan hen, die daar onze regten verdedigen. Ik vrees dat er nog vele zullen sneuvelen. omtrent den uitslag van het vuren op de forten S'Marie en de Keel weet men nog niets. over het algemeen pryst de vyand zeer de wyze waarop ons geschut bediend wordt, vele Fr[anssen] schynen reeds gesneuveld, hoe meer hoe beter, hoewel het van eene andere zyde hard voor hen is op zulk eene wyze in een vreemd land, voor een vreemde zaak te moeten omkomen.

In het algemeen belang moet men zeggen, dat het eene onaardheid zoude zyn tegen Fr[ankrijk] optrekken daar wy ons leger moeten sparen tot onze verdediging, evenwel vind ik het hard dat wy de Fr[anssen] voor Antw[erpen] niet op de kop kunnen komen maar die geheele bezetting aan haar lot moeten overlaten.

Van herten hoop ik dat de verdere schuttery en landstorm en studenten niet zullen behoeven uittrekken, daar dit [3] in allen opzichte treurig zoude zyn. Naar myn idee zyt gy in dat geval, wanneer men u designeert, verplicht om in persoon te gaan en niet te remplaceren. Wanneer de nood van het land zoo hoog komt dat alles wat weerbaar is zich moet wapenen dan rust eene dubbelde verplichting op iemand die gedecoreerd is, het zoude een onverklaarbaar iets zyn, wanneer men allen met de wapenen zag; iemand te zien in de jaren, gezond van lyf en leden, gedecoreerd en tevens ongewapend. Maar evenzeer vind ik het onnoodig om nu reeds pogingen tot uittrekken te doen. A[rnold] schryft my dat hy als kapitein is voorgedragen. Nieuws is hier niet het geringste, de inundatie linie in de prov[incie] is bewerkstelligd, kan evenwel in nood in zeer korten tyd uitgebreid en verhoogd worden, het hoogst noodzakelyke is thans gedaan, maar ook niet meer om den landman niet meer te benadelen dan noodig is.

Gy zit te Groningen ver van alles af, maar hoe dicht wy hier by alles zyn, wy komen nooit genoeg naar onzen zin. Gisteren hebben Swaving, Kronenberg, Dietz en Randwyck by ons gegeten, zy zyn thans te <Boer Donk>, zondag hebben wy plan naar hun te gaan. Zy hebben u vele compl[imenten] verzocht zoo als ook Beelaerts, Siccama, Calcoen en Amerongen. Groet O[ckje] voorspoed met de kinderen en geloof my

TT

Heeswyk 10 Dec[ember] 1832

E[rnst] H[endrik] v[an] I[ttersum]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer JWC Baron van Ittersum / Controleur der Posteryen / te / Groningen

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 14 december 1832

Chaaam den 14 December 1832.

Amice! Harteligt dank ik U voor de gezondene tabak, dezelve is zeer na mynen smaak. houde my gerecommandeerd, daar ik een groot koffer by my heb kan ik ze altyd goed bergen. – Met genoeg heb ik den goeden welstand van O[ckje] en Uwe kinderen vernomen, groet haar hartelyk van my. – Gy raad my aan my warm te kleeden, daarvoor is gezorgd. ik heb my van top tot teen in de roode baay gestoken daar ik een paar maal rhumatieke pynen gevoeld heb. – Ik kan my begrypen hoe pynelyk het gevoel voor U zyn moet van met uw armen in den schoot te moeten zitten wanneer er mogelyk weder vyandelykheden mogten uitbreken. Gy kunt en moogt voor het moment echter om vrouw en kinderen niet anders handelen, mogt het echter zoover komen, dat die ewig vervloekte Franschen ons in ons eigen dierbaar vaderland kwamen aanvallen, dan zwygen alle betrekkingen, dan worden alle banden verbroken, want dan word het een oorlog om lyf en leven, dan word het de vraag of Holland onafhankelyk zal blyven bestaan of weder onder het Fransche juk zal moeten zuchten. beter ware het in het laatste geval dat wy dan de dyken doorstaken en met vriend en vyand verdrinken, even pynelyk is op het moment voor my het gevoel van hier in N[oord-]Brabant werkeloos op de grenzen te moeten liggen terwyl Chassé met zyne brave bezetting almeer in het naauw worden gebracht. gaarne wilde ik dit lot met hen deelen, ik heb daarom voor eenigen tyd reeds het voorstel aan de andere jongelui van ons peleton gedaan om van Z. M[ajesteit] als eene gunst te vragen van ons en corps naar de citadel te detacheren, niet omdat ik geloof dat veertig man [2] meer of minder iets aan de sterkte derzelve zullen toebrengen maar omdat ik geloof dat ons voorbeeld als jongelui uit de eerste familien die vrywillig de gevaren van het belegeren en stormen dier sterkte komen deelen, de moed der soldaten zeer zoude aanwakkeren daar wy hen zouden toonen dat zy in Holland niet vergeten worden, veele jongelui waren er' voor doch ook veele tegen, alleen of anders als en corps heb ik het niet willen vragen om Moeder, hoort Gy echter dat de Koning andere vrywilligers als artillerie of mineurs vraagt, weest dan zeker dat ik my het eerste <aanmelde>, dit is myn vast besluit, dan zwygen voor my alle familien betrekkingen. ik ben ongetrouwd en heb dus geen ander dan myn eigen leven te verspeelen, dat ik volgaarne voor onze vryheid offeren wil. –

Sedert gisteren morgen elf uren tot nu toe 7 uren in den morgen heb ik onophoudelyk het geschut der citadel horen bulderen en nog zyn zy bezig, het kanonvuur is heviger en zwaarder als ik het nog gehoord heb, den ganschen nacht heb ik byna buiten door gebracht daar ik op wacht ben. de nacht is zeer helder geweest, het heeft sterk gevore, thans echter begint de lucht geheel te betrekken, ik hoop op regen, mogt die zoo zwaar vallen dat die Fransche honden altemaal voor Antwerpen in den modder stikte en verzopen dan werd eene myner vurigste wenschen vervuld. Nieuws is hier niets, voor een paar dagen zyn hier wederom twee Belgische deserteurs met een waschwyf aangekomen. Adieu!

TT

R[udolf]

Ps Hiernevens myn metale kruis. wild het SVP by gelegenheid naar Utr[echt] zende, ik ben bang het by de een of andere gelegenheid te verliezen.

NB Meld my toch eens of Gy die gewezen sergeant van ons nog ooit gezien hebt. –

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron JWC van Ittersum / Ridder der Militaire Willems Orde / Controleur der posteryen / te / Groningen

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 23 december 1832

Chaaam den 23 December 1832.

Amice! Hartelyk dank ik U voor Uwe attentie met het zende van het kaartje der citadel, het was my regt aangenaam, doch had ik daar eenige letteren wel by gehoopt, houde my dus gerecommandeerd. – Nieuws is hier eigentlyk niets, heden zyn wederom twee Belgische deserteurs alhier aangekomen zy zeiden dat de ontevredenheid in de Belgische armée hoe langer hoe grooter werd, ook een fransch deserteur is heden in Breda gebracht. – Uit de Bredasche Courant zult gy misschien gezien hebben dat wy ons werkelyk aangeboden hebben om in geval zulks nodig mogt worden by voorkeur naar de citadel te mogen gedetacheerd worden, heden is daar antwoord in zeer vleyende termen opgekomen. het verzoek is van de hand gewezen uithoofde de bezetting der citadel meer dan voltallig is, het spyt my, doch wat kan ik meer doen, voor Moeder doet het my plaisir, ik zal haar deze avond ook het antwoord melden tot hare geruststelling daar zy zich voorzeker ook al zal geinquieteerd te hebben. – Nog dagelyks hoort men het gebulder van het geschut, dan spyt het my altyd dat ik dat, al was het alleen uit nieuwsgierigheid niet kan bywonen. – Men spreekt van cantonnements verandering, wy zoude terugtrekken en wederom is in Langestraat en Waalwyk gecantonneerd worden. onaangenaam zal het my niet zyn dat wil ik bekennen, daar wagt my wederom een goed bed en goede tafel en behoef ik niet alle morgen in donker door de modder te baggeren, drie maanden hebben wy nu byna weder aan de voorposten doorge[2]bragt. dat kan wel gaan, te meer daar men ons geveleid had dat het met eene maand gedaan zoude zyn en men ons dan aflossen zoude. – Apropos de beurs is wederom zeer flauw gesteld, ik zal wederom eene finantiele operatie moeten doen en eene vrywillige leening <ten> beloope van f 50 openen. het leven, vooral in de winter is in zulk een kantonnement zeer duur en f 30.- zakgeld zoo als [ik] die heb, wat zwak. ik wil echter aan m[oeder] niets vragen daar zy bovendien toch belast genoeg is door buitengewone belasting etc. – Groet O[ckje] hartelyk van my

TT

R[udolf]

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres: Baron JWC van Ittersum / Ridder der Militaire Willemsorde 4de Classe / Controleur der posteryen / te / *Groningen*

Brief van Rudolf van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 19 januari 1833

Groot Zunderd den 19 January 1833

Amice! Sedert den 15 dezer zyn wy hier in Gr[oot] Z[undert] en hebben zoo doende de eene voorpost met de andere geruild. dat is ons wel eenigzints uit de gis gegaan daar wy gehoopt hadden na drie maanden voorpostendienst achter uit te zullen gaan, nu dit het geval echter niet is ben ik met deze cantonnementsverandering ten uiterste tevrede daar Gr[oot] Z[undert] een zeer goed dorp en in den volsten zin des woords voorpost is. ik meen daarmede dat men alle dagen genoegzaam iets van de vyand hoort of merkt en er dus altyd wat nieuws is, dan eens word er een deserteur van een voorwacht naar de hoofdwacht gebracht, dan eens worden reizigers afgewezen of men hoort de Belg[ische] wacht optrekken, in een woord alles duidt aan dat wy in de nabyheid van den vyand zyn. In Westwezel en Loenhout <beiden> 1 uur van hier, liggen 1600 man die alle avonden te zes uren de schuur in moeten. Op onze marsch hier heen die gedeeltelyk op de grensscheiding zelve loopt, zagen wy een Belgisch Officier en twee man van de jagers te paard aan de scheiding staan, de Majoor dit vernemende reed voor de spits uit naar dat punt waarop de B[elgische] officier zyn pistool trok en tegen de Majoor zeide C'est ici notre territoire! De Majoor sloeg zyn

mantel open en liet zyne hoofdofficiers epauletten zien zeggende Je change de cantonnement vous pouvez être sûr de notre part, waarop de B[elg] antwoorde: Dans ce cas vous pouvez être tranquille de ma part aussi car je n'ai que ce couple d'hommes. De Majoor repliceerde met een wrangen grimlach Je suis parfaitement tranquille de votre part!¹⁰⁵ – de Belgen bleven staan tot dat het geheele [2] Bataillon voor hen gedefileerd had en trokken toen weder af. Myn kwartier alhier is opperbest, ik slaap op een kaffer kermisbed, en heb goed eten, de dienst is ook niet zeer zwaar. het schynt dat wy meestal vier nachten vry van wacht zullen hebben. – Wy hebben voor de veertien daagsche verloven geloot, ik heb het ongelukkig getroffen, ik ga met de laatste bezending en dan nog maar 14 dagen. van myn plan om U en Arnold te komen opzoeken zal dus waarschynelyk niets worden. – Omtrent het beleg der citadel van Antwerpen heb ik hier nog al veel byzonderheden gehoord door een Controleur der belastingen die ik hier kende en hy [wist] wien die Fransche Officiëren <gepasseerd waren> waarvan in de bladen in der tyd geschreven is dat zy met voorstellen omtrent Lillo & Liefkenshoek hier opgehouden werden, onder andere vertelden die Fr[anse] Officiëren dat by de tweede décharge der monster mortier 63 Vranschen geblesseerd werden waaronder veele officieren, door het te vroeg springen der bom. –

Van Moeder heb ik goede tyding wat haar gezondheid aangaat, doch eene slechte tyding voor my, zy heeft myne balance eens opgemaakt over de tyd dat ik in dienst ben, zeer ben ik in myne financies achteruit geraakt doordien Stevens dadelyk na myn engagement in dienst opgehouden heeft my jaarlyks f ¹⁰⁶ te fournere. alle myne rekeninge bleve dus onbetaald. het montant¹⁰⁷ daarvan voor my montage ik zend U het lystje daarvan hiernevens. M[oeder] doet my aan het einde daarvan een propositie die ik U echter niet meer *durf* te doen, – hoe het zy ik merk dat ik my in dienst sterk moet beginnen te bezuinigen anders koom ik er niet uit.

Adieu! Groet O[ckje] hartelyk

TT

R[udolf]

Ps Uwe laatste letteren van onbekende datum zyn my geworden

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 en 2 beschreven, kant 3 blanco, kant 4 adres en PS: Baron JWC van Ittersum / Ridder der Militaire Willems Orde 4de Cl / Controleur der posteryen / te / *Groningen* / met hartelyke groeten van TT W.vV:

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 19 januari 1833

Amice

Uwe laatste letteren van 27 Dec[ember] zal ik uit onze nieuwe woonplaats beantwoorden. Uit de couranten zult gy gezien hebben, dat wy eene groote achterwaartsche beweging genomen hebben, het leger heeft winter kwartieren betrokken en aan hetzelfde moet volgens de aanschryvingen rust gegeven worden. Ten gevolge dier verandering ben ik maandag van Heeswyk vertrokken om voor de 1ste komp[agnie] met den staf van het Bataillon kwartier te maken te Ravestyn. Ons bataillon is dingsdag gemarcheerd, de 2^e komp[agnie] ligt te Dieten en Domen, de 3^e te Deurse en Heussching, de 4^e te Haren, de 5^e en 6^e te Megen, wy hebben het hier zeer goed. Ravestyn is een zeer zeer klein stadje van circa 100 huizen, maar goede huizen. Ik heb myn kwartier met Hinlopen een groote voorkamer met kachel en in de suite slapen wy, het is by eene jufvrouw Kleinefeld, waar over Sonsbeeck (de oude) te Zwol oom is, wy ontbyten en souperen met haar en zouden met haar kunnen eten. Maar wy verkiezen liever gezamenlyk in het logement te eten, om de inkwartiering niet

105 Woordenwisseling over het grondgebied.

106 Het bedrag is onleesbaar doorgekrast.

107 montant (Frans): totaal bedrag.

meerder te doen drukken dan noodig is. Gy kunt u niet begrypen, welk eene verandering ik ondergaan heb na 13 weken by den smerigsten boer uit de Meyery waar myn bed alle onaangename reuken vereenigde doorgebracht te hebben, in een zindelyk huis en bed overgeplaatst te worden. In myn kwartier te Heeswyk was ik nooit warm geweest en hier hebben wy eene goede kachel, van groot belang daar wy toch zeker 2 maanden en misschien langer hier zullen blyven. Wy hebben het muziek van het Bat^{[aljo]n} ook hier, dat reputatie maakt, [2] het overtreft alle schuttery muziek en de korpsen horenblazers van zeer vele afdeelingen. Zy zyn 20 in getal blazen volmaakt zuiver, eene pot pourri uit de geheele dame blanche speelen zy allerbest. Buiten de signaal horens hebben wy 3 klophorens 3 trombones een koperen contrafagot, trompet en posthoren met de noodige beugels voor al die instrumenten waar de zelve aangebragt moeten worden. Zondag gaan zy alle tegelyk voor 14 dagen met verlof, het verlof voor ¼ der armee begint alsdan. Ik zoude ook kunnen gaan, maar ga in het begin van Febr[uari] met de 2^e bezending, daar ik hier nog iets te doen heb, dat geen uitstel kan lyden. Gy zult reeds door moeder vernomen hebben dat v[an] Loon, Sonsbeeck en ik door Calkoen gepasseerd zyn om 1ste L^t worden. Calkoen heeft zich zoodra wy hoorden dat het gebeuren zoude met ons geadresseerd om die benoeming voort te komen, daar hy die ten onzen koste niet verlangden, maar ziet het kwam 4 dagen te laat <en> Binnen eenige dagen zal v[an] Heugst die zyn ontslag heeft vertrekken, dan is er weder eene vacature. v[an] Loon zal dan voorgedragen worden. By die gelegenheid willen Sonsbeeck en ik een rekwest aan Z.M^t. zenden, met verzoek om den totulairan rang van 1ste L^t. Dit moet ik van hier doen, daar dit te gelyk met de overdragt van v[an] Loon geschieden moet. By de Gelderschen is Randwyck met voorby gaan van Kronenberg 1ste L^t geworden, de laatste heeft zich hierover aan den Koning beklagd en heeft den totulairan rang verkregen. Men zegt hier dat de regering Calcoen voorgedragen heeft omdat hy een Utrechenaar en wy vreemden zyn het is my nu stellig verzekerd, en [3] [als] het waar is, is het al een gemeene streek. Ik zal wel trachten daar eens achter te komen en dan ook niet aarzelen myn gevoelens daarover te uiten.

In de helft der vorige maand ben ik eenige dagen naar Breda geweest om te getuigen over het voorgevallene te Capelle, het schynt dat de zaak van Bosson ernstig onderzocht wordt gedurende omstreeks 1½ uur ben ik verhoord tot over de grootste kleinigheden, hetzelfde is gebeurd met v[an] Dorp en Amerongen terwyl Bosch te Utr[echt] van 11-3 uur verhoord is. Men zegt dat de koning, toen hy het rekwest van gratie van < F. hukken> ontving met de geheele zaak byna of in het geheel niet bekend was en dit onderzoek zoude bevolen hebben. Ik ben nieuwsgierig wat er van komen zal.

Onze gespannen verwachting op de eene of andere uitkomst door de belegering van de citadel is weder geheel teleurgesteld wy zyn in dezelfde akelige onzekerheid terug gebragt waarin wy ruim 2 jaren geleefd hebben en de toekomst geeft geene de minste hoop. Het leger betreft winterkwartieren, ¼ gaat met verlof, wanneer het geheele leger met verlof geweest is dan hebben wy half Maart, wy zullen uit de winter kwartieren weder opbreken vooruit marcheren en dan weder aan dezelfde levenswyze worden overgegeven, en daar met een algemeene oorlog nog grootere ongelukken over ons zal brengen. Dit laatste geloof ik zedert eenige dagen weder minder. Door de verdediging der citadel hebben [zij] niets gekregen dan < -- > betrekkingen en verminkten, onze roem <opnieuw overtuigd> wel is waar en eene les aan magtige vyanden gegeven, wat hun te wachten staat, wanneer zy onzen grond zouden willen aanvallen, maar hiermede houdt het op.

[3] Het doet my veel genoegen, dat er zulke groote sommen gegeven zyn voor het onderhoud der betrekkingen der gesneuvelden en voor de verminkten. Zulke menschen moeten in ons land geen gebrek lyden.

Met genoegen heb ik uit uwen brief gezien dat onze finantiële omstandigheden door uwe goede berekeningen by de algemeenen schok zoo weinig geleden hebben. Ik kom er voor uit dat ik over zulke zaken tegenwoordig niet denken kan en er my nog veel minder mede zou kunnen bemoeien. Onze wyze van leven is zoo eentonig, dat men omtrent vele dingen onverschillig en voor vele ongeschikt wordt, gelukkig dat wy ons onder ons zoo goed verstaan en wy ons zoo goed mogelyk amuseren, dikwyls als kleine kinderen. Men is hier in deze streken bezig met het organiseren van den landstorm, maar ik heb nog al hoop, dat het by de tegenwoordige maatregelen zal blyven en er geene nieuwe korpsen zullen behoeven te marcheren.

Hinlopen is zoo als gy gezien zult hebben, kapitein geworden in plaats van Bosch, ik heb dus gelukkig Goltstein niet gekregen, die een allerberoerdste gemeene vent is die by ons zoo goed als dood is.
Nu l'ami houdt u goed, groet W[ilhelmina] hartelyk voor my
verder allen voorspoed met de freule. Vale

Ravestyn 19 Jan[uari] 1833

TT
EHvI.

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 blanco.

Brief van Ernst van Ittersum aan Jan Willem van Ittersum, 25 januari 1833

Amice! – Met veel genoegen heb ik uwen brief van den 10de ontvangen, reeds lang had ik eenige tyding van u verwacht. Zedert dien tyd hebben wy zoo als gy zult gehoord hebben onze winterkwartieren betrokken. Ik heb eene hut als het ware met een paleis geruild. Ons bataillon is namelyk verdeeld in het land van Ravestyn op 10 dorpen. De 1ste komp[agnie] met den staf en het muziek is te Ravestyn, de 2^e komp[agnie] te Dielen, Demei, Langel, de 3^e Dennenduig, Deutze, Huisseling, Loon, de 4^e te Monsen, de 5^e en 6^e te Megen. Ravesteyn is eene stad!!! van 800 zielen en 100 huizen, die men in ruim 5 minuten rond zoude kunnen gaan, evenwel vindt men er goede huizen, daar het te voren eene soort van residentie was van de paltsgraven van Beyeren. Ik ben met Hinlopen by eene Jufvrouw Kleineveldt, wy hebben eene groote voorkamer met planken vloer en kagchel en eene <2^e> suite met 2 bedden, zeer fatsoenlyk. ontbyten, souperen en drinken thee en koffie met haar terwyl wy te zamen in de herberg aten. – Gy kunt u begrypen hoe groot dit onderscheid voor ons en vooral voor my is, om uit zulke eenen smeeringen winkel verplaatst te worden, met het gelukkige denkbeeld dat dit winter kwartieren zyn. Moeten wy dan in [2] Maart of April weder vooruit, dan hebben wy het nu ten minsten zoo goed mogelyk. Het is wel onaangenaam dat wy zoo verdeeld zyn, evenwel kunnen wy ons toch nog al zien. De verloven zyn voorleden Dinsdag begonnen tot groote vreugde der geheele menigte. In het begin van Febr[uari] ga ik, ik zoude dit nu reeds hebben kunnen doen, maar daar ik my over de benoeming van Calcoen nog moest adresseren na Sonsbeeck zoodra v[an] Heugst vertrok wilde ik liever later gaan. Voor eenige dagen hebben wy het rekwest in < -- > gezonden, ik ben nieuwsgierig wat nu op komen zal. Kryg ik geen antwoord dan herhaal ik het en ga daarmede naar den Pr[ins] v[an] O[ranje], maar ik zal het eerst op de minst kostbaarste wyze zien gedaan te krygen, daar ik wanneer aan myn verzoek voldaan wordt al in onkosten moet vervallen.

Onze politieke zaken zyn weder als te voren en God weet wanneer er een einde aan zal komen, alle de mooye en vredelievende geruchten der laatste dagen maken op myn geenens indruk meer. Het hangt my schrikkellyk de keel uit om op nieuw daar men alles stellig kan berekenen dat het leger op rust is in de winter kwartieren, en dus, leeft men nog meer in eene deken voort van onzekerheid.

Ik heb altyd nog hoop dat het uitrukken van 2de ban en landstorm niet noodig zal zyn, dit zal niet voor in uitersten nood geschieden en zoo ver is het nog niet. Het leger heeft nog niets gedaan. <wat> uwe betrekking daar by betreft, zoo dunkt my dat gy goed handelt, dat gy uw huwelyk geluk niet in de [3] waagschaal stelt. Zoo als ik O[ckje] het zelf gezegd heb spyt het my, dat zy niet meer Nederlandsche <was> geworden <en> dan als zoodanig heeft weten opteofferen, maar zy schynt zich meer vreemd te gevoelen en dit kan men niet dwingen. Ik hoop, dat hare gezondheid zich spoedig zal herstellen, waartoe veel zal kunnen bydragen, wanneer zy omtrend uw uittrekken minder vrees heeft.

Van de zaak van Bosson heb ik sedert myn verhoor niets weder vernomen, ik zal my al wat aan t' schryven vallen. ik voor my ben stellig overtuigd, dat wanneer het met de waarheid der zaâk gemeend is; hy er slegt moet afkomen. Maar in hoever men weder modderen zal, zal men moeten zien. Het zoude voor ons eene groote en wel de eenigste satisfactie zyn, wanneer aldus zyne schuld werd aan den dag gebracht. Voor het

overige gun ik hem een pensioen, en gelukkig verlang ik meer niet, daar hy my nooit weder iets diergelyks zal kunnen doen ondervinden. Want iedere expeditie onder hem zoude ik altyd coûte que coûte verd.....

Uw aanbod om my het een of ander te zenden, zal ik tot nader order afslaan, my het regt voorbehoudende om wanneer wy naar de Myery terug keeren daarvan gebruik te maken. Adieu, groet O[ckje] hartelyk voor my, als ook Annette v[an] Sw[inderen]. en geloof my

TT

Ravestyn 25 Jan[uari]

E[rnst] H[endrik] v[an] I[ttersum]

1833

Aantekeningen:

Dubbelgevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer JWC Baron van Ittersum / Controleur der Posteryen / te / Groningen

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 29 april 1833

Amice!

Uwe laatste letteren van den 13^{en} April wil ik heden beantwoorden, in de hoop dan spoedig eens eenen omstandigen brief van u te ontvangen. Hoewel er in ons leven niet veel byzonders voorvalt heb ik u toch zoo een en ander mede te deelen

1° < -- > hebben wy woensdag groote inspectie voor Z. Exc[ellentie] gehad op eene heide by Berchem. 2 uren van hier. Om 6 uur marcheerden wy uit en om 4 uur kwamen wy terug. De generaal was in plaats van 9 uur reeds om 8½ uur op het terrein, heeft allen tot in de kleinste byzonderheden nagezien en gevraagd en alle soorten van manoeuvres laten doen. Na afloop daarvan heeft hy de officieren byeen geroepen en ons zyn tevredenheid zeer te kennen gegeven vooral ook voor de zindelykheid der manschappen en het goede manoeuvreren. Hoewel dit nu wel niet veel afdoet is het evenwel aangenaam dat het goed is gegaan dan dat er over moet gezweigen worden. Een paar dagen later kwam er een gerucht dat er op den 2de Mei eene Kantonnements verandering zoude plaats hebben en dat onze divisie tegen of op den 1 Juny naar *het kamp by Oirschot* zoude marcheren. Het eerste heeft zich in zoo ver bevestigd dat onze 3^e komp[agnie] van Kien met Belaerts voor een gedeelte op den 2^e te Ravestein zal komen, [2] om in zyn kantonnement door een gedeelte van Overysseel vervangen te worden. Het overige van het Bataillon zal blyven tot Juny om van hier linea recta naar het kamp te trekken. De stellige tyding hiervan is zaterdag gekomen met de order dat gisteren een officier met 30 man zich naar box[tel] en <Middelrode> moest begeven om zich met de detachementen der overige Bataillons van de Divisie onder de orders te stellen van den Majoor Roloff tot het in orde brengen van het kamp by Oirschot, dat door de Reserve divisie met Juny zal betrokken worden.

Gy kunt begrypen, dat ons deze tyding zeer weinig bevalt maar wat zal men er aan doen, niets anders dan maar zorgen, dat men alles daarvoor in orde brengt, om in het kamp geen gebrek te lyden of verlegen te zitten. Wy zullen evenwel moeite doen om een goedkooper accoord aante gaan dan het vorig jaar, evenwel zal het toch natuurlyk op hoogere kosten komen. Het kamp leven is duur, daarby ontvangt men vele gasten, het wel uit het kamp als van buiten. Hieraan kan ik niets doen en de gedachte troost my, dat al zal ik nu geld moeten hebben, ik in de laatste 2½ jaar lang zoo veel niet gekost heb aan moeder als in tyd van vrede. Wat myne reclame omtrent het 1ste L^t worden betreft, kan ik u melden dat ik op de inspectie uit naam van den Gen^[eraal] eene boodschap kreeg hem daarover aantespreken, hetgeen ik met Sonsbeeck gedaan heb. Ik heb hem op zyn verzoek alles schriftelyk opgegeven, daar hy zich daarmede wilde bemoeyen, onze reclame is nu door hem op nieuw met het rapport van het Bataillon aan [3] het ministerie van oorlog opgezonden. Op onze beide rekwesten was volstrekt geen antwoord gekomen. Wy zullen niet rusten tot dat men een antwoordt [geeft], hetzy dan dat wy gelyk hebben of door stommigheid in Utr[echt] in der tyd verkeerd ingedeeld zyn.

Van verlof komt nu vooreerst niets, myn plans voor dezen zomer liggen op zy, het is mede gegaan als het met vele plans voor de toekomst gaan zal. Geen vooruitzigt is er of afdoening van zaken, volharden wordt er geroepen, misschien is dit wel het eenig redmiddel, maar ik weet dat nog eenmaal de gevolgen der volharding het bestaan van ons land weer zullen in gevaar brengen, dan de gevolgen eener schikking met groote opofferingen. Wy blyven er maar mede zitten, leven als lammelingen van den eenen maand in den anderen en zien voor onze opofferingen zoo ver wy het kunnen beoordeelen onze zaken meer achter uit, dan vooruitgaan.

Het spyt my dat uw post u op den duur zoo tegen valt, gy leert wel met weinig eene huishouding beginnen maar daardoor vanaf, hier ook meer met f 3 doen als <anders> met f 6. Ik heb voor my nog al wel hoop, dat wanneer het eenmaal zoo ver komt, dat Neef Sloet van de Beele my veel zal kunnen helpen, hy is zeer gezien en zeer my genegen.

Ik hoop dat ik u dezen zomer nog eens in het kamp zal zien.

Moeder zoude de reis zeer goedkoop kunnen [doen] wanneer zy te 's Bosch logeerde by *Steinbrach* en te St Oedenrode by *de Jong* en dan van S^t O[edenrode] te Oirschot kwam, zy zoude daar met een het leger zien met zeer weinige kosten, daar de huishouding dan ook wel minder kost. Adieu groet W[ilhelmina] verder veel voorspoed met haar.

TT.

E H v Ittersum

<OZ.> 29 Apr[il] 1833

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Mr F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegter / te / *Hattem*

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 31 maart 1834

Amice!

Ik wil niet wetende wie eigenlyk zoude moeten schryven, het stilzwygen < -- > om u eenige letteren van my toe te zenden. Wy hebben tegenwoordig nog al weer het een en ander te doen evenwel houden wy door de lengte der dagen nog al tyd over voor ons. Vyf dagen der week inspecteren wy de geheelen voormiddag, om het geen gedurende den winter verzuimd is weder in te halen. Ik ben nu zedert eenen geruimen tyd alléén officier by de komp[agnie] waarmede ik veel te doen heb gehad, daar tegen de groote voorjaars inspecties er altyd veel te doen valt en ik alles met myne eigene oogen willende zien, ook wil hebben, dat alles in orde is. Daarby ben ik in dispuut met den Kol^[one] d'Ablaing over de aanstelling van eenen Sergeant Majoor en fourier, hy wil ons eenen anderen S^[ergeant] Maj[oor] opdringen als ik hebben wil, hierover wordt nu nog al eens de pen gevoerd, ik ben nieuwsgierig hoe dat zal afloopen. Ik verlang zeer dat de officieren weder aangevuld worden, dat duurt weder zeer lang, zoo als by ons altyd, thans ligt het myns inziens aan de regering, al dat gemaal verveelt my razend, niet minder zulke hatelykheden als die van d'Ablaing.

By de eerste promotie wordt ik denkelyk oudste 1ste L^[uitenan]t, ik sleep er nu maar gaarne van, wat ik er van kan krygen. Maar genoeg hiervan gy zult zeker reeds weten, dat het met moeder thans veel beter is en dat zy indien dit zoo blyft geheel hersteld mag gerekend worden. Zy heeft eenen ongelukkigen winter doorgebracht. Ik niet minder [2] daar ik spoedig zag, dat ik aan die zielegesteldheid veel schuld had, en dat ik, wat ik ook mogt spreken of doen, daaraan niets kan veranderen. Ik heb daardoor schrikkellyk veel geleden, daar ik hoe stom en gek ik moge gehandeld hebben, in myn binnenste evenzoo was als te voren, alle even zoo veel vertrouwd. Ik heb my nimmer rekenschap kunnen geven, waarom ik zoo gehandeld heb, het schijnt dat myn verstand door de omstandigheden beneveld is geraakt, ik kan dit nog niet en niets is in staat om het gebeurde goed te maken, dan dat ik in alle volgende omstandigheden beter toon wie ik ben. Deze zaak is <nu> voor my eene groote les eene gevoelige les. Aan al hetgeen wat moeder <aan> gelegen was het niet te

verwonderen, dat zy zoo moest worden, ik geloof met haar, dat het nooit zoo ver zou zyn gekomen indien ligchaam en ziel de vorige kracht hadden gehad. Thans gelooft zy en vertrouwt zy my weder, zy kan myn gedrag beoordeelen en myne handelwyze van de bedoeling onderscheiden. Hoe gelukkig ik hieronder ben behoef ik u niet te zeggen. wanneer dit zoo had moeten blyven, dan had ik nooit een ongestoord geluk kunnen genieten, want hoezeer overtuigd van de regte bedoeling van myn hart, zoude altyd uw zelfverwyrt myne rust verstoord hebben. Laat moeder nimmer merken, dat ik u over het geld der verjaardagen heb onderhouden, door dat plan goed te keuren.

Ik heb nu een plan gemaakt voor <haar met> R[udolf] en J[an]. Moeder had een vuurscherm in de voorkamer willen laten maken, by dat andere, maar zy heeft daarvan afgezien, om de duurte. Ine nu borduurt voor haar een vuurscherm, nu wilde ik u en J[an] W[illem] voorstellen, dat wy gezamenlyk dit lieten afmaaken tegen 28 Juny. [3] Denk daarover en zeg my of gy het goed vindt, dan zouden wy die <munten> aan J[an] en R[udolf] opvragen.

Zou het wel kwaad, wanneer gy te Zwol zynde, my eens recommandeert aan den Gouverneur, wanneer er hier of daar op een goed dorp eens iets voor my openkwam, ik weet niet in hoever gy wel met hem zyt of dat durft te doen. Als hy my eerst moest helpen, dan zoude ik ook aan Zyne moeder schryven.

Meldt my ook eens wat gy my te Utr[echt] van Doosel gezegd hebt, drinkt hy of wat is er van hem te zeggen?

Hoe zit het met de procedures, wordt voorspoedig <gevormd> of niet? ook wilde ik wel eens weten, welke resultaten uwe conferenten met Karel Sloet opgeleverd hebben, zoude het ook uit de wereld komen, dit zou my te pas kunnen komen.

Politiek nieuws weet ik evenmin als gy, de Brabantsche papieren die ik hier gisteren gelezen heb, zyn vol gekheden over onzen inval, alles is even stil, by het leger men hoort niets, wy liggen hier nu byna negen maanden. Men spreekt druk van kamperen, ik weet niets dan dat men ons by de neus leidt, dat wy gefopt worden.

Ik verlang zeer hoe gy het hebt met W[ilhelmina] en de lieve kinderen.

de verhuistyd nadert. het uitstapje naar Hattem deed moeder goed. Adieu groet W[ilhelmina] en de fam[ilie] Mertingh, ik hoop goede tyding van <Am[sterdam]> te ontvangen en geloof my

TT:

EH v I.

Heusden 31 Maart 1834

1830 [sic] 31 Maart J:W: D^r: !!!

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den Heer Mr F.A.S.A. Baron van Ittersum / Vrederegter / te / *Hattem*

Brief van Ernst van Ittersum aan Arnold van Ittersum, 8 mei 1834

Amice!

Uwe letteren van den 5^e Mei heb ik gisteren ontvangen met het daarin door u aan my gedaan voorstel. Schoon ik liever op een mooi dorp burgemeester was om zodoende langzamerhand buiten te trachten te leven en ik Elst een bed . . . dorp en streek vindt, geloof ik toch, dat het niet kwaad zoude zyn, dat ik er moeite voor deed. Wees zoo goed my spoedig de titels te melden van den Provenier Generaal hoe ik hem aan het hoofd van het rekwest moet noemen even zoo den officier van J[an] W[illem]'s titel en den president. In het water van rekwestwezen ben ik vry stom. Moeten alle die verzoeken in de nederige vorm van geeft niet verschuld. eerb. enz? gesteld zyn en op zegel? Dan zoude ik gaarne zeker weten of Elst onder Arnhem of Nymegen behoort. Ik geloof nog eerder Nymegen, in dit laatste zoude ik naar Nymegen kunnen gaan, om die Heeren zelve te spreken.

Wy zyn druk bezig alles voor het kamp in orde te brengen, de tegenwoordige warmte doet er my met schrik om denken, daar het niet te beschryven [2] valt, hoe ongeschikt men dan voor alles is. Jufvr[ouw] Kof uit den ouden bak zal in het kamp voor ons koken, het accoord met haar is zoo als ik hoor door de kommissarissen gesloten, zoodat ik geloof, dat wy het beter en goedkooper zullen hebben, dan in het vorig jaar. De detachementen die vooruit zyn, zullen reeds in deze week, zoo als ik hoor beginnen te kamperen, zoodat die er de maag vol van kunnen krygen.

In de laatste dagen zyn er aan de grenzen en in de vestingen zoowel als door geheele provincie zoodanige maatregelen genomen, dat het schynt als of het gouvernement stellig van gemaakte aanslagen verzekerd was. De Fransche commis voyageurs¹⁰⁸ waarvan het in deze provincie regende zyn als weggeveegd en te Nymegen zyn er vele weder over de grenzen gebragt.

Langs de Peel zyn de wachten verdubbeld en wordt niets binnengelaten zonder gevisiteerd te zyn, zoo ook de schepen die de trans afkomen, terwyl in den Bosch de wachten versterkt en geladen optrekken. In <Breda> is reeds tweemaal huiszoeking gedaan en is het voor vreemdelingen haast onmogelyk om binnengelaten te worden. Zoo veel is geloof ik zeker, dat men wist, dat er wapenen ingevoerd moesten worden of reeds gedeeltelyk ingevoerd waren. Eene Bartholomaeus nacht te vernieuwen heeft misschien wel onder de plannen behoord. In de buurt hier zyn 2 Belg[ische] geestelyken in bewaring genomen de een [3] kwam van Doornik, de ander van Enghien. Het geeft ons geene onrust hoezeer ik wel geloof, dat met eenig sarren zoolang de troepen zoo uiteen liggen, aan het leger kwaad zoude berokkend zyn. Thans minder nu zy alle die maatregelen zien en wanneer wy eens in het kamp zyn, dan zullen zy alle pogingen wel laten. Het komt my niet vreemd voor te veronderstellen, dat het mislukken der pogingen in Francfort ook aan de plannen hier nadeelig is geweest.

Nieuws kan ik u hier niets byvoegen, alles gaat den ouden gang, dagelyks komt by het excerceren het winter zweet er uit. Adieu. groet alle namens W[ilhelmina] alleen, daar gy geene andere kennissen by uw hebt en geloof my

TT

EHvI.

<R>. 8 Mei 1833

Aantekeningen:

Dubbel gevouwen, kant 1 t/m 3 beschreven, kant 4 adres: Hoogwelgeboren Heer / den H^r Baron van Ittersum / Vrederegter / te / *Hattem*

108 commis voyageurs (Frans): handelsreizigers.

Verslagen van Ernst van Ittersum

De jaren 1830-1831, door Ernst van Ittersum

Roozendaal 25 April 1831

wacht op het kasteel

De jaren van 1830 en 1831 zullen in de geschiedenis een zeer gewichtig punt uitmaken, met dezelve begint voor ons Vaderland een geheel nieuw tydperk, en het gedrag der natie in die zoo donkere tyden geeft de vaste hoop dat door Nederlanders in liefde voor het Vaderland in opofferingen voor hetzelfde van hunne voorouders nog niet ontaard zynde, door hunne pogingen in staat zullen zyn hunnen ouden roem nog eens te herkrygen. België het meest begunstigde deel van ons ryk scheurt zich af, deszelfs zoogenaamde roemryke revolutie kenmerkte zich door alle ondeugden welke door menschen kunnen bedreven worden. Onze armee verraden en verguisd, zocht zoo goed mogelyk uit dat land te komen <omdat> haar op iederen voetstap smaad en sluikmoord vergezelde, ieder die het gevaar ontkomen, zyne vryheid bevonden hebbende tot ons kwam was, als het ware, eene roepstem tot hulp. Was het dan wonder dat toen de koning te wapen riep aan de natie zoo vele duizenden uit alle rangen en standen toesnelden om het vaderland voor grootere rampen te bewaren? Is het wonder dat zoovele duizenden alle hunne tydelyke belangen opgeofferd hebben, in de hoop van in het vervolg, zoo als tot hiertoe, onder het genot eener betamelyke vryheid, en onafhankelyk van anderen, die ons geluk misschien benydden en belaagden, te mogen leven? Is het wonder, dat waar men de mededeelzaamheid van ons volk nu meer opgemerkt heeft, dat ook zy, die door verschillende omstandigheden, hun bloed voor het vaderland misschien <gaan> geven, geld en goed daarvoor over hebben en des lands schatkist helpen styven? Neen! in een regt Nederlandsch hart heeft men Nederlandsch bloed (2) [dat] door de aderen stroomt, zyn geene opofferingen groot, hy ontziet geene moeite, noch gevaren, en moet hy geroepen wordt, te waken en te stryden. Het is niet te verwonderen, dat Nederlanders zoo denken, die weten wat de vryheid aan hunne voorouders gekost heeft; waarinlyks kan men zich overtuigen, dat er nog zyn, die niet gedachtig aan oude tyden, noch bewogen om het geen zy zien gebeuren, hunne armen < -- >houden, verachtelyk zyn zy, die in de kracht van hun leven, zonder wettige verhindering zich aan de verdediging der heiligste regten onttrokken hebben; wee hen, zoo eenmaal, het geen God verhoede, ons vaderland uit dezen stryd niet zegevierend ten voorschyn mogt komen, zy het ten altyd durende wroeging en kunnen een gedeelte der schuld daarvan zich aanrekenen. Wanneer daarentegen ons vaderland met roem dezen stryd mogt voleinden, dan kunnen zy in dien roem niet deelen; wanneer ons by het gezigt van een gelukkig Nederland, zelfvoldoening bezielen kan, dan moeten de zulken schaamrood staan en denken: tot bereiking van zulk een doel, had ik mynen arm, myn leven niet over, maar waagde het liever, om myne vryheid door anderen my te zien ontnemen.

De maanden Augustus en September 1830, de rampen onze armee getroffen, de verraderlyke wyze waarop onze krygslieden waren vermoord en gevangen genomen, het gevaar dat Noord Nederland dreigde, dit alles had myne denking te zeer veranderd, dat ik dagelyksch meer en meer gevoelde, dat ik, zoo de nood hooger steeg en om de eer onzer natie tegen België te handhaven, zeer goed zoude kunnen besluiten, tot dat oogmerk de wapenen opte vatten. De spoedig op elkander volgende gebeurtenissen, die elkander verdrongen en dagelyksch onzen toestand gevaarlyker maakten, de geheele uiteenrukking der armee, het gedrag van den Prins van Oranje, dat men niet begrypen konde, het onmiddelyk gevaar, waarin het Noorden kwam, doordien de vestingen van Noord Brabant volstrekt in geen staat van tegenweer waren, dat alles gevoegd by de oproeping tot wapening maakten myn besluit gemakkelyk; ja zelfs reeds over (3) die oproeping had ik my met het korps officieren der Utrechtsche schuttery, reeds vrywillig tot den dienst voor het Vaderland aangeboden. De toekomst scheen my zeer donker en de gedachte was my ondragelyk, van misschien onder de heerschappy van eenen naburigen vyand te komen. onze gedachten, onze gesprekken gingen over één onderwerp. onzer aller leus was, van myn vrienden, broeders en van my: *ten stryde om Nederland te redden*. De schutteryen werden mobiel verklaard. Aangemoedigd, de een door den < -- >, door het voorbeeld onzer voorouders, door de toestemming en van vaderlandsliefde en eene andere < -- > betrekkingen, is vertrouwen op eene Voorzienigheid, die ons land meer malen uit de kommervolste omstandigheden redde, verlieten wy,

na mede eenen geruimen tyd hiernaar verlangd te hebben, met het bataillon Utrechtsche schuttery onze woningen, onze stad, om in de zelve niet terug te komen, dan nadat het lot van ons vaderland beslist zoude zyn. Vol vuur en vaderlandsliefde waren onze manschappen, vervuld met verachting voor ondankbare afvalligen, verlieten zy de poorten onder gejuich.

In schuiten begon onze reis den 8ten November 1830 tot aan Gorinchem en van daar nog dien zelfden avond op wagens naar Oosterhout. Ik bleef dien nacht in Raamsdonck by Henri, die daar gekantonneerd lag. Ieder die van mee af onze troep tegenkwam, was genoodzaakt *oranje boven* te roepen, terwyl hy, die dit weigerde, gevaar liep, om gevoelig aangepakt te worden. De soldaat beschouwde NoordBrabant zoo goed byna als vyands land en opmerkelyk was het, dat deze eisch door meest alle de troepen gedaan is.

Den 9de Nov. vervolgden wy den marsch door *Breda* en *Prinsenhage* naar *de Leus*, waar wy des nachts bleven. Den volgenden dag (10 Nov) marcheerden wy door *Etten*, waar wy door het muziek der 5de, door *Roosendaal*, waar wy door het muziek der 7de Afd[eling] ingehaald werden en door *Honer* naar *Bergen op Zoom*, de plaats onzer bestemming, voor welke stad wy tegen 4 uur aankwamen.

(4) Na hier eenen geruimen tyd gewacht te hebben, werden wy eindelyk na het volbrengen der formaliteiten, binnengelaten. De stad maakte my, het onaangename van vestingwerken om eene stad er afgenomen, geene kwaden indruk; onder evenwel de gedachte aan de moeyelykheden, die my daar te wachten stonden, door de nieuwe betrekking, waarin ik my geplaatst vond. Ik nam my < -- > by vernieuwing voor, om wat in myn vermogen was te doen, ter verkryging van kundigheden, die my nuttig waren, om mynen pligt te kunnen volbrengen en om, wat er dan ook mogt voorvallen, my altyd het groote doel voor oogen te stellen, wanneer ik in die betrekking was, overtuigd dat my dan alles gemakkelyker zoude vallen, en ik naar eene vaste regel handelende, wanneer het vaderland eens mynen dadelyken bystand mogt eischen, te beter in staat zoude zyn, te verrigten, hetgeen van my zou kunnen gevraagd worden.

Spoediger dan ik ooit had durven denken, raakte ik aan al het vreemde gewend, niet ligt evenwel zal ik, wanneer ik aan vroegere tyden en gesprekken denk, vergeten hoe ik myne eerste wacht moest betrekken, om als Kommandant van een fort (de waterschans) te ageren.

De winter ging langzaam onder <strakke> vesting dienst voorby, zoodat ik met geen gering genoegen het voorjaar zag naderen en juist in de eerste heerlyke lente dagen eene kommissie kreeg, welke my eenige dagen de stad zoude doen verlaten.

Een reisje naar de citadel van Antwerpen op 23 maart 1831, door Ernst van Ittersum

Reisje naar de Citadel van Antwerpen.

De kolonel Simons plaatselyke kommandant van Bergen op Zoom ontbood my den 23 Maart en gaf my den last, om een transport naar de citadel van Antwerpen te brengen. Zeer verheugd over deze kommissie, maakte ik daartoe alles gereed en scheepde my den 24 Maart, des voormiddags om 11 uur, met 52 man van verschillende korpsen in. Het weder was zeer schoon, evenwel was ons de wind niet zoo gunstig, dat wy den avond nog te Antwerpen konden zyn. Wy bleven op (5) de bogt van Lillo liggen, daar met den avond geene schepen de rivier op mogten. Den volgenden morgen vroeg werd het anker geligt om de reis verder voort te zetten. Ik bewonderde de rivier, die eene < -- > breedte heeft, wanneer men de kortheid van zynen loop beschouwt. Op de Komeet, de Proserpina en Medusa, welke op verschillende plaatsen post hadden gevat, maakte ik het doel myner reis bekend. Zoo doende naderden wy de batteryen der Belgen, op den regteroever, beneden de stad, bekend onder den naam van het *fort du Nord*, die voor opkomende schepen een zeer dreigend gezigt hadden, terwyl de vyand toen nog druk bezig was wierden aanteleggen. hier zag ik de eerste Belgische soldaten, spoedig te herkennen, door het geele < -- >. Zy lieten ons, hoezeer wy laverende; digt onder de batteryen komende, ongestoord varen. Nu kreeg ik het gezigt op de stad, die zoodanig aan de rivier ligt, dat <het> iedereen door zulke schoone ligging treffen moet. Het buitengewone schoone weder, dat myne reis begunstigde, plaatste alles nog in een beter daglicht, verassend en vreemd was daarby het gezigt van zoo vele Nederlandsche vlaggen, welke langs de geheele stad aan de schepen wapperden, terwyl van den toren

der Nôtre Dame en het stadhuis de drie kleurige oproer vlag woei. Toen ik nu myne oogen de rivier op wendde, zag ik reeds in de eerste de gevolgen van het bombardement. Daar het juist eb was, zag ik ook op de plaats, waar de boot van van Speyk gesprongen was, een gedeelte derzelve op den grond zitten, verder op lag toen en ligt nog de Sumatra tegen de kaai van Antwerpen aan gestrand. Na my aan het Vlaamsche hoofd by den Kap^t Luit. Koopman aangemeld te hebben, voeren wy verder de rivier op naar de Citadel en zagen toen van naby de verwoeste gebouwen van het Entrepot en arsenaal. Aan de wal gekomen, ontscheepte ik dadelyk myn volk en marcheerde, na hiertoe verlof gekregen te hebben, de citadel binnen.

(6) Na aldaar myne bezigheden afgedaan te hebben, begaf ik my naar den Generaal Chassé, die door zynen aangenamen omgang, iedereen dadelyk voor zich inneemt. Ik verkreeg van Z.E. op ééne voorwaarde de vergunning, om als niet ik huisvesting konde vinden, een paar dagen op de citadel te mogen doorbrengen. deze <.--> order bestond daarin, dat ik dien middag by den Generaal moest komen eten. ik merkte dien en den volgenden dag, toen ik weder by hem ontbeet en dineerde zyne bedaardheid op, zyne standvastigheid en beradenheid in zyne besluiten. Ik bezigtigde alle de werken en stond verbaasd over de middelen van verdediging der citadel, men werkte dagelyks nog druk, de keukens waren reeds bomvry gemaakt en een bomvry hospitaal gebouwd, ook zelfs waren stukken geschut in bomvry plaatsen gezet. Aan de Schelde had had men van 1 of 2 op stapel liggende schepen zoodanig gebruik gemaakt, dat de zelve ingerigt waren, om, desnoods, door geweervuur, verdedigd te worden. Voor het huis van den Generaal, dat naar de zyde van de stad ligt, staan onderscheidene mortieren, welke plaats *het sluisje van Pape* genoemd wordt. Van zeer veel belang voor my was eene wandeling, welke ik, na het dejeuner by den Generaal, met de Heeren van het hoofd kwartier en Mevrouw de Bour op den 26 Maart deed, naar de openscheiding tusschen de citadel en Antwerpen in de verwoeste gebouwen van het Arsenaal. Deze scheiding gaat in hoogte van de Predikheerenstraat; uit een boven raam dat in een der uitgebrande gebouwen, waar den trap niet verbrand was, dat in de kloosterstraat lag, zag men deze in de Predikheerestraat door, vele huizen, ten gevolge van het bombardement, geheel vernield of zwaar beschadigd. Terwyl wy daar op en neer wandelden, kwamen er om dezelfde oorzaak eenige belgische officieren aan de grensscheiding, als wy, evenwel namen wy over en weër geene notitie dan elkander.

Den 27 Maart in den namiddag vertrok ik met de post schuit naar het Vlaamsche hoofd, waar ik eene kanoneerboot bezigtigde. Van het Vlaamsche hoofd moesten wy voorby de stad laveren, waardoor wy dus ons zeer dicht aan de kaai der stad naderden; en daar het Zondag was en de kaai zeer vol was met bur[7]gers en militairen, ontstond er een groote oploop naar de plaats waar wy naderden. De wacht werd in het geweer geroepen en verschillende patrouilles uitgezonden om de menigte uiteen te jagen, welke, zoolang ik het zien konde, meer en meer toenam; tot deze oploop zal denkelyk myne uniform als schutter aanleiding hebben gegeven, met de oranje sjerp.

Den 27-Maart, des morgens om 9 uur, kwam ik met de postschuit weder te Bergen op Zoom aan, zeer tevreden over al hetgeen ik in die dagen had gezien. Tevens gevoelde ik toen meer dan te voren nog, hoezeer wy ons lot in B[ergen] o[p] Z[oom], boven het leven op de citadel moesten pryzen. Het leven aldaar is allereentoonigst, verscheidene officieren wonen overal bekrompen byeen en zyn genoodzaakt hun eigen pot te kookken in de kamer waar zy zitten. buiten den omtrek der citadel mag niemand wandelen, daar dezelve altyd gesloten is, alleen des voormiddags was er buiten eene zoogenaamde markt, waarop van de omliggende plaatsen nog al het een en ander gebragt werd, maar dit was ook alle uitspanning.

De explosie in het laboratorium op 29 maart 1831, door Ernst van Ittersum

Het springen van het laboratorium Stoelewerk

Naauwlyks uitgerust van myne reis en vol vreugde nog daarover, woonde ook den volgenden dag eene gebeurtenis by, waarvan de gedachtenis my nooit zal begeven. –

Op den 29 Maart 1831 met myne kompagnie in de wapens voor het derde blok staande, kondigde my een dichte wolk die zich met eenen slag, met eene dreuning vergezeld naar boven verhief, zoowel als het op de

grond slaan van een groot gedeelte myner manschappen <aan> er het een of andere ongeluk met kruid was voorgevallen. Hoewel, by ons vele steenen en pannen neder vielen en er verscheidene manschappen der kompagnie zwaar of ligt gewond werden, kon ik my toen geen denkbeeld maken van hetgeen ik naderhand zoude zien. Ik plaatste myne kompagnie daar men eene harde explosie vreesde op de wal, eenige oogenblikken daar gestaan hebbende begreep ik evenwel dat het tot toe bringing van hulp beter was naar de markt te marcheren. Spoedig zag ik toen de ramp die de stad was overgekomen, de geheele lieve vrouwen (8)straat, waar ik door moest was met puin en glas bedekt, de huizen alle meest van daken en ramen beroofd. De verwarring was groot, vele inwoners vluchteten nog de stad uit, van alle kanten kwam men met dooden en gekwetsten aandrigen en zag men aan dezelve het laatste oliesel op straat toedienen hetgeen alles by elkander genomen een schrikkelyk tooneel opleverde. Ik plaatste de kompagnie op de markt en ging toen met eenige anderen naar de plaats waar het ongeluk gebeurd was, men was hier druk bezig om de ongelukkigen die onder de puin nog moesten liggen zoo mogelyk te redden. Men ging hierin den geheelen dag en nacht met yver voort. een gedeelte van den markt had ik de wacht daarby en vond men toen nog wel gedeeltens van menschen, de lichamen die men nog miste lagen evenwel <te> diep onder het puin. Van het gebouw zelf was een groot gedeelte geheel weg en de stad ingevlogen, terwyl het overige gedeelte of ingestort of zoo gescheurd is, dat het geheel zal moeten afgebroken worden. De indruk dien alles deze dagen op my gemaakt had was sterk, eerst myne reis naar Antwerpen, dadelyk daârop deze tooneelen; ik was dus zeer verheugd toen ik den 30 Maart een verlof kreeg van 14 dagen naar Utrecht, ik bleef dien nacht even by Henri die iemand naar de stad gezonden had om zich naar my te laten informeren. Den 31 Maart vertrok ik verder naar Breda en van daar met de postkar op Utrecht waar ik des nachts om 1½ uur tot groote verwondering der huisgenooten aankwam. Daar moeder toen evenwel te Arnhem was bleef ik kort daar en begaf my den 4^e April naar Arnhem.

12 April Met moeder naar Nymegen, Beek, Upbergen, Kranenburg

13 – Over Grave naar 's Hertogenbosch

14 – Van 's Hertogenbosch over Breda naar Bergen op Zoom. Roozendaal passerende zag ik tot myne groote blydschap dat myne kompagnie gedurende myn afwezigheid aldaar gekantonneerd was en ik dus mynen wensch van het voorjaar buiten de vesting door te brengen verkregen had <en> Ik besteedde dien avond en den volgenden morgen om in Breda alles af te doen en vertrok daarna met de post naar het kantonnement.

17 April. Met de kompagnie naar Oud Gastel gemarcheerd (9) om in Roozendaal voor passerende troepen plaats te maken. Dien zelfden dag naar Oudenbosch gewandeld langs eenen zeer mooyen weg door bosschen en landeryen. Wy vonden daar het Bataillon Overijss[else] schuttery gekommandeerd door den overste de Keth, dat den volgenden dag over Roosendaal naar Breda moest marcheren.

20 April Met de kompagnie teruggemarcheerd naar Roosendaal.

Gedurende myn verblyf te Roozendaal, dat de aangenaamste tyd is dien ik gedurende het geheele jaar gehad heb daar ik nu door het schoone voorjaar, de menigte nachtegale en de buitenlucht meer dan ooit genoot, deden wy dagelyksch mooye wandelingen om de omstreken te leeren kennen. Iets dat zeer opmerkenswaardig is en het geen ik nergens te voren gezien heb is, dat men in de nabyheid van Roosendaal eene beek vindt die uit de heide komt en, welke beke 5 à 6 voeten lager onder deszelfs bedding op 2 plaatsen door andere beeken gekruist wordt. Het doorzakken van de bovenste beek wordt verhinderd door een steenen boog, waaronder de andere beek heen stroomt.

19 Mei. De vyandelyke troepen in Esschen hadden door hunne gedurige strooptogten ons de gelegenheid benomen van die zyde op te wandelen. Daar toen evenwel door oproerige bewegingen in Antwerpen alle troepen van de grenzen derwaarts waren geroepen en wy dan zonder gevaar onze wandeling naar de grenzen konden en mogten doen, was ons besluit spoedig genomen. De wandeling ging over Nispen, van hier tot aan de grenzen of tot aan Esschen heeft men slechts 10 minuten terwyl Nispen 1 uur van Roozendaal verwyderd is. Wy wandelden tot aan de oude grensmaal, nog afkomstig uit de tyden dat Belgien Oostenryksch was. Deze maal staat aan den ingang van het dorp, waarvan het gevolg was dat wy hier staan bleven en wy uit het dorp wat Leuvensch bier lieten komen. Een gesprek met eenige ingezetenen toonde ons hunne vrees dat wy voor die aanhoudende strooptogten onze patrouilles naar Esschen zouden zende om represaille te nemen,

daaromtrent wy hen gerust stelden.

Reeds lang had ik het plan gevoeld om op de eene of andere plaats waar dit het best zoude kunnen eene (10) byeenkomst met myne broeders in NoordBrabant te hebben. De beste plaats scheen my zoo Tilburg te zyn waar de Utrechtsche studenten gekantonneerd lagen in welks nabyheid Rudolf en Henri zich ook bevonden. De afspraak gelukte en ik kreeg verlof om my daarheen te begeven. De 2 Juny reed ik den namiddag over C[apelle] met C. de Jonge naar Breda en van daar met de postkar naar Tilburg, om 2½ uur van Roozendaal en om 7 uur waren wy reeds te Tilburg, den volgenden dag (3 Juny) kwamen Rudolf en Henri, de eerste uit Chaam, de 2de uit den Hout by Oosterhout. den 5 en 6 bleven wy daar zeer aangenaam byeen ver mits ik het genoeg had vele myner kennissen daar mede aan te treffen. Den 5de des avonds moest Henri weder vertrekken zoo ook Rudolf, met den laatsten besloot ik medetegaan om zodoende de buksenjagers J.v.Reede, <Justus Kay>, Verboom, van Hees en anderen te zien. Wy reden eerst eenen tyd lang door de heide toen door Gilzen (H Dyckmeester) Snyders Chaam, en kwamen daarna tegen 8 uur te Chaam aan. Ik had daar het genoeg myne oude vrienden te zien, den nacht logeerde ik in het kwartier van R[udolf] by een arm boertje in de schuur: Den volgenden morgen bleef ik te Chaam en vertrok na het eten met van Heugst die den nacht in Tilburg gebleven was, maar intusschen was aangekomen.

Des voormiddags wandelden v[an] Heugst en ik met Jan Reede over Chaamdyk naar de Belgische grenzan, om zodoende aan v[an] H[eu]gst Belgische soldaten te laten zien, wy passeerden dicht aan de grenzen eenen molen maar daar bezetting lag en aan de grenzen zelve een gehuchtje Stoybeek genaamd, achter het welk eene brug over eene beek gaat en de grens scheiding uitemaken. Op deze plaats stonden de wederzydsche voorposten 30 passen van elkander. Teruggekomen van deze wandeling, na gegeten te hebben zeide ik reeds, reden wy over Ulvenhout, Ginneke Breda naar Roozendaal terug. Alle deze dorpen, gehuchten en enkele huizen waren vol militairen.

15 Juny De jagers, namelyk het 2de Bataillon, van Chaam naar Groot Zundert verlegd zynde en dus in de buurt gekomen van Roozendaal, was het my zeer aangenaam hen nog eens te kunnen gaan zien, onverwachts kwam ik daar aan en werd natuurlyk allervriendelykst ontvangen. Ik was in de gelegenheid alles goed te zien, hoe dit dorp van alle zyden versterkt werd, hoe zy door Jagers< -- > batteryen (11) op de hoofdweg, wegen als coupures en schietgaten met de laatsten van alle zyden in de heggen langs den grond waren gemaakt, terwyl aan de binnenzijden der heggen loopgraven waren gemaakt. De troepen buksenjagers moesten hier met den soldaat mede aan 1 schop en kruiwagen werken. Behalven de buksenjagers ontmoette ik hier ook nog den lancier Berlaere. Des avond keerde ik nog naar Roozendaal terug, daar wy den volgenden dag verder naar Bergen op Zoom moesten marcheren om daar garnizoen te houden.

16 Juny Naar Bergen op Zoom gemarcheerd.

24 Juny Met Kap^{l[ein]} Bosch, <Sicc[ama]> en Peperkamp eene toer gemaakt door de vruchtbare velden langs de Schelde naar de kantonnementen van Woensdrecht en Ossendrecht, des smiddags gedineerd aan het molentje, eene herberg 1 uur van Ossendrecht. op den weg naar Putten, by Drooglever, Hummel enz. officieren van ZuidHolland. op eene hoogte in de nabyheid van deze plaats had men de heerlykste gezigten op de Schelde en zag men zeer duidelyk de ligging van Antwerpen aan deze rivier. Des avonds wy door Hoogerheide en Woensdrecht naar de stad terug.

6 July Rudolf en Jan v[an] Reede uit Zundert by ons, en

7 July met hen naar Roozendaal gegaan

16 July Naar Roozendaal waar Henri met een detachement kurassiers gekantonneerd was.

20 – Contravisite van H[enri] met den overste Kock, tevens mede het plan gemaakt om het eiland te zamen te gaan zien

24 July Met overste Kock, Henri en v[an] d[e] Heyden naar Tholen gereden, van daar dat eiland door naar Poortvliet, Scherpenisse en St Maartens dyk, de 2 eerste dorpen zyn klein en zien er vervallen uit, het laatste is beter. Het eiland van Tholen is zeer vruchtbaar, alles zware klei en zeer veel wordt er gemaakt van den <wortel> van meekrap. De schoonste tarwe, boonen en aardappelen bedekken het land dat uit verschillende ingedykte polders bestaat.

31 July Naar Roozendaal om van R[udolf] afscheid te nemen.

Een nachtelijke overdenking, 26 op 27 juli 1831, door Ernst van Ittersum

Nacht aan de Steenbergsche poort in den nacht
van 26 op 27 July 1831

Op de wacht zynde aan den Steenbergsche poort, nadat de Komm[andant] geprotesteerd heeft tegen de 18 zoogenaamde preliminaire (12) Artikelen voor een vredes verdrag tusschen de Nederlanders en Belgien, aan my zelf in de eenzaamheid overgelaten is het geen wonder dat myne gedachten op nieuw over deze handelwyze van onzen Koning gaan. Myn gevoel voor het heil van myn Vaderland, myn wenschen voor het zelfs welvaart deden my somtyts met schrik onze toekomst te gemoet zien welke aan myne en zoo veler vurigste wenschen niet zoude voldoen. Ook nu nog na zoo langen tijd op eene goede beslissing van de zyde der conferentie gewacht te hebben, terwyl wy in plaats daarvan die 18 Artikelen te voorschyn hebben zien koomen, blyft onze toekomst zeer donker en lydt ons goede land; zooveel weten wy thans evenwel zeker, uit de verklaringen van onze zyde aan de conferentie te Londen gedaan, dat wy geene schandelyke voorwaarden onderteekenen, en dus het de uitkomst zy, dezelve <viool> zal zyn. Wy zien wat de verklaringen door den Koning gedaan eene oorlogsverklaring welke bewyst dat wy liever geld en bloed op het spel zetten, den onzekeren uitslag eens oorlogs wagen, en het zy te overwinnen, hetzy met roem ondertegaan.

Is dit geen besluit Nederland waardig of zullen wy liever alleen, denkende dat dit ons belang is, voor dit leven om onze betrekkingen te sparen in onteerende bepalingen en eischen toestemmen, onze nationale eer, laten weg nemen, op onze oude en afhankelykheid inbreuk laten maken, ons, zonder eene betere uitkomst ten minsten gevraagd te hebben, aan de Mogendheden Europa's onderwerpen om slechts naar willekeur over ons lot te laten beslissen? Zullen wy ons onderwerpen, wy die de heiligste zaak verdedigen, terwyl wy van eene andere zyde zien, dat een handvol rebellen in vergelyk van die groote magten hare besluiten hare bedreigingen trotseert, en uit dus stilzwygende aan de eischen van Belgien onderwerpen?

Neen nooit kunnen, nooit mogen wy ons onderwerpen aan zulke besluiten der Mogendheden die om den vrede te behouden alle denkbeeld van regt en wet met de voeten trappen, die daar gevoel van eigene zwakheid, van onderlinge lage vrees, want < -- > of onvermogen, dat geen, wat zy voor het oog van Europa in de zaak van Nederland eens als onherroepelyk verklaard hebben, herroepen, omdat het afvallige deel van Nederland, het oproerige en verzwakte Belgien de besluiten der conferentie belacht. (13) Wanneer nu de Koning en het geheele volk ziet dat de conferentie byeengeroepen om het regt van den Koning gegrondvest op de tractaten van Weenen te handhaven, deze verplichting niet volbrengt, maar veel eer de revolutie bystaat en erkent dan immers moet hy zich zelf regt zoeken te verschaffen, zyne regtvaardige eischen trachten te verkrygen, zyne onafhankelykheid niet dan verwagt zochte te verliezen en aan Europa toonen, dat hoe klein ook het Nederlandsche volk, zich in den algemeenen woelgeest van Europa niet willende vermengen, zich aan zynen Vorst aansluitende, moeite genoeg heeft om het revolutionaire principe dat thans het ongeluk in Europa uitmaakt, in eenen oorlog tegen <welgeen> te bestreyden, en dat het zich niet ontziet eenen oorlog te beginnen, tot welke voorkoming door de groote Mogendheden in haar vermeend belang alles in en wordt opgeofferd. Laat ons volharden in onze weigering voor bedreiging en niet verschrikken, voor overmagt niet lafhartig terug deinzen, ons aller opofferingen getroosten, om wy zien, dat wy op den Koning kunnen vertrouwen die zyne eer en de eer der natie wil behouden, laat ons volhouden tot dat eene uitkomst over ons daar is, welke om tot eer verstrekt, onze voorouders indachtg verdeeld vochten 80 jaren tegen Spanje en triomfeerden, ook nog onze tydgenooten gedeeltelyk schuddeden het Fransche juk van hunne schouders niet gewoon om vreemden last te dragen. Wy hunne nakomelingen, staan weder tot zelfverdediging gereed, met dat onderscheid, dat geene partyschappen onze magt verzwakken. Dubbel welkom en bemoedigend zy ons de spreuk wanneer wy met God, voor Koning en Vaderland ten stryde gaande zien, dat eendragt < -- > maakt.

Voorwaarts dan, zoo het noodig is, met het oog op God die Nederland zoo dikwerf uit de grootste gevaren van den rand des afgronds redde, hoe dan de uitkomst ook zy hetzy wy leven, het zy wy den dood voor het Vaderland sterven, hetzy wy als overwinnaars huiswaarts keeren, hetzy wy als overwonnenen ons toekomstig lot uit de handen van anderen moeten ontvangen. wy zullen ons geen verwyf kunnen doen, het

geluk van het land niet beoögd te hebben. Wanneer anderen (14) zonder wettige verandering hunnen arm <tot> verdediging en het heiligste wat zy bezitten ontbroken hebben, zich de eer der overwinning, het geluk van het Vaderland niet kunnen toerekenen, of wanneer zy omdat wy ongelukkig zyn, aan zelfverwyt overgegeven, de verachting van ons waardig zyn, dan zullen wy of met dubbeld genot ons geluk of met gelatenheid ons ongeluk dragen.

Het gevecht van 2 en 3 augustus 1831, door Ernst van Ittersum¹⁰⁹

Verhaal van het voorgevallene op den 2de en 3de Augustus 1831 in de omstreken van Kapelle voor zoo verre zulks aangaat de Eerste en 2de Comp[agnie] Utr[echtse] Schuttery, 1ste Bat[aljon] daarby tegenwoordig.

Met algemeene blijdschap vernamen wy dinsd[ag] den 2de Aug[ustus] des voormiddags dat wy in den loop van dien dag de stad nog zouden verlaten om naar de Brabandsche grenzen opterukken. Des namiddags ten 4 uren begon de marsch onder een herhaald gejuich en kwamen wy dien zelfden avond te <Neerharen> by Woensdrecht aan waar wij den last ontvingen om ons den volgenden morgen naar Hoogerheide te begeven, om ons met andere Compagnien onder kommando van den Majoor du Bosson te vereenigen. Dit geschiedde en des morgens om 5 ½ uur begonnen wij den marsch op Putten na vereenigd te zyn met eene Kompag[nie] Z[uid] Holl[andse] Schuttery, 4de Bat[taljon]. Onder weg vereenigde zich met ons eene Kompag[nie] Overyssele Schutters komende van <Hulsbergen>. Dus vereenigd, kwamen wy weldra te Putten, wáár weldra onder de grootste vreugde de vryheidsboom om gehakt werd; na eenigen tijd hier gerust te hebben, werd de togt op vijandelyk grondgebied voortgezet. Buiten Putten voegde zich onder kommando van den Majoor Kinschot eene kolonne ook van 4 komp[agnie] tot ons, welke van Ossendrecht den weg over Zandvliet Barendrecht en Stabroek genomen had; van dezen werd dadelyk eene komp[agnie] naar Putten gedetacheerd, zoodat wij nu vereenigd, nog geen 1000 man zullen uitgemaakt hebben. Een half uur omstreeks buiten Putten gekomen, na dit dorp niet onderzocht, noch de wapens der aldaar zich bevindende Schuttery in beslag genomen te hebben, begon op ééns het vijandelyk tirailleur vuur, t' welk door onze tirailleurs goed beantwoord werd; Zoo ook onze voorhoede beantwoordde goed het vuur der vijandelyke patrouille welke circa 100 man sterk moet geweest zijn. Dezelve werd door een hourrah! terug gedreven, zonder dat de hoofdtroep behoefde halt te houden. Zoo doende avanceerde men langzamerhand tot aan Capelle, hetgeen zonder enig huisonderzoek naar de wapenen of verscholen vyand, zonder te voren de troep te laten ophouden, het dorp te laten doortrekken of verkennen, binnen en doorgetrokken werd. In Capelle ontmoette ons [2] een Heer te paard, die, scheldende op de Belgen, hun getal als zeer gering deed voorkomen, verhaalde dat zy byna geene en natte patronen hadden, en aanmoedigde ons slechts een uur voorttetrekken, omdat men dan op de vlakte kwam terwyl hier het terrein geheel begroeid is en allergevaarlijkst voor eenen inrukkenden vyand. Naderhand bleek uit alle omstandigheden dat dezelfde Heer een spion was en volgens zeggen van iemand van Capelle of Putten, een belgisch officier die zich voor een Hagenaar uitgaf en voorzien was van eenen Engelschen pas. De Kolonne hield buiten [het] dorp halt, terwyl de vyand door de voorhoede tot aan een bosch verdreven was buiten Capelle wáár de straatweg van Breda zich vereenigt met die van Capelle op Antwerpen. Hier gaf de Major aan den Kapt[ein] Bosch van Dr[akestein] last om eene komp[agnie] regts van den weg in een weiland te plaatsen van voren en regts omzet met hout: hier werd de 1ste Komp[agnie] geplaatst, één Komp[agnie] moest op de weg blyven; deze was de 2de Komp[agnie] v[an] Utrecht; ééne Komp[agnie] Z[uid] Holl[and] werd lings van den weg op eenen van alle zyden met hout bezetten akker geplaatst. Tevens werd aan Kapt[ein] Bosch van Dr[akestein] bevolen om van zyne Kompagnie en eene Z[uid] Hollandsche ieder 50 man te nemen met een Kapt[ein] en 1

109 Dit verslag is op een apart, dubbelgevouwen papier geschreven.

Lieutenant om, gedurende den nacht aldaar de wacht te houden, terwyl de officieren biletten zouden ontvangen en de manschappen Kompagnies gewyze in schuren zouden gelegd worden. – Toen werd uitdrukkelyk gelast niet te vuren vóór men den vyand zag, 't geen byna alléén mogelyk was door de manschappen die op den weg stonden. Het vuur werd met tusschenpozingen levendiger, – eene Kompagnie welke den vyand zoude omtrekken, konde het aan het bosch niet houden, en keerde daar, op order geene versterking mogt gezonden worden, terug. – De manschappen snelden vooruit daar zy aan het vuur waren blootgesteld zonder de nodige wederstand te kunnen bieden, omdat alléén de Kompagnie op den weg, de vijand zag. Hiervan werd de Major in het dorp onderrigt, welke de magt van den vijand gering scheen te achten, daar het voortrukken verboden werd en men omtrent den vijand in alle opzigte gerust gesteld werd, en men zich met de biletten bleef bezig houden, niettegenstaande de daartegen door de Kapt[ein] Bosch v[an] Dr[akestein] en Weber ingebragte bedenkingen. – De Heer te paard waarvan vroeger gesproken, kwam nu terug om naar Antwerpen te gaan en werd, na zynen pas aan den Major te hebben vertoond, doorgelaten. – Men zag denzelfen aan de barriere aan het einde van den straatweg afstyggen, spreken met Belgische officieren, waarop spoedig het getal van den vijand toenam, en een vuur begon uit buksen en een ander instrument met 1 <l[i]b[ra]> kogels waar tevens kleinere bygevoegd werden, waartegen een 22 geweren op dien groten afstand niets te beduiden hadden. Na verloop van éénigen tyd zag men den vyand, met eene veel grootere magt, met [3] slaande Trom aanrukken; aan de barriere verdeelde zich de Kolonne, één gedeelte trok regts, een links en tirailleur om, het overige met den stormmarsch op ons af. De Major, inmiddels weder in het dorp zynde werd hiervan opnieuw onderrigt, de manschappen wenschten toen nog om voortterukken, werden hoe langer zoo meer, vooral ook door het vyandelyk vuur der omtrekkenden gefolterd; men ontving toen volstrekt geene orders hoe te handelen, alléén de 2^d Kompagnie kreeg order den weg te verlaten en achter de heg te trekken; de halve Kompagnie dáár zynde, kwam er contra order. Op dezen oogenblik zag men den Major om den hoek van het dorp staan en verwachtte men dat men toen horen zoude dat men avanceren zoude, of wanneer dit niet mogt, dat men zich zoude concentreren of terug trekken; dit niet geschiedende, begonnen de manschappen, de meesten geen tegenstand kunnende bieden door hunne positie, terug te deinsen (daar achter de heg die voor ons was, onze Tirailleurs zich bevonden) en begonnen te vluchten in verwarring, zoodat alle aangewende moeite om de orde te herstellen onmogelyk werd, terwyl éenige oogenblikken vroeger de order tot retireren op de gemakkelijkste wijze plaats had kunnen hebben. Eene Kompagnie welke later achter de 2de van Utr[echt] was komen te staan, en achter welke ik een oogenblik den Major zag, is het eerste van de buiten het dorp zynde gaan vluchten; toen bleven de onzen nog éenige oogenblikken staan.

Sommige officieren wendden nog alles aan, om van den ingang van het dorp eenige magt te vergaderen, ook bragten wij van de 4de Komp[agnie] Utr[echt] nog een goed getal den hoek om, maar dáár ziende dat alléén de Major Kinschop met eenige weinigen vuurde, kon men het niet volhouden. Hierna in het dorp riep ik nog eens, zwaaijende met myn schako oranje boven, victorie en ik weet niet al wat, terwyl het gevaar telkens vermeerderde, maar de hoop was vervlogen.

Ook van de 2de Kompagnie hadden zich eenigen veréénigd op eene andere zyde, maar moesten het ook op geven, daar nu de vijand van de zyden het dorp reeds introk.

Het was in deze oogenblikken dat eene schuur openging, waaruit Peleton vuur kwam en waarbij Amerongen gewond werd; Kinschot werd hier ook voor de tweede maal gewond. – Dit is de loop der historie. In hoe verre de Major van onkunde te beschuldigen zy, weet ik niet; van onvoorzigtigheid is hy niet vry te pleiten. In s' vyands land moet men in het voortrukken dubbel voorzigtig zyn; op een onbekend en zulk een gevaarlyk terrein wáár de vyand bekend is, moet men zyne positie zoo veel mogelyk verzekeren, den soldaat het gevaar voor oogen houden. Dit alles is niet geschied; alle maatregelen waren als by vrienden. Toen men zag dat de vijand aankwam, had hy moeten laten retireren, en buiten het dorp postvatten dat hy niet gedaan heeft, omdat hy waarschyndlyk door een spion, dien hy te Putten moet gebruikt hebben, gehoord had dat daar geen vyand van belang was, waarin hy door dezen Heer te paard versterkt is; daarby komt dat hy aan het hoofd der retraite geweest is, 't geen ik eerst des avonds laat hoorde.

Den Major van verraad te beschuldigen, is van allen grond ontbloot; [4] van het tegendeel ben ik zeker; zijne

kunde kan men in Zyne handelwijze betwyfelen, maar Zijne voorzigtigheid niet ontkennen, daar zoo lang de vyand vuurt en men zyne sterkte niet kent, niet zorgeloos de troep moet gelaten worden en men zich niet moet ledig houden met het verspreiden van dezelve, ofschoon nu by de verwarring die ontstond, ieder zich niet gedragen heeft, zoo als het behoort, even zoo zeer ben ik overtuigd dat, by eene goede aanvoering men over lafheid niet zoude te klagen gehad hebben, of men zoude veronderstellen moeten dat juist de lafaards uit 4 bataillons uit 3 verschillende Provinciën byééngevoegd waren.

Zoo was de troep in wanorder en trok, gedeeltelyk in haast, gedeeltelyk nog vurende Capelle weder door, de vyand bleef vervolgens maar langzaam voorttrekken tot door Putten een afstand van circa $\frac{5}{4}$ uurs. – Ik liep alleen, en antwoordde niet wanneer een soldaat tegen my sprak, tegen welke ik toen over het algemeen misschien wel te hard ben geweest, geen wonder! Ik zocht langzamerhand achter te blyven, meenende dat Bosch en Broers nog achter waren, werd hierin evenwel byna met geweld door Jongeling (Tuinman van mevr[ouw] v[an] Lunenb[urg]) verhinderd, die my verzekerde dat niemand achter was. Ik moest wel volgen daar hy zeide my niet te zullen verlaten. Een half uur buiten Ossendrecht ging ik in eene herberg, dood melankoliek; het was toen circa 10 uren des avonds; daar kwam een officier van de 10de afd[eling] met 25 man om post te vatten. Ik stelde my onder zyne orders, met plan om daar te blyven; ik kon hem dadelyk behulpzaam zyn in het uitzetten zyner posten, wier plaats ik kende, vroeger hier eens geweest zynde. Ik wandelde den weg naar Putten op; op circa 1000 passen hooren wij weder schooten vallen en naderende Kavallerie, waarop wy weder terug trokken en met de geheele wacht op Ossendrecht <répliceerden> wáár wy om elf uren aankwamen. Dit bleek nu te zyn eene patrouille van 10 à 20 vyandelyke Kavalleristen, die eene bagage wagen attaqueerden, welke door éénige zeer weinige manschappen verdedigd werd, waaronder Deutz de banquetbakker, die zich daar zeer mooi gehouden heeft, de bagage is evenwel in hunne handen gevallen, <en> die ééne wagen. Om 12 uur naar bed, om half 3 alweder op naar Hoogerheide, wáár ik de overigen byéénvond, allen, als ik afgemat: hier kwam weder een valsch alarm en hadden wy nog het vermoeijende van buiten het dorp tusschen de 3 en 4 uren in de brandende zon te moeten liggen, en toen zonder eten naar Bergen in eene brandende hitte te marcheren, waar wy omstreeks 5 uren aankwamen. De soldaat had toen by alle de vermoeyenissen in meer dan 24 uren niet gegeten, en konde voor geld zelfs niets krijgen. –

De wacht op Kijk in de pot op 18 augustus 1831, door Ernst van Ittersum

Verhaal

wacht op Kyk in de pot

18 Aug. 1831

Over het voorgevallene op den 2 en 3 Augustus 1831 met

het marschbataillon onder Kommando van

den Majoor du Bosson, te Capelle, voor

zoo ver zulks betreft de 1^e en 2^{de}

Komp[agnie] 1 Bat[aljon] Uytrechtsche

Schuttery

Gedurende vele maanden waarin ons bataillon verspreid in en om de vesting van Bergen op Zoom lag, was onzer allen vurige wensch om vereenigd en aan het mobiele leger toegevoegd te worden. Alle pogingen daartoe aangewend bleven zonder gevolg en wy hadden dan ook reeds allen moed opgegeven om in geval van vyandelyken aanval, van onze zyde snede te zullen handelen, toen den 2de Aug[ustus] des morgens ons komm[and]o gegeven wierd, dat nog dienzelfden namiddag onze 1de en 2de komp[agnie] naar de kanten van Hoogerheide, de 3de en 4de naar Roosendaal zoude marcheren, tevens hoorden zy van terzyde dat dit in verband stond met het hervatten der vyandelykheden en dat wy den volgenden dag het vyandelyk grondgebied zouden betreden. Groot was onzer aller vreugde en onder gejuich verlieten wy des namiddags om 4 uur de stad. In de nabyheid van Hoogerheide ontving ons de majoor du Bosson, die ons na het

voorlezen der dagorders van den Pr[ins] v[an] Oranje aan het leger, gelastte den volgenden morgen om 5 uur te Hoogerheide te zyn. Op het bepaalde uur waren wy daar, na de markt in de omstreken gebilletteerd te zyn geweest, werden met eene kompagnie 1 Bat[aljon] Z[uid] Holl[andse] schuttery verenigd en marcheerden den weg van Puttens op, onder weg voegde zich by ons eene komp[agnie] platte lands schuttery van Overijssel komende van Hulsbergen. Te 9½ uur kwamen wy (15) onder eene groote hitte in Putten aan, een dorp gedeeltelyk Nederlandsch, gedeeltelyk Belgisch, een gedeelte der kolonne kwam terstond op vyandelyk grondgebied en hakte weer in groot gejuich den vryheidsboom om. In dit dorp hoorde ik tusschen den majoor en den fungerenden burgemeester van Brabant in Putten een gesprek waar hy aan dezen gelast om de wapens der burgerwacht inteleveren, waarvan ik evenwel verder geen het minste gevolg heb zien geven. Een kwartier uur buiten Putten voegden zich by ons de kompagnien onder kommando van den majoor Kinschot komende van Ossendrecht, Woensdrecht en Hoogerheide over Zandvliet, Berendrecht en Stabroek van deze was er eene naar Putten gedetacheerd. Wy waren omstreeks 7 kompagnien te zamen met < -- > 900 man. Een half uur buiten Putten gekomen zynde, na dit dorp geenssins onderschat noch de geeischte wapens ontvangen te hebben, begon op eens vry hevig het vyandelyk tirailleurs vuur en het vuur eener vry sterke vyandelyke patrouille, het welk door onze voorhoede goed beantwoord werd, zoo als ook door eenige alleen agter van den weg afgesneden tirailleurs, hoe wel de geheele weg aan beide zyden even zeer met bosschen en huizen bezet is. De vyand volgens zyn eigen getuigenis 180 man sterk werd dadelyk al naderende teruggedreven en naderden wy zoo langzamerhand onder een hourrah het dorp Capelle, waardoor de vyand terugtrok. Het dorp werd dadelyk zonder de kolonne te voren halt te laten houden, het dorp door patrouilles om te trekken, zonder het te verkennen, zonder enig onderzoek naar wapens of het nemen van gyzelaars binnen doorgetrokken, en zelfs dat eenige manschappen van de voorwacht de huizen wilden onderzoeken dadelyk den last kregen om door te gaan. In het dorp zelf ontmoette ons een heer te paard zich voor een' Hollander uitgevende, die scheldende op de Belgen hun getal als zeer gering deed voorkomen, verhaalde dat zy byna geene en nog wel natte patronen hadden, ons aan moedigde om nog een uur verder doortetrekken naar < -- > waar wy de vlakte zouden krygen, naderhand bleek <uit> alle omstandigheden en uit het gezegde van inwoners van Capelle of Putten dat deze man niet alleen een spion maar zelfs een Belgisch officier moet geweest zyn. De kolonne hield even buiten het dorp halt op den straatweg naar Antwerpen, de weg loopt hier misschien 2 à 300 passen lynregt (16) aan op eene barriere aan den ingang van een bosch en vervolgde hier mede nog een eind wegs in het gezigt, de voorwacht en tirailleur hadden den vyand tot in het bosch terug gedreven. De Majoor du Bosson gaf hier aan den Kap^{flein} Bosch den <gewone> last nu eene kompagnie op den straatweg geplaatst te laten (2 komp[agnien] Utr[echt]), eene regts aan den weg in een klein weiland te detacheren (1 komp[agnie] Utr[echt]) zouden door heggen en struiken ingesloten en eene derde links op een bouwland, de overige kompagnien werden teruggebracht, zonder ik met zekerheid hunne plaatsing zoude kunnen bepalen. Hierop gelastte de Majoor den Kap^{flein} Bosch om van zyne en de komp[agnie] links aan de weg <sterk 50 man> te nemen, moesten Kap^{flein} Harteveld de Komp[agnie] links van den weg en den 1ste Luit[enant] de Joncheere 1 Komp[agnie] <rechts>, om die nachte hier de wacht te houden terwyl de overige manschappen in schuren en de officieren gebilletteerd zouden worden. De algemeene order was dat men niet zoude mogen vuren voordat men den vyand zag, het geen in het begroeide van het circuis zeer moeyelyk is, byna onuitvoerbaar was. en wilden mogelyk door de Komp[agnie] op den weg staande, terwyl de flanken door geene posten bezet waren om ons by tyds te waarschuwen. Het vuur bleef middelerwyl meest aanhoudend tusschen de tirailleurs voortduren, werd met tusschen pozingen levendiger: de manschappen brandden om eruit te mogen gaan, daar zy aan het vuur blootgesteld waren zonder den noodigen tegenstand te mogen bieden, waarvan aan den majoor die in het dorp by den pastoor heeft moeten zitten eten en die zich met de biljetten bezig hield by herhaling kennis werd gegeven. Deze scheen de magt van den vyand geheel niet te tellen, daar hy alle geruststellende antwoorden gaf, zelf kwam zien, maar zeide, dat men beter te veel ontrustte. zelfs moet hy aan den Luit^t v[an] hoop die hem daarover ook kwam spreken geantwoord hebben, ik zou my met die bagatellen niet ophouden. De Heer te paard waarvan vroeger gesproken kwam nu ook weder terug om zoo als hy zeide weder naar Antwerpen te gaan om zyne familie gerust te stellen, men hoorde hem aan, overtuigd dat iemand die in dergelyke oogenblikken zich tusschen de vyandelyke troepen durft te

wagen, hy voor genen van hen <by gaan uit> bekend is of ten minsten uit overtuiging dat men in dergelyke oogenblikken niemand van den vyand door moet laten niet wetende welke bedoelingen zy hier hebben. Hy verklaarde op nieuw een Hollander te zyn en verzocht om by den majoor gebragt te worden, na zynen pas gezien (17) hebbende liet hem tot onzer verwondering door. Hy galopeerde dadelyk door, aan de barriere gekomen, zag ik hem afstygen, met Belgische officieren spreken, waarop spoedig het getal der vyanden by de barriere vermeerderde die van alle zyden uit het bosch kwamen. De majoor was intusschen lang weder naar het dorp teruggekeerd om er de biletten bezorgende, niettegen staande alle daar tegen door Kap^{t[ein]} Bosch en Weber (Overyss[else] schuttery) ingebragte bedenkingen. Spoedig hoorde en zag men nu een vuur met buksen beginnen en <net voor momenten> daarop een 1 <P[onds]> kogel en eenige kleinen geladen werden, < -- > daar uit te meer bleek daar de schoten van de barrieres af ons bereikten; Dit vuur nam langzamerhand meer en meer toe ook buiten het gezigt tot in een verloop van eenigen tyd achter de barriere den hoek om, dien Kolonne aan zag komen. Ook schynt de majoor niets gehoord te hebben, daar het eenen geruimen tyd duurde dat men tyding van hem ontving. Eenigen tyd te voren waren 1 of 2 kompagnien omgetrokken om zoo mogelyk den vyand in den rug te vallen, toen deze het evenwel <door> het vuur van achter de boomen zonder versterking niet konden uit houden, mogt deze niet gezonden worden, maar werd gelast, dat zy zouden terugtrekken.

De vyandelyke kolonne tot aan de barriere genaderd zynde, begon den stormmarsch te slaan, een gedeelte der zelve verspreidde zich regts, een gedeelte links van den weg, terwyl de hoofdtroep met slaande trom en een rood vaandel over den straatweg aan kwam marcheeren. De manschappen bleven aandringen om toch vooruit te mogen gaan, daar zy hoe langer zoo meer door het vyandelyk vuur werden gefolterd zonder iets terug te kunnen doen. – Men ontving geene de minste order en vroeg elkander waar is toch de majoor, dat men hem niet ziet noch iets van hem hoort. Ik zag hem eindelyk even om den hoek van het dorp te voet, by eene kompagnie landelyke schuttery van Overysse, doch is in dien tusschentyd buiten het dorp dat op de straatweg gezonden was. Ik verwachtte ten minsten toen met iedereen te vernemen wat er moest gedaan worden, daar de vyand met spoed aan kwam marcheren en de tirailleurs hier en op de flanken begonnen te vorderen. Dit geschiedde ook nu evenmin dan te voren, na verloop van eenige oogenblikken omziende zag ik den majoor niet meer en de komp[agnie] Overyss[else] schuttery welke aan het begin van den weg gestaan had in wanorde vluchten, de voorste kompagnien stonden, wilden voorwaarts maar niet op (18) de plaats zonder verdediging zyn, waardoor zy ook allengs terug tireerden en vluchteden, zoodat alle de moeite door ons aangewend om hen staande te blyven houden geheel onmogelyk was. In het dorp deed ik dadelyk eene poging om zooveel mogelyk nog te verzamelen hetgeen wel eenigermate gelukte, maar toen wy met dit 30 of 40 tal om den hoek van de straat weder op den weg kwamen en wy daar den majoor Kinschot met eenige manschappen slechts < -- > zagen konden zy niet besluiten zich aldus opteoffereren en moesten wy het opgeven. Nog eene laatste poging wendde ik voor my aan dat het wapen van oranje boven er niet <viel> maar vergeefs, de vyand kwam toen reeds van ter zyde het dorp in. Weinige oogenblikken hierna werd de majoor Kinschot gewond en opende zich op eens eene schuur, waarop reeds met kryt geschreven was 6de komp[agnie] Utr[echtse] schuttery, waar uit een sterk vuur gemaakt werd en waardoor de Luit[enant] Van Amerongen werd gewond. Al vurende trokken wy langzaam terug, de vyand bleef door Capelle de onzen vervolgen, van welke eenige hem zoodanig bezig hielden, dat hy zoo als naderhand uit hunne nieuwspapieren gebleken is, de verwarring der troep niet schynt gemerkt te hebben. De Luit^v[an] Dorp der 2de Komp[agnie] had insgelyks nog eenige magt byeen in het dorp, zonder even wel ook iets anders te hebben kunnen doen dan den vervolgenden vyand opte houden.

Hoewel met vele reedene de overtuiging hebbende, dat wij onzen pligt gedaan hebben en niet lafhartig zyn gaan loopen zal ik het gevoel niet kunnen beschryven dat ik had toen ik den zelfden weg terug moest rukken en wel op zulk eene wyze, dien wy des morgens zoo eerlyke voortgerukt waren.

Wanneer men den geheelen loop dezer omstandigheden na gaat, ziet op welke eene wyze deze komp[agnie] byeengebragt werd zonder dat men zich onderling kende of de chef met de onder zyne bevelen komende belast was, wanneer men na gaat dat alles aan den soldaat ontbrak? hetgeen aan den soldaat van het mobiele leger wordt gegeven, zoowel tot verkwikking, als tot inboezeming van vertrouwen, dat hy geene

veldflesschen in de brandende hitte had, noch broodzakken, dat men geen geschut geene kavallerie had, geene ambulance, wanneer men ziet hoe eene zoo zwakke troep circa 900 man, zoo naby eene stad als (19) Antwerpen (2 à 3 uur) gezonden werd, dan behoeft men niet te zeggen dat deze Chef dubbelde voorzichtigheid past. de kolonne nu heeft zyne marsch begonnen en voortgezet zonder dat de chef de manschappen eens aanspoorde en aanmoedigde, zonder zelfs aan de Kompagnie kommandant eenige inlichtingen omtrent het doel der expeditie te geven met de noodige instructies hoe in voor komende gevallen te handelen. De geest der troepen was van dien aard dat dezelve goed aangevoerd lang weerstand zoude hebben kunnen bieden en men eindelyk, wanneer nu door overmagt gedwongen worden, met eene goede order ter goeder ure gegeven geregeld had kunnen terugtrekken.

Den chef van verzaak te beschuldigen zoude eene onverantwoordelyke daad zyn, onvoorzigtig om dit aan onkunde toeteschryven, maar hem van eene onvergeeflyke en verregaande onvoorzigtigheid en zorgeloosheid aan te slagen is geene misdaad, welke zorgeloosheid voortgesproten is naar alle waarschyndlykheid uit zekere ingewonnen berigten dat tusschen Antwerpen en Capelle geene troepen waren, waaraan de majoor alle geloof schynt gehecht te hebben. Hy had kunnen en moeten berekenen dat de vyand nadat hy onze sterkte wist en ook buiten dien op het gerucht van onzen aantogt allen tyd had om uit Antwerpen te komen, dit heeft hy niet gedaan maar heeft zorgeloos zyn troep verlaten en is naar het dorp gegaan.

Van de wanorde af die by de overijss[else] komp[agnie] buiten het dorp ontstaan is (wat binnen geschied is, weet ik niet) zag men den chef niet meer, maar was hy altyd aan het hoofd der retraille¹¹⁰.

De vloot op de Schelde, 27 en 28 augustus 1831, door Ernst van Ittersum

Tholen 31 Aug. 1831

Aanteekeningen

Van een reisje naar de Vloot op de Schelde, gedaan
met den Kap^[lein] Luit^t ter zee van Kock den 26,
27 & 28 Augustus 1831.

Reeds zedert eenen geruimen tyd had ik met den overste van Kock en eenige andere kennissen een plan gemaakt om zoodra de Leeuw zyne positie op de Schelde had genomen ons daarheen te begeven om tevens verder onse geheele positie op de rivier te zien. De anderen waren alle verhinderd. door verschillende omstandigheden (20) waarvan het gevolg was, dat ik met den oversten Kock alleen in den nacht van 25 op 26 Aug[ustus] om 2 uur met de postschuit naar Antwerpen vertrok. Wy troffen nadat wy eenige dagen zeer veranderlyk weder hadden gehad, zeer schoone dagen en eene heldere lucht. Tegen 8 uur waren wy beneden Lillo op de hoogte dan van de kanoneerboot n^r 48, daar de wind geheel was gaan liggen en in 16 uren sterk liep, moesten wy hier blyven, wy verlieten de postschuit. Na eenige oogenblikken by den kommandant der boot < -- > doorgebracht te hebben werden wy van daar naar de bomboot en korvet < -- > geroeid, gekommandeerd door den Kap^[lein] Luit[enant] [De naam wordt niet vermeld].

Deze korvet was vooral interessant om de 2 zeer groote mortieren welke op dezelve geplaatst zyn, in als den welke, wanneer de volle lading daarin gebragt wordt, 7 Ne[erlands] l[oo]d kruid gaat. Van hier vertrokken wy naar de Euridice om tevens den Schout by nacht Lewe <te zien en hem> eene visite te brengen. De sloep van dit schip bragt [ons] naar de Leeuw die 3 uur boven Lillo ligt en nu van mee reeds in het gezigt was gevallen door zyne boven alle andere schepen uit stekende hoogte. Trotsch is het gezigt, wanneer men dat linieschip nadert er dus tegen op ziet, deszelfs menigte van inwonenden aan schouwt, de hoogte en den masten en al het touwwerk. Niet minder bewondert men, na het schip beklommen te hebben deszelfs hoogte zeer, de zindelykheid, orde, en <rust> welke daarop heerschen. De kolonel Ryk en deszelfs vrouw ontvingen ons aller vriendelykst, spoedig liet men my het geheele schip zien. het geen het meest frappeerde is het

110 retraille. retraite (Frans): terugtrekken, terugtocht.

gezig der tugt <[die] heerschte>. De battery, 36 ponders, welke men aan een der ruiters van het schip staande, geheel over zien kan, aan ieder boord staan aldaar 16 36 ponders. waarna men de lengte kan berekenen. waar deze in eene battery van 30 ponders, welke door verschillende < -- > worden in zyn geheel kan overzien worden. terwyl de overige stukken, waaronder 2 60 ponders op het dek geplaatst zyn, te zamen uitmeetende een getal van 14 stukken geschut, behalven 6 die er tussen welke op de kampagne staan. Het geheele schip is lang 220 voeten, en diep in de 50, waarvan er wel 20 voet onder water zyn. Het schip was met <200> hoofden bemand, waarbij nog 200 man ontbreken, onder de bemanning behoort een kompagnie mariniers met een korps muzykanten. (21) Onder de twee batteryen is de zoogenaamde vesting waar de logementen zyn voor sommige officieren, adelborsten, stuurlieden, verders de bewaarplaatsen voor de scheepbehoefden. onder deze verdieping zyn daar weder bergplaatzen van het een en ander, kruidkamer enz. Alle kommando's gaan op een fluitje en worden met onbegrypelyke orde, vlugheid en stilte uitgevoerd.

In den namiddag voeren wy met den Kol^l Ryk en zyn vrouw, Kap^{t[ein]} Luit[enant] van Maren en vrouw van de Proserpina, Kap^{t[ein]} Luit[enant] le Jeune en vrouw van de stoomboot Curaçao in eene mooye sloep, met acht roeijers alle in het wit gekleed met lage schoenen de rivier op tot Pyptabak. normaal een fort, thans meer eene versterkte positie op den dyk dan wel een fort, een bewaking van eene inundatie sluis, door de onzen is hier eene coupure in den Schelde dyk gemaakt om in verband met <de verwachtingen> by het Vlaamsche hoofd een vaarwater te krygen en daarvoor de batteryen van het fort du Nord te ontwyken. Het water stroomde hier met een donderend geluid naar binnen, een natuurlyk gevolg van de eb en vloed welke hier een verval van 16 à 18 voet veroorzaken. Van pyp tabak wandelden wy langs den dyk de rivier op tot ½ uur regte lyn van Antwerpen, zoodat wy de geheele stad, benevens het fort du Nord voor ons hadden zoo ook de coupure by het Vlaamsche hoofd. Het geheele land zoo ver men zien kan is geïnundeerd, hier en daar ziet men verbrande of ingestorte huizen, een belgische blaauwkiel lag nog half buiten water tegen den dyk aan, reeds half vergaan.

<Wat> grasveld en bosschen behoorende tot een landgoed van K[oning] louis XIV grenzen aan deze inundatie of staan onder.

Van hier naar Pyptabak teruggekeerd, roeiden wy de rivier af tot aan fort Marie, by den weg naar Calloo.

Dit fort door de onzen in den laatsten oorlog ingenomen was zedert dien tyd zeer versterkt en met geschut gewapend, wanneer de vyand 2 uur nadat de onzen het overmeesterd hadden, reeds beschoten werd, van deze zich te Calloo weder in de huizen verborg en de onzen daaruit beschoot. De weg van St Marie naar Putten was met eene schoone allee bezet welke door de onze omgehakt is en gebruikt tot eene versperring op den weg, welke buiten dien tot verspreiding der (22) inundatie te <verwenden> is. Wy wandelden dezen weg <tot> het dorp omkerende zagen wy de eerste huizen alle verbrand, de volgende huizen van deuren en vensters wel beroofd, vernield of veel geleden hebbende door het kanon of plundering. drie vierde van het dorp was nog onbewoond, terwyl op het gelaat der teruggekeerden het diepste ongeluk te lezen was, hetgeen niet vreemd was daar ze by al hetgeen zy geleden en verloren hadden hunne oogen uit hunne huizen niet konden wenden of ze moesten het water reeds tot aan dezelve of tot in de tuinen doorgedrongen zien, waardoor ook de hoop voor de toekomst verloren was. Hoe zeer ik dan ook eenen afkeer der Belgen mag gevoelen en weet dat ook de inwoners van Calloo door hun schandelyk gedrag den wilde vergelding der matrozen dubbeld verdiend hebben, moet ik bekennen dat ik met medelyden omtrent deze ongelukkigen vervuld was. Na hier alles gezien te hebben, roeiden wy naar den Leeuw terug werden daar met muziek ontvangen en na om 9 uur een diner by den kolonel Ryk genomen te hebben, logeerden wy [bij] den overste Coops, eersten officier op matrassen op den grond eenen 36 pponder tusschen ons in hebbende. In den eetzaal hadden aan beider tot ons gezelschap twee 30 ponders. Den anderen morgen

den 27 Augustus na verder nog het een en ander op het schip gezien te hebben vervolgden wy het genomen plan om de overige schepen ook nog te gaan zien. eerst roeiden wy naar den brik de Echo by den Kol^l Geesteranus, van daar gingen wy op de Proserpina koffie drinken by den H^r en Mevr. van Maren, op de Proserpina zyn even als op de Medusa twee mortieren geplaatst, welke mortieren door de wyze waarop zy ondersteund moeten worden, zoo veel plaats weg nemen, dus een groot gedeelte der equipage des nachts op het dak moet logeren. beide deze schepen de Echo en Proserpina lagen ter hoogte van fort Marie. Van hier

zakten we de rivier weder af, namen aan den Leeuw andere roeyers om daarmede (23) naar den stoomboot de Curaçao te varen, welke schepen, op de hoogte van den doorbraak te Lillo lag. We werden zoo als overal even vriendelyk en gastvry ontvangen, overal liet men ons met de meeste bereidwilligheid al het merkwaardigste zien. Den namiddag dineerden wy weder op de Leeuw, van de kampagne van het schip vooral met den vloed had men [het] schoonste gezigt dat men zich daarvan kan voorstellen. De rivier opziende, die hier eene vaste breedte heeft ziet men Antwerpen zeer duidelyk, benevens alle omliggende streken, bosschen en dorpen, op de rivier zelve onze schepen met onze vlaggen versierd, op den regter oever insgelyks op meerderen afstand schoone landeryen <weder> meer in de nabyheid de geinundeerde polder van Lillo, meer en meer deze < -- > volgend. het gezigt de rivier af wendende ziet men meer en meer de schrikkelijke gevolgen van den doorbraak, in de welken by eene zeer aanmerkelyke breedte 70 à 75 voeten water staat. Men ziet vooral met den vloed de heerlykste golven tot aan de delen om het dorp oud Lillo tot eene aanmerkelyke hoogte onder water, oud Lillo is onbewoonbaar, zommige huizen storten reeds in en <doordien> aan dezen doorbraak voor den winter niets kan gedaan worden, loopen deze streken dezelve gedurende dien tyd het grootste gevaar daar hier byna niet anders mogelyk is, dan dat door ysgang of springvloed oud Lillo en nog een paar dorpen hunne vernietiging te gemoet gaan en omliggende polders die door zomerdyken gescheiden zyn onder water geraken. Op den linkeroever ziet men de uitgestrekte inundaties veroorzaakt door de <voerpunt> van het Vlaamsche hoofd en Pytabak, welke zich de rivier af in <onderstrikken>, eindelyk ziet men de rivier geheel vervolgende naar de kanten van Bath, Het geheel levert een heerlyk gezigt op waarvan men naauwlyks een denkbeeld kan vormen. Dien daaropvolgenden nacht bragten wy weder op dezelfde wyze op den Leeuw door. des morgens van den 28 Aug[ustus] voor ons vertrek zag ik nog weer het appel by de stukken, <daarmet> (24) de geheele equipage die in tyd van actie <werkende> is, op zynen plaats is, terwyl ik my met de noodige <explicatie daarby> alles zeer goed konde voorstellen. Om 11 uur vertrokken wy weder met de postschuit naar Bergen op Zoom, tegen 1 uur kwamen wy ter hoogte van fort Bath. Hier moetende wachten tot de vloed op kwam hadden wy juist tyd om in het voorby gaan dit fort te bezien. Tegen 3½ uur waren wy weer te Bergen op Zoom, zeer tevreden over het geen wy in dien korten tyd gezien hadden.

29 Augustus

Des morgens verlieten wy met onze kompagnie vroeg tydig de vesting van Bergen op Zoom en marcheerden naar de kant van Tholen, op de hoogte van Halsteren verdeelden wy ons. Kap^[lein] Bosch v[an] Dr[akenstein], van Heugst en 20 man werden te Halsteren gekantonneerd terwyl het overige der kompagnie met Joncheere en my naar Tholen voortmarcheerde om daar garnizoen te houden. Tholen ruim een uur van Bergen op Zoom ligt aan het riviertje de Eendragt dat hier met regt kan beschouwd worden als een arm van de Schelde. De stroom in hetzelfde is zeer sterk, door het groote verval door water hetgeen tusschen eb en vloed een verschil uitmaakt van ruim 16 voet. De stad is omgeven van wallen en grachten en draagt kenmerken van vroegere fortificaties. zy is klein, zeer stil en weinige huizen uit gezonderd vindt men geene gebouwen van eenig belang. Het bestaan der burgers komt meest voort uit de boerenstand. Met genoeg zag ik my alleen daarom hierheen verplaatst omdat ik zeker wist dat ik hier met menschen was welke in den zelfden geval waren, met iederen regt geëerden Nederlander waarvan aan de andere zyde van de eendragt zoo vele tegenovergestelde teekenen gevonden worden.

Ik nam mynen intrek in het logement het hof van Holland, waar de inwoners er niet op ingerigt (25) zyn om kamers te verhuuren. Voor de stad in de <haven bogt> lag ter dispositie van Pr[ins] Frederik eene gewapende stoomboot gekommandeerd door den kap^[lein] Lt. Roest en den L^t 2 Kl[asse] van Vloten. Tevens bevond zich daar de kanoneerboot n° 50 gekommandeerd door den adelborst van Hasselt aan boord van welke insgelyks < -- > de Kap^t Blommendal kommandeerende eene [¹¹¹] van de gewapende vaartuigen op de Schelde. Wekelyks komen er sommige dier vaartuigen <binnen> om victualie te halen. Onder deze bevindt zich de gewapende < -- > de kleine < -- > gekommandeerd door J. Beelaerds. Deze verschillende vaartuigen waarby eenige weinige huizen in de stad, gaven ons onderling eenen aangenamen omgang.

111 Opengelaten ruimte.

Het land om de stad en verder het geheele eiland zyn zeer vruchtbaar, veel meekrap en aardappelen werden er verbouwd. Den 7 October heb ik met Broers en J. Heugst eene toer door het eiland gemaakt. Wy reden eerst over eenen met vry zware boomen bepootten dyk, naar het kleine maar nette dorpje Oud Vossemeer, vervolgens door het land naar St Annaland, ook een dorpje aan de eendragt, hetgeen ook meest zyn bestaan haalt uit den boerenstand. Van hier kwamen te Stavenisse, onderweg viel ons om het meest op hoe het geheele eiland met dyken doorsneden is en hoe men zien kon dat dit land al van tyd aan de golven onttrokken was. Stavenisse ligt aan de passage naar Zierikzee, ook komt hier voorby de stoomboot van Rotterdam op Middelburg. het dorp ziet er vry wel uit. Mooyer en ruimer is het daarop volgende St Maartensdyk. Na Scherpenisse en Poortvliet doorgekomen te zyn, twee kleine en onbeduidende dorpen, kwamen des middags tegen 4 uur te Tholen terug.

[26] Omstreeks half October werd ons bekend gemaakt, dat ons Bataillon by het leger te velde was geplaatst en eerlang daar heen zoude marcheren. Wy hoorden deze tyding met blydschap, maar vreesden dat nader hand dat hier aan geen gevolg zoude gegeven worden, daar men geene nadere orders ontving en zelfs eene verplaatsing onzer kompagnien van de kantonnementen naar de vesting verviel. Op het onverwachts evenwel kregen wy op vrydag den 4 November de order ons om tegen dinsdag den 8 November met het Bataillon op marsch te begeven naar leden in de provincie NoordBrabant.

Des maandags reed ik naar Bergen op Zoom om van myne kennissen afscheid te gaan nemen.

De mars van Tholen naar Noordbrabant op 8 november 1831, door Ernst van Ittersum

Marsch

Van Tholen naar het leger te velde in de
provincie Noordbrabant.

8 November

Des morgens vroeg vereenigden wy ons detachement om aan de ons aflossende manschappen de kaserne in behoorlyke orde te kunnen overgeven. Tegen 8 uur kwam Van Deelen met 60 man en nadat alle zaken met hem geregeld waren, voeren wy om 9 uur weg en begonnen den marsch op Halsteren waar wy ons met het overige gedeelte der kompagnie vereenigden en dus gezamenlyk op weg gingen. De Generaal van der Capellen had ons order gegeven om niet door de stad te komen en daar de kortste weg door de heide te slegt was waren wy genoodzaakt door de wandelingen op het glaris¹¹² van de Steenbergische naar de Westerpoort te gaan en van hier den straatweg over Wouw naar Roozendaal te vervolgen. Onder weg overvielen ons eenige zware [27] regenbuien, evenwel kwamen wy reeds omstreeks drie uren te Roozendaal aan, werwaarts des morgens de 3, 4 en 5 kompagnien uit Bergen op Zoom, de 2^e uit Wouw en de 6de uit Nispen zich ook begeven hadden. Ik kreeg dadelyk de instructie om in het kwartier by de wed[uwe] Rubert te komen, waar ik dezen zomer met het grootste genoegen twee maanden had doorgebracht. Wy ontvingen de order om den marsch den volgenden morgen om 8 uur voort te zetten. Opmerkelyk was het dat het juist een jaar geleden was nadat wy uit Utrecht naar Bergen op Zoom marcheerden, terwyl wy nu met bestemming by het leger gingen opzoeken.

9 November.

Op den bepaalden tyd vereenigde zich het bataillon op de markt van Roozendaal en marcheerde daar gezamenlyk onder horenmuzyk over Etten en Princenhage naar Breda, waar wy des namiddags om 3½ uur reeds aankwamen. Wy ontvingen onze biljetten in logementen en ontvingen de order om nu den anderen morgen om 7½ uur op de markt weder te vereenigen. Ik bragt den avond door in gezelschap van v[an] d[en] Bosch en soupeerde by Mevr. Janssen.

10 November

Des morgens eeven 8½ uur waren wy buiten de poort van Breda, den weg inslaande naar Tolbrug, eene

112 glaris. glariën: schitteren, glinsteren.

allerverveelendste lynregt loopende chaussee, tusschen Breda en Tilburg ontmoet [men] slechts een paar gehuchten, voor het overige veel heide. Den namiddags tegen 3½ uur in de nabyheid van Tilburg gekomen zynde hoopten wy zoo als het plan was den nacht in het dorp door te brengen maar vernamen tot onze grootste te leur stelling, dat wy in verschillende ver van het dorp verwyderde wyken zouden blyven. Onze kompagnie ontving dezelve voor < -- > [28] een uur ver van den straatweg en het dorp verwydert terwyl vele nog verder moesten. dit viel ons te meer tegen, daar wy wisten, dat wy den volgenden dag eenen grooten marsch doen moesten en wy de order ontvingen ons tegen 7 uur by den buite toorn in Tilburg te verzamelen. Ik werd by eenen Lakenkooper ingekwartierd waar ik het zeer goed had. om 7½ uur stapte ik in bed, stond om 5 uur [op] marscheerde om 6 uur naar het dorp waar ik op het uur van appel tegenwoordig [was]. Daar sommigen evenwel 2 uur te loopen hadden, konden alle op den bepaalden tyd niet in het dorp zyn.

11 November

Omstreeks 8 uur marcheerden wy uit Tilburg, 5 uur buiten het dorp sloegen wy regts af door eenen binnenweg, die zeer slegt was, naar Oosterwyk, hier hielden wy halt en werd ik op eene allervriendelykste wyze door de familie Wiederman ingehaald en onthaald. Wy vervolgden van Oosterwyk onzen weg over Haren naar Esch. de wegen overal even slegt, nog slegter de doorgang door de dorpen welke niet bestraat zyn. Van Esch een klein maar < -- > dorp kwamen wy door St Michiels Gestel, een klein maar net dorpje uitgenomen zoo als in de overigen de weg door hielden. Buiten het dorp gerust, om 4 uur afgemarcheerd op de Zuid willemsvaart aan, welke wy passeerden toen het weer donker was. by de brug sloegen wy regts af het kanaal over den dyk tot aan Heeswyk vervolgende, hier verlieten wy het kanaal en gingen regt op Heeswyk aan. Hier waren wy om 7½ uur, de eene helft van het bataillon bleef daar in de omstreeken. de overige helft ging verder tot het nabygelegene Dinter. De kwartieren waren hier verder zeer ver uit een, zoo dat vele der manschappen van des morgens [28] 5 uur tot des avonds negen uur slechts om te rusten den ransel hadden kunnen afleggen. Het was in aller opzigte te verwonderen dat by zulk eenen marsch zoo weinige het bataillon niet konden volgen. Wanneer men in aanmerking neemt het groot getal der herstelde zieken by het zelve. De marsch nu is groot en moet men het seizoen bedenken, de wegen waardoor men gaan moest. onder alle de onaangenaamheden aan eenen zulken vermoeyenden marsch verbonden moest men dikwyls van originele tooneelen die men zag lagchen. en hoe zeer vele van vermoeyenis byna niet verder konden, bleef tot aan het einde van den marsch de groote massa zingende door den modder heen trekken. Ik logeerde in het zelfde huis waar J[an W[illem]] eenigen tyd gewoond had.

12 November

De verzamelplaats was de markt te Dinter van waar wy om 10 uur vertrokken, reeds vroeg tydig kwam ons de kolonel v[an] Geendt onze brigade kommandant te gemoet die ons naar Uden vergezelde, waar wy reeds om 2 uren in onze kwartieren waren. Het grootste gedeelte van het bataillon ligt een uur en meer van het dorp verwyderd. Ik kreeg met kapitein Bosch van Drakestein, Siccama en Calkoen een billet by eenen moolenaar ¼ uur van het dorp verwyderd, het geen in allen opzigte goed is. Het dorp zelf is niet onaanzienelyk, maar vele wat tot het zelve behoort beslaat eenen omtrek van 3 uren. In het dorp zyn alleen eenige officieren, de staven der kompagnien, de tamboer en hoornblazers, het overige is geheel verspreid. Wy behooren thans met 2 bataillons der 14 Afdeeling en een bataillon Afd[eling] Overysse'sche schuttery tot de derde brigade der zevende divisie onder kommando van [29] den kolonel van Quadts. De eerste weken bragten wy te Uden door onder aanhoudende regen, wind of sneeuw hetgeen <dus> te meer onaangenaam was omdat de manschappen zoowel ver van een liggen en des al niet te min dagelyksch in het dorp byeen moesten komen. Voor het overige werd de dienst daar zoodanig ingerigt dat wy niet anders dan zeer te vreden konden zyn. Wy amuseerden ons meest onder ons en voelden dus zeldzaam behoefte om naar het dorp te gaan. Meer dan noodig was, daar wy gedwongen waren des morgens om 12 uur op de parade tegenwoordig te zyn. Wy verlangden zeer naar eene verandering van het weder om zodoende in de gelegenheid te komen door de landsstreek nader het een en ander te kunnen zien. Wy lieten het noodige komen om de avonden aangenaam te kunnen doorbrengen, te meer omdat de toestand waarin ons leger zedert de dagreise van den Pr[ins] v[an] O[ranje] van den 25 October zoodanig was, dat wy ons hier voorstellen konden dat er gedurende den eersten tyd eenig verlof zoude gegeven worden.

Den 20 kreeg ik het piket waarvan het gevolg was dat ik des nachts eenige wachten moest over < -- >, maar vervolgens naar huis konde gaan.

Op het onverwachtste hoorden wy den 28 Nov[ember] des avonds laat dat er eene aanschryving gekomen was waarby aan ¼ gedeelte van de armee een verlof gegeven werd van 14 dagen te beginnen van den 15de December. Ik maakte van deze gelegenheid gebruiken en meldde my dadelyk aan. nu indien het <gewachte> bewaarheid werd eenige dagen naar Utr[echt] te gaan, het geen tot myne groote vreugd gebeurde. Ik vertrok met J.v.S[iccama] en reden den 30ste des namiddags om 2 uur met eene kar op Heesch om daar de diligence afte wachten. dan in dit dorp gekomen vonden wy het raad[30]zaam dadelyk onze reis voort te zetten om niet op het onzekere te wachten. Tegen 6 uur zeer vermoeid van het stooten op den bevroren weg en naderhand op den straatweg kwamen wy even voor poortsluiten te 's Bosch aan waar wy dien nacht moesten blyven – Ontmoeting (zeer < -- >) met Jan Willem.

1 Dec[ember]. om 8 uur de reis voortgezet per stoomboot naar Gorinchem – Deze was door de menigte van verlof gangers zoo vol dat men zich naauwlyks konde wezen. Aankomst te G[orinchem] omstreeks 12 uur. Van hier spoedig vertrokken en hoewel de overvaart te Vianen door den hooge waterstand lastig was, was ik evenwel voor het eeten nog te huis. De 14 dagen van myn verlof liepen spoedig voorby, en hoezeer ik my veel moeite [gaf] om my weinig te <herzien> aan dat geen wat my zoo zeer aan het ouderlyke huis gewoon was te <binden>, voelde ik evenwel met leed wezen iederen dag ook den dag van scheiden nader by en zag ik meer en meer en meer daar tegen op.

14 Dec[ember], Des morgens met de diligence naar G[orinchem] van hier vertrokken om aldaar per stoomboot de reis te vervolgens. Onderweg vele verlofgangers gezien die terug gingen en te G[orinchem] aangekomen hoorden wy dat op last van den Pl[aatselijke]. komm^{[andan]t} de stoomboot reeds geheel vol vertrokken was.

Wy werden gelukkig uit onze verlegenheid gered doordien wy hoorden dat de stoomboot dezen avond nog weder terug zoude komen en wy dus nog kans hadden op onzen tyd terug te zyn. Gedurende den dag bleven wy toen by eenige officieren der Leidsche schuttery met welke wy eenen geruimen tyd te B[ergen] o[p] Z[oom] en omstreeken gelegen hadden en die ons aller vriendelykst ontvingen. Tegen 9 uur kwam de stoomboot aan en eene groote menigte meer dan dezelve laden konde stond gereed om dezelve te bestormen. Hoe weinig regt de komm^{[andan]t} ook had om voor den bepaalden tyd de [31] boot aftelaten varen zoo moet ik zeggen dat de orde van het overige goed was – Ik zoude eene zulke reis niet gaarne ondernomen hebben ware het weêr niet goed geweest of met donkere maan. Door beide evenwel begunstigd ging de reis voorspoedig en waren wy om 4 uur in 's Bosch. – Vele moeite om onder dak te komen –

15 Dec[ember] Des morgen om 9.15 uur naar Uden gereden. aangekomen om 2 uur.

17 Dec[ember]. Met Siccama per kar over Zeeland naar Grave.

25 Dec[ember] – Naar Mil

6 Jan[uari]. Naar Volkel

8 – Naar Boekel

9 – Zeeland

12 – overste der 14^e Afd[eling].

De sterkte van het Nederlandse leger

[32] *Sterkte der Nederlandsche armee 23 Febr. 1831*

Grenadiers	2058
Jagers	2148
--- van van Dam	250
Koninklyke jagers	250
Noordhollandsche jagers	168
Zeeuwsche jagers	168

Groninger jagers	168
Noord Brabantsche jagers	118
Studenten van Utrecht	264
” ” Leiden	274
” ” Groningen	148
Infanterie van de Afdeelingen	41805
Algemeen depôt, landmagt	1784
garnizoenskompagnien	837
Schutteryen	37513
Kavallerie	6314
Artillerie militien	2394
Vrywillige artillerie	902
rydende ”	1385
Veld ”	3069
Artillerie transporttrein	1240
” werklieden	185
” garnizoens kompagnie	103
pontonniërs	138
< -- >	2003
marechaussées	400
militaire akademie	400
hospitaal troepen	77
werklieden	<u>88</u>
	106,651

[33] Zamenstelling van het 1ste Bataillon Utrechtsche schuttery, zoo als dien dan was by deszelfs uitmarsch

Lapsins L^t kolonel

Dietz 1 Lt Afd 1^e

Mageschyn 2e kwartiermeester

1e komp.

2e komp.

Bosch van Drakenstein kap^m

Grothe kap^m

Joncheere 1te L^t

Taats v[an] A[merongen] van Woudenberg 1^e L^t

van Menger 2^e L^t

van Dorp 2^e Lt

E[rnst] H[endrik] van Ittersum

Taets v[an] A[merongen] van Natewitsch 2 Lt

3de Komp

Kien Kapitein

Hinlopen 1^e Lt

Siccama 2^e Lt

Beaufort 2^e Lt

4^e Komp[agnie]

5^e Komp[agnie].

Six Kaptn

Nahuys Kapt

Golstein 1^e Lt

Calkoen 2^e Lt

Sonsbeeck 2^e Lt

Six 2^e Lt

v[an] Heyden 2^e Lt

6 Komp^{ie}

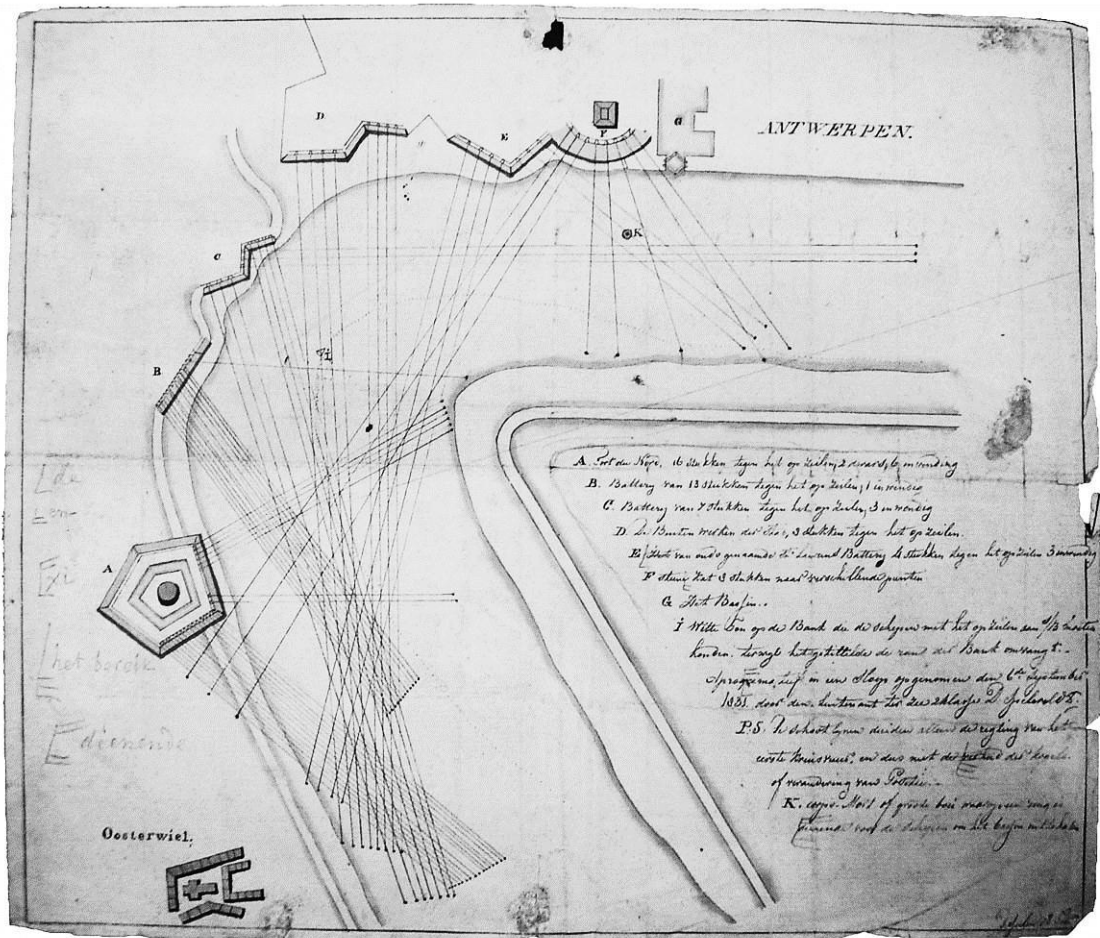
Methorst Kapt

Monnes 1^e Lt

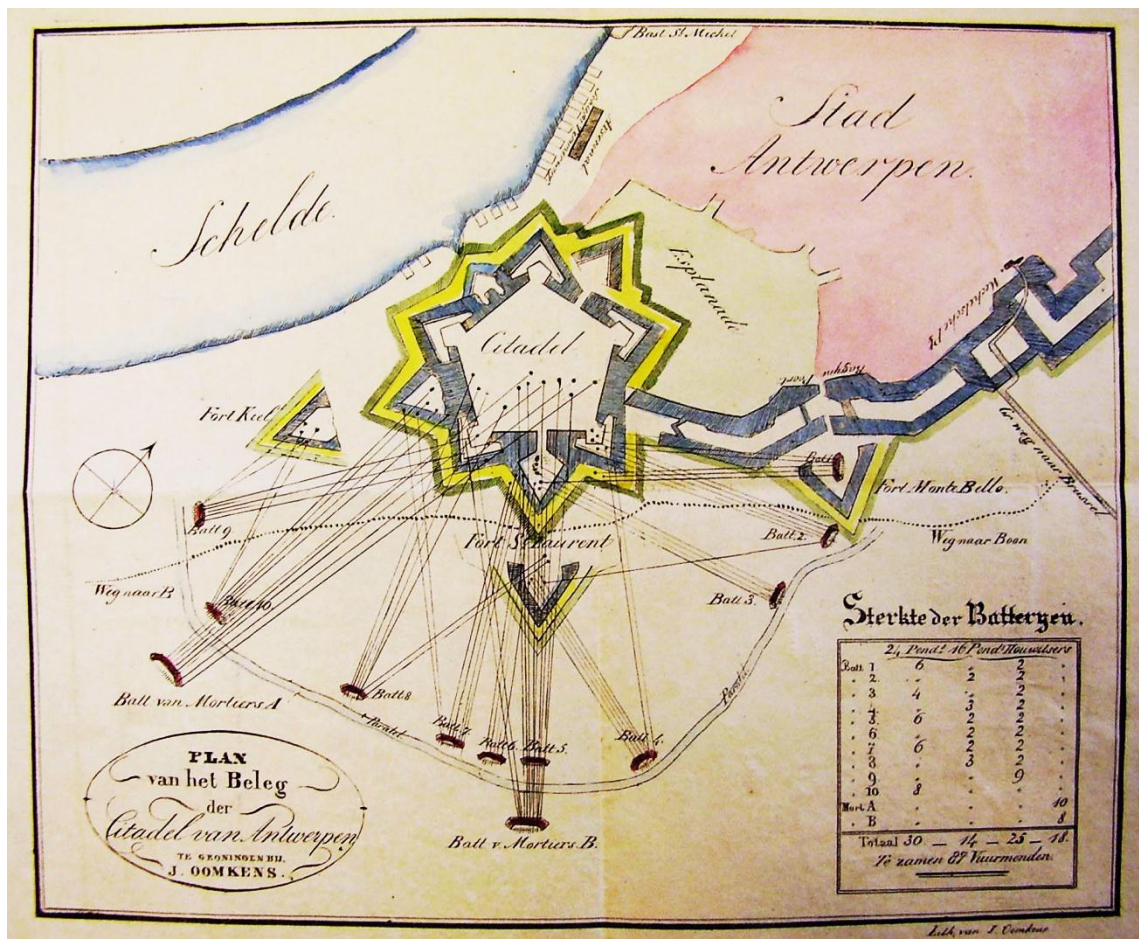
Horn 2^e Lt

Schleiter 2^e Lt

Twee tekeningen van de posities rondom Antwerpen

- A. Fort du Nord, 16 stukken tegen het op zeilen, 2 dwars, 6 inwendig
- B. Battery van 13 stukken tegen het op zeilen; 1 inwendig
- C. Battery van 7 stukken tegen het op zeilen, 3 inwendig
- D. De Buiten welken der Stad, 3 stukken tegen het op zeilen.
- E. de van ouds genaamde F: Laurens Battery 4 stukken tegen het op zeilen 3 inwendig
- F. Steenen-Kat 3 stukken naar verschillende punten
- G. Het Bassin.
- I. Witte Ton op de Bank die de schepen met het op zeilen aan <S/B> moeten houden. terwyl het getittelde de rand der Bank omvangt.
 <Aproxiams, heeft> in een Sloep opgenomen den 6de September 1831. door den Luitenant ter Zee 2 klasse D: Spelerolds.
 P:S: de schootlynen duiden alleen de rigting van het eerste kruisvuur, en dus niet het bereik der kogels. of verandering van Positie. —
- K. corps. Moit of groote bori waarop een ring is dienende voor de schepen om het bassin in t'schieten

Lijst van alle (bekende) brieven

Uit de tekst van meerdere brieven blijkt dat lang niet alle brieven bewaard zijn gebleven en uit de inleiding van Jan Willem van Ittersum blijkt dat hij brieven van zijn vrouw heeft vernietigd.

De brieven van de broers Van Ittersum aan hun moeder zijn gepubliceerd in *Veil voor het Vaderland*, Overijsselse Handschriften 51.

08-09-1830 Henry aan Arnold
 13-09-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 22-09-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 26-09-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 30-09-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 02-10-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 04-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 05-10-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 06-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 06-10-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 07-10-1830 Jan Willem aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 08-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 08-10-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 09-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 13-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 16-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 16-10-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 19-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 23-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 28-10-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 02-11-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 03-11-1830 Jan Willem aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 04-11-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 07-11-1830 moeder aan Jan Willem
 07-11-1830 Ockje aan Jan Willem
 12-11-1830 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 14-11-1830 moeder aan Jan
 15-11-1830 moeder aan Jan Willem
 16-11-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 16-11-1830 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 20-11-1830 moeder aan Jan
 22-11-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 24-11-1830 moeder aan Jan
 25-11-1830 Rudolf aan Arnold
 -- -11-1830 moeder aan Jan
 27-11-1830 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 30-11-1830 Henri aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 01-12-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 03-12-1830 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 04-12-1830 moeder aan Jan Willem
 04-12-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 04/05-12-1830 moeder aan Jan
 05-12-1830 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 07-12-1830 Ernst aan Jan Willem
 08-12-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 16-12-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 17-12-1830 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 23-12-1830 moeder aan Jan
 28-12-1830 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 02-01-1831 Jan Willem aan Arnold
 26-01-1831 Ernst aan Arnold
 -- -01-1831 Ockje aan Jan Willem
 31-01-1831 Ernst aan Arnold
 31-01-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]

31-01-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 08-02-1831 Ernst aan Arnold
 14-02-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 19-02-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 24-02-1831 Rudolf aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 -- -02-1831 Ockje aan Jan Willem
 02-03-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 07-03-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 08-03-1831 Ernst aan Jan
 13-03-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 14-02-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 26-03-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 30-03-1831 Ernst aan Jan
 02-04-1831 moeder aan Jan
 02-04-1831 Jan aan Wilhelmina
 02-04-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 11-04-1831 Jan aan Arnold
 17-04-1831 Ernst aan Arnold
 22-04-1831 Ernst aan Arnold
 01-05-1831 Jan Willem aan Arnold
 15-05-1831 Ockje aan Jan Willem
 16-05-1831 Ernst aan Jan
 18-05-1831 Ernst aan Arnold
 20-05-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 02-06-1831 Ockje aan Jan Willem
 13-06-1831 Ockje aan Jan Willem
 14-06-1831 Jan Willem aan Arnold
 17-06-1831 Jan Willem aan Arnold
 19-06-1831 Ockje aan Jan Willem
 21-06-1831 Jan Willem aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 21-06-1831 Jan aan moeder [veil]
 23-06-1831 Jan Willem aan Ockje
 02-07-1831 Ockje aan Jan Willem
 03-07-1831 Jan Willem aan Ockje
 05-07-1831 Jan Willem aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 09-07-1831 Jan aan Arnold
 13-07-1831 moeder aan Jan
 14-07-1831 Jan Willem aan Arnold
 16-07-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 23-07-1831 Jan Willem aan Arnold
 24-07-1831 Ockje aan Jan Willem
 25-07-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 01-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 01-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 02-08-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 03-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 03-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 04-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 04-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 04-08-1831 moeder aan Jan Willem
 05-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 05-08-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 05-08-1831 Arnold aan Jan Willem
 06-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 06-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 06-08-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 06-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 06-08-1831 Arnold aan Jan
 07-08-1831 moeder aan Jan
 07-08-1831 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 07-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 07-08-1831 Jan Willem aan Ockje

08-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 08-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 08-08-1831 Rudolf aan Jan Willem
 08-08-1831 Arnold aan Jan Willem
 09-08-1831 Arnold aan Jan Willem
 08/09-08-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 09-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 -- -08-1831 moeder aan Jan Willem
 10-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 10-08-1831 moeder aan Jan Willem
 10-08-1831 Arnold aan Jan
 10-08-1831 Arnold aan Jan
 10-08-1831 Jan Willem aan Arnold
 11-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 11-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 11-08-1831 Ernst aan Arnold
 11-08-1831 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 12-08-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 12-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 13-08-1831 moeder aan Jan
 13-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 14-08-1831 moeder aan Jan Willem
 14-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 14-08-1831 Arnold aan Jan Willem
 14-08-1831 Jan aan Arnold
 14-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 14-08-1831 moeder aan Jan
 15-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 15-08-1831 Henry aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 16-08-1831 Arnold aan Jan
 16-08-1831 Ernst aan Arnold
 17-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 17-08-1831 Arnold aan Jan
 18-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 18-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 18-08-1831 Arnold aan Jan Willem
 19-08-1831 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 20-08-1831 Arnold aan Jan Willem
 21-08-1831 Jan Willem aan Ockje
 22-08-1831 Jan aan moeder [veil]
 24-08-1831 Ernst aan Jan Willem
 25-08-1831 Ockje aan Jan Willem
 29-08-1831 Ernst aan Jan
 -- -08-1831 Ernst aan Arnold
 29-08-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 02-09-1831 Jan aan moeder
 03-09-1831 Arnold aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 -- -09-1831 Jan Willem aan Ockje
 04-09-1831 moeder aan Jan
 04-09-1831 Jan Willem aan Ockje
 05-09-1831 moeder aan Jan Willem
 05-09-1831 Ockje aan Jan Willem
 05-09-1831 Jan aan Jan Willem
 07-09-1831 Jan Willem aan Ockje
 07-09-1831 Henri aan Arnold
 09-09-1831 Ockje aan Jan Willem
 10-09-1831 Jan Willem aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 10-09-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 12-09-1831 Ockje aan Jan Willem
 13-09-1831 Jan Willem aan Ockje
 16-09-1831 Jan Willem aan Ockje
 25-09-1831 Ernst aan Jan Willem

07-10-1831 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 24-10-1831 moeder aan Jan Willem
 28-10-1831 Rudolf aan Jan Willem
 29-10-1831 Jan Willem aan Arnold
 03-11-1831 Ernst aan Jan Willem
 16-11-1831 Ernst aan Arnold
 21-11-1831 moeder aan Jan Willem
 08-12-1831 Jan Willem aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 15-12-1831 Ockje aan Jan Willem
 23-12-1831 moeder, Ockje en Cateau Smissard aan Jan
 26-12-1831 moeder aan Jan
 22-01-1832 Ernst aan Jan Willem
 22-01-1832 Ernst aan Arnold
 17-02-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 03-03-1832 Rudolf aan Jan Willem
 14-03-1832 Ernst aan Arnold
 01-04-1832 Ernst aan Arnold
 02-04-1832 Ernst aan Jan Willem
 05-04-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 05-04-1832 Ernst aan Arnold
 28-04-1832 Ernst aan Arnold
 17-05-1832 Ernst aan Arnold
 12-06-1832 Ernst aan Arnold
 17-06-1832 Ernst aan Jan Willem
 24-06-1832 Jan aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 21-06-1832 Ernst aan Arnold
 23-06-1832 Ernst aan Arnold
 24-06-1832 Ernst aan Jan Willem
 10-07-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 25-07-1832 Ernst aan Arnold
 26-07-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 10/11-08-1832 Ernst aan Arnold
 31-08-1832/01-09-1832 Rudolf aan Jan Willem
 31-08-1832 Ernst aan Jan Willem
 16-09-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 19-09-1832 Ernst aan Arnold
 29-09-1832 Ernst aan Arnold
 05-10-1832 Ernst aan Arnold
 14/15-10-1832 Ernst aan Arnold
 20-10-1832 Ernst aan Jan Willem
 05-11-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 12-11-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 17-11-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 18-11-1832 Rudolf aan Jan Willem
 19/20/21-11-1832 Ernst aan Jan Willem
 19/20-11-1832 Ernst aan Arnold
 23-11-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 09-12-1832 Ernst aan Arnold
 10-12-1832 Rudolf aan Jan Willem
 14-12-1832 Rudolf aan Jan Willem
 17-12-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 23-12-1832 Rudolf aan Jan Willem
 30-12-1832 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 19-01-1833 Rudolf aan Jan Willem
 19-01-1833 Ernst aan Arnold
 25-01-1833 Ernst aan Jan Willem
 29-04-1833 Ernst aan Arnold
 20-06-1833 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 11-07-1833 Ernst aan moeder [in: *Veil voor het Vaderland*]
 31-03-1834 Ernst aan Arnold
 08-05-1834 Ernst aan Arnold

Index

- Aagt, 28
 Aberdeen Londonderrij, Lord, 86
 Aberson (kind), 141
 Aberson, mevrouw, 141
 Ablaing, d' (Ablaing). Kolonel, 35, 72, 146, 157
 Adolf *zie* Ittersum, Adolf van.
 Aerssen, Van. Majoor, 23, 133, 135
 Ahuys, Van. Kapitein, 127
 Albert, Prins, 94
 Almelo, 46, 47, 50, 51, 57, 58, 60, 63, 65, 66, 67, 87, 89, 100, 101, 103, 104, 107, 108, 109, 111, 121, 125
 Alphen (Alphe), 53, 54, 64, 136
 Amerongen, heer Van, 50
 Amerongen-van Boetzelaar, mevrouw Van (vrouw), 50
 Amerongen, Van. Luitenant, 82, 89, 103, 110, 150, 154, 167, 170
 Amersfoort (Amesfoort), 20, 103
 Amsterdam, 30, 54, 55, 61, 105, 158
 Annette, 53, 132
 Antwerpen (stad, koopstad), 7, 8, 13, 14, 31, 33, 43, 44, 47, 60, 72, 88, 91, 92, 100, 117, 134, 140, 145, 147, 148, 150, 151, 153, 161, 162, 163, 164, 166, 167, 169, 171, 172, 173, 178
 Arsenaal, 162
 citadel, 7, 31, 34, 40, 43, 44, 65, 72, 82, 104, 107, 113, 134, 140, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 161, 162
 Entrepot, 162
 fort St Laurent (Laurens), 43, 44, 178
 het sluisje van Pape, 162
 Kloosterstraat, 162
 Nôtre Dame, 162
 Predikheerenstraat, Predikheerestraat, 162
 stadhuis, 162
 Antwerpse courant, 33
 Areber. Militair, 110
 Arnhem, 7, 14, 18, 24, 27, 36, 37, 41, 43, 48, 58, 76, 80, 87, 90, 96, 100, 101, 104, 105, 106, 114, 118, 119, 120, 125, 128, 158, 163
 Sonsbeek, 43
 Gouverneur te Arnhem, 105
 Arnhemse Courant, 86, 92
 Arnold *zie* Ittersum, Arnold van.
 Asch van Wyk. Burgemeester, 18
 Asch van Wyk, heer, 17, 19, 114
 Asscheberg, Antje, 19
 Asscheberg, juffrouw, 19
 Aug, 55
 Authing. Kolonel, 123
 B. Min, 42
 Backers. Militair, 73
 Bagelaar (kolonel). Kolonel, 44
 Barendrecht (Berendrecht), 166, 169
 Barneveld (Barnveld), 19
 Bartje, 15
 Bassin, Het, 178
 Bath. Fort, 92, 173
 Bavel (Bavels), 22, 117
 Beaufort. Luitenant, 31, 35, 177
 Beeckman. Predikant, 20
 Beek, 45, 163
 Beekman, 72
 Beelaerts (Beelaerds), J. Kommandant, 92, 146, 150, 156, 173
 Beelaerts, de jonge, 114
 Beelaerts van Blokland, Ignatia G.J. van Ittersum-, 7
 België (Belgie, het Belgische), 11, 33, 49, 59, 68, 72, 126, 130, 139, 140, 141, 145, 146, 147, 150, 160, 163, 165
 Belliard (Beliard). Generaal, 65, 77
 Bentinck, Adolph [broer], 149
 Bentinck, familie, 13
 Bentinck, mevrouw, 135
 Bentinck, Volkier (Broeder), 78, 100
 Bentinck, Wilhelmina van Ittersum- (vrouw, zusje, Tryntje, Mv^e), 7, 13, 20, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 33, 38, 39, 42, 47, 48, 52, 53, 55, 74, 78, 93, 110, 111, 112, 113, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 129, 132, 134, 135, 139, 140, 141, 142, 147, 149, 155, 157, 158, 159
 Bentinck, Willem (Broeder), 78, 100
 Berangé. Auteur, 116
 Berchem, 156
 Berendrecht, 169
 Berg, Van den. Arts, 15, 46, 115
 Bergen op Zoom (Berge op Zoom, Bergen), 13, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 30, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 40, 41, 44, 45, 62, 65, 73, 76, 82, 83, 91, 92, 93, 107, 110, 111, 127, 161, 162, 163, 164, 168, 173, 174, 176
 Boschpoort, 36
 Boschstraat, 36
 Lieve vrouwenstraat, 36, 163
 markt, 36
 Steenbergerstraat, 36
 Stoelewerk. Laboratorium, 162
 Tolsteegpoort, 33
 Waterpoort, 36
 Zuivelstraat, 21
 Bergeijk (Bergeyk, Bergeik), 134, 138
 Berlaere. Lancier, 164
 Beieren (Beyeren), 155
 Bilzen (Bilsen), 80
 Blommendal. Kapitein, 173
 Blücher (Blucher), von. Generaal, 26
 Bödicher. Student, 29
 Boetzelaar, mevrouw Van Amerongen-van (vrouw), 50
 Boekel, 123, 125, 126, 176
 Boemer. Kolonel, 20
 Boetzelaar, juffrouw Van, 50
 Boom, 44
 Boreel (Borreell). Generaal, 19, 77
 Bosch. Kapitein, 36, 62, 107, 112, 118, 123, 128, 129, 137, 139, 141, 143, 146, 149, 154, 155, 164, 168, 169, 170, 174
 Bosch, mevrouw (moeder), 107
 Bosch van Drakenstein. Kapitein, 166, 167, 173, 175, 177
 Bosson, Du (De Busson, Major, Chef). Majoor, 60, 61, 62, 65, 72, 88, 89, 110, 154, 155, 166, 167, 168, 169, 170, 171
 Bour, mevrouw De, 162
 Bourcourd. Kurassier, 13, 17, 19, 28, 37, 38
 Boxtel (Boxel), 56, 57
 Braauw, De. Kolonel, 43, 73
 Brabant (Braband), 31, 33, 38, 65, 70, 77, 144, 169
 Braber, Jeannette, 97
 Brade, familie, 29
 Breda, 13, 21, 26, 40, 45, 88, 93, 111, 114, 121, 135, 144, 152, 154, 159, 161, 163, 164, 166, 174, 175
 Bredasche Courant (Bredasche Kourant), 19, 23, 52, 114, 152
 Brekman. Militair, 78

- Breugel, 11, 51, 138
 Broers (de jonge Broers). Fourier, 60
 Broers, W. Militair, 60, 62, 110, 168, 174
 Gouverneur te deeser provincie [Brabant], 38
 Bruggen, Van den. Militair, 125
 Brussel, 13, 14, 38, 77, 139
 Boerdonk, 150
 Burgerhout, 13
 Cah, juffrouw, 28
 Calkoen, heer, 19
 Calcoen. Luitenant, 26, 31, 72, 112, 113, 114, 118, 123, 128, 150, 154, 155, 175, 177
 Calkoen, mevrouw, 19
 Capelle, Van der. Generaal, 20, 43, 174
 Capelle, Van de. (Neef) Gouverneur, 20, 96, 100
 Casteren, 137
 Causes, mevrouw, 19
 Cecile, 146
 Celle, heer, 83
 Chaam, 136, 144, 151, 152, 164
 Chaamdyk, 164
 Chassé (Chasse, Papa Chassé). Generaal, 34, 88, 104, 139, 145, 151, 162
 Chemet. Ritmeester, 109
 Clareus. Kolonel, 123
 Coeman, Van. Generaal, 112
 Coenen (Coene), mevrouw, 14, 19
 Coenen, heer, 20
 Collot d'Escury, Anna J.E. van Ittersum-, 7
 Colpin, mademoiselle (dogter, meisje), 80, 85
 Colpin, monsieur (vader), 80, 85, 86
 Coning, Louïse van, 54
 Constant de Rebecque, 94
 Coops. Overste, 172
 Cornelis. Militair, 19, 27
 Cornelissen. Militair, 36
 Cort Heyligers (Heyligers, Kort Heiligers, Kort Heylygers). Generaal, 12, 47, 64, 66, 69, 82, 109
 Crevecœur (Creveceuer), 141
 Creighton. Militair, 121
 Croeze, Louïze, 29
 Croeze, mevrouw, 29
 Curaçao. Stoomboot, 91, 92, 172, 173
 Cuyk (Kuik), 131
 Daine. Generaal, 65, 68, 69, 72, 78, 82, 107
 Dam, Van. Kommandant, 17, 21, 52, 53, 176
 Daniel, 49
 Deelen, Van. Militair, 174
 Delft, 148
 Delprat. Generaal, 148
 Demei, 155
 Den Bosch ('s Hertogenbosch, 's Bosch), 24, 40, 53, 55, 109, 110, 113, 116, 139, 141, 147, 149, 157, 159, 163, 176
 Den Haag (s'Gravenhage, 'sHage), 18, 32, 51, 57, 79, 87, 100, 106, 114, 131, 134, 141, 143
 Dendermonde, 72
 Dennenduig, 155
 Des tombes. Generaal-majoor, 39, 77
 Deurne, 12, 87, 89, 98, 100, 103, 104
 Deurse, 153
 Deutz. Militair, banquetbakker, 168
 Deutze, 155
 Dibbits. Generaal, 80
 Dielen, 155
 Dielen, Van. Militair, 35
 Diemer, heer, 82
 Diemer. Militair, 35, 36
 Diest (stad), 64, 73, 76, 101, 117
 Dieten, 153
 Dietz, 73
 Dietz. Luitenant, 150, 177
 Dinther (Dinter), 109, 112, 129, 141, 143, 150, 175
 Dirkje, 23
 Domen, 153
 Dommel. Rivier, 39
 Donker. Predikant, 15
 Doornik, 159
 Doosel, heer, 158
 Dorissen. Militair, 56
 Dormaal (Daras), 77
 Dorp, Van. Luitenant, 110, 154, 170, 177
 Drooglever. Officier, 164
 Duizel, 134, 135, 137, 138
 Dupper. Majoor, 39
 Dyckmeester, heer H., 164
 Echo. Brik, 92, 172
 Eendragt. Rivier, 173, 174
 Eersel, 134, 135, 137
 Eindhoven (Eyndhoven), 11, 38, 39, 40, 46, 55, 58, 59, 60, 63, 65, 66, 67, 75, 93, 100, 117, 130
 Elburg, 7
 Elsje [Feith], tante, 15
 Elst, 158
 Engeland, 31, 65, 68, 72, 93, 128, 139, 145, 146
 Engelberts, mevrouw, 34
 Enghien, 159
 Enno. Militair, 96
 Epe, 8
 Ernst zie Ittersum, Ernst van.
 Erp, 123, 125, 126, 138, 139, 141, 143
 Esch, 112, 175
 Essen (Esschen, Essche, dorp), 21, 22, 43, 44, 72, 163
 markt, 22
 stadhuis, 22
 Etten, 28, 35, 161, 174
 Euridice. Fregat, 91, 171
 Europa, 81, 112, 165
 Everts, Jacob N. Kolonel, kommandant, 7, 22
 Everts. Luitenant-kolonel, 21
 Eyck. Militair, 35
 Fagel. Politicus, 146
 Favange, De (sergèant-majoor). Majoor, 22, 144, 152
 Feith, Daatje, 90, 95
 [Feith], Elsje (tante), 15, 46, 58, 83, 96, 103
 Feith, familie (famille), 95
 Feith, Jan. Officier, 95
 Feith, M., 106
 [Feith] (Nicht), 19
 Feith, Ockje (nicht), 15, 90
 Feith, Octavia, 90, 95
 Feith, Rhijnvis (Rheynvis, Rhynvis, Rhynvisch). Militair, 42, 85, 95, 130
 Feith, (Tante), 45, 46, 49, 89, 90
 Ferels, mevrouw (moeder), 143
 Ferels. Militair, 143
 Fische. Luitenant, 100
 Fisscher. Militair, 86
 Font de violin, La. Musicus, 121
 Frankfurt (Frankfort), 159
 Frankrijk (Frankryk), 72, 122, 139, 145, 146, 147, 148, 150
 Frederik, Prins (Z.H.), 20, 41, 42, 44, 45, 53, 60, 70, 109, 173
 Fremerg. Professor, 16
 Friesland (Vriesland), 42, 113
 Frits zie Ittersum, Frits van.
 Gaal (Gale), Betje, 46, 103, 105
 Gallieres, De (Galliere, chef), 82, 102
 Gallieres, De (zoon). Adjudant, 82, 102
 Gazette de france, 86
 Geel. Majoor, 62, 136
 Geen, Van. Generaal, Overste, 17, 82, 136
 Geendt, Van. Kolonel, 175

- Geer, De. Militair, 35
 Geertje, 78
 Geertje, broer van, 78
 Geesteranus. Kolonel, 172
 Gelderland, 58, 60, 63, 67, 103, 126, 127, 129, 132, 134, 135, 142, 148
 Gemert, 108, 111, 124, 125, 126
 Gérard (Gerard). Militair, 82, 139
 Gestel, 133, 138
 Gevers, A.J. Auteur, 7
 Geverts, Alyzett, 29
 Geverts, mevrouw, 29
 Gheel, 61, 65
 Gilze (Gilzen), 136, 164
 Ginneken (Ginneke), 21, 164
 Glenewinkel. Majoor, 7, 165
 God (AlGoede, Gebieder, Hemelschen Vader Koning der Koningen, Opperwezen, Vader, Vaderlyke Leidsman, Voorzienigheid), 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 28, 35, 37, 46, 52, 54, 56, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 83, 87, 96, 98, 104, 106, 108, 114, 115, 116, 117, 155, 160, 165
 Godert, 48
 Goedé. Militair, 41
 Goes, Van der (neef), 28
 Goes, Van der. Militair, 54
 Goetz. Kapitein, 121
 Golstein. Luitenant, kapitein, 41, 127, 146, 149, 155, 177
 Goorter, De. Kapitein, 33
 Gorinchem, 161, 176
 Gorkum, 16, 17, 113
 Gorkumsche kourant, 19
 Goudoever (Goudoevers). Professor, 16, 20, 73, 128, 129
 Graaf, 15, 119
 Grave, 127, 128, 163, 176
 Grey. Politicus, 93
 Griekenland, 126, 135
 Grienwinkel. Kommandant, 40
 Groenewoudt, Coosje, 114
 Grond (Grondt), mevrouw. (moeder), 16, 28
 Grond (Grondt, Gront), Louïs. Militair, 16, 28, 37, 38, 113
 Groningen, 7, 11, 12, 28, 30, 42, 56, 70, 85, 104, 114, 130, 133, 137, 138, 139, 144, 145, 146, 150, 151, 152, 153, 156, 177
 Grothe. Kapitein, 177
 Haarlem, 14
 Haarlemmer Courant, 48
 Haaren (Haren), 112
 Habetsch. Militair, 100
 Hal. Professor, 86
 Halli, S. (Grenadier), 32
 Halsteren, 107, 110, 111, 173, 174
 Hamming, H. Militair, 102
 Hamming, heer, 38
 Hankours. [Kommandant], 19
 Hans, 15
 Hansen, M.L. Editeur, 8
 Hapert, 133, 137
 Haren, 153, 175
 Hartevelde. Kapitein, 169
 Hasselt, 12, 61, 63, 65, 69, 70, 71, 74, 76, 79, 80, 81, 82, 84, 86
 Hasselt, Van. Adelborst, 173
 Hatert (Haterd), 47
 Hattem (Hattum), 86, 120, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 132, 134, 135, 139, 140, 142, 148, 149, 157, 158, 159
 Haverkamp, familie (famille), 30
 Haverkamp, heer, 30
 Heer, De. Sergeant-majoor, 37
 Heer, heer De, 28, 37
 Heer, mevrouw De, 38, 94, 116
 Heerde, Charles van. Militair, 135
 Hees, Van. Buksenjager, advocaat, 65, 164
 Heesch, 176
 Heeswijk (Heeswyk), 109, 110, 112, 129, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 153, 154, 175
 Heiligers. Militair, 86
 Heino, 122
 Helchteren, 61
 Helid, familie, 29
 Helmond (Helmont), 12, 55, 84, 87, 89, 101, 103, 104, 105, 106, 109
 Dominee (Dominé) te Helmond, 106
 Hemden, Van. Predikant, 96
 Hemers, W. Militair, 35
 Heringa. Predikant, 14, 16, 17, 18, 19, 27, 28, 52, 53
 Heringa. Professor, 52
 Heugelman. Militair, 77
 Heugst, J. Militair, 31, 174
 Heugst, Karel van. Sergeant, 20, 35, 41, 60, 62, 107
 Heugst, Van. Militair, 36, 41, 154, 155, 164, 173
 Heugst, W. van. Militair, 149
 Heusde, heer Van, 86
 Heusde. Professor, 39
 Heusden, 158
 Heussching, 153
 Heuvel, heer, 19
 Heuvel, Van de. Militair, 20
 Heyden, Van de. Luitenant, 141, 143, 164, 177
 Heyerman (broeder). Sergeant, 122
 Heyerman, heer, 122
 Heymans. Kapitein, 77
 Hilvarenbeek, 108, 136
 Hinlopen, heer, 53, 110
 Hinlopen. Luitenant, kapitein, 35, 143, 146, 153, 155, 177
 Holland, 68, 72, 81, 93, 125, 147, 151
 Homert, familie (famille), 127
 Homert, heer, 127
 Homert. Militair, 122
 Honer, 161
 Honert, familie, 29
 Honert, heer W., 29
 Hoogeloon (Hoogloon), 133, 134, 137
 Hoogerheide, 72, 135, 164, 166, 168, 169
 Hoogstraten, 60
 Hoop, Van. Luitenant, 169
 Horn. Luitenant, 177
 Hout, den, 164
 Houthalen, 64, 70, 73, 106
 Huguenin. Generaal, 148
 Huisseling, 155
 Hukken, heer F., 154
 Hulsbergen, 166, 169
 Hummel. Officier, 164
 Ierland, 31
 Imhoff, Jeanette van, 54, 58
 Inckel, heer, 117
 Inckel (zoon), 117
 Ine, 158
 Ingen, Van. Militair, 35
 Inokel. Kommandant, 143
 Ittersum, Adolf M.K.W. van (Adolph, Adolfje, kind, zoontje, kleine jonge, kleinkind, lievelingetje) [zoon van Arnold], 7, 8, 10, 13, 14, 16, 17, 19, 21, 23, 24, , 25, 26, 27, 53
 Ittersum, Arnold van (F.A.S.A., Broeder), 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 51, 52, 53, 55, 57, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 104, 107, 109, 110, 119, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 138, 139, 140, 141, 142, 146, 148, 149, 150, 153, 156, 157, 158, 159
 Ittersum, Ernst van (E.H.), 5, 7, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 25,

vervolg Ernst van Ittersum

- 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33,
34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41,
43, 44, 45, 60, 61, 62, 63, 65,
68, 72, 73, 76, 77, 81, 82, 83,
88, 89, 91, 92, 93, 94, 97, 99,
100, 106, 107, 110, 111, 113,
118, 119, 121, 122, 123, 124,
125, 126, 127, 128, 129, 130,
131, 132, 133, 134, 135, 137,
138, 139, 140, 141, 142, 144,
145, 146, 147, 148, 149, 150,
153, 155, 156, 157, 158, 159,
160, 161, 162, 165, 166, 168,
171, 177, 174
- Ittersum tot den Oosterhof, Ernst
Hendrick van (Oom Hendrick,
Oom Hendrik, oom E.), 85, 90,
124
- Ittersum, familie (famille) Van, 7,
121, 123, 124
- Ittersum, Frits van, 23, 93, 95,
135, 137, 138
- Ittersum, Henry (H.A.P.H., Henri,
Henrij) van, 7, 9, 11, 13, 14,
21, 25, 26, 35, 38, 55, 63, 64,
65, 68, 73, 76, 77, 81, 82, 83,
92, 93, 95, 100, 101, 102, 103,
104, 106, 108, 135, 161, 163,
164
- Ittersum, Johanna S.B.A. van
(Sippina, Pine, kleine, freule,
kind) [dochter van Arnold], 7,
123, 124, 127, 130, 131, 133,
135, 139, 142, 147, 149, 155
- Ittersum, Johanna S.B.A. van
(Jeanette, Jeanetje, kind,
dochter, kleine, meisje, zusje)
[dochter van Jan Willem], 7, 8,
45, 57, 75, 83, 86, 87, 90, 115,
116, 142, 144, 145
- Ittersum, Lodewijk A. van
(echtgenoot, Vader), 9, 25
- Ittersum, Lodewijk A.H. van
(Louis, Louitje, kind, zoon,
Wisch) [zoon van Jan Willem],
7, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 26, 30,
32, 45, 46, 75, 83, 85, 90, 97,
104, 114, 115, 116
- Ittersum, Louis van, 120
- Ittersum, N.N. van, 26
- Ittersum, Octavia B. van [dochter
van Jan Willem], 7
- Ittersum, Jan van (J.G.J., kind,
jongen, Broeder, Oom, 7, 9, 11,
13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23,
24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 34,
35, 36, 37, 38, 39, 43, 44, 52,
53, 54, 55, 57, 59, 61, 62, 65,
68, 73, 76, 78, 79, 81, 82, 83,
84, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97,
98, 99, 100, 102, 105, 110,
113, 116, 117, 129, 140, 141,
158
- Ittersum, Jan Willem van (J.W.C.,
jongen, kind, Beste, Schat,
myn dierbare, man, Vriend,
Papa, Papatje, zwager,
Mijnheer, Ittersum) 7, 8, 9, 11,
12, 13, 14, 15, 17, 18, 24, 25,
27, 30, 31, 32, 34, 35, 39, 42,
43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51,
52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60,
61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68,
69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 79,
80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87,
88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96,
97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
104, 105, 106, 107, 108, 109,
110, 111, 113, 114, 115, 116,
118, 120, 121, 124, 125, 127,
130, 132, 136, 137, 138, 142,
144, 145, 146, 149, 150, 151,
152, 153, 155, 156, 158, 175,
176
- Ittersum, Rudolf van (R.A.J.,
Rudolph), 7, 9, 11, 14, 17, 18, 20,
21, 23, 25, 26, 28, 31, 32, 38, 40,
53, 54, 57, 59, 60, 63, 64, 65, 68,
73, 76, 77, 81, 83, 92, 93, 95, 98,
102, 106, 108, 109, 112, 121,
128, 134, 136, 137, 140, 144,
149, 150, 151, 152, 153, 158, 164
- Ittersum tot Plattenburg, Willem
van (oom), 120
- Jan *zie* Ittersum, Jan van.
- Jan Willem *zie* Ittersum, Jan
Willem van.
- Janssen, mevrouw, 174
- Jacob. Kolonel, 52
- Jamin, mevrouw, 111
- Jeanette *zie* Ittersum, Johanna
van.
- Jeune, Le. Kapitein-luitenant, 91,
172
- Jeune, mevrouw Le (vrouw), 91,
172
- Joncheere (Jonckheere,
Jonkheere). Luitenant, 35, 36,
41, 92, 107, 110, 169, 173, 177
- Jong, familie De, 157
- Jonge, C. de. Militair, 164
- Jongeling. Militair, 168
- Jorissen. Predikant, 55
- Juffrouw. Huishoudster, 28, 29
- Julie, 24, 29
- Julling, mevrouw, 14
- Kallo (Calloo), 91, 92, 107, 172
- Kampen (Campen), 55, 72, 78,
85, 103, 120, 128, 142
- Kamper krant, 113
- Kanians, heer, 117
- Kapellen (Capelle, Capellen), 65,
72, 88, 110, 112, 154, 164,
166, 168, 169, 170, 171
- Kay, Justus. Buksenjager, 164
- Karel, 141
- Kasteel. Leverancier, 42
- Kasteren, 133
- Keel. Fort, 150
- Kempen, mevrouw, 15
- Kermpt, 102
- Keth, De. Overste, kommandant,
40, 112, 135, 138, 163
- Ketje, mevrouw, 43
- Kien. Kapitein, 128, 156, 177
- Kinschot (Kinschop). Majoor,
166, 167, 169, 170
- Kleinefeld (Kleineveldt),
juffrouw, 153, 155
- Klemense, A.S. (man) Matroos,
32
- Kloot. Militair, 35
- Knotzer (Knotger, Knotzes).
Generaal, 64, 69, 75, 109
- Kock, Van. Overste, kapitein-
luitenant, 164, 171
- Kof, juffrouw, 159
- Kolmer, De (zoon). Militair, 77
- Kolmer, De [vader]. Militair, 77
- Komeet. Korvet, 161
- Konstantinopel, 123
- Koopman. Kolonel, kapitein-
luitenant, 117, 162
- Koopmans, heer, 34
- Kopenhagen (Kopenhagen), 86
- Kranenburg, 127, 163
- Kranenburg. Huis, landgoed, 122
- Krans. Leverancier, 42
- Kronenberg. Luitenant, 150, 154
- Kuile, Ten. Militair, 36
- Kyk in de pot. Fort, 31, 168
- Langel, 155
- Langstraat (Langestraat), 147,
152
- Lapsins. Luitenant-kolonel, 177
- Latour. Militair, 121
- Lavage. Generaal, 113
- Lavage, mevrouw (Vrouw), 113
- Leeschenker, mevrouw, 27
- Leeschenker, Antje, 27
- Leeuw, De. Stoomschip, 92, 171,
172, 173
- Leeuw, juffrouw Van der, 19
- Leiden, 177
- Lek. Rivier, 17
- Lenemaet (Broeder), 24
- Lenemaet, mevrouw, 24
- Lenemaet (zuster), 24
- Lent, 45
- Leopold I. Koning van België,
51, 77, 78, 79, 81, 134, 139,
144

- Lesschen. Militair, 121
 Leus, de, 161
 Leuven, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 102
 witte Heeren klooster, 102
 Leuwen, heer Van, 90
 Lewe van Aduard (Lewes).
 Schout-bij-nacht, 91, 171
 Lewes. Kapitein-luitenant, 171
 Leyssius (Leyssiers). Militair, 41, 112, 146
 Lidt, heer, 54
 Lidt, mevrouw, 54
 Lidt. Militair, 28
 Liefkenshoek, 153
 Liempde, 11, 55, 56, 57, 58, 75
 Ligne, Prins de, 79
 Lillo, 91, 92, 123, 153, 161, 171, 173
 Limburg, 71, 76, 77, 86
 Lith, 126
 Liyssius. Militair, 55
 Lodewijk (louis) XIV. Koning van Frankrijk, 172
 Loeff, Van der. Sergeant-majoor, 132
 Loeffs, Bram van de, 28
 Loeffs, Pouw van de, 28
 Loenhout, 152
 Loevestein, 16
 Londen (London), 65, 68, 145, 146, 165
 Loo, Het. Paleis, 77
 Loon, 155
 Loon, Van. Militair, 143, 154
 Louis *zie* Ittersum, Louis van.
 Lovenjoel (Lovenjoul), 78
 Luik, 78, 133, 138
 Lulofs. Luitenant-kolonel, 7
 Lunenburg, mevrouw Van, 168
 Lunenburg, familie, 29
 Lunet, 140
 Lux. Kapitein, 36
 Lynden, heer Van, 54
 Lynden, heer Van. Curator, 52
 Lynden. Militair, 35
 Lyndens, de, 136
 Maastricht (Mastricht), 12, 21, 31, 74, 80, 82, 84, 85, 107, 140
 Macains, Nigt, 58
 Mageschyn. Kwartiermeester, 177
 Majoor [v jan, 38
 Majoor [v R, 152
 Majoor [vR, 144
 Mannes. Knecht, 23
 Manten. Predikant, 28
 Maren, mevrouw Van (vrouw, 91, 172
 Maren, Van. Kapitein-luitenant, 91, 172
 Martens, mevrouw, 14
 Masson. Majoor, 121
 Mathiele, mevrouw, 52
 Medusa. Korvet, 91, 161, 171, 172
 Meelboom, Van.
 zwager van. Militair, 68
 Meerkkerk, 28
 Meertens Strick, mevrouw, 29
 Megen, 153, 155
 Meierij (Meyery, Myery), 154, 156
 Melle (Mello), 29
 Menger, Van. Luitenant, 177
 Menzema, A.J. Auteur, 7
 Merens, juffrouw, 16
 Merens, T., 16
 Merian, heer, 28
 Mertingh, familie, 158
 Merwede, Johanna S.B.A. van
 Ittersum-van der (moeder, Vrouw, Barones Van Ittersum), 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 41, 42, 45, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 55, 57, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 73, 74, 76, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 111, 113, 114, 116, 117, 120, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 143, 147, 149, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 163
 Metelerkamp. Majoor, 78
 Methorst. Kapitein, 177
 Meyan, heer, 31
 Meyden, Van der. Militair, 118
 Meyer. Luitenant-generaal, 78, 108
 Middelbeers, 133
 Middelrode, 156
 Middelburg, 174
 Middelburg. Luitenant, 72
 Middeltern, 156
 Mierlo, 12, 84, 89
 Mil, 176
 Mobonan, Keetje, 28
 Mollerus, Jan. Militair, 18, 20, 25, 27, 28, 54, 58
 Mollerus, Johanna H.M. van
 Ittersum-, 7
 Mollerus, Juliette, 140
 Monnes. Luitenant, 177
 Mons [Bergen], 86, 88
 Monsen, 155
 Moreest, mevrouw (vrouw), 103
 Moreest. Militair, 103
 Mort. Kapitein, 109
 Mos. Kapitein, 118
 Motman (den ouden), 27
 Motman (Tante), 27
 Müller, heer, 15
 Muller. Bezorger, 24
 Mutile. Overste, 134
 N.N. (Grootvader, MynHeer, oude Heer, oude man), 28, 29
 N.N., Henriette, 28
 N.N. Julie (dochter), 29
 N.N., Juliette, 28, 29
 N.N. (nicht), 29
 Naarden, 93
 Naerssen, Van. Militair, 121
 Naetje, 28
 Nagel, W., 74
 Nagell. Militair, 66
 Nagell, Constans van, 104
 Nagell, Van (vader). Controleur, 104
 Nahuis (Nahuys). Kapitein, 34, 35, 177
 Nederland (Nederlanden, Noord Nederland, het Noorden, vaderland, land, ons kleine land), 7, 8, 9, 14, 50, 60, 61, 66, 74, 79, 84, 98, 99, 103, 111, 114, 116, 137, 151, 160, 161, 165
 Neerharen, 166
 Nepveu, mevrouw, 117
 Nerenhals, 65
 Nes, mevrouw Van, 19
 Netersel, 137
 Neuwied, 28
 Neuwisch, heer, 123
 Niekerk, Frans, 19
 Nijenhuis (Nyenhuys). Huis, 13, 52, 86, 124, 125
 Nijmegen, (stad, Nymwegen, Nimwegen), 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 24, 26, 27, 30, 34, 38, 39, 40, 42, 43, 45, 56, 60, 119, 158, 159, 163
 fort Krayenhof, Kraienhof, 30, 34
 Sterreschans, 30, 34
 Provenier Generaal te Nijmegen, 158
 Ninaber. Majoor, arts, 32, 41
 Nispen, 41, 43, 44, 111, 144, 163, 174
 Nistelrode (Nettelrode), 126, 133
 Nobel, heer, 122, 142
 Noordbrabant (Noord-Brabant, Provincie), 104, 111, 119, 131, 133, 137, 139, 151, 160, 161, 164, 174
 Nord, fort du, 91, 92, 161, 172, 178
 Nouhuis. Predikant, 28
 Numan, Kees. Militair, 28, 54, 96

- Numan, mevrouw, 53, 54
 Numan. Professor, 53
 Numans. Kleermaker, 38, 42, 45
 Numans. Leverancier, 49
 Nuenen (Nunen), 95
 [Nypels], Anemaet, 80
 [Nypels], Betje, 85
 [Nypels] (Major). Majoor, 85, 90
 Nypels, mevrouw, 80, 85
 [Nypels], Mimet, 80
 [Nypels], Paul, 85
 [Nypels], Wilbert, 80, 85
 Meder, Ockje van Ittersum-
 (Baronne van Ittersum / neé
 Meder, Echtgenoot, Vrouw,
 schat , moeder, kindje,
 schoondochter), 7, 8, 10, 11,
 14, 15, 17, 18, 24, 26, 30, 31,
 32, 34, 37, 42, 43, 45, 46, 47,
 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56,
 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64,
 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 74,
 75, 76, 79, 80, 82, 83, 84, 85,
 86, 87, 89, 91, 93, 94, 95, 96,
 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
 104, 105, 106, 108, 109, 111,
 114, 116, 117, 118, 119, 121,
 125, 130, 132, 137, 138, 142,
 143, 144, 145, 146, 150, 151,
 152, 153, 155, 156
 Ockje *zie* Feith, Ockje.
 Oirschot, 92, 93, 97, 99, 129, 130,
 131, 132, 133, 137, 138, 156,
 157
 kerk, 131
 Olezande. Arts, 19
 Onsturn, juffrouw, 45
 Oom E. *zie* Ittersum, Ernst
 Hendrick van.
 Oom W. *zie* Ittersum, Willem
 van.
 Oordt, Van. Predikant, 28
 Oosterhout, 19, 101, 161, 164
 Oisterwijk (Oosterwyk, Oister-
 wyk), 52, 62, 76, 112, 135, 175
 Oost-Indië (de Oost), 29
 Optenoord (Open Noord),
 mevrouw, 14
 Optenoord. Militair, 109
 Oranje, Prinses van, 94
 Oranje-Nassau, familie Van
 (Koniglyke Familie), 94, 96
 Orloff. Politicus, 122, 123
 Oss (Osch), 126
 Ossendrecht, 164, 166, 168, 169
 Oudenbosch, 40, 163
 Oud Gastel, 40, 163
 Oud Lillo, 173
 Oud Vossemeer, 174
 Oultremont, Graaf d', 77, 79
 Oultremont, Gravin d', 79
 Ouwenaller, Van. Luitenant, 34
 Overijssel (Overysse), 13, 36,
 40, 77, 90, 131, 135, 141, 156,
 169, 170
 gouverneur van Overijssel, 77
 Oye, mevrouw Van der, 19
 Pabst. Militair, 16, 20, 28
 Pallandt, Constance van, 29
 Pallandt (de jonge). Militair, 93,
 94
 Pallandt. Militair, 28
 Parijs (Parys), 29, 77, 145, 146
 Peel, de, 159
 Pelong, L. van de. Kommandant,
 146
 Peperkamp. Militair, 164
 Perier. Politicus, 122
 Pfeiffer. Adjudant, 140
 Pine *zie* Ittersum Johanna van.
 Plavine. Militair, 36
 Pluim. Militair, 41
 Pol, mevrouw Van Pallandt-, 29
 Pols, heer (Broeder), 57, 100,
 101, 104
 Poortvliet, 164, 174
 Poppel, 130, 136
 Post. Generaal, 23, 101
 Pouwels, juffrouw Van, 21
 Princenhage (*Prinsenhage*), 53,
 121, 161, 174
 Proserpina. Korvet, 32, 91, 92,
 161, 172
 Pruisen (Pruissen), 65, 72, 147
 Putte (Putten, Puttens), 41, 164,
 166, 167, 168, 169, 172
 Pyp tabak, 91, 107, 172, 173
 Quadt, Van (neef). Kommandant,
 140
 Quadt, Van. Kolonel, komman-
 dant, 112, 118, 119, 120, 122,
 140, 175
 Queisen, heer, 57
 Queisen, mevrouw (Moeder), 57
 Raadt, De. Luitenant, 82
 Raamsdonk (Raamsdonck), 161
 Ram, mevrouw, 19
 Randwyk, heer, 32
 Randwyck. Luitenant, 49, 60, 66,
 111, 115, 130, 150, 154
 Randwyk, mevrouw (moeder),
 49, 60, 116
 Rantoor, heer, 47, 48
 Rappardt (Rapperd). Komman-
 dant, 35, 82
 Rapperd, mevrouw, 15, 34
 Rauld, mevrouw, 14
 Ravestein (Ravestyn), 153, 155,
 156
 Reede, Jan van. Buksenjager, 26,
 136, 164
 Reens. Militair, 56
 Ridder, De. Militair, 121
 Rodenbuch, heer, 52
 Roëll (dogter), 19
 Roëll, Jiti, 19
 Roëll, mevrouw, 19
 Roemer. Kolonel, 17
 Roest. Kapitein-luitenant, 173
 Roevelsling, 134
 Roloff. Majoor, 156
 Romond. Militair, 35
 Rooyaards, mevrouw (vrouw),
 141
 [Rooyaards]. (Prof), 141
 Roosendaal (Roozendaal,
 Roozendaal, Rosendaal,
 Rozendaal), 24, 25, 26, 31, 40,
 41, 43, 44, 45, 72, 111, 160,
 161, 163, 164, 168, 174
 markt, 40, 43
 Rotterdam, 18, 21, 28, 174
 Royen, heer Van, 87
 Royer. Geldschieder, 49
 Ruben, weduwe, 44
 Rubert, weduwe, 174
 Rudolf *zie* Ittersum, Rudolf van.
 Ruisch. Student, 73
 Ruiser, Van, 102
 Rummen, 102
 Rijen (Ryen), 131, 134, 137
 Ryk. Kolonel, 91, 92, 171, 172
 Ryk, mevrouw (vrouw), 91, 171,
 172
 Ryn, Van. Militair, 23
 Rijsbergen (Reisbergen), 22
 Ryshoven (Rythoven), 134, 135,
 137
 Rijswijk (Reiswyk), 112
 S, 139
 Sadelhof. Personeel, 24
 Sancheurie, familie, 80
 Sandick, Alexander van, 104, 106
 Sannes, mevrouw, 14
 Santheuvel, familie (de Sant-
 heuvels), 85
 Saxen Weimar (Saxe-Weimar,
 Saxe), Hertog van (hertog).
 Generaal, 53, 77, 82, 94, 101,
 156
 Schaap. Militair, 77
 Scheere, weduwe Van de, 127
 Scheeren, de, 31
 Schelde. Rivier, 31, 91, 92, 94,
 100, 107, 140, 145, 147, 162,
 164, 171, 172, 173
 Scheltinga, heer, 35
 Schepers (broer), 25
 Schepers, heer, 25
 Scherpenisse, 164, 174
 Scheveningen (Scheveninge),
 114, 134
 Schleiter. Luitenant, 177
 Scholier, heer, 27
 Schijndel (Schyndel), 122, 141
 Sebastiaans, heer, 19

- Selle, familie, 21
 Selle, heer, 55, 74
 Sels, familie, 29
 Sels. Militair, 30, 75, 109
 Sepwen, J. Militair, 77
 Siccama, J. van. Luitenant, 31, 35, 110, 112, 114, 118, 123, 128, 129, 135, 137, 141, 143, 149, 150, 164, 175, 176, 177
 Siccama, mevrouw, 53
 Siegenbeek. Militair, 110
 Siegenbeek (Prof), 110
 Siegenbeek (zoon). Militair, 110
 Simons. Kolonel, 161
 Singendonck. Militair, 130
 Sint Annaland, 174
 Sint Maartensdijk (St Maartens dyk), 164, 174
 Sint Marie (St Marie, St Marie, fort Marie, Marie). Fort, 91, 92, 107, 150, 172
 Sint Michielsgestel (St Michiels Gestel), 112, 134, 175
 Sint Niklaas (St Nikolaas), 91
 Sint Oederode (St: Oederode, St oedenrode), 46, 47, 49, 56, 60, 125, 126, 138, 157
 Sint Truiden (St: Truijen, St: Truie, St Trüen, St Trüen), 73, 76, 77, 79
 Sippina zie Ittersum, Johanna van.
 Six. Kapitein, 177
 Six. Luitenant, 177
 Six. Militair, 55
 Size. [Militair], 91
 Sloet van de Beele, neef, 157
 Sloet, Karel, 158
 Slok. Militair, 35
 Smissaert (Smissard), Cateau, 27, 116, 117
 Smissaert, familie, 29
 Smissaert. Militair, 37
 Smit, heer, 18, 27
 Smits, heer, 116
 Snouckaert, mevrouw, 141
 Snyders, [heer], 164
 Somme. Stoomboot, 92
 Sommelsche barrière, de, 11
 Son (Zon), 11, 51, 55, 138
 Sonderye, 109
 Sonsbeeck. Adjutant, 73
 Sonsbeeck (de oude), 153
 Sonsbeeck. Luitenant, 154, 155, 156, 177
 Sonsbeeck. Militair, 44, 82
 Sophie, 28, 53
 Sovy, heer, 113
 Spanje, 165
 Spelerolds, D. Luitenant, 178
 Speyk, J.C.J. van. Luitenant, 7, 33, 35, 162
 Staats Courant, 70, 76, 103
 Stabroek, 166, 169
 Stahl van Holstein. Luitenant, 121
 Stapel (Stapele), heer Van, 107, 110
 Stapel, mevrouw Van (Mevrouw), 110
 Stavenisse, 174
 Steeg, De, 44
 Steenbergsche poort, 165
 Steenen-Kat. Fort, 178
 Steinbrach, familie, 157
 Stevens, heer, 19, 153
 Stirum. Kolonel, 144
 Stok Hasselt, 175
 Storm de Grave. Ritmeester, 102
 Stoybeek, 164
 Streensel, 138
 Strick. Militair, 35
 Strijp (Stryp), 138
 Suerman (Suirman, Surman). Arts, professor, 25, 26, 56, 98, 99, 139
 Suerman, heer, 123, 124
 Suerman. Militair, 18, 72, 125
 Suermans. Militair, 54
 Suermans, de. Militairen, 28
 Sumatra. Schip, 162
 Suyven, heer Van, 134
 Suyven, Van (zoon), 134
 Swaring. Militair, 109, 130
 Swaving. Militair, 144, 150
 Swellengrebel. Militair, 54
 Swinderen, Annette van, 54, 156
 Swinderen, Van. Professor, 53
 Taets van Amerongen van Natewitsch. Luitenant, 177
 Taets (Taats) van Amerongen van Woudenberg. Luitenant, 177
 Terheijden (Terheide, Terheiden), 144, 147
 Terveen, 44
 Tervuren (Tervueren), 13
 Testa. Militair, 22
 Thiele, heer Van, 29
 Thiele, mevrouw Van (moeder), 29
 Tholen, 91, 92, 99, 107, 110, 111, 112, 113, 127, 164, 171, 173, 174
 hof van Holland. Logement, 173
 Steenbergsche, 174
 Westerpoot, 174
 Thys. Militair, tuinbaas, 44
 Tiel (Thiel), 54, 123
 Tiendaagse veldtocht (Tiendaagschen Veldtocht), 7, 11
 Tienen / Tirlmont (Tiene, Thienen / Tuirlemont, Tourlemont, Tirlement), 76, 77, 78, 79
 Tihon. Majoor, 82
 Tilburg, 12, 23, 25, 34, 35, 36, 37, 38, 44, 52, 53, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 111, 112, 131, 135, 144, 145, 164, 175
 buite toorn, 175
 Times, De. Dagblad, 76
 Tolbrug, 174
 Tombes, Des. Majoor, 38
 Tombes, Des (zuster), 15
 Tombes, juffrouw Des, 15
 Tremery. Kleermaker, 114
 Trip. Luitenant-generaal, 94
 Troost, de jonge, 24
 Troost, mevrouw, 90, 103
 tryntje [=familie Wilh?], 113
 Tuijl, heer Van, 53
 Tuirlemont (stad), 76
 Tullingh. Militair, 35
 Turnhout, 134
 Turnhout (Thurnhout), 14, 60, 62
 Tydeman. Militair, 110
 Uden, 93, 111, 112, 113, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 141, 175, 176
 Ulvenhout, 164
 Upbergen, 163
 Ursule, 15
 Utenhoven (Utenhove), mevrouw Van, 19
 Utrecht (stad), 7, 9, 10, 13, 16, 17, 18, 23, 24, 26, 27, 30, 32, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 55, 56, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 66, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 89, 93, 94, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 113, 121, 123, 125, 128, 129, 135, 140, 141, 142, 143, 151, 154, 156, 158, 161, 163, 166, 167, 169, 174, 176, 177
 Academie, 100
 Burgemeester van Utrecht, 103
 oudkerkhof, 140
 Uven, weduwe, 35
 Valck, mevrouw, 28
 Valkenswaard, 11, 58, 63, 66
 predikant te Valkenswaard, 66
 Vauilon. Politicus, 146
 Veghel (Vechel), 143, 144, 148
 Velde, heer Van de, 96
 Veldhoven (Velthoven), 138
 Venlo, 17, 24
 Verboom. Buksenjager, 164

- Vermasen, Henriette van Staple-, 107
 Vernid. Auditeur militair, 20
 Verschuur, Mina, 35
 Vianen, 176
 Vincke. Predikant, 16
 Visscher. Militair, 111
 Vlaamsche hoofd, het, 33, 91, 134, 162, 172, 173
 Vlaanderen (Staats Vlaanderen, 40, 65, 135
 Vliegende visch. Brik, 114
 Vloten, Van. Luitenant, 173
 Voerman, weduwe, 122
 Volkel, 176
 Volkier zie Bentinck, Volkier.
 Volkier zie Bentinck, Volkier.
 Volmar. Majoor, 82
 Voogt, De. Militair, 77
 Voorst, 7
 Voorst, De. Huis, 77
 Voorthuizen. Militair, 35
 Vors, Van (Vors). Kapitein, overste, 91
 Vos, Cateau de, 29
 Vos, heer De, 27, 28
 W., freule Van der, 81
 Waalwijk (Waalwyk), 128, 152
 Walland (dochter), 54
 Walland, mevrouw, 54
 Warschau (Warschauw), 105
 Waspik, 108
 Waterschans, de. Fort, 161
 Weber. Militair, 167, 170
 Wenen (Weenen), 165
 Weert, 82
 Wessels, heer, 79
 Westelbeers (Westbeers), 133
 Weurt, 47
 Wich. Leverancier, 56
 Wiederman, familie, 175
 Wierdsma, familie, 112
 Wierdsma, heer (Mynheer), 112
 Wierdsma, mevrouw (Mevr), 112
 Wiers, 140
 Wijck, Auk van. Militair, 68
 Wilhelmine (Wilhelmi). Kapitein, 7, 18, 29, 37, 52, 53, 94, 96
 Wilhelmina van Pruisen. Koningin der Nederlanden (Konigin), 94
 Willem zie Bentinck, Willem.
 Willem, Prins van Oranje (kroonprins, Prins, Prins van Oranje), 10, 12, 33, 65, 69, 70, 72, 74, 75, 77, 79, 81, 94, 109, 126, 130, 131, 132, 133, 144, 145, 147, 155, 160, 169, 175
 Willem I. Koning der Nederlanden (Vorst, Z. M.), 7, 12, 14, 22, 30, 52, 56, 76, 81, 83, 86, 91, 93, 94, 103, 111, 113, 114, 130, 143, 147, 151, 154, 160, 165
 Wimmer. Majoor, 69
 Wisch. Kasteel, 103, 133
 Wit, De. Militair, 121
 Witte Ton, 178
 Woensdrecht, 164, 166, 169
 Woensel, 138
 Woenselsche heide, 12
 Woerik. Baker, 16
 Wouw, 35, 43, 45, 111, 174
 Wuustwezel (Wust wezel, Westwezel), 43, 152
 Zadelhoff, heer, 120
 Zandvliet, 166, 169
 Zeeland, 112, 126, 127, 128, 129, 176
 Zeelet, 138
 Zeeuw, De. Stoomboot, 91, 92, 100, 104, 107
 Zierikzee, 174
 Zuidholland, 40, 72, 164, 166
 Zuid-Willemsvaart. Kanaal, 112, 175
 Zundert (Groot-Zundert, Groot Zunderd), 17, 22, 53, 152, 164
 Zwolle (Zwol), 7, 8, 13, 48, 89, 93, 103, 124, 153, 158
 Gouverneur te Zwolle, 158
 Zwolsche Courant (Zwolsche Kourant), 18

Eerder is in deze serie verschenen:

1	DIERBARE LAURA Brieven van Rudolf Sandberg 1823 – 1830	14.-
2	HOOGH WEL GEBOREN HEER EN NEEF Brieven van de patriot Adolf Warner van Pallandt tot Zuthem 1782 – 1787	Digitale uitgave --
3	NAAR PARIJS Een reisverslag van enige Zwolse heren naar de Franse hoofdstad in 1777	7. ⁵⁰
4	LIEVE NAATJE Brieven van Elsje Feith aan Naatje Siertsema, en andere familieleden	8. ⁵⁰
5	EENE REYSE NA VLAANDEREN EN BRABAND Een reisverslag van Lambertus Nilant uit 1768	8. ⁵⁰
6	AEN ALLE VRINDEN MET RESPECT Correspondentie van familie Nilant 1698 - 1762	9.-
7	VAN FOLIO TOT DUODECIMO Negen particuliere Zwolse bibliotheken	10.-
8	VERLOREN HUISELIJK GELUK Gedichten en overpeinzingen 1795 - 1817	7. ⁵⁰
9	BANKROET De ondergang van Johan Willem Simon baron van Haersolte 1810	17. ⁵⁰
10	GELIEVE HET DAER HEEN TE DIRIGEREN... De brieven van Willem V aan Arend Sloet tot Tweenijenhuisen 1771 - 1785	9.-
11	ALLER TREFFENDST EN STOUT De huwelijksreis van J.C. baron van Haersolte naar Duitsland, Zwitserland en Italië in 1837	6.-
12	BROEDER IN APOLLO Brieven en alba amicorum van Zwolse dichters 1800 - 1840	12.-
13	EEN GROTE TOUR Hendrick Jordens in Engeland, Frankrijk, Zwitserland en Duitsland 1684 - 1685	10.-
14	LEVENSBERICHT De autobiografie van J.F. Serrurier 1771 - 1844	11.-
15	EEN HELE COURANT De correspondentie van de familie Bangeman 1804 - 1881	11.-
16	REISEBOEK Vijftien reisverslagen van de jonge graaf van Rechteren Limpurg 1804 - 1813	Digitale uitgave --
17	DE GEWIGTIGSTE GEBEURTENISSEN Het studentendagboek van Adolph F.L. graaf van Rechteren Limpurg 1814-1817	12.-
18	OVER GROTE KEIEN NAAR PARIJS De huwelijksreis van graaf van Rechteren Limpurg 1824	7.-
19	LIEVE PAPA! Brieven van W.B. Blijdenstein, bankier te Londen aan B.W. Blijdenstein, bankier te Amsterdam 1895-1907	Digitale uitgave --
20	AANGENAME RENCONTRES Drie reisherinneringen aan de Rijn 1821, 1840 en 1865	8.-
21	PERROKIETEN EN PAPAGAYEN, PAPAÏJERS EN PISANGS Een reis om de wereld 1824 - 1826	7.-
22	SCHOUW SPELEN Een reis naar de Middellandse Zee 1834	8.-
23	HET ANKER WORDT GELIGT Brieven vanuit de hele wereld van J.C. baron van Haersolte 1824 - 1834	Digitale uitgave 5.-
24	HERINNERINGEN AAN DUITSLAND Harzgebergte 1856, Taunusgebergte 1872, Baden-Baden 1902	9.-
25	EN ROUTE Drie reisjournalen van Rudolphina gravin van Rechteren 1827, 1836 en 1838	9. ⁵⁰
26	EER EN LUISTER Het proces om de havezate Haerst 1786 - 1803	9. ⁵⁰
27	TAL VAN BERGEN EN BOSSCHEN Een reis naar Saksen, Bohemen en het Thüringerwoud 1876	8.-
28	GEFNUIKTE AMBITIES Geen geld en eer voor onwettigen 1834-1900	10.-
29	EEN WAARLYK PRACHTIG LANDSCHAP Een reis door Graubünden en Glarus 1875	8.-
30	AFGEZEIJLD Een commissie naar Staats-Vlaanderen 1783	7.-
31	ONBESCHRYFELYK GROOTSCH Een wandeling door Zwitserland 1869	Digitale uitgave --
32	WILDROMANTISCH Een tocht door Beieren, Tirol en Oostenrijk 1878	Digitale uitgave --
33	EEN ALLERDROEVIGST TREURTONEEL Een mislukte reis naar Noord-Amerika 1783	7.-
34	EEN ONAFHANGELIJK WIJS EN ALMAGTIG WESEN De geloofsbelijdenis van Margaretha Isabella van Ittersum tot Relaeer 1801	Digitale uitgave --

35	TOT LOSSER GEKOMEN	Het notitieboek van Aleida Leurink 1698-1754	Digitale uitgave	--
36	'T IS EENE TOOVERWERELD	Een bezoek aan de wereldtentoonstelling te Wenen en een tocht in Salzkammergut door Mattheus van Delden 1873		8.-
37	EEN AANBLIK EENIG IN ZYN SOORT	Mattheus van Delden in Tirol en in het noorden van Italië 1868		10.-
38	s'LANDS WIJZE, s'LANDS EER	Beschrijving van Londen, Wight en Noord-Wales door Mattheus van Delden 1879		9.-
39	REIJSJES NA MUNSTERLAND	Floris Willem Sloet tot Warmelo, 1776; Hendricus Octavius Feith, 1814 en 1817; Adrien Jean Elisa van Bevervoorden, 1834		9. ⁵⁰
40	ONGEMEENE LIEFDE EN GENEAGENTHEYT	Hendrik Berents' journaal van zijn reis naar de Doopsgezinde Broeders in Pruisen, 1719	Digitale uitgave	--
41	THEE DRINKEN	Het dagboek van Steven van Delden en Aleida Catharina Houck, 1812-1824	Digitale uitgave	--
42	REIZEN VOOR GENOEGEN	Een reisje van Aleida van Delden door België en langs de Rijn, 1856, en van Mattheus van Delden door België, 1863	Digitale uitgave	--
43	DEN TOESTAND DER BOSSCHEN	Een studiereis van J.H.G. Jordens door Duitsland ten behoeve van de bosbouw in Oost-Indië. 1854-1855	Digitale uitgave	--
44	VERDER! IMMER VERDER!	Een bezoek van Mattheus van Delden aan het kleine eiland Helgoland. 1877	Digitale uitgave	--
45	GEGROET	Gedichten van Hermannus Gerhardus Gregorius Overbeek. 1880	Digitale uitgave	--
46	DICHT-LUIJM	Een verzameling van mengedichten door Willem de Lille. 1774-1781	Digitale uitgave	--
47	DE NIEUWE WERELD	Een vakantiereis van Willem van Haersolte naar Noord-Amerika. 1904	Digitale uitgave	--
48	MIJN' LIER	De gedichten van Hendrik Gerhard Kronenberg. 1797-1819	Digitale uitgave	--
49	GETROUWE AANKLEVERS VAN 'T HOOGVORSTELYK HUIS	Brieven van A. Rotterdam, predikant te Zuilen en Steenwijk aan J. Royer, hofpredikant van stadhouder Willem V. 1752-1780	Digitale uitgave	--
50	EEN SIERAAD VAN ZYN GESLACHT	Levensbeschrijvingen van en over Frederik Alexander Sippo Arnold baron van Ittersum. 1869	Digitale uitgave	--
51	VEIL VOOR HET VADERLAND	Brieven van zes zonen aan hun moeder de douairière Van Ittersum-van der Merwede. 1830-1834	Digitale uitgave	--
52	SOUVENIR	Het album amicorum van Flore Sloet tot Warmelo. 1804-1819	Digitale uitgave	--
53	HET FEU SACRÉ VOOR REIZEN	Brieven van John Blijdenstein uit Oost-Indië. 1897-1900	Digitale uitgave	--
54	HERINNERING AAN DIE GELUKKIGE DAGEN	Twee reizen langs de Rijn door Johannes Gerardus Julianus baron van Ittersum in 1835 en 1842	Digitale uitgave	--
55	JOURNAAL VAN EENE DUITSCHE REIS	Verslag van een reis langs de Rijn van de familie Mollerus en J.G.J. baron van Ittersum door juffrouw Braber. 1838	Digitale uitgave	--
56	GEZELLIGJES MET HUN TWEETJES ALLEEN	De huwelijksreis van Daniël Jacob Rudolph en Catharina Wijnanda van Hasselt naar het Rijnland. 1891	Digitale uitgave	--
57	O SCHOONE TYD !	Derk Wicherlink beklimt en illustreert de bergen in Zwitserland, Frankrijk en Italië. 1882 - 1884	Digitale uitgave	--

58	HEERLYKE HERINNERINGEN	Een journaal van Johannes Gerardus Julianus van Ittersum van een reis naar Zwitserland en Noord-Italië. 1845	Digitale uitgave	--
59	TOURNÉE	Reisimpressies van Duitsland, Zwitserland en Italië door Adolph Carel Bentinck in 1785 en 1787	Digitale uitgave	--
60	DE LANGGEWENSCHTE DAG	De huwelijksreis van Paulus Adriaan Lodewijk Arend van Ittersum en Arnoldine Emilie de Watteville naar Duitsland, Zwitserland en Frankrijk. 1859	Digitale uitgave	--
61	MYN UITSTAPJE VAN JUIST 5 WEKEN	Johannes Gerardus Julianus baron van Ittersum van Rotterdam naar Parijs. 1841	Digitale uitgave	--
62	HET SCHIKTE ZICH ALLES TEN BESTE	Tourtes naar Friesland, Holland, Gelderland, Kleef, Zeeland en Noord-Brabant door Frederik Gijsbert van Dedem 1769, Hendricus Octavius Feith 1806, Johanna Theodora van Dedem 1806, Augustus Johannes van Delden 1831, Mattheus van Delden 1877	Digitale uitgave	--
63	VROLIJK EN WELGESTEMD	Journaal van een reis naar Duitsland en Zwitserland door Willemina van Dedem en haar tante Caroline. 1837	Digitale uitgave	--
64	EEN MOOY EFFECT	Reisbeschrijvingen van Godert Willem van Dedem en van Carolina van Dedem naar de Rijn en Zwitserland in 1818 en 1838	Digitale uitgave	--
65	NIET AL TE LOLLIG	Coenraad Willem baron van Dedem doet verslag van zijn gezondheid, van zijn zoektocht naar een geschikte woning en van zijn bezoeken aan de baden. 1868, 1876, 1877	Digitale uitgave	--
66	HOLLANDS EER GERED	De correspondentie van de douairière Van Ittersum-van der Merwede, haar zonen en haar schoondochters tijdens de oorlog met België. 1829 - 1834	Digitale uitgave	--